

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARİ KORUMA - RESTORASYON PROGRAMI**

**TARİHİ YAPILARDAKİ ÇAĞDAŞ EKLERİN KORUMA
VE TASARIM BAĞLAMINI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEYLA ELİF KAYAN

İSTANBUL, 2020

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARİ KORUMA - RESTORASYON PROGRAMI**

**TARİHİ YAPILARDAKİ ÇAĞDAŞ EKLERİN KORUMA
VE TASARIM BAĞLAMINI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEYLA ELİF KAYAN

160211014

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Ömer DABANLI

DÜZELTİLMİŞ TEZ

İSTANBUL, 2020

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Mimarlık [Anabilim] Dalı'nda 160211014 numaralı Leyla Elif KAYAN'ın hazırladığı "Tarihi Yapılardaki Çağdaş Eklerin Koruma ve Tasarım Bağlamı Üzerine Bir Araştırma" konulu [Yüksek Lisans Tezi] ile ilgili 2.TEZ SAVUNMA SINAVI, [09/06/2020] Salı günü saat 10:00'da yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin [KABULÜNE]'ne [OYBİRLİĞİ] ile karar verilmiştir.

Tez adı değişikliği yapılması halinde :

Tez adının Tarihi Yapılardaki Çağdaş Eklerin Koruma ve Tasarım Bağlamı Üzerine Bir Araştırma şeklinde değiştirilmesi uygundur.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ (*)	İMZA
Dr. Öğretim Üyesi Ömer DABANLI (Danışman)	KABUL	
Prof. Dr. Oğuz CEYLAN	KABUL	
Dr. Öğretim Üyesi Ruba KASMO	KABUL	

BEYAN/ ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Leyla Elif KAYAN

DÜZELTME METNİ

Tez savunması sonrası, çalışmanın son bölümünde bahsedilen örnekler detaylandırılarak düzenlenmiştir.

TARİHİ YAPILARDAKİ ÇAĞDAŞ EKLERİN KORUMA VE TASARIM BAĞLAMI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Leyla Elif KAYAN

ÖZET

Tarihi dokuda sürekliliği sağlamak ve devam ettirmek amacıyla tarihi yapılara getirilen çağdaş ek ve ek yapı kullanımını, yaygın olarak dünyada ve ülkemizde yapılan örnekler üzerinden yaklaşım, ölçüt ve yöntemleriyle irdelemeyi hedefleyen tez beş bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi üzerinde durulmuştur. Amaçlar doğrultusunda bir kapsam oluşturulmuş ve yöntem belirlenerek çalışma ilerlemiştir. Tezin ikinci bölümünde tarihi çevre kavramı ve süreklilik kavramları irdelenmiştir. Bu doğrultuda koruma ve restorasyon kavramları ve bu kavramların tarihsel gelişimleri incelenmiştir. Dünyada ve Türkiye'de restorasyon kavramının çeşitli yasalar ve bildiriler doğrultusunda ilerleyişinden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde ise tarihi dokuda yeni yapılaşma kapsamında gündeme gelen çağdaş ek ve ek yapı yaklaşımları, ölçütleri ve kullanım yöntemleri üzerinde durulmuştur. Bu üç başlığın alt başlıkları üzerinden detaylı bir şekilde ele alınan ek konusu çeşitli örneklerle beslenmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde tezin teorik kısmı dünyada ve Türkiye'de son dönemde yapılan örneklerle desteklenmiş, önceki bölümlerde belirlenen ölçüt ve yöntemler doğrultusunda irdelenmiştir. Bu örnek incelemesinde yaklaşım, ölçüt ve yöntem gibi parametrelerin bulunduğu bir tablo şablon olarak kullanılmıştır. Uygulamaların olumlu veya olumsuz sonuçları değerlendirilmiştir. Tezin son bölümü olan beşinci kısımda, çalışma boyunca yapılan tüm araştırma ve analizlerle hangi sonuçlar elde edildiği ve tarihi yapılara çağdaş ek ve ek yapı tasarlanırken hangi çerçeveden bakılıp nasıl bir yol izlenmesi gerektiği belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarihi Çevre, Kentsel Koruma, Kültürel Miras, Çağdaş Ek, Koruma, Tasarım, Bağlam

A RESEARCH ON THE CONSERVATION AND DESIGN CONTEXT OF CONTEMPORARY ADDITIONS IN HISTORIC BUILDINGS

Leyla Elif KAYAN

ABSTRACT

The thesis, which aims to examine the use of contemporary additions and additional buildings to historical buildings in order to maintain and maintain continuity in the historical texture, is composed of five parts with its approaches, criteria and methods based on examples commonly made in the world and in our country.

The aim, scope and method of the study were discussed in the first part of the study. A scope was established for the purposes and a method was determined and the work progressed. In the second part of the thesis, the concept of historical environment and the concepts of continuity are examined. In this respect, conservation and restoration concepts and historical development of these concepts were examined. The concept of restoration has been mentioned in the world and in Turkey in accordance with various laws and declarations. In the third section, contemporary additions and additional building approaches, criteria and methods of use, which are brought up within the scope of new construction in historical texture, are discussed. The additional subject of these three titles, which are discussed in detail through the sub-headings, is fed by various examples. In the fourth part of the study, the theoretical part of the thesis was supported by recent examples in the world and in Turkey and examined in accordance with the criteria and methods determined in the previous sections. In this example, a table with parameters such as approach, criteria, and method was used as a template. The positive or negative results of the applications were evaluated. The fifth part, the final part of the thesis, attempted to determine which results were obtained through all the research and analysis carried out throughout the study and which framework should be looked at the historical buildings and the way in which they should be followed while designing contemporary additions and additional buildings.

Key Words: Historical Environment, Urban Conservation, Cultural Heritage, Contemporary Additions, Conservation, Design, Context

ÖNSÖZ

Toplumlar kendi kültürel sürekliliklerini sağlayabildikleri noktada toplumsal kimlik kavramı oluşmaktadır. Toplumsal kimlik ise o toplumun içinde bulunduğu kente bir anlam ve kimlik kazandırarak kent kimliğini oluşturur. Geçmişten günümüze kalan kültürel ve tarihi mirasımızı gelecek nesillere aktarmak tarihi ve kültürel sürekliliği sağlayarak o kentin kimliğine katkı sağlama adına oldukça önemli bir noktadadır. Bu bağlamda tarihi yapı ve dokular korunup yaşatılarak gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir. Mevcut işlevini devam ettirebilen yapılar koruma ve bakım işlemleri devam ettirilerek yaşatılabilirken, bazı yapılar yeniden işlevlendirilebilmektedir. Her iki durumda da mevcut tarihi yapıya toplumun değişen gereksinimlerini karşılamak adına ekler ve ek yapılar getirilebilmektedir. Bu noktada nasıl ki mevcut tarihi yapı bize kendi döneminin mimari üslubu, yapım tekniği ve malzemesi hakkında bilgi verebiliyorsa getirilen ek de kendi dönemini ortaya koymalıdır. Bu da çağdaş ek kavramını gündeme taşımaktadır. Bu çalışma kapsamında tarihi yapılara getirilen çağdaş ek ve ek yapı yaklaşım, tasarım kararları ve yöntemleri örnekler üzerinden ele alınmıştır. Yapılan araştırmalar ve incelemeler doğrultusunda tarihi yapılara getirilen çağdaş ek, kendi dönemini yansıtırken aynı zamanda mevcut tarihi yapının tarihselliğini ve eşsizliğini vurgulamalı sonucuna varılmıştır. Özellikle Türkiye örnekleri üzerinden yapılan analizler, bundan sonra tarihi yapılara getirilecek ek ve ek yapı tasarımları için olumlu ve olumsuz yönleri görebilme adına bir referans oluşturmayı amaçlamıştır.

Tez çalışmamın gerçekleşmesi sırasında bilgi, yardım ve desteklerini esirgemeyen, beni motive edip ilerlememi sağlayan değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Ömer DABANLI'ya sonsuz teşekkür ederim. Üzerimde emeği olan tüm hocalarıma, verdikleri sonsuz maddi ve manevi destekleriyle her zaman yanımda olan canım anneme ve babama, bu çalışmam dahil her konuda bana destek olan değerli eşime, moral ve motivasyon desteğinde bulunan tüm arkadaşlarım ve aileme çok teşekkür ederim.

İstanbul,2020

Leyla Elif KAYAN

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xvii
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amacı	2
1.2 Çalışmanın Kapsamı	3
1.3 Çalışmanın Yöntemi.....	3
2. TARİHİ ÇEVRE VE KORUMA.....	5
2.1 Tarihi Çevre.....	5
2.2 Tarihi ve Kültürel Süreklilik.....	7
2.2.1 Tarihi Süreklilik	8
2.2.1 Kültürel Süreklilik	8
2.3 Koruma Kavramı ve Nedenleri.....	9
2.4 Koruma ve Restorasyon.....	14
2.4.1 Koruma ve Restorasyon Düşüncesinin Dünya'daki Gelişimi	14
2.4.2 Türkiye'de Restorasyon Kavramının Tarihsel Gelişimi.....	23
3. ÇAĞDAŞ EK.....	26
3.1 Tarihi Dokuda Çağdaş Ek-Yapı	27
3.2 Tarihi Yapılarda Çağdaş Ek Tasarım Yaklaşımları	32
3.2.1 Taklit / Tekrar	34
3.2.2 Uyum / Yorum	38
3.2.3 Zıt / Karşıt.....	45
3.3 Tarihi Yapılarda Çağdaş Ek ve Ek Yapı Tasarım Kararları.....	51
3.3.1 Konum ve Çevre İlişkisi.....	54
3.3.2 Kütle ve Oran	58
3.3.3 Cephe Özellikleri.....	62
3.4 Çağdaş Ek ve Ek Yapının Mevcut Tarihi Yapıyla İlişkisi	67
3.4.1 İç Mekan Eki.....	69
3.4.2 Bitişik Ek.....	75

3.4.3 Bağlantısı Olmayan Ek	78
4. TÜRKİYE'DEN VE DÜNYADAN ÇAĞDAŞ EK VE EK YAPI	
ÖRNEKLERİNİN ANALİZİ	82
4.1 Türkiye'den Örnekler	82
4.1.1 Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi.....	82
4.1.2 Beyoğlu Belediye Binası	89
4.1.3 Beyazıt Devlet Kütüphanesi	93
4.1.4 Salt Galata.....	98
4.1.5 Tekfur Sarayı.....	105
4.1.6 Kadir Has Üniversitesi Cibali Kampüsü.....	108
4.1.7 Kazıklı Kervansarayı	113
4.1.8 Abdullah Gül Üniversitesi Sümer Kampüsü	118
4.1.9 Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı	124
4.1.10 Esmâ Sultan Yalısı	128
4.1.11 Kadirli Ala Cami Koruma Çatısı.....	140
4.1.12 Tuz Ambarı.....	143
4.1.13 İlave Kat Uygulamaları	144
4.2 Dünyadan Örnekler	145
4.2.1Ara Pacis Sunağı ve Müzesi.....	145
4.2.2 Kluny Müzesi Ziyaretçi Merkezi	150
4.2.3 Alman Parlamento Binası.....	154
4.2.4 Louvre Müzesi Giriş Piramidi	158
4.2.5 Mariehoj Kültür Müzesi.....	163
4.2.6 Moritzburg Müzesi.....	167
4.2.7 Fundatie Müzesi Ek Yapısı.....	170
4.2.8 Louviers Müzik Okulu.....	175
4.2.9 Sant Francisc Kültür Müzesi.....	179
4.2.10 İngiliz Müzesi Çatı Eki	186
4.2.11 Jona Belediye Müzesi	190
4.2.12 Saint Maurice Manastırı Koruma Çatısı	195
4.2.13 Yahudi Müzesi	198
4.2.14 Dresden Askeri Tarih Müzesi	201

4.2.15 James Simon Galerisi.....	206
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	247
KAYNAKÇA	247
EKLER.....	247
ÖZGEÇMİŞ.....	247

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Tarihi çevrelerin kente kazandırmış olduğu kent kimliği.....	106
Şekil 2. 18. yy Notre Dame Kilisesi (solda) , Viollet-le Duc'un Önerisi.....	16
Şekil 3. Belçika'da benzetme yöntemiyle bir yapı.....	34
Şekil 4. Maison Carree Tapınağı ve Washington Anayasa Mahkemesi.....	35
Şekil 5 ve 6. Sinpaş İstanbul Sarayları ve Debreli İsmail Hakkı Yalısı.....	36
Şekil 7. Agence Commerciale Opac De L'aube, Fransa.....	38
Şekil 8. Hotel Fouquet Barriere, Paris.....	39
Şekil 9. Murcia Belediye Binası Ek Yapısı, İspanya.....	40
Şekil 10. İstanbul Sosyal Sigortalar Kurumu Binası.....	41
Şekil 11. İstanbul Sosyal Sigortalar Kurumu Binası.....	41
Şekil 12. Londra Ulusal Galeri Sainsbury Kanat Eki, Venturi.....	42
Şekil 13. Kolumba Müzesi, Köln.....	43
Şekil 14. Ontario Kraliyet Müzesi, Toronto.....	45
Şekil 15. Basque Health Department, Bilboa.....	46
Şekil 16. Modern Museet Malmö.....	47
Şekil 17. Aberdeen Tiyatrosu cam ve granit ilavesi, İskoçya.....	48
Şekil 18. Kalo Castle, Danimarka.....	49
Şekil 19. Toronto'da bir konut.....	49
Şekil 20. Victoria&Albert Müzesi Sergi Holü Eki, Londra.....	55
Şekil 21. Stedelijk Müzesi ve Ek Yapısı, Amsterdam.....	56
Şekil 22. Anıtsal yapı ile bitişik farklı ölçekte yeni yapı.....	58
Şekil 23. Guggenheim Müze ek yapısı.....	59
Şekil 24. Tarihi binalar arasında yeni bina.....	60
Şekil 25. Tarihi dokuda çağdaş konut yapısı, Amsterdam.....	61
Şekil 26. Reina Sofia Müzesi, Madrid.....	106
Şekil 27. Casa Sabugo, İspanya.....	64
Şekil 28. Dar cepheli mevcut tarihi yapı ve geniş cepheli yeni yapı.....	65
Şekil 29. Louvre Müzesi ve Pei Tasarımı Ek Cam Piramit Yapı, Paris.....	69
Şekil 30. Louvre Müzesi ve Pei Tasarımı Cam Piramit Eki ve İçi, Paris.....	69
Şekil 31. Selexyz Dominicanen Kütüphane, Hollanda.....	70

Şekil 32. Selexyz Dominicanen Kütüphane Kafe Alanı.....	71
Şekil 33. Hamburg Ticaret Odası ve İçerisinde Yer Alan Ek Yapısı.....	72
Şekil 34. Beyazıt Devlet Kütüphanesi Nadir Eserler Bölümü.....	73
Şekil 35. Borusan Müzik ve Sanat Merkezi, Beyoğlu.....	106
Şekil 36. Borusan Müzik ve Sanat Merkezi Çelik İç Sistem Eki.....	74
Şekil 37. Doğa Tarihi Müzesi Ek Yapısı Darwin Merkezi, Londra.....	75
Şekil 38 ve 39. Cortez Street Evi, Şikago.....	75
Şekil 40. Project Orange, İngiltere.....	76
Şekil 41. Tarihi Yapı Giriş Eki, Venedik.....	76
Şekil 42. Tekfur Sarayı Müzesi Ek Yapısı, İstanbul.....	78
Şekil 43. Göbeklitepe Koruma Örtüsü Eki.....	78
Şekil 44. Hamar Katedrali Koruma Örtüsü Eki, Norveç.....	79
Şekil 45. İspanya'da bir kilise ve gölgelik eki.....	80
Şekil 46. Restorasyon Öncesi Silahtarağa Elektrik Santrali.....	82
Şekil 47. Restorasyon Sonrası Silahtarağa Elektrik Santrali (Santralistanbul).....	82
Şekil 48. Restorasyon Öncesi Planı.....	83
Şekil 49. Restorasyon Öncesi Vaziyet Planı.....	106
Şekil 50. Restorasyon sonrası Vaziyet Planı.....	84
Şekil 51. Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi ve Enerji Müzesi.....	84
Şekil 52. Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi İç Mekan Görünüm.....	85
Şekil 53. Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi İç Mekan Görünüm.....	86
Şekil 54. Çağdaş Sanatlar Müzesi ve eklenmiş Enerji Müzesi Ana Girişi.....	87
Şekil 55. Çağdaş Sanat Müzesi ve Enerji Müzesi Ortak Giriş Holü.....	87
Şekil 56. Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi.....	88
Şekil 57. Altıncı Daire-i Belediye (Tarihi Beyoğlu Belediye Binası).....	89
Şekil 58. Restorasyon Sonrası Beyoğlu Belediye Kompleksi.....	90
Şekil 59. Beyoğlu Belediye Binası Çatı Eki ve Ek Yapısı.....	91
Şekil 60 ve 61. Beyoğlu Belediye Binası Ek Yapıları.....	91
Şekil 62. Beyoğlu Belediye Binası İç Mekanlar.....	92
Şekil 63. Kütüphane-i Umum-i Osmani Arşiv Fotoğrafı.....	94
Şekil 64. Beyazıt Devlet Kütüphanesi.....	94
Şekil 65. Beyazıt Meydanı Vaziyet Planı.....	95

Şekil 66. Beyazıt Devlet Kütüphanesi Çalışma Salonu	96
Şekil 67. Beyazıt Devlet Kütüphanesi Nadir Eserler Bölümü	97
Şekil 68. Beyazıt Devlet Kütüphanesi Bizans Kalıntıları	97
Şekil 69. Beyazıt Devlet Kütüphanesi Peyzaj.....	98
Şekil 70. Salt Galata Restorasyon Öncesi Ön Cephe Çizim	99
Şekil 71. Salt Galata Restorasyon Öncesi Arka Cephe.....	99
Şekil 72. Günümüzde Salt Galata Giriş Cephesi	100
Şekil 73. Yapının Güney Cephesinden Ek Yapının Görünümü.....	106
Şekil 74. Salt Galata Kafe ve Restoran İç Mekan Görünümleri	106
Şekil 75. Salt Galata ile Ek Yapı Arasındaki Avlu	106
Şekil 76. Salt Galata Restorasyon Sonrası Yeni Asansörler	102
Şekil 77. Salt Galata Galeri Boşluğu ve Çatı Eki Şeffaf Cam Paneller	106
Şekil 78. Salt Galata Şeffaf Cam Paneller Üst Görünüm	106
Şekil 79. Salt Galata Giriş Kapısı (1912-2020)	104
Şekil 80. Salt Galata Bilgilendirme Panoları.	106
Şekil 81. Salt Galata İç Mekan Görünümleri	106
Şekil 82. Tekfur Sarayı Restorasyon Öncesi ve Sonrası.....	106
Şekil 83. Tekfur Sarayı Müzesi İç Mekan Görünümleri.....	107
Şekil 84. Tekfur Sarayı Müzesi Asansörü.....	106
Şekil 85. Tekfur Sarayı Müzesi Ek Yapısı.....	106
Şekil 86. Cibali Tütün Fabrikası Restorasyon Öncesi ve Sonrası.....	109
Şekil 87. Kadir Has Üniversitesi Bölümleri.....	106
Şekil 88. Kadir Has Üniversitesi Bina Maketi	106
Şekil 89. H Blok'a Eklenen İç Avlu ve Çelik Merdiven	106
Şekil 90. A ve C Blokları Arasına Eklenen Çelik Köprü.....	111
Şekil 91. Rezan Has Müzesi İç Mekan Görünümleri.....	106
Şekil 92. Rezan Has Müzesi Cadde Girişi	106
Şekil 93. D Blok ve A ile D Bloğu Bağlayan Geçit.....	113
Şekil 94. Kazıklı Kervansaray Restorasyon Öncesi.....	106
Şekil 95. Kazıklı Kervansaray Kültür Merkezi	115
Şekil 96. Kazıklı Kervansaray Restorasyon Aşamaları	106
Şekil 97. Kazıklı Kervansaray Kültür Merkezi Girişi.....	106

Şekil 98. Kazıklı Kervansarayı İç Mekan Görünümleri.....	117
Şekil 99. Kazıklı Kervansarayı Kültür Merkezi (Restorasyon Sonrası)	106
Şekil 100. Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası ve Lojmanları	118
Şekil 101. Abdullah Gül Üniversitesi Sümer Yerleşkesi.....	106
Şekil 102. AGÜ Sümer Kampüsü Ambar Binası.....	119
Şekil 103. AGÜ Sümer Kampüsü Ambar Binası İç Mekan Görünümü	106
Şekil 104. Elektrik Santrali Restorasyon Öncesi ve Sonrası.....	120
Şekil 105. AGÜ Sümer Kampüsü İtfaiye Binası Restorasyon Sonrası.....	106
Şekil 107. AGÜ Sümer Kampüsü İç Mekan Görünümleri	122
Şekil 108. Şerefiye Sarnıcı Restorasyon Öncesi ve Sonrası	106
Şekil 109. Şerefiye Sarnıcı Restorasyon Süreci.....	106
Şekil 110. Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı	125
Şekil 111. Şerefiye Sarnıcı.....	106
Şekil 112. Şerefiye Sarnıcı Giriş ve Çevre Restorasyon Süreci.....	126
Şekil 113. Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı ve Çevre Düzenlemesi	106
Şekil 114. Esmâ Sultan Yalısı Restorasyon Öncesi	128
Şekil 115. Ortaköy Esmâ Sultan Yalısı Havadan Görünüm	106
Şekil 116. Esmâ Sultan Yalısı İç Mekan Restorasyon Öncesi ve Sonrası	106
Şekil 117. Esmâ Sultan Yalısı Plan ve Kesitler.	131
Şekil 118. Esmâ Sultan Yalısı Restorasyon Sonrası İç Mekan Detayları.....	106
Şekil 119. Esmâ Sultan Yalısı Giriş ve 1.Kat	133
Şekil 120. Esmâ Sultan Yalısı.....	106
Şekil 121. Esmâ Sultan Yalısı Restorasyon Sonrası	135
Şekil 122. Kadirli Ala Cami Restorasyon Öncesi ve Sonrası	106
Şekil 123. Kadirli Ala Cami.....	137
Şekil 124 ve 125. Tuz Ambarı	106
Şekil 126. Tuz Ambarı Plan ve Kesit.....	106
Şekil 127. Tuz Ambarı İç Mekan.....	106
Şekil 128. Osmanbey Tarihi Yapı İlave Kat Uygulamaları.....	141
Şekil 129. İstanbul İlave Kat Örnekleri.	106
Şekil 130. 1938'de Ara Pacis Sunağı Müze Yapısı.....	143
Şekil 131. Richard Meier Tarafından Tasarlanan Ara Pacis Müzesi.....	106

Şekil 132. Ara Pacis Müzesi İç Mekan	106
Şekil 133. Ara Pacis Müzesi Cam Duvarlar.....	106
Şekil 134. Ara Pacis Sunağı Detayları	147
Şekil 135. Ara Pacis Müzesi Yoldan Görünüm	106
Şekil 136. Kluny Müzesi Ziyaretçi Merkezi	149
Şekil 137. Kluny Müzesi Caddeden Görünüm	106
Şekil 138. Kluny Müzesi.....	106
Şekil 139. Kluny Müzesi Plan ve Kesitleri.	106
Şekil 140. Kluny Müzesi Ziyaretçi Merkezi İç Mekan Görünümleri	153
Şekil 141. Alman Parlamento Binası Güncel Görünüm	106
Şekil 142. Alman Parlament Binası 1930 (solda) ve 1960 (sağda).....	154
Şekil 143. Alman Parlamento Binası Kubbe Kesiti	106
Şekil 144. Parlamento Binası Kubbe Eki.....	156
Şekil 145. Alman Parlamento Binası Kubbe Eki	106
Şekil 146. Cam Piramit Öncesi Louvre Müzesi.....	106
Şekil 147. Louvre Müzesi 3D Görünüm.....	106
Şekil 148. Louvre Müzesi Genel Görünüm	159
Şekil 149. Louvre Müzesi Vaziyet Planı.....	106
Şekil 150. Mimar I.M. Pei Louvre Müzesi Ek Yapı Eskizleri.....	160
Şekil 151. Louvre Müzesi Kesiti.....	106
Şekil 152. Louvre Müzesi Giriş Yapısı (Cam Piramit).....	106
Şekil 153. Louvre Piramidi.	162
Şekil 154. Louvre Müzesi	106
Şekil 155. Mariehoj Kültür Merkezi Genel Görünüm	164
Şekil 156. Mariehoj Ek Yapı Birleşim Şeması.	106
Şekil 157. Mariehoj Kültür Merkezi Fuaye Eki.....	106
Şekil 158. Mariehoj Plan ve Kesit.	106
Şekil 159. Mariehoj Kültür Merkezi Fuaye Girişi ve İç Mekan Görünümü.....	166
Şekil 160. Mariehoj Kültür Merkezi Fuaye Eki.....	106
Şekil 161. Mariehoj Kültür Merkezi	167
Şekil 162. Moritzburg Kalesi	106
Şekil 163. Moritzburg Müzesi Çizimleri.	106

Şekil 164. Moritzburg Müzesi.	170
Şekil 165. Moritzburg Müzesi İç Mekan Görünümleri.....	106
Şekil 166. Moritzburg Müzesi Gece Görünümü	106
Şekil 167. Fundatie Müzesi.....	172
Şekil 168. Fundatie Müzesi ve Ek Yapısı	106
Şekil 169. Fundatie Müzesi Ek Yapı Strüktürü	174
Şekil 170. Fundatie Müzesi Ek Yapı Seramik Cephe Kaplaması.....	106
Şekil 171. Fundatie Müzesi Plan ve Kesit.	106
Şekil 172. Fundatie Müzesi Ek Yapı İç Mekan Görünümü.	106
Şekil 173. Fundatie Müzesi ve Eki Şehir İçinden Görünüm.....	177
Şekil 174. Louviers Müzik Okulu Restorasyon Öncesi ve Sonrası.	106
Şekil 175. Louviers Müzik Okulu Eki.	179
Şekil 176. Louviers Tarihi Yapı ile Çağdaş Ek Birleşim Detayı.....	106
Şekil 177. Louviers Müzik Okulu Plan ve Kesit.....	180
Şekil 178. Louviers Müzik Okulu İç Mekan Görünümü.	106
Şekil 179. Louviers Müzik Okulu Gece Görünüm	106
Şekil 180. Sant Francesc Manastırı Restorasyon Öncesi ve Sonrası	106
Şekil 181. Sant Francesc Kültür Merkezi Çağdaş Eklemeler	183
Şekil 182. Sant Francesc Kültür Merkezi İç Mekan Görünümü.....	106
Şekil 183. Sant Francesc Kültür Merkezi Kesitleri.....	185
Şekil 184. Sant Francesc Kültür Merkezi	106
Şekil 185. İngiliz Müzesi ve Foster'ın Çatı Eki	106
Şekil 186. İngiliz Müzesi Çatı Eki ve İç Mekan Yaya Sirkülasyonu.....	106
Şekil 187. İngiliz Müzesi Plan ve Kesit.....	106
Şekil 188. İngiliz Müzesi İç Mekan Görünümleri.	189
Şekil 189. Jona Belediye Müzesi Restorasyon Sonrası	106
Şekil 190. Jona Müzesi Ek Yapısı.	191
Şekil 191. Jona Müzesi Plan ve Kesit.	106
Şekil 192. Müze ve Ek Yapı İç Mekan Görünümleri.....	106
Şekil 193. Jona Belediye Müzesi,Kasaba Silueti.....	106
Şekil 194. Saint Maurice Manastırı Koruma Çatısı	106
Şekil 195. Saint Maurice Manastırı Koruma Çatısı Üzerindeki Taşlar	196

Şekil 196. Saint Maurice Manastır Kalıntısı Koruma Çatısı.....	106
Şekil 197. Yahudi Müzesi Genel Görünüm	198
Şekil 198. Yahudi Müzesi Ek Yapı.....	106
Şekil 199. Yahudi Müzesi Plan ve Kesit.....	106
Şekil 200. Yahudi Müzesi İç Mekanlar	200
Şekil 201. Yahudi Müzesi.....	200
Şekil 202. Dresden Askeri Tarih Müzesi Genel Görünüm	201
Şekil 203. Dresden Müzesi Ön Cephe	202
Şekil 204. Dresden Müzesi Arka Cephe	202
Şekil 205. Dresden Müzesi Ek ve Yapım Aşaması	203
Şekil 206. Dresden Müzesi Plan ve Kesit	204
Şekil 207. Dresden Müzesi Seyir Terası ve Gece Görünüm.....	205
Şekil 208. James Simon Galerisi Genel Görünüm.....	206
Şekil 209. James Simon Galerisinden Meydana Bakış.....	207
Şekil 210. James Simon Galerisi Çizimleri	208
Şekil 211 ve 212. James Simon Galerisi.....	209

TABLolar LİSTESİ

Tablo Ek 1. Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi Analizi.....	223
Tablo Ek 2. Beyoğlu Belediye Binası Analizi	206
Tablo Ek 3. Beyazıt Devlet Kütüphanesi Analizi	225
Tablo Ek 4. Salt Galata Analizi	226
Tablo Ek 5. Tekfur Sarayı Analizi	227
Tablo Ek 6. Kadir Has Üniversitesi Cibali Kampüsü Analizi	228
Tablo Ek 7. Kazıklı Kervansarayı Analizi	229
Tablo Ek 8. Abdullah Gül Üniversitesi Sümer Kampüsü Analizi	230
Tablo Ek 9. Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı Analizi	231
Tablo Ek 10. Esmâ Sultan Yalısı Analizi.....	232
Tablo Ek 11. Kadirli Ala Cami Koruma Çatısı Analizi.....	233
Tablo Ek 12. Tuz Ambarı Analizi.....	206
Tablo Ek 13. İlave Kat Uygulamaları Analizi	235
Tablo Ek 14. Ara Pacis Sunağı ve Müzesi Analizi	236
Tablo Ek 15. Kluny Müzesi Ziyaretçi Merkezi Analizi.....	237
Tablo Ek 16. Alman Parlamento Binası Analizi.....	238
Tablo Ek 17. Louvre Müzesi Giriş Piramidi Analizi.....	239
Tablo Ek 18. Mariehoj Kültür Merkezi Analizi	240
Tablo Ek 19. Moritzburg Müzesi Analizi	241
Tablo Ek 20. Fundatie Müzesi Ek Yapısı Analizi.....	242
Tablo Ek 21. Louviers Müzik Okulu Analizi	243
Tablo Ek 22. Sant Francesc Kültür Merkezi Analizi	244
Tablo Ek 23. İngiliz Müzesi Çatı Eki Analizi.....	245
Tablo Ek 24. Jona Belediye Müzesi Analizi.....	246
Tablo Ek 25. Saint Maurice Manastırı Koruma Çatısı Analizi.....	247
Tablo Ek 26. Yahudi Müzesi Analizi.....	248
Tablo Ek 27. Dresden Askeri Tarih Müzesi Analizi.....	249
Tablo Ek 28. James Simon Galerisi Analizi	250

1.GİRİŞ

Kültürel miras; insanoğlunun, toplumların ve toplumu oluşturan kültür guruplarının varlığının ve sürekliliğinin sembolü ve kanıtıdır Mimari miras ise kültürel mirasın en önemli bileşenlerinden biridir. Toplumsal varlığımız, kimliğimiz, tarihsel süreklilik içerisinde kültürel mirasımız olan anıtlar, yapılar, kentsel dokular, sosyal ve manevi değerler ile ifade bulur (ICOMOS, 2013). Tarihi çevreler bu özellikleriyle sadece cansız fiziksel mekanlar değil, çağın ihtiyaçları sebebiyle sürekli etkileşim ve devinim halinde olan yaşayan canlılardır.

Kültürel sürekliliği sürdürülebilir kılmak ve mimari mirasın güncel yaşam ile entegrasyonunu sağlayabilmek için günün şartlarını dikkate alan, mimari mirasa saygılı koruma politikaları geliştirilmelidir. Bu politikalar tarihi mirasa çeşitli müdahaleleri zaruri hale getirebilmekte; yeniden yapım, sağlamlaştırma, taşıma, yeniden kullanım gibi müdahaleler söz konusu olabilmektedir. Bu yaklaşımlara ilave olarak, son yıllarda tarihi yapılara getirilen ekler de mimarlık ve koruma gündeminde önemli bir yer edinmiştir.

Tarihi dokuda yeni yapı yaklaşımları, her tasarımcı tarafından sahip olduğu bilgi birikimi, mimarlık anlayışı doğrultusunda farklı bir şekilde yorumlanıp tarihi dokuya entegre edilmeyi amaçlayacaktır. Uyum kavramı kişiden kişiye değişen bir kavram olduğundan dolayı tarihi çevrede uyumu yakalamayı taklitten kontrasta kadar değişebilen bir çerçevede ele almak mümkündür. Sürekli bir değişim ve gelişim içerisinde olan toplumlarda, geçmişin formlarını sürdürmeye çalışmak ancak onları iyi analiz edip çağının gerektirdikleriyle koruyup yaşatarak mümkün olabilir. Aksi takdirde taklitle düşmekten kaçınılamaz.

Kısacası kültürel mirası sürdürmenin, gelecek nesillere aktarılmasını sağlamanın yolu öncelikli olarak korumadan ve toplumların mevcut tarihi çevrelerle bütünleşmesini sağlamaktan geçmektedir. Buradaki temel kaide orijinal işlevini devam ettirebilen tarihi binaları koruyarak yaşatmak, devam ettiremeyenlere ise güncel işlevler yükleyip onları yaşama entegre etmek olmalıdır. Teknolojik

gelişmeler, güncel malzemeler ve yapım teknikleriyle tarihi yapı veya dokuya minimum müdahaleyle maksimum koruma hedeflenmelidir.

Bu bağlamda çalışmanın temel amacı, tarihi çevreler içinde yapılan yeni yapıların ve yeni eklerin eklemeli olduğu tarihi dokuya uyumunu irdelemektir. Öncelikle çağdaş eklerin temel kuralları irdelenecek, ülkemizde ve dünya çapında çeşitli örneklerle ek yaklaşımları tartışılacaktır. Tarihi bir dokuda yapılacak yeni yapıda ve getirilecek çağdaş ekte tasarımı şekillendiren parametreler belirlenmiş olup bunlar; yaklaşım, tasarım kararları ve mevcut tarihi yapı ile ilişki ana başlıkları ve bunların alt başlıklarıyla ele alınmıştır.

1.1 Çalışmanın Amacı

Tarihi çevreye veya tarihi yapılara getirilecek ek tasarımlarının, kentin tarihi dokusuna ve tarihi yapının kimliğine zarar vermeden nasıl yapılabileceği hususu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Çağdaş ek tasarımında, sadece mevcut tarihi doku veya yapının biçimsel boyutunu değil mevcut yapının tasarımındaki anlamı çağdaş bir şekilde yorumlayabilmek de çalışmanın amaçlarından biridir. Bu noktada ek, mevcut yapıya entegre edilirken temas eden yüzeyinde kullanılan malzemeden eklemeli olduğu yapının bulunduğu çevre ile olan ilişkisine kadar birçok parametre ortaya çıkmaktadır. Bu parametreler belirli mimari tasarım kriterleri göz önünde bulundurularak yaklaşım, ölçüt ve yöntem olmak üzere üç ana başlık ve bunların alt başlıkları olarak belirlenmiştir. Çalışmada bu yöntemler ve yaklaşımlar çeşitli örnekler üzerinden irdelenmiş ve bu doğrultuda yapılacak çalışmalar için bir altlık oluşturmak hedeflenmiştir.

Çalışmanın amaçları şöyle özetlenebilir:

- Tarihi ve kültürel mirasta süreklilik, geçmişi koruyup yaşatarak geleceğe aktarmakla sağlanabilir. Geçmiş geleceğe aktarılırken günümüze entegrasyonunun

başarılı bir şekilde sağlanması gerekmektedir. Bu noktada ek tasarım ve yaklaşımlarında izlenmesi gerekli yollar ve yöntemler irdelenecektir.

- Dünya çapında başarılı örneklerine rastlayabileceğimiz tarihi dokuda çağdaş ek konusunda ülkemizde son dönemlerde yapılan örnekler, tasarım yaklaşımı, ölçütleri ve yöntemi, kullanılan malzeme gibi başlıklar altında analiz edilerek gelecekte tasarlanabilecek yapılar için olumlu veya olumsuz durumları görebilmek adına bir rehber oluşturmak üzere irdelenecektir.

Tarihi dokuda çağdaş ek tasarlarken ek yapının veya ekin eklemlendiği yapının tarihselliği saygılı bir biçimde konumlanıp gelecek nesillere özgün olarak aktarmak önemlidir.

1.2 Çalışmanın Kapsamı

Tez kapsamında kültürel ve tarihi süreklilik konuları, dünyada ve ülkemizde koruma kavramının gelişim süreci gibi temel kavramlar kısaca ele alınmıştır. Bununla beraber ana tema olan ek konusu tüm detaylarıyla irdelenmiştir. Bu bağlamda tarihi doku ve yapılara getirilen ekler, tasarım yaklaşımları, tasarım ölçütleri ve tasarım yöntemleri üzerinden değerlendirilmiş, bu kıstaslar detaylı bir şekilde örnekler üzerinden ele alınmıştır.

Çalışmanın son bölümünde ülkemizde ve dünyada tarihi dokuda çağdaş ek konusuna örnek teşkil edilebilecek son dönemde yapılan yapılar belirlenmiş ve ele alınan kavramlara göre değerlendirilmiştir.

1.3 Çalışmanın Yöntemi

Tarihi dokuda çağdaş ek tasarımında dikkat edilmesi gereken ölçütler literatür taraması ve gözlem-analiz çalışması ile irdelenmiştir. Bunun için özellikle dünyadan

ve ülkemizden son dönem mimarlığından örnekler seçilerek değerlendirmeye alınmıştır.

Bu değerlendirme yapılırken her yapıda dikkate alınan hususlar şu şekilde sıralanmaktadır:

- Mevcut tarihi yapının inşa tarihi, çağdaş ekin yapım tarihi ve amacı,
- Mevcut tarihi yapının orjinal işlevini sürdürüp sürdürmediği, yeniden işlevlendirme yapıldıysa yeni işlev eskisine yakın mı yoksa tamamen farklı bir işlev mi verilmiş olduğu,
- Geçirilen restorasyon aşamalarında nelerin yapıldığı, mevcut yapının orjinal malzemesi, mimari özellikleri, özgünlüğünün ne derece korunduğu, ayıklananlar ve eklenenler,
- Ekin, tarihi yapıyla hangi yöntem ve yaklaşımla ilişkilendirildiği, tarihi yapıya getirilen ekin kendi dönemini ne derece ifade ettiği,
- Ekte tercih edilen malzemenin nasıl belirlendiği, malzeme seçiminde işleve göre mi yoksa forma göre mi hareket edildiği,

Analiz yapılırken söz konusu ölçütlerle bir değerlendirme tablosu oluşturulmuş ülkemizde son dönemde yapılan tarihi dokuda çağdaş ek örnekleri bu tablo üzerinden değerlendirilmiştir. Oluşturulan tablonun tarihi dokuda çağdaş eklerde aranacak kriterlerin değerlendirilmesinde referans niteliğinde olması hedeflenmiştir.

Örnekler araştırılırken çeşitli fotoğraf ve çizim kaynaklarından yararlanılmıştır. Kaynak belirtilmeyen fotoğraflar yazara aittir.

2.TARİHİ ÇEVRE VE KORUMA

2.1 Tarihi Çevre

Geçmişten günümüze kalan her türlü nitelikli unsur tarihi çevremizi oluşturur. İnsanoğlunun varoluşundan itibaren günümüze kadar yaşadığı sosyal, kültürel, toplumsal olayların tümü tarihi oluşturmaktadır. Bundan yola çıkarak tarih kavramı "Zamanın akışı içerisinde insanoğluna ait faaliyetlerin diyalektik gelişimiyle oluşan dinamik bir süreç" olarak tanımlanabilir (Özer, 1993). Çevre kavramı ise bu tarihsel sürece paralel olarak tüm olayların yaşandığı mekan olarak tanımlanmaktadır.

İnsanoğlunun geçmişten günümüze kadar olan sürecinde; dönemlerin tümünün sonucu olarak kent parçaları oluşur. Her toplum kendinden sonraki topluma kalıntılar bırakarak bu sürece katkı sağlar. Bu kalıntılar sayesinde çevre kavramı tarihsel bir boyut kazanır. Diğer bir deyişle, tarihi bir süreç içerisinde toplumların oluşturdukları toplumsal, kültürel ve ekonomik özellikler somutlaşarak tarihi çevreleri oluşturur. Çevre kavramı denilince ilk olarak fiziksel ve somut öğeler zihnimizde canlansa da bireylerin ve toplumların yaşanmışlıklarını da içinde barındırır. Bu yüzden tarihi çevre kavramı somut ve soyut bileşenleriyle birlikte ele alınması gereken bir konudur.

Geçmiş ile gelecek arasında bağlantıyı sağlayan tarihi çevre, toplumlara ait sosyolojik davranışların yanı sıra o döneme ait yapım teknikleri, mimari üslupları ve malzemeleri hakkında da bilgi edinmemizi sağlayan belge niteliğindeki unsurdur. Tarihi çevre bir kentin kimliği niteliğinde olduğu için kentsel ve tarihi sürekliliğin sağlanmasında ve kültürel mirasın korunmasında önemli bir rol oynar.

Tarihi çevre kavramı için geçmişten günümüze çeşitli tanımlar yapılmıştır. Venedik Tüzüğü'nde " Tarihi anıt kavramı sadece bir mimari eseri içine almaz, bunun yanında belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel ya da kırsal bir yerleşmeyi de kapsar. Bu kavram yalnız büyük sanat eserlerini değil, ayrıca zamanla kültürel anlam kazanmış daha basit eserleri de kapsar" şeklinde tanım

mevcuttur. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 3. maddesinde "Tarih  ncesi ve tarihi devirlere ait, bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya sualtındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır" şeklinde tanımlanmıştır. Papageorgiou'a göre, bir kentin tarihi kent ya da tarihi yerleşmeler olarak adlandırılabilmesi için aşağıdaki özellikleri taşıması gerekir (Kılıç, 2015):

- Orijinal ve karakteristik kent strüktürü,
-  nemli mimari  zellikler,
- Devam eden sosyal yaşam,
- Kültürel, toplumsal, estetik ve ekonomik referanslar,
- Güçlü yer ve bağlam duygusu,

Bu maddelere göre, tarihi dokunun oluşumunda önemli olan nokta "tarihi gelişim sürecidir".

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 660 sayılı İlke Kararı ile tarihi çevrenin bileşeni olan tekil yapılar, "anıtsal yapılar" ve "evresel değerli yapılar" olarak iki grupta toplanmaktadırlar (Ahunbay, 1996, s. 116). Anıtsal yapılar; tarihi ve estetik değer taşıyan yapılar olarak nitelendirilirler. Çevresel değerli yapılar ise; kentlerin tarihi kimliğini oluşturan kentsel sitlerin ögeleri olarak tanımlanmaktadır (Zeren, 2010, s. 17-18).

Sonuç olarak geçmişten günümüze kalan her türlü somut ve soyut bileşen, bugünün tarihi çevresini oluşturduğu gibi bugünki yaşantılarımız, mimari dilimiz de gelecek kuşağın tarihi çevresinin bir parçası olacaktır. Tarihi evre kavramı çok katmanlı bir yapıdır ve geçmiş nasıl bugüne ulaştıysa bizler de aynı yaklaşımla kendi dönemimizin üslubunu geçmişe saygılı bir biçimde geleceğe aktarma noktasında aracı rolünü  stlenmeliyiz. Tarihi evre kavramı bu sayede gelecek nesillere bir kültürel ve mimari miras niteliği kazanarak aktarılacaktır. Bu da tarihi çevremizi

koruyup yaşatmakla mümkün olur. Bu bağlamda tarihi ve kültürel süreklilik kavramları öne çıkmaktadır.

2.2 Tarihi ve Kültürel Süreklilik

Kendi döneminin kültürel ve toplumsal yapısını, mimari üslup, malzeme ve tekniklerini yansıtan tarihi çevreler, bugünün tasarımlarına ışık tutmaktadırlar. Tarihi sürekliliğin sağlanması, kişilere ve topluma sağlıklı bir tarih bilinci kazandırılması için anıtların korunmaları gerekmektedir. Kişinin sağlıklı olarak toplumsallaşabilmesi, kültürün sürekliliği bilincinin edinilebilmesi için, yaşadığı çevre ona tarihsel geçmişin işaretlerini ve simgelerini aktarabilmelidir (Tekeli, 1989, s. 3).

Günümüzde özellikle tarihi dokuda yeni yapı tasarım yaklaşımlarında ve yenileme süreçlerinde yaşanan mevcut dokudan tamamen kopuk ve dışlayıcı yaklaşımlar geçmişin izlerini tamamen yoketmektedir. Bu durum tarihi ve kültürel sürekliliğe zarar vermektedir. Oysa ki toplumlar buldukları dönemin mirasçısı konumundadırlar. Geçmişten ve mevcut tarihi dokudan tamamen bağımsız, konulanacağı tarihi çevreye saygılı olmayan yaklaşımlar ne kadar sürekliliğe zarar veriyorsa, tarihi dokuyu birebir taklit eden, hiçbir şekilde döneminin üslup ve anlayışını barındırmayan yaklaşımlar da o derece zarar vermektedir.

Süreklilik kavramı her ne kadar devam ettirme, sürdürme manasına gelse de yaşayan, canlı bir toplumda dönemin izlerini barındırmayan bir yaklaşımdan söz edilemez. Her bireyin uyum, zıtlık, uygunluk kriterleri vardır. Mevcut koruma kurallarını baz alarak yapılan, mevcudu taklitten uzak, döneminin mimari üslubunu, tekniklerini, malzemesini tarihi çevreye saygılı bir şekilde yansıtan tasarım yaklaşımları tarihi ve kültürel sürekliliğin devamını sağlamaktadır.

Tarihi sürekliliği okumanın, kavrayıp aktarmanın en iyi yolu geçmişî kültürel izleriyle birlikte ele alıp o dönemin yaşantısını tüm yönleriyle öğrenmekle gerçekleşir. Bu bağlamda süreklilik, tarihi ve kültürel bileşenleriyle ele alınacaktır.

2.2.1 Tarihi Süreklilik

Tarih kendi içinde canlı, dinamik bir yapıdır. Tarihi süreklilik, geçmişten günümüze gelen her türlü somut ve soyut verinin doğru bir şekilde okunup değerlendirilmesiyle sağlanabilir. Tarihi çevre, bu süreklilik içinde değişir ve gelişir. Bu değişim birdenbire ve tümüyle değil, bir tarihi süreklilik çerçevesinde gerçekleşmelidir. Tarihi çevreyi tamamen görmezden gelen, yok sayan yaklaşımlar tarihi sürekliliğe ne kadar zararlı ve baltalayıcı ise birebir taklide düşen yaklaşımlar da sürekliliği kesintiye uğratmaktadır. Diğer bir deyişle tarihi sürekliliği sağlamak, tarihsel süreçle uyumlu cevaplar ve çözümler sunabilmekle mümkün olur. Buradaki uyumdan kasıt kesinlikle taklit olmamalıdır. Aksi halde bu, süreklilik olmaktan çıkar, zorla sürdürme olur bunun sonucunda da tarihi sürekliliğin zarar görmesi, kesintiye uğraması kaçınılmazdır.

Tarihi çevrede sürekliliğin sağlanmasında mimari büyük önem taşımaktadır. Mimari eserlerin ömrünü insan ömrüyle kıyaslayacak olursak bunun ne demek olduğunu daha net görebiliriz. Bu yüzden mimarinin tarihi süreklilikteki önemli rolünü iyice kavrayıp ona göre hareket etmeliyiz.

2.2.2 Kültürel Süreklilik

Kültür denilince akla ilk olarak gelenek ve görenekler gelir. Bu gelenek ve göreneklerin devam ettirilmesiyle kültürel süreklilik sağlanmış olur. Gelenekleri oluşturan da yaşatan da insan ve toplumdur. İnsan; yaşayan, değişen ve gelişen canlı bir varlık olduğu için gelenekler de zaman içerisinde değişim ve gelişime

uğrayacaktır. Toplumların ve bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda bu değişimler gerçekleşir.

Kültürel miras, toplumların ve toplumları meydana getiren kültür varlığının, kimliği ile sürekliliğinin sembolü ve kanıtıdır. Somut ve soyut kültürel miras, tarihsel, sanatsal, simgesel, sosyal, ekonomik, dini ve manevi ve hatta siyasi değerler içermektedir. Yenilenemez bir kaynak olan kültürel mirasın, toplumumuz için önemli değer olan "emanet" kavramıyla özdeşleştirilerek içerdęi tüm değerleriyle birlikte gelecek nesillere aktarılması toplumsal bir sorumluluktur. Mimari mirasın çağdaş yaşam ile bütünleştirilmesi toplumların kültürel sürekliliği açısından önem taşır (Binan, 2014, s. 110).

Bir toplumun kültürel sürekliliğine zarar geldiği ve zedelendiği durumlarda bu boşlukların yabancı kültürlerle dolması kaçınılmazdır. Bu durum gitgide toplumların kimliksizleşmesine ve yozlaşmasına neden olur. Geçmiş ile gelecek arasındaki tek bağın kültürel süreklilik sayesinde olacağı unutulmamalıdır. Bu doğrultuda sürekliliği sağlamak için, geçmişle olan bağı koparmayıp yaşatmalı, günümüzü geleceğe en doğru şekilde aktarmak gereklidir.

2.3 Koruma Kavramı ve Nedenleri

"Neyi korumak isteriz? Bizim için değerli olanı... Bize dek yaşayarak gelebilmiş olanı, ön açmış, ön açan geleneği... Böyle birşeyin bozulmamasını, niteliklerini yitirmemesini, yıpranmamasını, yok olmasını isteriz. Giderek bütün bu özellikleri ile bizden sonra da sürsün, yaşasın isteriz... Çocuklarımıza, torunlarımıza da aktarmak isteriz onu... Onlar da değerini bilsinler isteriz... Böylece onlar da kişiliklerinin, geleceklerini daha sağlıklı, daha insana yakışacak biçimde kurabileceklerdir" (Bektaş, 1992, s. 1).

Sözlük anlamı olarak koruma; bir kimseyi veya bir objeyi dış etkilerden, tehlikeden veya zor durumdan uzak tutmak, muhafaza etmektir (TDK Sözlüğü, 1988). Geçmişten günümüze toplumların oluşturdukları sosyal, kültürel, ekonomik değerler

ve tarihi dokunun geleceğe iletilmesi ve sürekliliğin devam ettirilmesinin önemli bir konu olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Dolayısıyla tarihi çevrenin tüm bileşenlerini muhafaza ederek geleceğe aktarılmasını, koruma ile sağlamak mümkündür. Bu noktada koruma kavramının önemi gündeme gelmektedir.

Doğan Hasol'a göre koruma, "Tarih ya da sanat değeri taşıyan yapıların, doğal değerlerin ya da kent parçalarının yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli önlemleri alma" şeklinde tanımlanmaktadır (Hasol, 1988, s. 244-245). Kuban ise, bu konuyla ilgili, geçmiş ile bağlantı kurmamızı ve kültürel kimliğimizin oluşmasında sabitleyici rol oynayan evrensel değerlerin mirasçısı olmayı, uygar toplumlara yüklenmiş bir sorumluluk olarak belirtmiştir. Bu bağlamda birçok kuramcı, koruma bilinci ve kentlerdeki koruma seviyesini uygar olmanın önemli unsurlarından biri olarak görmüştür. Üstüncök "İnsan-doğa ilişkisinde bir yandan geçmişten günümüze gelen birikimler söz konusuysen diğer yandan bu birikimler üzerine inşa edilen yeni oluşumlar mevcuttur. Tarihi çevre korumadan anlaşılması gereken, tek yapıdan tüm yerleşmeler ölçeğine yeni, doğru, yeterli yaklaşım ve kültürel mirasın sürdürülmesinde kamu ve toplum yararı bulunan tüm oluşumların korunmasıdır" olarak bu konudaki düşüncelerini ifade etmiştir. (Üstüncök, 1978, s. 21-22) Benzer doğrultuda Batur, insan, fiziki çevre ilişkisinde hem belli bir var oluşluk hem de bir yenilenme dinamiğinin olduğunu ve tarihi çevre korumanın temel objektifinin bu ikileme dayandığını, korumanın bu iki temel üzerinden şekillenmesi gerektiğini belirtmektedir (Batur, 1975, s. 14-17).

Özetle tarihi çevrede koruma kent kimliğinin yok olmaması açısından oldukça önemlidir ve bu sadece mimari öğelerin yitirilmesi veya zarar görmesi olarak değil kimlik ve kültürel değerlerin de yok olmaması açısından önem taşımaktadır. Korumanın temel sorunları neyi, nasıl ve neden koruyacağımızdır. En çok gündemde olan ise neyi neden korumamız gerektiğidir.

Eruzun'a göre kentsel korumada üç temel amaç saptanabilir;

"Tarihi mirasın gelecek nesillere iletilmesi: Tarihi alanlardaki planlamada öncelikle kültürel mirasın onarılarak, korunarak ve yaşatılarak gelecek kuşaklara iletilmesidir.

Kültür sürekliliğinin sağlanması: Toplumlar tarihsel süreç içerisinde kültürel birikimlerine sahip çıktıkları ölçüde gelişim gösterirler. Kültürel bağların kopması, yabancı kültürlerin benimsenmesine zemin hazırlar ve toplumsal karakter yitirilir. Geçmiş ile gelecek arasındaki ilişkinin sağlam olması tarihi değerlerin korunup yaşatılmasıyla ilişkilidir.

Çağdaş insana tarih ile birlikte yeni yaşam olanakları sağlanması: Çağımızda insanların yeni ihtiyaçları ve yeni istekleri vardır. Bu ihtiyaç ve istekler yeni teknolojinin olanakları ile karşılanmaya çalışılmaktadır. İnsan ölçeğindeki eski yapılar, sokaklar ve bunların oluşturdukları kentsel doku, çağımızda çok akılcı küçük onarım ve yenilemelerle çağdaş yaşama uygun hale getirilebilir (1989, s. 124-125)."

Korumadaki temel hedef kültürel mirasın, gelecek nesillere aktarılmasıdır. Bunun en temel sebebi ise; fiziksel çevrenin korunan öğelerinin, günümüzün hızla değişen dünyasında kişilerin ve toplumların kimliklerini belirleyen düşünsel ve duygusal ipuçlarını ve yabancılaşmaya karşı tutunacak değerleri sağlamasıdır (Zeren, 2010, s. 19-20). Dolayısıyla korumadaki en temel neden, kültürel mirasın ve geçmişteki teknik seviyenin belgesi olmasıdır.

Tarihi çevre koruma, kent ve yapı ölçeğinde tartışılırken en bağlayıcı nedenler bu çevrelerin taşıdıkları belli başlı değerlerdir. Her tarihi çevre kendine has özgün değerlere sahip olmakla birlikte koruma eyleminin gerçekleşmesinde verilecek öncelik, bu çevreleri bağlayıcı birtakım değer unsurlarıyla belirleyici hale gelmiştir. Bir yapı kültür varlığı niteliği taşıması için bazı değerlere sahip olması gerekmekte ve bu değerler somut nitelikli elle tutulabilir, gözle görülebilir ya da soyut kavramlarla anlatılabilir olmalıdır. Bu değerleri, tarihsel değer, mitolojik değer, geleneksel değer, çevresel değer, mimari değer, teknik değer, enderlik değeri, özgünlük değeri, teklik/benzersizlik değeri, ekonomik değer, işlevsel değer,

süreklilik değeri, anı değeri, kimlik değeri, eğitim değeri ve belge değeri olarak sınıflamıştır.

Tarihi yapıların kente sağladığı bu değerlerin yanı sıra kent hafızasında da önemli bir rolü vardır. Bu yapılar, yerleşmenin insanların zihninde yer etmesinde, referans noktaları oluşturulmasında ve kişilerin daha sonra o yerleşmeyi hatırlamalarında öncelikli olarak yer alırlar (Madran, 2001, s. 47-49). Kimi zaman tek bir yapı o kente dair simge oluştururken, kimi zaman tarihi bir yapı grubu veya dokunun oluşturduğu silüet kentin hafızasını oluşturur. Bazı kentlerde bu etki çok net gözükmemektedir (Şekil 1).

Şekil 1. Tarihi çevrelerin kente kazandırmış olduğu kent kimliği (url-1)

Tarihi çevrenin bileşenlerinden olan binalar; kentlerin kimliğinin oluşumunda en önemli unsurlardır. Binalar çevrelerinde onları saran fiziksel ortamla birlikte, bir dönemin yaşam biçiminin, toplumun kültürel, ekonomik, politik anlayışının bir ürünü olarak örgütlenmiş dokular olmalarından ötürü kentin farklı yüzlerini ifade ederler, kentin kimliğini oluştururlar. Korunmaları bu nedenle de çok önem taşır. Bu çeşitlilik içerisinde, geçmişten günümüze gelen bu doku ya da kent parçalarının günümüze entegre edilirken, günümüzün çağdaş yaşam koşullarının ihtiyaçlarına cevap veren mekanlar olmalarının sağlanması bu mekanları günümüzde de yaşayan yapılar haline dönüştürecektir, bu bağlamda da korunmalarının devamlılığı sağlanmıştır olacaktır (Zeren, 2010, s. 28).

Koruma bir etkinlik alanı olarak da çok kapsamlıdır. Her türlü yapının özgün kullanımından, yeniden kullanım için değiştirilmesine, arkeolojik sit alanlarını korumadan kent yenilemeye, mimarlık kapsamındaki her tür ürünün estetik özelliklerine, kullanılan teknolojik malzemesine, doğal malzeme analizlerinin fiziksel

ve kimyasal yöntemlerine kadar bilim ve teknik alanıyla ilişkilidir (Kuban, 2000, s. 115).

2.4 Koruma ve Restorasyon

Restorasyon, kazılar sonucu ortaya çıkan ya da hala ayakta olan antik yapıların, gelecek kuşaklara taşınmasını sağlamak amacıyla, özgün yapılarını korumak ilkesiyle yapılan onarım çalışmalarıdır (Ahunbay, 1996, s. 117). Restorasyon anlayışının geliştiği ilk dönemlerde, sadece geçmişte anıtsal yapıları ayakta tutmak hedefleniyordu. Yapılan kazılar çalışmaları sonucu ortaya çıkarılan ya da tüm tahribatlara direnerek ayakta kalan antik yapılar incelendiğinde, bunların zaman içinde ek ve onarımlarla, kısmen yenilenecek yaşatıldıkları gözlenmektedir. Orjinal şekliyle günümüze gelebilen çok az sayıda anıt olmasına rağmen, restorasyonun tarihçesi çok eskilere, yapı sanatının başlangıcına kadar götürülebilir. Fakat bir disiplin olarak koruma anlayışı 19. yy'da Avrupa'da başlamıştır. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra ülke yaralarını sarmaya başlamış ve savaşın tahrip ettiği ekonominin tamir edilmesi çalışmaları hızlanmıştır.

Kültür varlıklarının korunması düşüncesi, ilk çağlardan beri insanların içgüdüsel olarak sahip olduğu temel düşüncelerden biridir. Günümüze kadar ulaşmış belgeler, insanların yerleşmeyi akıllarına koydukları devirlerde dahi anıtları koruma kaygısının olduğunu düşündürmektedir (Erder, 1999, s. 86). Koruma ile ilgili düşünceler süreç içerisinde değişik nedenlerle önem kazanmış, genellikle topluları etkileyen toplumsal ve siyasal olaylar neticesinde gelişmiştir. Yaşanan bu olaylar neticesinde koruma anlayışı uluslararası bir boyut kazanmış ve bulunduğu dönemlerin ihtiyaçları doğrultusunda anlaşmalar, sözleşmeler ve yasalar aracılığıyla bir takım önlemler alınmıştır.

2.4.1 Koruma ve Restorasyon Düşüncesinin Dünya'daki Gelişimi

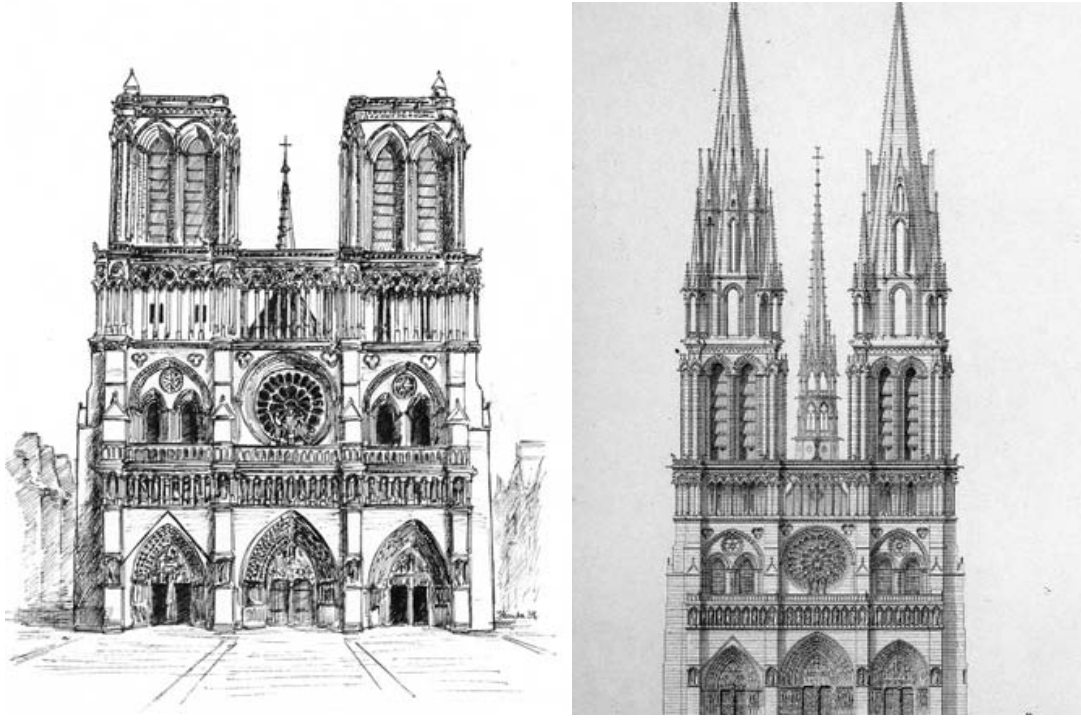
1818'de Hesse-Darmstadt Dükü I.Lui tarafından hazırlanan ortaçağ anıtlarının korunması kararnamesi Avrupa'daki en eski koruma yasası sayılabilir (Kuban, 2000, s. 115). 19.yy'ın başlarında Fransa'da Viollet-leDuc'ün "üslup birliğine varış" düşüncesiyle yaptığı restorasyon faaliyetleri yakın dönem restorasyon tarihinin temelleri niteliğindedir.

19. yüzyılın sonunda (1883) Camillo Boito tarafından çağdaş koruma kavramına yakın ilk temeller ortaya konmuştur . Tarihi anıtların korunmasına ilişkin ilk ciddi ve önemli gelişmeler Fransa'da 1887 ve 1913 tarihlerinde kabul edilen yasalardır. Bu yasaların ilerleyen zamanda kentsel ve doğal çevrenin korunmasına yönelik olumlu gelişmelere zemin hazırladıkları bilinmektedir (Okyay, 2001, s. 78-79).

Kökeni Fransa, İtalya ve İngiltere'ye atılan 19.yüzyılın tanımladığı koruma yaklaşımları şu şekilde sıralanabilir (Ahunbay, 1996, s. 114) ;

- Üslup Birliği (Stilistik Rekompozisyon) / Violet-le Duc (1814-1879)
- Romantik Görüş (Anti Restorasyon) / John Ruskin (1819-1900)
- Tarihi Restorasyon / Luca Beltrami - Camillo Boito (1836-1914)
- Çağdaş Restorasyon Kuramı / Gustavo Giovannoni (1873-1914)

Üslup Birliği akımının öncülüğünü yapan Viollet-le Duc'e göre "Bir yapıyı restore etmek, onu korumak, onarmak veya yeniden yapmak değil, belirli bir zamanda, hiç var olmadığı biçimiyle tam bitmiş bir yapı haline getirmek demektir" (Ahunbay, 1996, s. 119). Viollet-le-Duc, Notre Dame Katedrali için bu görüşüne uygun bir öneri sunmuştur (Şekil 2).

Şekil 2. 18. yy Notre Dame Kilisesi (solda) , Viollet-le Duc'un Önerisi (url-2)

Üslup Birliği akımına karşı olarak eserlerin dokunulmazlığı ve sadece belgelenmesi ile minimum müdahale görüşüne dayanan Romantik Akım, Anti Restorasyon olarak da adlandırılmaktadır. Öncülüğünü John Ruskin'in yaptığı kuram, yapılara hiç dokunmama, yapıları sadece belgeyerek kendi doğal ömürleri içinde yok olmaya bırakma taraftarıdır (Kuban, 2000, s. 125). Ruskin bu akımla ilgili görüşlerini, "Restorasyon, bir anıtın başına gelebilecek en büyük kötülük, tümüyle yıkımdır. Mimaride en güzel ve en büyük olanı restore etmek bir ölüyü canlandırmak kadar olanaksızdır. Yalnız sanatkarının ellerinin ve gözlerinin yapabileceği bir sanat eseri asla yeniden tekrar ortaya konulamaz. Başka bir devir onu canlandırabilir, ancak bu yeni yapı olur. Eserlerinize itina gösterirseniz, onları restore etmeye ihtiyacımız olmaz. Eski anıtı büyük bir ihtimamla gözleyiniz. Taşlarını sayınız, dağılmaya başlarsa demirle, telle bağlayınız, yıkılmayı önlemek üzere payandalar koyunuz, onu kurtarmak üzere yaptığınız şeylerin çirkinliği ile meşgul olmayınız, bir koltuk değneyi bir uzvu kaybetmekten daha iyidir" olarak ifade etmiştir (Erder, 1975, s. 221).

Ortaçağ mimarisine ahlaki bir tutumla yaklaşan Camillo Boito, tarihi yapı restorasyonunu ne Viollet le Duc gibi üslupsal bütünlük yönünden, ne de Ruskin gibi sadece belgeleme yoluyla kendi halinde yok olmaya terk edilen bir anı olarak değerlendirmiş, bütün içeriği ile teknik müdahale yapılmasını sağlayacak tarihi ve estetik bir belge olarak değerlendirmiştir (Kuban, 2000, s. 134). Luca Beltrami de Boito ile aynı doğrultuda restorasyonun somut tarihi belgelere dayandırılarak yapılmasını savunmuştur. Günümüz restorasyon anlayışına benzer görüşleri olan Boito 1883 senesinde bir takım restorasyon ilkeleri yayınlamıştır. Bunlardan bu çalışmayı ilgilendiren tarihi dokuda çağdaş ek ile ilgili olanları şu şekildedir;

- Eğer çağdaş ek veya yenileme zaruri ise bunlar kolay anlaşılır şekilde ve yapının mevcut üslubundan farklı olmalıdır.
- Eğer ek yapılması zorunluluğu varsa, bu ekler farklı malzeme ile ve özgün yapıdan tamamen farklı inşa edilmelidir.
- Eğer özgün yapının önemli bir özelliğini örtmüyorsa, değişik zamanlarda yapılan ekler ortadan kaldırılmamalıdır. Eğer bunlardan özellikle estetik niteliği olanlar kaldırılırsa, yapının çevresinde korunmalıdır (Kuban, 2000, s. 137).

Çağdaş restorasyon kuramı, kendinden önceki tüm kuramları kendi içinde özümseyip birleştirir. Önceki kuramların birikimini geliştiren Gustavo Giovannoni'ye göre yapıların kimlikleri çerçevesinde yeniden kullanımı önem taşımaktadır. Yalnız anıt yapılar değil çevreleri ve hatta yapı grupları birlikte korunmalıdır. Çağdaş tekniğin akılcı çözümleri göz önüne alınmalı ve arkeolojik alanlarda da özgün parçaların korunabilmesi için önlemler alınmalıdır (Arabacıoğlu, 2007, s. 209). Boito'nun öğrencisi olan Giovannoni onun ilkeleri üzerinden bazı prensipler oluşturmuştur. Bunlardan tarihi çevrede çağdaş ek konusuyla ilgili olarak şu ilkelerden bahsedilebilir;

- Ekler, tarihi yapıdan ayırt edilmeli ve üzerlerinde tarihi yazılmalıdır.
- Ekler, kütleyle tamamlayan basit çizgili öğeler olmalı, bezemeci olmamalıdır.

- Bütünleme ancak kesin verilere dayanarak yapılmalı, hipotezlere göre değişiklik yapılmamalıdır. Tümü tamamlamak için, ikincil önemde, nötr bölümler öngörülebilir (Kuban, 2000, s. 145).

1931 senesinde düzenlenen Atina Konferansı, kültürel mirası koruma ile ilgili kendinden sonra yapılacak toplantı ve kararlara zemin hazırlar niteliktedir ve bu alanda gerçekleştirilen ilk uluslararası konferans olma yönüyle de önem arz etmektedir. Ardından aynı sene İtalya'da kabul edilen Carta Del Restauro (Restorasyon Tüzüğü) çeşitli uzmanlar tarafından benimsenmiştir. Toplamda 11 maddeden oluşan bu bildirin, tarihi çevre korumada yapı ve anıtlara verilen önem kadar çevresine de önem verilmesini vurgulayan maddeler ve çağdaş ek ile ilgili maddeler şu şekilde sıralanmıştır;

- Madde 6: "Anıta ve geçirdiği dönemlere olduğu kadar çevresine de saygılı olunmalıdır. Anıtın çevresindeki yapılar yıkılarak uygunsuz bir biçimde yalnız bırakılmasına veya çevresinin niteliği, kütlesi, rengi, üslubu ile rahatsız edici yapılarla sarılmasına engel olunmalıdır."
- Madde 7: "Eğer bir anıtı sağlamlaştırmak, kısmi veya tam olarak bütünlemek amacıyla, ya da yeniden kullanım nedeniyle ekler yapılması gerekirse, uyulması gereken temel koşul yeni öğelerin en azda tutulmaları, yalın ve yapısal düzeni yansıtır karakterde olmalarıdır; benzer üslupta bir ek ancak yapının mevcut çizgilerini devam ettirmek ve bezemeden arınmış geometrik anlatımlar söz konusu olduğunda kabul edilebilir."
- Madde 8: "Ekler kesin ve açık olmalı ve özgünden farklı malzeme kullanılarak veya bezemesiz bir çerçeveye sınırlanarak, ya da damga veya yazıtlarla belirtilmelidir. Bir restorasyon asla onu inceleyenleri yanıltacak veya tarihi bir belgeyi değiştirecek şekilde yapılmamalıdır".

Görüldüğü gibi Carta del Restauro, tarihi doku ve tarihi yapılara getirilecek ekler konusunda hala geçerliliğini koruyan maddelere sahiptir.

Uluslararası düzeyde, konuyla doğrudan teknisyen ve bilim adamlarının 1957 yılında Paris'te birincisini yaptığı kongrenin ikinci ayağı 1964 yılında gerçekleştirilen II. Uluslararası Tarihi Anıtlar Mimar ve Teknisyenleri Kongresi'dir (Erder, 1975, s. 234). Bu kongrede kabul edilen 16 maddeden oluşan tüzükte, korumada süreklilik sağlanması, anıtların çağdaş yaşam içinde toplumsal amaçlarla kullanılıp değerlendirilmesi ilke olarak kabul edilmiştir.

Venedik Tüzüğü'nün 13. maddesinde, "Eklere, ancak yapının ilgi çekici bölümlerine, geleneksel konumuna, kompozisyonuna, dengesine ve çevresiyle olan bağıntısına zarar gelmediği durumlarda izin verilebilir" ifadeleriyle tarihi çevrede çağdaş ek kavramına değinilmiştir.

Koruma politikasına yön veren bir başka uluslararası önemli anlaşma 1975 senesinde Amsterdam'da gerçekleştirilen Amsterdam Kongresi'nde kabul edilen Avrupa Mimari Miras Tüzüğü (Amsterdam Bildirgesi) 'dür. Avrupa devletlerinin tümünün katılımıyla gerçekleştirilen kongrenin amacı, Avrupa'nın mimari mirasının tüm halkların ortak mirası olduğunu vurgulamaktır. Bu hedef doğrultusunda tüm devletlerin birlikte çalışması gerekliliğinin önemini kavramak amaçlanmıştır. Amsterdam Bildirgesi'nin 3. ve 11. maddeleri tarihi çevrede yeni yapılaşmanın önemine dairdir. Madde 3'te kültürel mirasın tüm halkların ortak malı olduğuna değinilmiş, bu mirasın kasıtlı yıkım, düzensiz yeni yapılaşma ve aşırı trafikten korunması gerektiği ifade edilmiştir. 11. Madde'de ise bugünkü yeni yapıların geleceğin mirası olacağından dolayı, çağdaş mimarlık kalitesinin yüksek olması için çaba gösterilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir.

1976 yılında Nairobi'de yapılan UNESCO toplantısında aynı yaklaşım tartışılmıştır. Toplantı sonunda alınan tarihi alanların korunması ve çağdaş roller konusunda tavsiyeler konulu kararlar üye ülkeler tarafından benimsenmiştir (Ahunbay, 1996, s. 126). Bildirgede geçen tarihi çevrede yeni yapı ile ilgili öneriler şu şekildedir (Ahunbay, 1996, s. 127-128);

Madde 4'e göre "Tarihi alanlar ve çevreleri, her türlü tehlikeye karşı etkin biçimde korunabilmelidir, özellikle özgünlüklerini zedeleyebilecek uygun olmayan

kullanımlar, gereksiz ekler, yanlış veya duyarsız değişiklikler gibi zararlı ekenlere veya her türlü kirlenmenin zararlarına karşı korunabilmelidirler. Tüm onarım etkinlikleri bilimsel ilkelere dayanmalıdır. Benzer biçimde yapı gruplarını ve onların kendine özgü karakterini oluşturan farklı bölümlerin birbirlerine bağlanmaları veya karşıtlıklarının yarattığı estetik duygular ve uyuma özellikle dikkat edilmelidir" şeklinde bir vurgu yapılmıştır.

Madde 5'te ise "Yapı ölçek ve yoğunluğunda büyük artışa neden olan çağdaş kentleşmenin koşulları içinde, tarihi alanların doğrudan yok edilmesi tehlikesi dışında, tarihi alanların yakınındaki yeni gelişme alanlarının, tarihi alanların çevrelerini ve karakterini mahvetme tehlikesi de bulunmaktadır. Mimarlar ve şehir plancıları, anıtların ve tarihi alanların görünümünün bozulmamasına ve tarihi çevrelerin uyumlu bir biçimde çağdaş yaşamla bütünleşmesine özen göstermelidirler" şeklinde yeni yapılaşma ile ilgili ifadeler yer almaktadır.

Madde 28'de "Yeni yapıların mimarisinin, tarihi yapı gruplarının mekansal organizasyonu ve yerleşim biçimleriyle uyumu olması için, yeni yapılarla ilgili kurallar ve denetim sistemine özen gösterilmelidir. Bu amaçla herhangi bir inşaata girişmeden önce, tarihi yerleşmenin genel karakterini; yüksekliklerin armonisini, kullanılan renk, malzeme ve biçimleri, cephe ve çatı tiplerini, bina kütlelerinin oranlarını, parsel içindeki konumlarını, çevre ile ilişkilerini tanımlayıcı bir kentsel çevre analizi yapılmalıdır. Parsel büyüklüklerine özellikle dikkat edilmelidir, çünkü herhangi bir yeni parsel düzenlemesi, bütünü uyumunu tehlikeye düşürecek kütle değişikliklerine yol açabilir" ifadeleriyle de yeni yapılaşmanın risklerine değinilmiştir (Ahunbay, 1996, s. 131).

1987 yılında tarihi kentlerle ilgili önemli kararların alındığı Washington Tüzüğü, tarihi kent ve kentsel alanların yasal olarak koruma altına alınmasını, bakım ve onarımının yapılmasını ve çağdaş yaşama katılmaları için gerekli müdahalelerin yapılmasını belirtmektedir. Yeni yapılaşma ile ilgili maddeleri ise şu şekildedir;

Madde 8 "Yeni işlev ve etkinlikler tarihi kent veya kentsel alanın karakteriyle uyumlu olmalıdır. Bu alanların çağdaş yaşama uyarlanması için gerekli teknik servislerin getirilmesi veya iyileştirilmesi işlemleri özenle yapılmalıdır."

Madde 10 "Yeni binalar yapılması gerektiğinde veya eskiler uyarlanırken, mevcut mekansal oluşum saygı görmeli, özellikle ölçek ve parsel boyutuna dikkat edilmelidir. Çevreye uyumlu çağdaş öğeler yöreyi zenginleştirebileceğinden, yeni tasarımlar engellenmemelidir."

Geleneksel mimarinin genel tanımını yapan, 1999'da Meksika'da yapılan bir toplantıyla kabul edilen Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü'nde, ICOMOS'un geleneksel yapılara getirilecek ekler ve yeni yapılaşmalarla ilgili koruma ilkeleri şu şekilde sıralanmıştır;

Madde 2 "Geleneksel yapılara, yapı gruplarına ve yerleşmelere yapılacak çağdaş müdahaleler onların kültürel değerlerine ve geleneksel karakterlerine saygı göstermelidir."

Madde 5 "Geleneksel miras yalnız soyut biçimler, kütleler, strüktürler ve mekanlardan oluşmaz, bunların kullanılış ve algılanış biçimlerini, gelenekleri ve onlara bağlı elle tutulamayan ilişkileri de kapsar."

2.4.2 Koruma ve Restorasyon Düşüncesinin Türkiye'deki Gelişimi

Ülkemizde koruma kavramı ile ilgili kuramsal ve hukuki yapılanmalar, Osmanlı dönemi'nde kentleşme, Cumhuriyet döneminde ise sanayileşme ile olmak üzere iki temel değişim ve gelişim noktasına sahiptir (Kejanlı&Akın, 2007, s. 181)

Osmanlı Devleti'nde yasalarla belirlenmiş bir koruma anlayışı bulunmamasına karşın, bu dönemdeki inşa faaliyetleri ile birlikte onarım kavramı gelişmiş ve bakım çalışmaları sürekli hale gelmiştir. Koruma konusunda belirli bir yasal çerçevenin olmaması bu dönemde karışıklığa neden olmamış, kurallara bağlı olmaksızın bir dizi bürokratik işlem genellikle padişah fermanı yoluyla vakıflar tarafından

gerçekleştirilmiştir (Madran, 2002, s. 185). Osmanlı döneminde korumanın yasallaşma süreci 19. yüzyıl ortalarında Tanzimat sonrasında başlamış, pek çok alanda yapılan değişiklikler ve yasal düzenlemelerin paralelinde tarihi eserler, kültür varlıkları ve bu varlıkların muhafaza edilmesine yönelik yaklaşım ve programlar kurallara ve yasalara bağlanmıştır. Osmanlı döneminden başlayarak Cumhuriyet dönemine kadar yapılan yasal düzenlemelerin en önemlileri aşağıda kronolojik olarak sıralanmıştır:

1848 Ebniye Nizamnameleri (İmar Yönetmelikleri) büyük kentlerdeki ulaşım yeni yapılaşma gibi alanlarda yenilikler getirmenin yanında, tarihi/eski yapılara ilişkin bazı hükümleri de içermektedir (Tunçer, 2012, s. 75).

1864 yılında yayınlanan 'Turuk ve Ebniye Nizamnamesi' (Yollar ve Binalar Yönetmeliği) de mevcut yapıların dış cephe onarımları ile ilgili çeşitli hükümler içermektedir (Tunçer, 2012, s. 75).

1869 tarihli Birinci Asar-ı Atika Nizamnamesi, Osmanlı topraklarında eski eser aramak ve kazı yapmak isteyenlerin Maarif Nezaretinden (Eğitim Bakanlığında) izin alması, eski eserlerin yurtdışına çıkışının yasaklanması gibi hükümler getirmiştir. Batı müzeciliğine özentisi ve taklitle çıkarılan bu kanun, daha çok arkeolojik alanlara dönük ve koruma anlayışı bakımından oldukça yetersiz hükümlere sahiptir (Madran, 2002).

1874 tarihli İkinci Asar-ı Atika Nizamnamesi, ilk kez kavramsal tanımların yapıldığı 36 maddeden oluşan bir kanun niteliğindedir (Madran, 2002). 1884 tarihinde Üçüncü Asar-ı Atika Nizamnamesi bir önceki nizamnamenin eksikliklerini kapatmak için 1881 yılında Osman Hamdi Bey'in Müze Müdürlüğü'ne atanmasından sonra çıkarılmıştır (Tunçer, 2012, s. 77).

Tarihi yapıları konu alan 1874 ve 1884 tarihlerinde düzenlenen Asar-ı Atika nizamnamelerinin ortak özellikleri şu şekilde ifade edilebilir (Madran, 2012) :

- İlke olarak eski eser devlet malıdır,
- 'Eski' kavramı Osmanlı İmparatorluğu öncesi kültürlerin verileri ile sınırlıdır.

- Özellikle taşınır eserler, onu bulanların malıdır. Bu nedenle, arkeolojik kazılarda bulunan eserler yurtdışına çıkartılabilmektedir.

- Taşınmaz kültür varlıklarının korunması konusunda yeterli hükümler bulunmamaktadır.

1906 tarihli Dördüncü Asar-ı Atika Nizamnamesi Osman Hamdi Bey zamanında çıkarılan yasal düzenlemenin sonucusu ve 67 yıl boyunca yürürlükte kalan nizamnamedir. Daha önceki nizamnamelere göre daha gelişmiş bir içerğe sahip olması ve 1973 yılında yürürlüğe girecek olan yasanın alt yapısını oluşturması açısından önem taşımaktadır (Tunçer, 2012, s. 81-82).

1912 tarihinde yürürlüğe giren Muhafaza-i Abidat Nizamnamesi belediyelere kaleler, burçlar, surlar gibi kullanılmayan yapıları belgelemek koşulu ile yıkma hakkı vermiştir. Korumadan çok yıkımı destekleyen bu kanun, birçok bilinçsiz uygulama ve tarihi eserlerin yıkımına neden olmuştur (Tunçer, 2012, s. 83).

Cumhuriyet döneminin başında, sosyal, kültürel anlamda yeni toplum düzeninde gerçekleşen çağdaşlaşma isteği, eski ve yeni çatışmasının yaşanmasına, Osmanlı eserlerinin hor görülüp tahrip edilmesine ve birçok eski yapının işlevini yitirerek harabe olmasına sebep olmuştur. 1930 yıllarından sonra eski eser anlayışı içine taşınmazların da girmesiyle koruma anlayışı genişlemiştir. Bu dönemde ülke genelinde 3500 eser uzmanlar tarafından saptanmıştır (Tekeli, 1991). Cumhuriyet döneminde koruma ile ilgili alınan bazı yasal düzenlemeler şu şekilde sıralanabilir:

1931 tarihinde Tarihi Anıtları Koruma Komisyonu Bakanlar Kurulu kararı ile kurulmuş ve koruma konusunda birtakım kararlar alınmış, koruma uygulamalarına yönelik ödenek oluşturulmuştur. (Tunçer, 2012, s. 84).

1951 yılında kurulan Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu, Türkiye Cumhuriyeti'nde kültür varlıklarının korunmasına dair ilk ciddi yasal oluşumdur. (Tunçer, 2012, s. 84).

1973'te yürürlüğe giren 1710 sayılı Eski Eserler Yasası, korumadaki perspektifi tekil yapı ölçeğinden kentsel ölçeğe ve tarihi çevre bütününe getiren ilk yasal düzenleme

olması açısından önem taşımaktadır. Korumanın gerektirdiği durumlarda imar planlarının değiştirilmesi ve kamu kuruluşlarında yeni düzenlemeler yapılmasına ve eski eserlerin bakım onarımdan sorumlu kurumların netleşmesini sağlamıştır (Tunçer, 2012, s. 85-86).

1983 Tarihli ve 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 1710 sayılı kanunun eksiklerini giderecek şekilde çıkarılmıştır. Bu kanun ile Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun görevi sonlanmış, bu kurumun yerine Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu oluşturulmuştur (Tunçer, 2012, s. 87).

Koruma kavramının Türkiye'de uluslararası koruma modellerine uygun kriterlere ulaşması 2004 yılında çıkarılan 5226 sayılı "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile sağlanmaya çalışılmıştır. (Kejanlı&Akın, 2007, s. 197)

5226 sayılı kanun 2863 sayılı kanuna önemli değişiklikler getirmiş özellikle mahalli idarelere büyük yetkiler vermiş ve finansman konusunda yeni kaynaklar yaratmıştır. (Özel, 2005, s. 138)

3. ÇAĞDAŞ EK

3.1 Tarihi Dokuda Çağdaş Ek-Yapı

Tarihi dokunun barındırdığı izler farklı dönemlerin farklı kuşakları tarafından, farklı imkan ve şartlara göre oluşturulmuştur. Bu da sürekli bir yenilenme, yeni ile eskinin birbiriyle bütünleşmesi anlamına gelmektedir. "Tarih zaman içinde insanoğluna ait faaliyetlerin diyalektik gelişimiyle oluşan dinamik bir süreçtir" (Özer, 1993, s. 456).

Günümüzde tarihi çevrelerin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için, sadece fiziki mekanların korunmasının ötesinde güncel yaşama katılabilmeleri ve çağdaş ihtiyaçlara yanıt verebilmeleri gerekmektedir. Sadece yapılar değil buradaki yaşam da korunmalıdır, aksi halde tarihi dokular açık hava müzesi olmaktan öteye gidemeyecektir. Tarihi ve kültürel değerler korunabildikleri ve günümüz yaşam biçimi ile birleşebildikleri seviyede toplumlar kimliklerini yansıtmaktadırlar. Bu değerlerin yok olmasını önlemekteki en önemli faktör tarihi çevrelerin gereken işlev değişiklikleri ile yeniden yaşatılması ve toplum yaşamına entegre edilmesidir. Tarihi ve kültürel sürekliliğin devamı için dinamizm şarttır. Tarihi yapıları kendi haline bırakıp ölümüne göz yummak kadar yok ederek yeni alanlar kazanmaya çalışmak da son derece yanlış bir tutumdur. Tam tersine, tarihimizi ve değerlerimizi yansıtan bu dokuların günümüze doğru bir biçimde ulaştırılması bilincini oluşturmak, hem bu eserlerin güncel işlevler verilerek korunmasına hem de çağdaş tasarımlara ilham kaynağı olacaktır. Çok yönlü bir koruma anlayışı ile tarihi dokular günümüz sosyal, kültürel, ekonomik hayatına adapte edilmelidir. Bu adaptasyon sürecinde tarihi varlıkların, eski değerinin canlandırılması, bu değer in kendisine yeniden verilmesi, okunup görülebilir, algılanabilir hale getirilmesi yeniden işlevlendirme kavramıyla mümkün kılınabilmektedir.

Konuya İstanbul özelinde değinecek olursak, hem coğrafi hem tarihi özellikleri bakımından birçok medeniyete ve olaylara şahit olmuş bir kent olması itibariyle tarihi doku ve alan bakımından son derece zengin bir yerleşimdir. Bu tarihi dokuların özellikle kentin nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu merkez bölgeler olan Tarihi Yarımada ve çevresinde yoğunlaştığını söyleyebiliriz. Bu da güncel yaşam

içerisinde tarihi çevre ve yapıların her daim hayatımızın bir parçası olduğu gerçeğini göstermektedir. Özellikle bazı bölgelerde bu yapılar günümüzün gereksinimlerini karşılamadığı gerekçesiyle terk edilmiş, tahribata uğramış ve yok sayılmıştır. Terk edilen yapılar bakımsızlık nedeniyle değer kaybettiğinden dolayı kullanıcı profilleri değişmiş ve bu da yapıların daha da zarar görmesine neden olmuştur. Bu yapılar, günümüz gereksinimlerine göre uyarlanıp doğru malzeme ve doğru tekniklerle restore edilmesi halinde yaşayan yapılar haline gelecek dolayısıyla tarih, kültür ve çevre bilincinin oluşturulmasına büyük katkı sağlayacaklardır. Yaşayan yapılar haline gelince koruma bilinci de süreklilik kazanacaktır. Ayrıca bu noktada kullanıcı profillerinin de bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır. Geçmişin izlerini taşıyan bir çevrede yaşayan bir kimse, kültürel süreklilik bilincini kolayca edinerek ve tarih bilincine sahip olacaktır. Burada öngörülen süreklilik yeni yaşamın içinde geçmişin simgelerini taşımaya dönüktür, geçmişin aynen canlandırılmasını öngören bir özlem değildir (Tekeli, 1987, s. 28-29).

Tarihi yapıların orijinal işlevini kaybetmesi ya da işlevsel olarak eskimesi, binaların yeniden kullanımını gerektiren nedenlerdir (Altınoluk, 1998). Adaptasyon sürecinde verilen ikincil fonksiyon doğrultusunda ek ve ek yapı kavramları ortaya çıkmaktadır. Bunun sebepten verilen yeni fonksiyonun ihtiyaç programının tarihi yapının mekansal kapasitesini aşabilmesi ve özgün mekan kurgusuna aykırılıklar içerebilmesidir. Bu doğrultuda ek mekanlar yapılması gerekli hale gelir. Bir diğer neden ise tarihi yapılardaki bozulmalardır. Geçirdikleri doğal afetler, insan nedenli zararlar, savaşlar sebebiyle bozulmalar ve hasarlar meydana gelebilir. Bunun sonucu olarak yapıların bazı parçaları yok olabilir. Dolayısıyla yapının kullanımında sürekliliği sağlamak için onarımı gerektiğinde ek konusu gündeme gelir. Bunun hem strüktürel hem de estetik sebepleri vardır.

Çağdaş koruma düşüncesi, eklenen parçanın tarihi yapı ile farklılaşmasını öngörmektedir. Bu anlamda da günümüzde yapılan çalışmalarda tarihi yapıya getirilen yeni ekler, çağdaş ek olarak biçimlenmektedir (Zeren, 2010, s. 16). Zeren'e göre tarihi yapılara ekler iki sebepten ötürü getirilmektedir:

Birincisi; tarihi yapıların yenilenmesi sürecinde verilen yeni fonksiyonların ihtiyaç programına hizmet verebilmek için oluşan yeni mekan ihtiyacını karşılamak amaçlı tasarlanan birimler olarak ve ikincisi ise tarihi yapıların tarihi süreç boyunca görmüş oldukları hasarlara paralel olarak yok olan bölümlerinin ya da parçalarının sanatsal, fonksiyonel ya da strüktürel denge kaygıları bağlamında çağdaş teknik ve malzemeler ile tamamlanan bir strüktür parçası olarak görülebilir (Zeren, 2010, s. 17-18).

Madran, konuyla ilgili olarak üç önemli noktadan bahsetmiştir. Bunlar; daima çevre değerine önem veren bir tutum ile yaklaşılması, geleneksel öğelerin kullanımı zorunlu ise günümüz teknoloji ve malzemesinin kullanılması ve kültür sürekliliğinin devam eden mimari anlayışına katkı sağlarken eskiyi taklitten kaçınmaktır (Madran, 2001, s. 56-57)

Kurrent "Eski binalarla uğraşırken göstermemiz gereken saygı ve yeni binaları tasarlarken sergilememiz gereken incelik istenilen senteze izin vermeli.Saygı geçmişle eşanlımlı, incelik ise geleceğin metaforu olarak algılanmalı" şeklindeki ifadesi ile tarihi çevrede yeni yapı tasarımı ile ilgili görüşlerini belirtmiştir (Kurrent, 2001).

Asatekin'e göre ise; tarihi çevrede yeni yapı yapmak için gerekli ipuçları, yapıları ve yapıların oluşturduğu fiziksel çevreyi iyi okuyarak sağlanabilir (Asatekin, 2011, s. 37).

Hürol ve Ercan tarihi yapılarda yeni yapı tasarımı ilgili üç tane tasarım kriteri belirlemiştir. Bunlardan ilk ikisi teknoloji ile ilgili iken üçüncüsü kültür ile ilgilidir:

- Tarihi çevrede yapılacak binaların mevcut dokuyla uyumlu olması gerekmediği düşüncesi,
- Optimum biçim özelliklerine uyumun amaçlanmadığı ve teknolojinin ifadesinin abartılı olarak arandığı mimari biçimlenme anlayışında tarihi yapı ile zıtlık oluşturmak amaçlanması,

- Tarihi çevrenin korunması ve bu çevrede uygulanacak olan yeni binaların mevcut çevreyle uyum içinde olması gerektiğini savunan düşünce tarzı. Bu grubun temel özelliği, optimum biçim özelliklerine uyumun hedeflenmeyip, kültürün ifadesinin aranmasıdır. Burada kültürden kasıt belli bir dönemi yansıtan, dönemin mimari niteliklerini bize okutan birikimlerin tümüdür (Hürol & Ercan, 1993, s. 46-47).

Tekeli, toplumların tarihi çevre içerisinde tasarım yaklaşımlarını etkileyen faktörlerden biri olduğunu belirterek bunun üç tutum üzerinden ele alınabileceğini söylemiştir (Tekeli, 1987). Bunlar;

- Kasıtlı olarak tamamıyla yeni bir kültür edinmeye çalışmak olarak tanımlayabileceğimiz reddi mirasçı tutum,
- Tam zıt noktada duran kültürel mirasa sahip çıkan değişmeyi yadsıyan tutum,
- Kültürün sürekli bir bütün olarak oluştuğu, değiştiği düşüncesinin etkili olduğu devrimci bir değişmeyi öngören tutum.

Tarihi yapılar yeniden işlevlendirilirken özgün yapısının değişimine çok gerek duyulmayan bazı yapılar da tabiki vardır. Bunlar genellikle konut veya müze yapılarıdır. Bu yapılarda dahi yapının özgün fonksiyonu değişmese bile kullanıcı profili değişeceği için yeni işlevler yüklenebilmektedir. Tarihi yapılar özgün biçimde korunmuş olsalar bile çevresi kendinden bağımsız şekilde değişim gösterebilir. Yapının çevresine yeni yapılanmalar getirilebilir. Bu yeni yapılanma da mevcut tarihi dokuya bir ek olarak nitelendirilebilir. Dolayısıyla tarihi yapıya çağdaş ek konusunu tartışırken dikkat edilmesi gereken tasarım kriterleri aynı zamanda tarihi bir doku içerisinde inşa edilecek yeni yapıları da bağlar. Değişen sadece tasarımın ölçeğidir. Barındırdıkları sorunlar ve nitelikler benzerdir.

Tarihi dokuların çağdaş yaşama adaptasyonu konusu son derece titizlikle ele alınması gereken birçok farklı disiplini bünyesinde barındıran hassas bir konudur. Yasalarda ve yönetmeliklerde; çağdaş eklerde koruma ilkeleri açısından beklenen tarihi dokuya en az müdahale eden, en az zarar veren, döneminin karakterini hem üslup hem de malzeme açısından yansıtarak dışardan okunabilen nitelikte olmaları

gerektiğidir. Bu noktada unutulmaması gereken en önemli etmen; tarihi yapılara çağdaş ek ve ek yapı tasarlanırken öncelikli amaç sıfırdan yeni bir tasarım yapmak değil, mevcut tarihi yapı ve tarihi dokunun değer ve önemini vurgulamak ve güncel hayata entegre etmek olmalıdır.

Farklı görüşler incelendiğinde ek konusu tarihi yapı ve doku ölçeğinde ele alınırken bazı temel prensipler üzerinden irdelendiği belirlenmiştir. Bu bağlamda çalışmanın bu bölümünde çağdaş ek kavramı belirlenen tasarım prensipleriyle ele alınmakta ve örnekleri üzerinden irdelenmektedir.

3.2 Tarihi Yapılarda Çağdaş Ek Tasarım Yaklaşımları

Günümüz mimarlık çevrelerinde en çok tartışılan konulardan biri mevcut tarihi çevrede yapılacak çağdaş tasarımların nasıl bir uyum içinde olacağıdır. Tasarıma mevcut dokunun tüm mimari özelliklerini taklit eden bir anlayışla yaklaşılabilir gibi tamamen zıt bir anlayışla da yaklaşılabilir. Buradaki uyum kavramı göreceli bir kavramdır. Belli başlı değişmez tasarım kriterlerinin dışında tasarlanacak yeni yapının tasarımındaki mimari üslup farklılıkları mimarın sahip olduğu düşünce yapısı ve konuyu ele alış biçimine göre değişebilmektedir.

Tarihi çevrede inşa edilecek yeni yapının tasarım kriterlerinin ana prensibi, yeni yapının; tarihi çevrenin karakteristiklerine ölçek ve oranları bağlamında saygılı olmasıdır. Tasarımcılardan beklenen; tasarlayacakları yapının çevresi ile bağ kurmasını sağlamalarıdır (Zeren, 2010, s. 27).

Meitinger(1981), tarihi çevrelerde yeni yapı tasarımlarında, doğru yolu belirten soru, sanatsal ağırlıklı alanlara değindiği zaman, ölçülemeyen ve öznel kriterlerin uygulamaya konduğunu ve bu sebeple de, tarihi çevrelerde inşa etmenin bir tek doğru yolunun olmayacağını bunun için birçok çözüm yolu olduğunu, bunların da uyum, kopyalama ya da zıtlık oluşturmak şeklinde sıralanabileceğini belirtmektedir (Güler, 2004, s. 56).

Brolin'e göre ise eğer yeni bir bina çok yoğun bir tarihi doku içerisindeki mevcut yapılaşma içerisinde kendine yer arıyorsa bazı formları ve motifleri ödünç almak kaçınılmaz olabilir. Fakat bu izlenebilecek tek yol değildir ve yeni tasarımla mevcut dokudaki yapılar arasında sağlanacak olan uyum farklı yollarla da yapılabilir (Brolin, 1980, s. 18):

- Mevcut plan tipolojisini olabildiğince benzer bir dille kopyalamak,
- Temelinde benzeşen formlar kullanmak, ama onları yeniden düzenlemek,
- Eskiyle benzer görünüm etkisini uyandıracak yeni formlar oluşturmak,
- Orjinal formları soyutlamak.

Dibner ise tarihi nitelikte bir çevrede yeni tasarlanacak olan bir yapının bağlamsal anlamda dokuya uyum sağlayabilmesi için tarihi ve mimari önemi olan bir dokudaki yeni yapıların cephe tasarımına yaklaşım için bazı temel prensipler olduğunu belirterek, şu şekilde sıralamaktadır (Dibner, 1985, s. 88-89):

- Kopyalama: Orijinal dokudaki karakteri aynen devam ettirebilmek amacıyla bir benzerini yapma yöntemidir. Kopyalama yaklaşımında bir başarı çok az ortaya çıkar. Çünkü uzun yılların birikimi neticesinde meydana gelmiş bir yapı strüktürünü günümüzün malzemeleri ile uygulamak her zaman mümkün olmamaktadır.
- Zıtlık Oluşturma (Kontrast): Bu yöntemde ise, yeni tasarımlar mevcut dokuyla kullandıkları malzeme, teknoloji, renk, doku ve oranlarla tamamen farklılık oluşturmaktadır.
- Anımsatma (Çağrışım): Bu yaklaşımda tasarımcılar çok sık olarak mevcut dokudaki malzeme ve motifleri yeni tasarımlarında eski olanı çağrıştırarak, anımsatacak bir biçimde fakat çok daha çağdaş bir biçimde kullanmaktadır. Bu yöntemdeki eğilim daha çok yeni tasarımın, orijinal binanın formunu taklit etmeden, çağrıştırmasıdır.

- Bağlam: Tarihi açıdan önemli binaların baskın mimari detaylarıyla, bugünün tasarımcılarının arzularının çatışabilme olasılığı çağdaş birtakım ifadeler arama yoluna gitmektedir. Ayrıca tarihi bir çevrede yeni bir tasarım amaçlandığında ortaya çıkan estetik ifadelerin uyumsuzluğu gibi nedenler de bağlamcı yaklaşımı ortaya çıkarmaktadır.
- Geçiş: Tasarımcılar bazı durumlarda tarihi binaların yanında olacak yeni bina tasarımlarında kavramların birleştirilerek kullanılması fikrini yararlı bulmaktadırlar. Tasarım zıtlık oluşturmakta fakat bu zıtlık geçiş formlarını da içermektedir.
- Yapıların oranlarını koruma: Korumanın derecesi projenin gereksinimlerine, halkın ilgisine, bazı özel ekonomik durumlara bağlı olarak değişir.
- Cephecilik: Cephecilik son yıllarda oldukça popüler bir hal alan yaklaşımdır. Bu yöntemle orijinal cephelerin muhafaza edilmesinden dolayı hem korumacılar tatmin oluyor hem de tasarımcılar tüm yerleşimi geliştirip büyük bir ekonomik geri dönüşüm elde etme fırsatını yakalıyorlar.

Tarihi dokuda yeni yapı tasarlamak veya tarihi yapıya ek yapı tasarlamak çok yönlü irdelenmesi araştırılması ve analiz edilmesi gereken bir konudur. Sadece yapı özelinde bir analiz değil bulunduğu çevreyi de kapsayan bir çalışma yapılmalı ve konuya bütüncül yaklaşılmalıdır. Yapılan araştırmalarda da çevrenin görsel özelliklerini doğru bir şekilde anlamak ve tespit etmek için birtakım analizlerin yapılmasının önemi ortaya konulmaktadır ki, bu analiz çeşitleri: tipolojik analiz, istatistikî analiz, tarihsel analiz, biçim, dönem, üslup analizleri, anlamsal analizler olarak sıralanabilir (Güler, 2004, s. 61-62).

Geçmişten günümüze tarihi yapıya çağdaş ek yapı tasarım yaklaşımları ve uygulamaları incelendiğinde mimari açıdan üç farklı yaklaşım olduğu tespiti yapılabilir. Bunlar; taklit etme, yorumlama ve zıt yaklaşım olarak ele alınarak bu bölümde detaylarıyla ele alınacaktır.

3.2.1 Taklit Etme/Tekrarıcı Yaklaşım

Tarihi dokuda yapı veya ek tasarlarken geçmişten yararlanmanın abartılarak taklide dönüştüğü yaklaşım modelidir. Bu yaklaşımda tarihi yapıların biçim, malzeme, cephe elemanları, renk vb. özelliklerinin birebir tekrarı söz konusudur (Karatosun, 2010).

Kolaylıkla kopya etmeye dönüşebilecek bu yaklaşımda geleneksel dokudaki cephe ve kütle özelliklerine benzer veya aynı tasarımlar yapılır. Buradaki en önemli nokta yeni yapının malzemesinin cins, renk ve kullanım biçimiyle çağdaşlığını ortaya koymasdır. Yeni yapılanın çağdaş bir yapı olup olmadığının tartışılabilir olmaması için, bütünlüğü bozmayacak şekilde oluşturulacak farkların düşünülmesi gerekmektedir. Kısaca, tarihi kent dokusunda, bölgedeki yaygın mimari öğelerin veya elemanların aynen kullanılması yaklaşımına dayanmaktadır (Velioğlu, 1992, s. 96) .Örnek olarak Şekil 3'te beyaz renkli yapı taklitçi/benzer yaklaşımla yapılmış bir yapıdır.

Şekil 3. Belçika'da benzetme yöntemiyle bir yapı (url-3)

Zeren'e göre üslup taklidi olarak adlandırılan bu yöntem, tarihi dokuda yapılan analizler doğrultusunda, çalışma alanından elde edilen mekansal örgütlenme, taşıyıcı sistem ve malzeme özellikleri ile cephe özelliklerinin hep birlikte değerlendirilmesiyle bu yapıların bir benzerinin oluşturulması yöntemidir. Bu yapılar dokuya eklenen replikalardır. Bu yöntemle tasarlanan yeni yapı; yeni onarılmış bir tarihi yapı mı yoksa tarihi dokuya eklenen yeni bir yapı mı olduğu karmaşasını yaşatır, bu yönde bir tartışmaya yol açar (Zeren, 2010, s. 29).

Altınöz taklitçi yaklaşım ile ilgili olarak bu yaklaşımda mimarinin sadece kütle ve dış cephe özelliklerine indirildiğini, mimarinin oluşumunda doğrudan etkin olan işlev, iç mekan, cephe gibi bileşenlerin yok sayılıp bir anlamda dekor yaratıldığını ifade etmektedir (Altınöz, 2010, s. 92).

Bektaş'a göre çağının gerçek ürünü olan bir yapının yanına ancak gerçekten çağdaş olan bir yapı yakışabilir. Hatta yüzyıl içindeki koşullarda, o günki yaşama biçiminden, yapım yöntemlerinden ve geçerli ilkelerden oluşturulmuş bir yapının, bugün aynısını yapmayı geçmişini kavrayamamak olarak nitelendirmiştir (Bektaş, 1992, s. 57).

Eldem, tarihi çevrede yeni yapılacak yapıların eskilerin üslup özelliklerinden yola çıkılarak, eski mimari öğelerin biçim, boyut ve kompozisyonu kullanılarak yapılmasını, dökülmüş dişler arasına yapılmış proteze benzetmiştir. Dolayısıyla bu yaklaşımın tercih edilmemesi gerektiğini, tarihi olanı korumanın ancak yeni yapının çağdaş yöntemlerle yapılmasıyla sağlanabileceğini ifade etmiştir (Eldem, 1992). (Şekil 4).

Şekil 4. Maison Carree Tapınağı Roma ve Washington Anayasa Mahkemesi (url-4)

Yeni yapı tasarımında kuramsal çerçevede uygunluk ve dokusal bütünlük sağlamak adına benzerliğin abartılarak eskinin aynen taklit edildiği yapılar ne kendi döneminin özgün özelliklerini ne de bugünün çağdaş dilini yansıtmadığı için arada kalmakta, geçmişi korumak adına yapılmakla birlikte kesin belgelere dayandırılmadığı ve yapım sistemindeki uygulama hataları nedeniyle alanın niteliğini aşağı çekerek mekanın özgünlüğünü ve otantikliğini zedelemektedir (Büyükmihçı, 2015, s. 13-14) .

Görünüş açısından tarihi yapıya birebir benzeyen fakat malzeme ve yapım tekniği açısından tamamen farklı olan bu yapılar izleyicisini de yanıltmaktadır. Venedik Tüzüğü'nün 9. maddesinde bu yaklaşımla ilgili olarak "Onarım uzmanlık gerektiren bir iştir. Amacı, anıtın estetik ve tarihi değerini korumak ve ortaya çıkarmaktır. Onarım, kendine temel olarak aldığı orijinal malzeme ile güvenilir belgelere saygıyla bağlıdır. Faraziyenin başladığı yerde onarım durmalıdır; yapılması gerekli herhangi bir eklemenin mimari kompozisyondan farkı anlaşılabilir ve gününün damgasını taşımalıdır. Herhangi bir onarım işine başlamadan önce ve bittikten sonra, anıtın arkeolojik ve tarihi bir incelemesi yapılmalıdır" şeklinde ifadeler geçmektedir. İlkeye aykırı olması sebebiyle kuramsal açıdan kabul edilemez bir uygulamadır.

Bu yaklaşım kısacası var olan binanın taklidi sonucunu meydana getirmektedir. Açıkçası aradan geçen yıllarla beraber yapım teknikleri, malzemeler ve teknoloji tamamen değiştiği için bu yöntemin başarılı olma ihtimali epey düşük olacaktır.

düşünülmektedir. John Ruskin ise konu hakkında "bir taklit aslına benzemede ne kadar başarılı ise o kadar kötü sayılmalıdır" diyerek görüşünü ifade etmiştir (Şekil 5 ve 6).

Şekil 5 ve 6. Sinpaş İstanbul Sarayları (url-6) ve Debreli İsmail Hakkı Yalısı (url-7)

Mimari açıdan taklitçi yaklaşım; geçmişin mimarisini birebir taklit ederek ve yineleyerek, dinamizmi zedeleyip şehri ve kültürü monotonluğa sürüklemektedir. Bir tarihi yapının yeni ek yapısı o binanın birebir taklidi olmamalıdır. Malesef bu bağlamda yapılan örneklerin çoğu kullanılan üsluptan malzemeye kadar tamamen eskiyi taklit ederken kendi çağının mimari üslubundan hiçbir öğeye yer vermemektedir. 19. yüzyıldaki eşyaları nasıl ki günümüzde kullanamıyorsak mimarlığı da aynı şekilde yinelemek mimarlığın ilerleyişini engeller. Bir alanı paylaşmanız için aynı olmanız gerekmez. Geçmişten ilhamı alıp günümüz teknolojisi ve malzemesiyle yorumlayarak, eklemleneceği tarihi çevre ve yapıya saygılı, onu daha da vurgulayacak çağdaş ek yapılar ve ekler yapılmalıdır.

3.2.2 Uyum/Yorumlama

Tarihi bir kent dokusunda bölgedeki yaygın mimari öğelerin, elemanların, biçimlerin vb. kapsamlı analiz edilmesi, yorumlanması ve günümüz malzemesi ile teknolojisi kullanılarak tasarım yapılması yaklaşımına dayanmaktadır (Altınöz, 2010, s. 97).

Zeren'e göre ise birçok koruma kuramcısı tarafından kabul gören bu yaklaşım 'Geleneksele Öykünme' olarak adlandırılabilir. Bu yöntemde tarihi dokudan alınan referanslar günümüze taşınır. Önemli olan husus ise öykünmenin seviyesidir. Tarihi dokuda yer alan tarihi yapılardan adlıği referanslar, yeni yapıyı tarihi yapının üslubuna yaklaştırmamalıdır ve tarihi yapıya öykünme, yeni yapıyı basit bir kopya haline getirmemelidir (Zeren, 2010, s. 30).

Tarihi çevrede yeninin inşasında, bağlamdan gelen verilerin soyutlanarak tasarım girdisine dönüştürülmesi, eskinin yeni bir yorumla ve çağın diliyle geleceğe aktarılması, dokusal bütünlüğün sağlanması, taklitten kaçınılması, kültürel süreklilik sağlanması, görsel ve algısal rahatsızlık yaratmaması, vb yönler bu yöntemin olumlu özellikleri olarak sıralanabilmektedir (Büyükmihçi, 2015, s. 17).

Oktay Ekinci ise bu konuyla ilgili görüşlerini; "Kentin tarihi karakterini ifade eden doku, tek tek binaların, bu karakterde bütünleşen mimari üslup ve konumlarıyla oluşmuştur. Buna aykırı çözümler, "tescilli yapılar" dışındaki parsellerde yaygınlaşırsa koruması amaçlanan kentsel karakter de kaybolacaktır. Yeni malzeme ve teknolojiler de kullanılsa, bu olanaklar "kültürel sürekliliği sağlama" yönünde de irdelenmelidir. "Modern mimari" anlayış, geleneksel çevreye saygıyı ve o çevreyle bütünleşen çözümleri dışlayan bir anlayış olmamalıdır." sözleriyle ifade etmiştir (Ekinci, 1991, s. 88).

Agence Colombes+Nomdedeu Architects tarafından Fransa'da tasarlanan bina, kullanılan malzemenin güncelliği ve yapım tekniğinin çağdaşlığı ve yer aldığı tarihi doku ile kütle, cephe, gabari, oran bakımından uyum sağlaması açısından yorumlama/geleneksele öykünme yaklaşımına başarılı bir örnektir. Bulunduğu dokuyla uyumu esas alan bina, kullanılan çağdaş malzemeler ve çağdaş cephe yorumlaması ile kendi dönemini net bir şekilde yansıtmaktadır (Şekil 7).

Şekil 7. Agence Commerciale Opac De L'aube, Fransa (url-8)

Bu yöntem tarihi çevrede sürekliliğin sağlanmasına da büyük katkı sağlamaktadır. Yeni ek yapı, bulunacağı ve eklemleneceği tarihi çevrenin niteliklerine gerekli vurgulamaları bilinçli bir şekilde yaparak ve kendi dönemini de net bir şekilde ortaya koyarak yer aldığı tarihi dokuya ait olduğunu basit anlaşılır bir dille ifade etmelidir. Bu tür bir yaklaşımla yeni yapı tarihsel sürekliliğin bir parçası olacak ve geleceğe yapıldığı dönemin nitelikleriyle aktarılmış olacaktır. Dolayısıyla bu yeni yapı ne eklemlendiği tarihi doku veya yapının bir kopyası olacak, ne de onu tamamen yoksayan yalnız kendini ön planda tutan bir yaklaşımda olacaktır. Yorumlanan elemanlar stilize edilerek yeni yapıya uyarlanırken, yine doku bütünlüğünün göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Batur, 2003).

Paris'te tarihi bir doku içerisinde yer alan Hotel Fouquet Barriere, çevresi ile gabari, cephe ve kütle özellikleriyle uyum sağlarken, malzeme, renk ve doluluk boşluk dengesi ile çağdaş bir dil oluşturmaktadır. Bu sayede yapı mimari üslubuyla yer aldığı tarihi dokuya atıfta bulunmuş, cephe unsurlarıyla ise çağını yansıtmayı başarabilmiştir (Şekil 8).

Şekil 8. Hotel Fouquet Barriere, Paris (url-9)

Tarihi yorumlayarak çağdaş tasarımlar yapan Le Corbisuer gibi modern mimarlık anlayışının temsilcileri geçmişin kopyalanmasına karşı çıkarak bu tutumun tarihi olanın değerini azalttığını savunmuşlardır. Taklidi reddeden bu yaklaşımla, eski ile farklılaşan ancak eskiden referanslar olarak, çağdaş malzeme kullanımı ile tasarlanan yeni yapılaşmalar öne çıkarılmıştır (Jukilehto, 1999, s. 47).

İspanya Murcia'da yer alan Murcia Belediye Binası ek yapısı kütleli oran, ölçek bağlamında bulunduğu tarihi çevre ile uyum içerisindedir. Cephinin çağdaş yorumlanması, kullanılan malzemeler ile dönemini net bir şekilde vurgulamaktadır. (Şekil 9).

Şekil 9. Murcia Belediye Binası Ek Yapısı, İspanya (url-10)

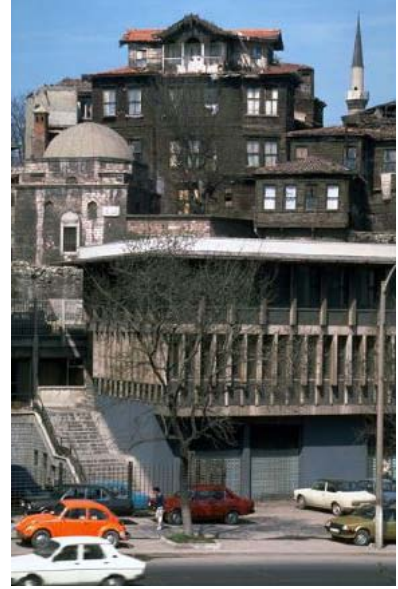
Sedad Hakkı Eldem'in yapımı 1963-1972 yılları arasına denk gelen Sosyal Sigortalar Kurumu, tarihi dokuda çağdaş bir anlayışla yorumlama ilkesine başarılı bir örnektir. Bina kompleksinin yer aldığı Zeyrek yokuşu İstanbul'un en önemli tarihi alanlarından. Eldem, geleneksel dokuyu iyi bir şekilde analiz edip kendi döneminin teknik ve malzemesiyle tasarımında yorumlamıştır (Şekil 10).

Geleneksel Türk mimarisinin yatay çatı hattı, geniş saçaklar, yanyana dizilmiş bire iki oranlı pencereler, çıkmalar gibi unsurları kullandı. Osmanlı mimarisinin niteliklerini çağdaş üsluba taşıyan bu proje özgün mimarimizin hiç kuşkusuz başyapıtıdır (Alp, 2011).

İşlev ve yapım tekniği açısından çağını yansıtan yapı kompleksi, kütle hacim gibi oransal etmenler noktasında konumlandığı tarihi dokuyla uyum içerisindedir (Şekil 11).

Şekil 10. İstanbul Sosyal Sigortalar Kurumu Binası (url-11)

Şekil 11. İstanbul Sosyal Sigortalar Kurumu Binası (url)-11

Yorumlama yöntemi her ne kadar belli başlı ilkelere dayansa da farklı tasarımcılar tarafından yapılacağı için birçok yol izlemek mümkündür. Krier biçimsel öğelerden faydalanmayı sağlamak için bu yöntemde kullanılacak bir geleneksel kent tipolojisi hazırlamıştır. Bu çalışmada mimari elemanları:

- İç mekan tipolojisi,
- Cephe tipolojisi,
- Zemin kat ve bina formu tipolojisi.

başlıkları altında toplamış ve geçmişin çok farklı formlarını görmek ve bu farklı formlar üzerinden çizim egzersizleri yaparak formu yorumlamayı amaçlamıştır (Güler, 2004, s. 95).

Yorumlama yönteminin en önemli örneklerinden biri de 1991'de Robert Venturi'nin Londra'daki Ulusal Galerî'ye ek olarak yaptığı Sainsbury Kanat Ev'leridir. 1838'de William Wilkins Tarafından inşa edilen yapıya ek olacak şekilde, orijinal bina ile aynı malzemeler ve oranlar kullanılıp cephe elemanlarındaki yorumlama ile bir ritim oluşturulmuştur. Bu sayede kendi dönemini ifade eden yapı aynı zamanda eklendiği yapıya da saygılı bir tutum benimsemektedir (Şekil 12).

Şekil 12. Londra Ulusal Galerî Sainsbury Kanat Eki, Venturi (url-12)

Köln'de 19.yy'dan kalma kilise kalıntılarının üzerine inşa edilen müze yapısı eski ve yeniyi başarılı bir şekilde yorumlayabilen yapılardandır. Yeni ek yapı tasarlanırken eski kalıntılara yük binmeyecek şekilde kolon sistemi oluşturulmuştur. Aynı zamanda yeni yapı cephesinden, kullanılan malzemesine kadar her ayrıntıda ona duyduğu saygıyı ifade etmektedir. Çağdaş ek yapı mevcut yapının modernize edilmiş bir devamı olarak minimalist bir çizgide yükselmiştir. Ayrıca Köln kent merkezinin en önemli noktalarından birini kente geri kazandırarak kentsel planlama noktasında da başarılı olmuştur. 2009 Pritzker Mimarlık Ödülü jürisi tarafından "gözkamaştırıcı çağdaş bir yapı olmasının yanısıra değişik katmanlardaki tarihiyle de uyum içinde" ifadeleri kullanılmıştır (Gültekin, 2009, s. 39-40). (Şekil 13).

Şekil 13. Kolumba Müzesi, Köln (url-13)

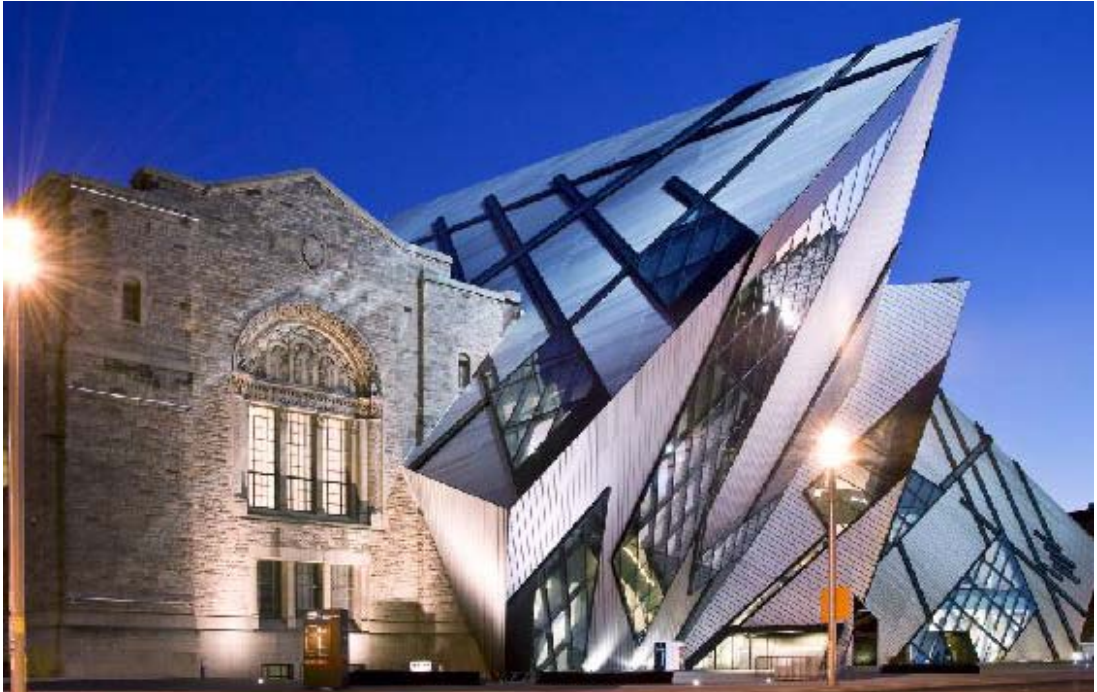
Bu yöntemle yapılmış başarılı örnekleri incelediğimizde tasarım sürecinin, görsel çevrenin detaylı incelenip analiz edilmesi, günümüz malzeme ve yapım tekniği ile yorumlanması ve mevcut tarihi doku veya yapıyla bütünleştirilmesi olarak üç aşamadan geçtiğini görebiliriz.

3.2.3 Zıt/Karşıt Yaklaşım

Tarihi dokuya getirilecek yeni yapı ekinin tasarlanmasındaki yaklaşımlardan biri de tarihi dokudan tamamen bağımsız sadece kendi döneminin mimari biçimlenişini ortaya koyan zıt/karşıt yaklaşımdır. Buradaki bağımsızlık aslında tarihi dokuya kontrast oluşturma isteminden kaynaklanmaktadır. Bu görüşü savunan çoğu tasarımcı zıttıkla da uyumun sağlanabileceği görüşündedirler. Tarihi alanlarla

yaratılan bu zıtlıktaki amaç, çağdaş malzeme, mimari anlayış ve teknolojinin hem tarihi dokuyu hem de kendi özgün yapısını daha belirgin hale getirmesini sağlamaktır (Velioğlu, 1992, s. 102).

2002 yılında Libeskind tarafından 1912 tarihli müze binasına eklenen galeri ile dekonstrüktif bir yapı inşa edilmiş ve zıtlık ilkesi oluşturulmuştur. Yapı malzeme, oran ve yapım tekniği açısından var olan bina ile tamamen zıt bir görünümde dir. Karşıt yönelimde en sık tercih edilen cam ve çelik kullanılarak çağımızın malzemesi ve yapım tekniği ifade edilmiştir. Dikkat çeken görünümüyle çağdaş ek yapı, tarihi yapıyı bir odak noktası haline getirmiş ve vurgulamıştır. Ayrıca yeni yapı strüktürel açıdan da oldukça az yük oluşturmakta ve istenildiği ve gerektiği takdirde geri sökülebilecek niteliktedir. Bununla birlikte eklenen çağdaş yapı ile mevcut tarihi yapı arasındaki kayda değer kütle oran farkı mevcut tarihi yapıyı gölgede bırakabilme noktasında tartışmaya açık bir konu haline gelebilmektedir (Şekil 14).

Şekil 14. Ontario Kraliyet Müzesi, Toronto URL-14

Gününün malzeme, teknoloji, yapım tekniği, üslubu ve mimari anlayışının kullanılmasıyla eklemlendiği tarihi doku veya yapı daha belirgin olarak ortaya çıkmakta ve böylece bir uyum yakalanmaktadır. Bağlamına uygun oranlarla yapıldığında çağının dilini doğrudan yansıtmaması, herhangi bir yanılısamaya sebep vermemesi, fonksiyona uyumu ve tasarımcıya serbest hareket olanağı sağlaması açısından olumlu bir yaklaşımdır (Büyükmişçi, 2015, s. 25).

Libeskind konu ile ilgili düşüncelerini "Açık bir toplumda çalışan bir mimar, kent içinde ifadesini bulan tarihin çatışan yorumlarıyla baş etme sorumluluğunu taşır. Anlamlı mimarlık üretmek tarihi alaya almak değil, onu anlamaya çalışmaktır; onu silmek değil, onunla uğraşmaktır." sözleriyle belirtmiştir (Maden, 2008).

Brolin ise "Görsel olarak birbirine tamamen karşıt iki ayrı eğilimin etkisiyle hareket etmek her zaman görsel olarak ilgi çekiciliği garantilemez. Sonuç birbirinden tamamen bağımsız, birbirine zarar veren ilgisiz sonuçlara doğru götürebilir. Gözlemcinin zıtlık-kontrast ile göz ardı etme-görmezden gelme arasındaki farkı ayırt etmesidir" sözleriyle karşıt yaklaşım ile ilgili görüşlerini ifade etmiştir (Brolin, 1980, s. 56).

Karşıtlık yöntemiyle yapılan çağdaş yapılar, günümüzde mimari olarak gelinen en son noktayı belirgin bir şekilde ortaya koymaktadırlar. Bu yapılar sayesinde malzeme, teknoloji ve anlayış anlamında mimarinin geçtiği sürecin okunması çok kolaydır (Zeren, 2010, s. 36).

Bilboa'da Coll-Barreu Arquitectos tarafından tasarlanan Basque Health Department, malzeme, cephe ve yapım tekniği açısından bulunduğu doku ile bir zıtlık içindedir. Ancak kütle oran ve gabari açısından yer aldığı tarihi dokuyu ezici bir tutum sergilememektedir. Oluşturduğu zıtlık, kendi döneminin niteliklerini yansıtmaktadır. (Şekil 15).

Şekil 15. Basque Health Department, Bilboa (url-15)

Bu yaklaşım modelinde bazı tarihi alanlarda kütle, yükseklik gibi ögeler belli kurallar çerçevesinde tasarlanmak zorunda kalınsa bile, kullanılan malzeme ile tamamen bir kontrast yakalanabilir. Bu yöntemde genellikle çelik, geniş cam yüzeyler veya alüminyum cephelere sıklıkla rastlanılmaktadır. Geniş cam yüzeyler ayna etkisi yaratarak, tarihi dokunun yansımalarını gösterdikleri için, tarihi dokuya yine de bütünlük anlamında bir katkı sağlamak ister tavırlarını ortaya koymaktadırlar (Batur, 1975, s. 16-17).

Tham & Videgard Arkitekter tarafından Malmö'de inşa edilen tarihi yapıya ek modern yapı müze olarak kullanılmaktadır. Renk tonundaki zıtlıkla kendini gösteren yapı, malzeme, yapım tekniği ve cephedeki doluluk boşluk oranları açısından da çevresi ile kontrast oluşturmaktadır (Şekil 16).

Şekil 16. Modern Museet Malmö (url-16)

Bahsedilen yaklaşım modellerinden tasarımcısını en çok zorlayan fakat tarihi dokuda çağını en iyi yansıtan yöntem karşıt yaklaşım yöntemidir. Modern yapıların başarıyla tarihi çevrelere monte edilebileceğini savunan bu yaklaşımın taraftarları eski ile yeni arasındaki zıtlığın zaman içinde hiçbir dönemin gerçekleştiremediği derinlikte bir çevre oluşturacağına inanmaktadır (Ökesli, 2011).

Bahsedilen kontrastı sağlamada en önemli görevlerden biri kullanılan malzemeye düşmektedir. Genellikle cam gibi çağdaş malzemelerle yansıtıcı yüzeyler oluşturulmakta böylece bulunduğu tarihi dokunun yansıması üzerine düşerek sürekliliği sağlamaktadır. Aynı zamanda bulunduğu mevcut dokunun da aynası vazifesini görmektedir.

1906 senesinde İskoçya'da inşa edilen Aberdeen Tiyatrosu'na sonraki yıllarda uzatma binası olarak eklenen çağdaş ek yapı, gabari, kütle oranları açısından çevresine saygılı bir tutumda olmakla beraber zıt bir etki yaratmak adına cam ve granit malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Bu sayede hem çağını ifade eden bir duruş

sergilemiş hem de cam yüzeyin oluşturduğu yansımaya ile çevredeki tarihi yapıları yansıtmıştır (Şekil 17).

Şekil 17. Aberdeen Tiyatrosu cam ve granit ilavesi, İskoçya (url-17)

Doğru bir şekilde uygulandığında eklemlendiği yapı veya dokuyu odak noktası haline getirebilecek olan bu yöntem yanlış uygulandığında kente bir kargaşa da katabilmektedir. Bu tür uygulamalarda da başarı, yine çevreyi yaratan özgün nitelikleri iyi bilmeyi ve tasarlanacak zıtlığı bu bilgiler çerçevesi içinde değerlendirerek gerçekleştirmeyi hedefleyen uzun bir çalışma ve birikim süreci gerektirmektedir (Batur, 2003). Eğer başarıya ulaşılmak isteniyorsa mevcut dokuyu çok iyi bir şekilde analiz edip ona göre bir tasarım süreci oluşturulmalıdır.

MAP Architects, 700 yıllık bir harabenin içerisine seyir merdiveni tasarlamıştır. Bu sayede bu tarihi ortaçağ yapısını halk için erişilebilir hale getirmiştir. Merdiven, yapının yıkık kısımlarından uzayarak birer seyir balkonuna dönüşüyor (Şekil 18).

Şekil 18. Kalo Castle, Danimarka (url-18)

Tarihi yapılarda değişen ihtiyaçları karşılamak adına da bazı ekler yapılabilir. Çoğu zaman alan genişletme sebebiyle karşımıza çıkan bu ekler genellikle tarihi yapıların cephelerinde grlmektedir. Drew Mandel Architects tarafından Toronto'da tarihi bir yapı yenilenerek cephesine ağdaş ekler getirilmiştir. Yapının giriş ve pencere boşluklarına getirilen elik profil ereve sayesinde hem bu hacimler vurgulanmış hem de alan ihtiyacı karşılanmıştır. (Şekil 19).

Şekil 19. Toronto'da bir konut (url-19)

Başarılı rnekler incelendiğinde, ağdaş ek yapı getirilen tarihi yapılarda yapı kendini izleyicisine açık bir şekilde okutabilmelidir. Ekin hangi döneme ait olduğu gerek cephe gerek malzeme ve yapım tekniği açısından kendini anlatabilmelidir. Görsellik açısından da eklemlediği yapıya saygılı bir yaklaşım içerisinde olduğu onu yoksaymaya değil yaşatmaya yönelik bir tutum içerisinde olduğu net bir biçimde okunmalıdır.

3.3 Tarihi Yapılarda Çağdaş Ek ve Ek Yapı Tasarım Kararları

Tarihi yapılarda yapılacak çağdaş tasarımlarda, yer aldığı bölgenin taşıdığı kimlik, mana, ruh ve imgenin algılanabilir olması ve bu kapsamda yeni yapılaşmanın nasıl olacağına karar verilebilmesi için; kendine has nitelikler barındıran, fiziksel, kültürel, sosyo-ekonomik, biçimsel ve tarihsel faktörlerle çevresel verilerin irdelenmesi gerekmektedir (Velioğlu, 1992, s. 106).

Tasarımın yapılacağı alanın anlam ve kimliğini oluşturan özgün özellikler, üslup ve dilin kavranabilmesi ve çevre verilerinin detaylı bir şekilde irdelenip çözümlenmesi yapılması, yeni yapı tasarımının nasıl olacağına dair ipuçları sağlayabilmektedir. Eski-yeni ilişkisinde bağlamsal uyumu yakalamak adına belirlenen kriterler; konum-çevre ilişkileri, kütle hareketler, cephe ve malzeme olarak özetlenebilir.

Zeren, estetik algıyı oluşturan ve ek yapının tasarımında gözetilmesi gereken kriterleri şu şekilde sıralamıştır;

- Çevrenin Etkisi; mevcut yapının yer aldığı tarihi doku ve arazideki konumlanışı yapılacak ek yapının nasıl konumlanacağına dair ipuçları ve yapının malzemesini, üslubunu, biçimini etkileyecek unsurlar barındırır.
- Ölçeğin Etkisi; yeni yapının yatayda ve düşeyde oluşturacağı hacmin insan ölçeğine ve çevre yapılara etkisi, oran ve estetik kaygının oluşmasına sebep olmaktadır. Bu bağlamda doğru ölçekle tasarlanan yeni ek yapı tarihi yapıyı yoksaymayacak, tam tersine onun görünürlüğünü artıracaktır.
- Zıtlık Etkisi; var olan tarihi yapıya malzeme, renk ve ölçek gibi çeşitli yollardan sağlanabilmektedir. Ekin mevcut tarihi yapıya karşı duruşunu ortaya çıkaran bu etkinin kullanımıyla başarılı örnekler bulunmaktadır.
- Formun Etkisi; yeni yapılacak ek yapının formu da, tarihi yapı ile uyumunu ve zıtlığını belirleyebilecek bir unsurdur.
- Ritim Etkisi; genellikle tarihi çevrelerdeki yapılar incelendiğinde kullanılan bir öge veya motifin tekrarı ile ritmin yakalandığı görülmektedir. Tarihi yapıya atıfta

bulunarak oluşturulacak yeni yapıda bu öge veya motiflerin farklı malzeme ve yorum ile biçimlenmesi tarihi yapıya yaklaşımı belirleyebilmektedir.

- Malzeme Etkisi; yeni ek yapıda seçilecek malzeme de tarihi çevrede yapılacak yapının niteliğini belirlemede önemli bir etkidir. Tarihi yapıya uyum ya da zıtlık malzemenin cinsi, rengi, dokusu ve kullanışı ile kolay bir şekilde sağlanmakta, tarihi yapılarda oluşturulan yeni yapılarda genellikle cam, çelik gibi çağdaş malzemeler kullanılmaktadır. Genellikle çağdaş malzemelerin tercih edilme nedenleri;

- Özgün malzeme ve teknikte uygulamayı yapan ustaların günümüzde zor bulunmaları,

- Çağdaş malzemenin hafif ve kolay sökülür olması,

- Tarihi yapıya müdahaleyi minimuma indirmeleri, az yük getirmeleri,

- Dönemin özgün kimliğini en etkili şekilde yansıtmaları,

- Tarihi yapıyla oluşturdukları kontrast sayesinde tarihi yapının kimliğini yoksaymamaları,

olarak ifade edilebilir (Zeren, 2010, s. 42-43).

Yeni ek tasarımına hangi çevresel veriler kullanılarak yön verileceğinin belirlenebilmesi için mevcut dokunun iyi analiz edilmesi gerekmektedir. Brolin'e göre tarihi dokuda yeni tasarım ölçütleri şu şekilde sıralanmıştır (Velioğlu, 1992, s. 107);

- Yoldan ileride ya da geride inşa etme,
- Bitişik nizamdan farklı olarak yapıların arasında boşluk oluşturma ya da aynı düzenin uygulanması,
- Kütle; yapı elemanlarının dizilmesi,

- Yaklaşık yükseklik,
- Cephe oranları ve cephe yönü,
- Biçim ve silüet,
- Doluluk-boşluk oranları,
- Renk,
- Malzeme ve doku.

Birçok farklı tasarımcı tarafından belirlenen tarihi çevrede yapılacak yeni yapı tasarım kriterlerini incelediğimizde üç temel başlık altında toplandığını söyleyebiliriz. Konum, kütle ve cephe tasarımı belirleyen üç ana kararlardandır. Bunları alt başlıklarıyla irdelenecek olursak;

- Konum-çevre ilişkileri : kentsel entegrasyon, kimlik, işlev, anıtsal yapılar, peyzaj, silüet, yol ilişkisi, ada-parcel, çekme mesafeleri,
- Kütle hareketler ve oran : ölçek, oran, ritim, yapı formu, gabari,
- Cephe : malzeme, renk, doku, doluluk-boşluk oranları, yüzey özellikleri

şeklinde sıralanabilir. Bu tasarım kararları alt başlıklarıyla beraber, çalışmanın ilerleyen bölümünde örnekler üzerinden irdelenecektir.

3.3.1 Konum - Çevre İlişkisi

Tarihi dokularda yeni yapılanma konusunda, yapının yer alacağı doku ile olan ilişkisi oldukça önem arz eden bir karardır. Tarihi yapılarda çağdaş ek ve ek yapıların konum ve çevre ilişkisi içinde niteliklerini belirleyen kararlar ise, kentsel entegrasyon, kimlik, işlev, anıtsal yapılar, peyzaj, silüet, yol, çekme mesafesi başlıklarıyla değerlendirilebilir.

Kentsel Entegrasyon

Türk Dil Kurumu sözlüğünde entegrasyon "bütünleşme,uyum" olarak tanımlanmaktadır (Sözlüğü, 1988). Kent bağlamında ise entegrasyon; tarihi kent dokusunu korurken, mevcut yapılara çağdaş ek ve ek yapı getirilmesiyle oluşan çevre anlamına gelebilmektedir. Bu bağlamda tarihi doku veya yapıların kentsel entegrasyonunu sağlamada çağdaş ek ve ek yapı tasarımları önemli bir etkiye sahiptir.

Kimlik, İşlev

Yeni tasarım yapılacak alanın tanınması, o bölgenin kimliğinin ayrıntılı bir şekilde belirtilmesiyle mümkün olabilir. Alanın üstlendiği işlevler iyi bir şekilde analiz edilmeli, o dokuyu farklılaştıran kimliksel özellikler belirlenmelidir. Tarihi katmanlardan oluşan yapı veya yapı gurubunun kimliğini belirleyen dönem katmanları, haritalar ve arşiv kaynaklarından analiz edilerek irdelenmeli ve bu katmanların sahip olduğu tarihsellikler incelenerek, ne derece bozulup bozulmadığı araştırılmalıdır. Mevcut işlevini devam ettirebilecek durumda olan tarihi yapılara ek getirirken bu hassasiyetle yaklaşılmalı, getirilecek ekin yapının mevcut işlevine katkı sağlar nitelikte olmasına özen gösterilmelidir. İşlevini devam ettiremeyecek durumda olan tarihi yapılara yeni işlevler vererek kente entegrasyonunu sağlarken bu doğrultuda getirilecek ek, tarihi yapının yeni işlevini desteklemelidir.

Anıtsal Yapılar

Tarihi çevrede bulunan anıtsal yapılar buldukları dokunun kimliğine yön verirler. Bu sebeple tarihi dokuda yeni tasarım yaparken mevcut çevrede bulunan tarihi yapı ve anıt eserlerin yerleri harita üzerinden belirlenmelidir. Tarihi çevredeki anıtsal yapı veya yapı guruplarını belirleyip analiz ederek, bu dokuda yapılacak çağdaş ek veya ek yapı tasarımlarında tarihsel alıntılar yapabilmenin de yolu açılmaktadır.

Peyzaj

Kent kimliğinin belirlenmesinin yanı sıra, algılanmasına da katkıda bulunan fiziksel düzen, kentsel peyzaj olarak tanımlanmaktadır (Açıksöz, 2007). Peyzaj sadece bir bölgenin doğal özelliklerini ve yeşil alanlarını içermez aynı zamanda alanın içinde barındırdığı mevcut veya gömülü olan, insan müdahalesi ürünü arkeolojik kalıntıları da kapsar. Yeni tasarım alanında eğer varsa bu kalıntıların yer tespitlerinin yapılarak korunması sağlanmalıdır (Parsons, 2010, s. 39).

Kentlerin fiziksel açıdan büyümeleriyle artan görsel karmaşa ya da genel deyimiyile, kentsel peyzajdaki yozlaşmalar sebebiyle kimlik, mana ve imge oluşturma kavramları dönemimizin kentsel tasarım çevrelerinin ana problemleri olmuştur. Bu sorunların temel noktalarından biri, mevcut kentsel tarihi doku içinde yer alacak tasarımların çevreyle nasıl bir uyum sağlayacağını belirlemedeki eksikliklerdir. Tarihi alanlardaki ağaçlar, aydınlatma elemanları, bilgilendirme panoları, sokağın yapı malzemesi o alana özgü peyzaj elemanları oldukları için tespitleri yapılmalıdır. Bu detaylar yeni tasarlanacak yapıların mevcut peyzajıyla birlikte nasıl şekilleneceğine dair fikir verirler.

Siluet

Kent silüetleri, kentsel estetiğin değerlendirilmesi için referanslar oluştururlar. Bir kentin silüetinde farklı dönemlerden yapı ve dokuları bir arada görmek mümkündür. Bu sayede bir çeşitlilik meydana gelir. Tarihi ve kültürel sürekliliğin devamı için bu çeşitlilik kaçınılmazdır. Çeşitliliğin az olduğu durumlarda benzer yapılar yanyana gelerek monoton bir görüntü oluşmasına sebebiyet verirler. Bununla beraber birbirleriyle bir ilişkisi bulunmayan yapılar da bir araya geldiklerinde karmaşa oluştururlar. Bu açıdan bir dengenin kurulması gerekmektedir. Bu bağlamda silüetin çeşitliliğini etkileyen uyumlu/uyumsuz ilişkiler analiz edilmeli ve tasarım kriterleri bu çerçevede belirlenmelidir (Bostancı, 2008, s. 28-29).

Kent silüetinin görsel açıdan çeşitlilik içerisinde olması, bu çeşitliliğin oluşmasını sağlayan yapı ve yapı gruplarının formunu belirleyen tasarım ölçütleri ile ilgilidir. Bunlar ise; kütsel hareketler-oran ve cephe özellikleri ile ilintili olup ilerleyen bölümlerde ele alınacaktır.

Yol

Yeni yapı yapılmadan önce kentsel dokuyu meydana getiren yol ve bina düzenlerinin aralarındaki ilişki göz önünde alınıp bir bütün olarak analiz edilmelidir. Çünkü kentsel yapıya eklenecek yeni yapı, belirli bir binayla değil içinde bulunacağı dokuyla bir bütün olarak algılanır (Parsons, 2010, s. 32).

Tarihi dokuda çağdaş eklemeler yaparken yapının halk tarafından dikkat çekici hale gelebilmesi için öncelikli olarak halkın yapıyla olan erişilebilirliğini sağlamak gerekmektedir. Bu noktada mevcut tarihi yapının halk ile entegrasyonunu sağlayacak geçiş ek veya ek yapı tasarımları önemli hale gelmektedir. Londra'da yer alan Victoria&Albert Müzesi ek sergi holü eklemeliği tarihi iki yapı arasında hem yeni gereksinimleri karşılayan bir hacim hem de bir geçiş aksı konumundadır. Konum-çevre-yol ilişkisi bakımından incelendiğinde yayaların yürüyüş aksını bozmayacak, tarihi binaların da önüne geçmeden kendi girişini vurgulayabilen davetkar bir yapı olarak ifade edilebilir (Şekil 20).

Şekil 20. Victoria&Albert Müzesi Sergi Holü Eki, Londra (url-20)

Çekme Mesafesi

Ayrık nizam yapı adalarında parsel içinde tasarlanacak yeni yapıyı biraz geri çekmek, bitişik nizam yapılanmada ise bitişik yapı düzeninden farklı olarak yapı aralarında mesafe bırakmak ya da aynı bitişik nizam tasarlayarak yeni yapıyı biraz geri çekmek, eski ve yeni yapının ayrımını kolaylaştırmak açısından olumlu bir yöntemdir. Aynı zamanda tarihi değeri olan yapıların vurgulanması bağlamında çoğunlukla kullanılmaktadır (Parsons, 2010, s. 34).

Amsterdam'da yer alan Stedelijk Müzesi ana binası 1895 yılında yapılmış olup, 2012 yılında yeni ek binanın tamamlanmasıyla eski ve yeni bir bütün haline gelmiştir. Görsel açıdan çağını net bir şekilde yansıtan ek yapı cephesi mevcut tarihi yapıdan geride tutularak çekme mesafesi ayarlanmıştır. Bu sayede oldukça dikkat çekici tasarımına rağmen eklendiği yapıyı öne çıkarmayı başarmıştır (Şekil 21).

Şekil 21. Stedelijk Müzesi ve Ek Yapısı, Amsterdam

3.3.2 Kütlesel ve Oran

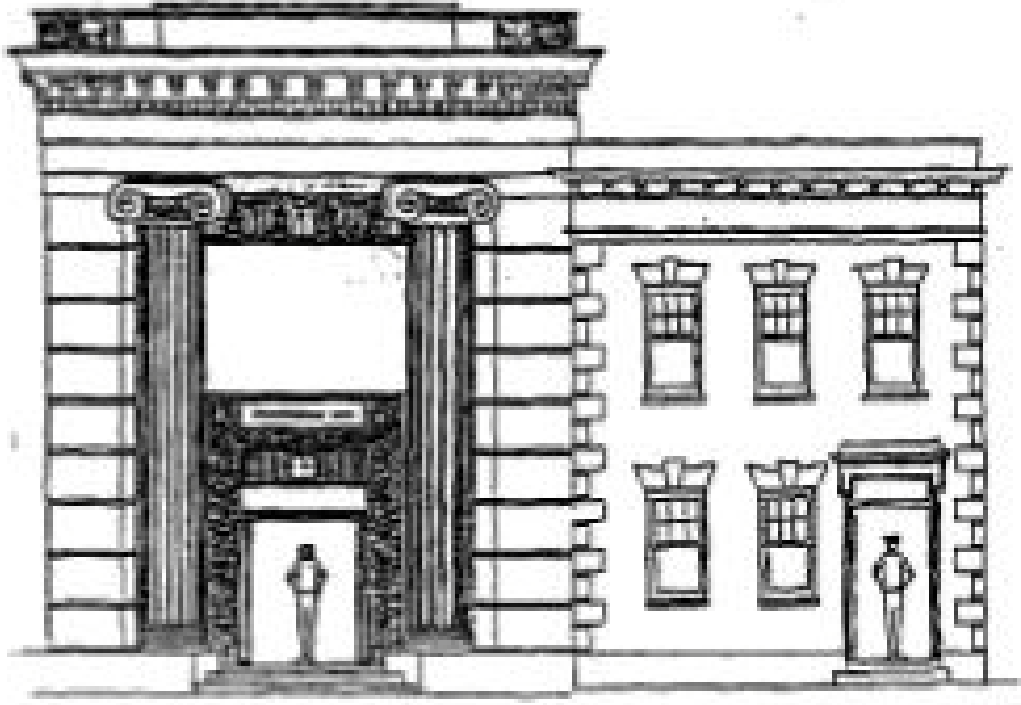
Tarihi dokuda çağdaş ek ve ek yapı tasarımında kütleli hareketler doku bütünlüğüne etki eden oldukça önemli bir karardır. Kütleli hareketler; oran/ölçek, yapı formu, gabari gibi kavramları kapsamaktadır.

Oran/Ölçek

Türk Dil Kurumu sözlüğünde oran "büyüklük, nicelik veya derece bakımından iki şey arasında veya parça ile bütünü arasında bulunan bağıntı" olarak tanımlanmaktadır (Sözlüğü, 1988). Mimari açıdan ise, "bir yapının çeşitli parçalarının birbiri ve yapının bütünü ile meydana getirdiği uygun ölçü ilişkileri"dir (Hasol, 2005, s. 58).

Tarihi dokuda yapılacak yeni yapı inşasında ölçeğin yeri çok önemlidir. Uzunluk, yükseklik ve kütle ile ilişkili olan ölçek, göreceli bir kavramdır. Yeni yapının ölçeği yakınındaki binalara ve anıt eserlere göre şekillenmelidir. Yeni yapı ile mevcut tarihi yapının ölçeği aynı veya tamamen farklı olabilir. Burada önemli olan nokta oransal veya boyutsal bir ilişki kurulmasıdır. Ölçeği ve yüksekliği aynı olan yeni yapı, tasarım yaklaşımına göre yanındaki binayı gölgeleyeceği gibi; ona tamamen saygılı bir tutum da sergileyebilir. Aynı şekilde, ölçeği tamamen farklı olan yeni yapı, yanındaki tarihi binayı ezebilir ya da çok başarılı görsel ilişki kurabilir (Duralı, 2007).

Şekil 22'de soldaki yapı anıtsal bir ölçeğe sahipken, yanına tasarlanan yeni yapı daha insan ölçeğinde bir yapıdır. Tasarlanacak çağdaş yapı ile tarihi yapının kütleli uyumu, iki yapının ve çevredeki yapıların ölçek ve oransal bir ilişki kurabilmesiyle mümkün olur.

Şekil 22. Anıtsal yapı ile bitişik farklı ölçekte yeni yapı (Bayraktar, 2015)

Yapı Formu

Form genel anlamıyla bir şeyin, bir mekanın niteliği, bir binanın dıştan görünüşü ve şekli olarak bilinmektedir. Tasarımın bir kalıba bürünmesi veya bir objeyi meydana getiren dış kenarlar formu oluşturmaktadır. Cordan'a göre, mimariyi oluşturan üç boyutlu somut ve soyut unsurlar form ile ifade edilmektedir (Cordan, 2002).

Frank Llyod Wright'ın New York'ta tasarlamış olduğu ek müze yapısı olan Guggenheim Müzesi farklı formda tasarlanmış ek yapılara örnek olarak gösterilebilir (Şekil 23).

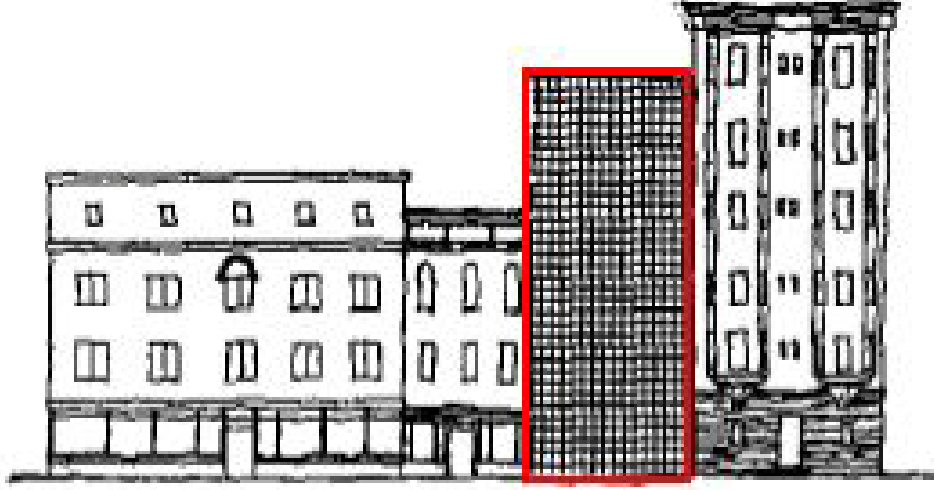
Şekil 23. Guggenheim Müze ek yapısı, New York (url-21)

Özellikle tarihi bir dokuda yapılacak çağdaş bir yapının veya tarihi bir yapıya getirilecek çağdaş bir ekin formu kütleli ölçüt olarak önemli bir referans durumundadır. Tasarlanan ekin formundan yapıldığı döneme dair ipuçları elde etmek mümkündür.

Gabari

Gabari mimaride, bir bölgenin imar dairesinin belirlediği maksimum bina yüksekliği anlamına gelmektedir. Kısacası binanın uzunluk, genişlik ve yüksekliğini belirleyen ölçütlerdir. Özellikle belirli bir gabariye sahip tarihi bir dokuda çağdaş bir ek veya ek yapı tasarlarırken tasarımın belirlenmesinde önemli bir ölçüttür.

Şekil 24'te tarihi binaların arasına tasarlanmış olan yeni bina, yanında bulunan çok katlı yapıyı geçmemiş aynı zamanda diğer yanındaki az katlı tarihi yapıları da yüksekliğiyle gölgeleyecek nitelikte olmamıştır.

Şekil 24. Tarihi binalar arasında yeni bina (Bayraktar, 2015)

Amsterdam'da tarihi yapıların arasında yer alan Wiel Arets Architects tasarımı konut yapısı çevresindeki yapıların gabarileriyle oransal açıdan uyumlu bir çağdaş örnektir (Şekil 25).

Şekil 25. Tarihi dokuda çağdaş konut yapısı, Amsterdam (url-22)

3.3.3 Cephe Özellikleri

Tarihi yapıların yüzeyinde bulunan doluluk boşluk oranları, renk ve doku özellikleri, süslemeler, ritim/tekrar, malzeme, pencere ve kapıların boyut ve biçimlenişi yapının cephesel oranlarını oluşturmaktadır (Velioğlu, 1992, s. 127). Tarihi dokuda yeni bir yapı tasarlarken cephesel özelliklerinin aynısı kullanılarak tasarım yapılabileceği gibi, tarihi yapıdan tamamen farklı bir cephe de kullanılabilir. İlk durumda çağdaş yapı hemen farkedilmeyecektir, çağdaşlığını başka özellikleriyle ifade edecektir. Diğer durumda ise cephe özellikleriyle eklemlendiği yapı veya dokudan tamamen farklı olduğu için hemen farkedilecektir. Kısacası tarihi dokuda çağdaş bir yapı tasarlarken cephe özelliklerinin aynısı farklı bir yapı tekniği ve malzeme ile kullanılabilirken, bunu tamamen geride bırakan zıt bir tavır da sergileyebilir. Bu noktada en önemli husus yeni yapının cephesel özelliklerinin, eklendiği tarihi dokuyu zedelemeyecek tavrda olmasıdır.

Tarihi yapıların cephelerini iyi analiz ederek elde edilecek olan oran, malzeme ve renk kullanımı, günümüzde tasarlanacak çağdaş yapılar için önemli bir veri sağlamaktadır. Bu bağlamda bu bölümde irdelenecek cephesel ölçütler; doku-malzeme, renk, doluluk-boşluk oranları ve ritim olarak ele alınacaktır.

Malzeme - Doku

Roth'a göre doku, mimaride çeşitliliği sağlayan unsurlardan biridir (Roth, 2002). Ching ise, "bir yüzeyin üç boyutlu yapısı sebebiyle sahip olduğu nitelik" olarak tanımlamıştır (Ching, 2007, s. 32). Bu doğrultuda doku için, malzemeye özgünlük ve boyut kazandıran unsur demek mümkündür. Dolayısıyla dokunun mekan algısında önemli bir yeri vardır. Tarihi çevrede yeninin inşasında doku seçimi ve özellikleri tasarımda belirleyici unsurlardır.

Soygeniş malzeme için " Her malzemenin kendine has özellikleri vardır. Bunlar, o malzemeye dair renk, doku gibi görsel nitelikler olabileceği gibi malzemenin

dayanıklılığı, taşıyıcılık özelliği, kimyasal, fiziksel özellikleri gibi özellikler de olabilir. " ifadelerini kullanmıştır (Soygeniş, 2006, s. 98).

Tarihi dokuya çağdaş bir yapı tasarlanırken malzeme seçimi cephenin algısı açısından oldukça önemli bir etmendir. Yeni yapıda tarihi yapıya benzer veya aykırı malzeme kullanılabilir, fakat her iki durumda da yeni yapılan yapı çağdaşlığını vurgulayabilmelidir. Malzemede uyumu yakalayabilmenin yolu, ya aynı malzemeyi çağdaş bir biçimde yorumlayarak ya da aynı cephe dokusunu çağdaş malzeme kullanarak tasarlamaktan geçmektedir. Bu yüzden tarihi bir dokuda çağdaş ek veya ek yapı tasarlamadan önce malzeme ve doku analizleri detaylıca yapılmalıdır.

Mimari koruma prensipleri açısından ek, eklenen yapıya minimum müdahale ve temas ile eklenmelidir. Her malzeme kendi döneminin ürünüdür. Dolayısıyla döneminin mimari üslubunu, mimari teknik ve sistemini ve malzeme özelliklerini bu sayede anlamak mümkün olacaktır. Bu bağlamda, çelik ve cam gibi 21.yüzyılın çoğunlukla tercih edilen malzemeleri tarihi yapıların dönüşümü sürecinde çağdaş eklerde kullanılmaktadır. Bu malzemelerin çağdaş eklerde tercih edilme sebepleri ise; kolay sökülür takılır olmaları, hafif olmaları, yapısal ve görsel müdahaleyi minimuma indirmeleri, dönemini en etkin biçimde yansıtılmaları şeklinde sıralanabilir.

Ian Rithe tarafından Madrid'de bulunan Reina Sofia Müzesi için tasarlanan asansör ekleri, tarihi yapıda çağdaş ekin cephede verdiği etkiye örnek niteliğindedir. Kullanılan cam malzemenin şeffaf oluşu tarihi binanın cephesine kontrast oluşturmaktadır. Asansör kuleleri kütle oran açısından ise tarihi dokuyla uyumludur (Şekil 26).

Çelik taşıyıcı sistemin 21. yüzyıl mimarisini anlatan biçimselliği, cam malzemenin şeffaflığı ile beraber, hem modernliğin, hem hafifliğin, hem de tarihi yapının rijitlik ve doluluğuna kontrastlığın imgesel temsiliyetidir (Zeren, 2010, s. 56).

Şekil 26. Reina Sofia Müzesi, Madrid (url-23)

Harabe halde olan yapının çevre duvarları, boşlukları, çatı örtüsü korunarak ön cepheye camdan bir duvar inşa edilerek konut yapısı olarak işlevini devam ettirmesi sağlanmıştır. İspanya'da bulunan Casa Sabugo'nun ön cephesine çelik- cam malzemeden çerçeve eklenmesiyle konutun iç mekanına ışık girişi sağlanmaktadır.

Aynı zamanda camın şeffaflığından faydalanılarak yapının çevre ile iletişiminin artırılması sağlanmıştır. İç mekanda ise hafif çelik merdiven kullanılmıştır. (Şekil 27).

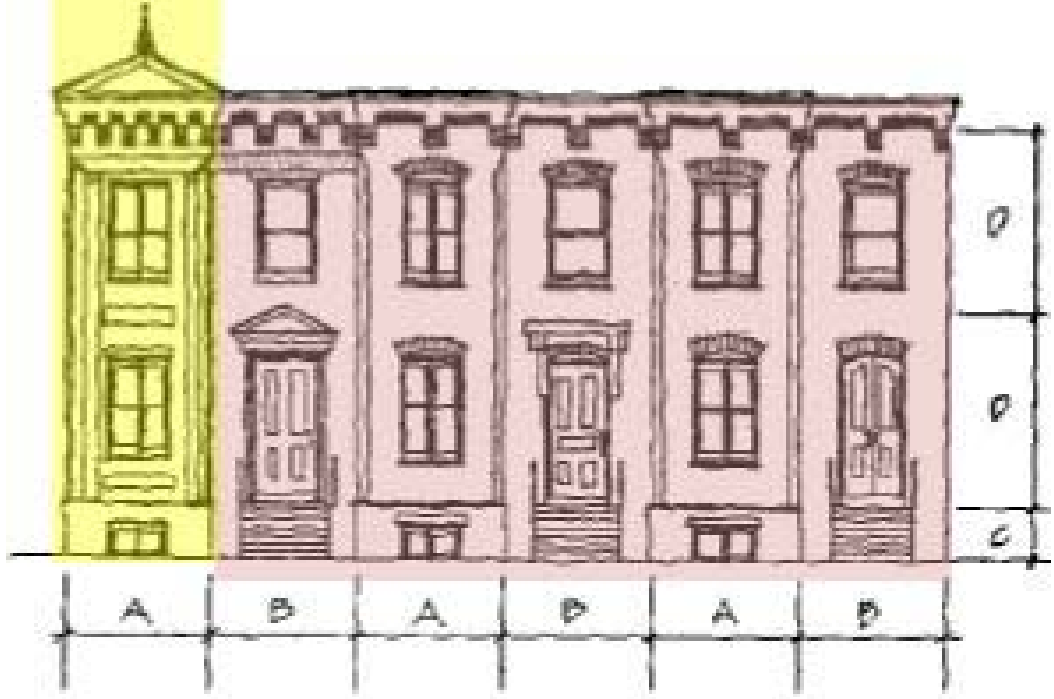

Şekil 27. Casa Sabugo, İspanya (url-24)

Ritim

Genellikle aynı alanda tasarım yapılacağı zaman, yapılarda benzer yüzey/cephe genişlikleri yakalanmak istenir. Bu sayede yapılar arasında boşluklar da eşit olacağından dolayı o alanda bir ritim oluşturulmuş olur.

Tarihi dokuda çağdaş ek yapı tasarımında da tarihi yapının cephe oranlarına benzer genişlikler tercih edilip ritim duygusu oluşturulabilir. Yeni tasarım yapılacak alan tarihi binanın yer aldığı alandan daha genişse yeni alan birimlere ayrılabilir. Bu birimlere ayırma yöntemiyle beraber, tarihi yapı ile yeni ek yapının cephe genişlikleri birebir aynı olmasa bile belirli bir oranla ritim sağlanacaktır. (Şekil 28).

Şekil 28. Dar cepheli mevcut tarihi yapı ve geniş cepheli yeni yapı (Bayraktar, 2015)

Renk

Tarihi dokuda çağdaş ek tasarımında, yapının formu, oransal özellikleri kadar rengi de tasarım ölçütlerindedir. Tasarlanan ekle tarihi doku arasında görsel ilişkiyi sağlayan renk özelliği, tasarımda cepheyi etkileyen ölçütlerindedir. Renk unsuru sayesinde karşıt veya uyumlu tasarımlar yapılabilmektedir.

Doluluk - Boşluk Oranı

Tarihi yapılara ait cephelerdeki pencere ve kapı oranları, bu doluluk-boşluk uyumu ve oranları, tarihi dokuda çağdaş ek ve ek yapı cephe tasarımında belirleyici ölçütlerdir. Tarihi dokuya eklenecek yeni ek, yer alacağı tarihi dokudan bu bağlamda referanslar alarak tasarlanabilir.

3.4 Çağdaş Ek ve Ek Yapının Mevcut Tarihi Yapıyla İlişkisi

Koruma restorasyon kuramlarının projeye dönüştüğü süreci, restorasyon teknikleri yönlendirmektedir. Restorasyon teknikleri sağlamlaştırma, bütünleme, yeniden kullanım, yeniden yapım, temizleme, taşıma, arkeolojik restorasyon ve çağdaş ek olarak sınıflandırılır. Çağdaş ek haricindeki restorasyon teknikleri, tarihi bir yapının onarılması ve iyileştirilmesi amacını gütmektedir. Çağdaş ek tekniğinde ise tarihi yapının çağdaş başka bir tasarımla buluşması söz konusudur.

Çağdaş ekler, müdahale yaklaşımı olarak "yeniden kullanım-yeni işleve uyarlama" kapsamında ele alınabilirler. ICOMOS tarafından belirlenmiş olan yeniden kullanım ilkelerine göre "Yeni işleve uyarlama: Kültür varlığının özgün işlevi dışında başka bir işlev için kullanılması yönünde alınan kararın gerektirdiği müdahalelerin, restorasyon/koruma projesi kapsamında uygulanmasıdır. Bu yeniden kullanım sürecinde yapılar kabul edilebilir bir yaşam standardına yükseltilirken, özgünlüğü, bütünlüğü ve anlamı saygı görmelidir" Tarihi yapıların yeniden kullanım yoluyla canlandırılması aşamalarında, tarihi yapıya ait donanımın korunması çok önemli bir unsurdur. Ayrıca yapılacak bütün uygulamalar, ICOMOS Mimari Miras Koruma Bildirgesi'nde belirtildiği üzere, restorasyon projeleri kapsamında özgün yapıya olabildiğince zarar vermeden kalıdırılabilir ve yenilenebilir tekniklerle yapılmalıdır.

Estetik görünüm açısından çağdaş ekler kimi zaman tarihi yapı ile malzeme, cephe ve kütle özellikleri bakımından benzerlik ile bir uyum ararken, kimi zaman bu uyum karşıtlıklar üzerinden kurulmaktadır. Çağdaş örneklerde karşıtlık en sık tercih edilen çözüm olarak görülmektedir. Karşıtlık sayesinde yakalanan uyum ile zamanın katmanları ve süreklilik net bir şekilde okunabilmektedir.

Her inşa faaliyeti, kendine has koşullar ve öncelikler barındırır; eski ve yeni ilişkisine alternatifler üretir (Altınöz, 2010, s. 102). Dolayısıyla tek ve mutlak bir çözümden bahsetmek mümkün değildir. Bir tasarım problemi olarak çağdaş ek konusu, strüktürden çatıya, kurgudan cepheye birçok farklı unsurla ele alınarak değerlendirilecek önemli bir tasarım problemidir; (Kaya 2012) gizli, bitişik ve yapıyla bağlantısız olarak ele alınabilirler.

Tarihi yapılarda çağdaş eklerin kullanım nedenleri sadece ana yapının ek yapıdan görsel olarak ayrılması ihtiyacı ile ilgili değildir. Çağdaş malzeme ve tekniklerle ek yapımı, aynı zamanda çağdaş malzemelerin kolay sökülür takılır olması, ana yapıya daha az yüklenmeleri, daha az müdahale ile tarihi yapıya entegre edilebilmeleri gibi nedenlerle de tercih edilmektedir. Mimar Gülten Bayraktar ek yapıda malzeme kullanımı ile ilgili düşüncelerini; "Malzemede uyumu yakalamak, ya aynı malzemeyi çağdaş bir şekilde kullanmak ya da aynı ton ve renkleri farklı malzeme ile birleştirerek kullanmakla olabilir." şeklinde ifade etmiştir (Bayraktar, 2015, s. 145-146).

Zeren'e göre tarihi yapılarda ekler genellikle; çatı tamamlaması, cephe tamamlaması, iki yapı arasında geçiş elemanı, yapıya eklenen yangın merdivenleri,yapıya eklenen saçak elemanları ve yapının cephesinde yapılan bütünlemeler biçimindeki strüktürler olarak yatayda, düşeyde ya da hem yatayda hem düşeyde uygulanmaktadırlar (Zeren, 2010, s. 66).

Geçmişten kalan bir yapıya ek yapı eklemek demek yapım tekniği, malzemesi, tasarım ilkeleri açısından tamamen farklı bir yapıyı eski ile birleştirmek demektir. Buradaki en önemli nokta yapıya gelen her modern ekin kendi dönemini yansıtmasıdır. Bununla beraber, yeni yapının, eski yapının varlığını göz ardı etmeksizin, belirli saygı unsurları çerçevesinde günümüzün yaşantısını ve teknolojisini yansıtması da bir başka tutum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yapılan bir araştırmaya göre; tarihi binada "ek" yapılacak bölümler dört ana başlık altında sınıflandırılabilir (Uluşahin, 1992, s. 78):

- Tarihi bina içinde yapılan ekler,
- Tarihi binanın eksik elemanlarının tamamlanması niteliğinde yapılan ekler,
- Tarihi binanın dış kütlesine bitişik olarak yapılan ekler,
- Tarihi bina ile ilişkili, bina yakın çevresinde kalan ekler.

Çalışmanın bu bölümünde tarihi yapılara getirilen çağdaş ekler, yapım yöntemleri ve tarihi yapıya entegrasyon teknikleri açısından ele alınacaktır. Çeşitli örnekler incelendiğinde bunun üç temel yöntem ile olabileceği ifade edilebilir; eklemlendiği tarihi yapıda dışarıdan bakıldığında algılanmayıp iç mekanda bulunan iç mekan eki, tarihi yapının cephe, çatı veya saçağına eklemlenen bitişik ek ve tarihi yapıyla fiziksel olarak temas halinde bulunmayan ek.

3.4.1 İç Mekan Eki

Tarihi yapı çağdaş ek ilişkisinde bazen gerek ihtiyaç dahilinde gerek tasarımcının tarihi yapıyı öne çıkarmak isteminden kaynaklı ekler yapının içine veya altına gizlenebilir. Bu tür iç mekan eklerinde karşılaşılabilecek en önemli sorun ışık ve hava sorunudur. Bu da günümüz teknolojisi ile çözümlenebilecek durumdadır. Tarihi binanın zaman içinde artan ihtiyaçlara cevap verememesi nedeniyle yeni alanlar düzenlenmesi veya estetik bir elemanın eklenmesi, yahut tarihi binanın bir diğer binayla bağlanacak bağlantısı sırasında tarihi binalara hizmet veren fakat onların cephesinden algılanmayacak şekilde içinde veya yer yeraltında duran bir kütleli veya simgesel bir elemanın eklenmesi amacına dönüktür (Uluşahin, 1992, s. 82).

Bazı durumlarda ekin veya ek yapının tamamen yeraltında gizli bir ek olarak tasarlanması, yerüstünde mevcut tarihi dokunun görsel ve biçimsel olarak korunurken, işlevsel olarak çağının ihtiyaçlarını yeraltında karşılamasını sağlamaktadır. Yeraltına yapılan ek yapı veya ek yapının bölümleri bir geçit ile ya da doğrudan mevcut tarihi yapı ile birleşebilmektedir (Şahin, 1997, s. 127).

Paris'te bulunan ve 1973'ten beri bir kısmı müze olarak kullanılan ,yaklaşık ikiyüzyıllık Louvre'un giriş çıkışlarını düzenlemek, teknik hacimler için mekan ihtiyacını karşılamak ve aynı zamanda müzeye çağdaş ve çarpıcı bir görünüm kazandırmak amacıyla 1981 yılında yapının tamamının müze olarak kullanılması kararı alınmış ve I.M. Pei proje için görevlendirilmiştir. I.M. Pei bu konuyla ilgili düşüncesini "Louvre'a dokunmak imkansızdır ancak aynı zamanda hala canlandırılmamış bir müzedir. Şu anda eksik olan, altyapı ile Louvre'u donatabilirsek

kesinlikle, mimari kalitesi bir yana, dünyanın en önemli müzesi olacaktır." olarak belirtmiştir (Şekil 29).

Şekil 29. Louvre Müzesi ve Pei Tasarımı Ek Cam Piramit Yapı, Paris

Projede Pei giriş çıkış hacimlerini yerin altına almıştır ve bu yeni hacmin Louvre ile bağlantısını yer altından sağlamıştır. Bu çağdaş ek ile birlikte müzenin servis alanları ve sergileme alanları büyük bir artış göstermiştir. Bu haliyle yapıya getirilen çağdaş ek, orjinal yapıyla yer altından olan bağlantısı sebebiyle gizli eklere örnek teşkil etmektedir. (Şekil 30).

Şekil 30. Louvre Müzesi ve Pei Tasarımı Cam Piramit Eki ve İçi, Paris

Cam piramit ek ile ilgili Doğan Hasol, piramidin müzenin giriş çıkışlarını ideal bir biçimde çözdüğünü fakat hareket noktasındaki mevcut yapıları perdelememek amacına tam olarak ulaşamadığını söylemiştir (Hasol, 1989). Nur Akın ise, "Devasa boyutlarda ve yaşamayan bu avlu için tasarlanan piramitler ölçekleriyle çok başarılı uygulamalardır. Piramitlerin en ve boyu ile çok iyi bir denge sağlandığı söylenebilir. Ana piramidin avluya göre küçük ama, insan ölçeğinde bakıldığında çok büyük boyutlara sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca seçilen biçin çok isabetli yapıldığı da ortadadır. Piramitle sağlanan bu etki bir prizma ile veya bir başka form ile sağlanamazdı." ifadelerini kullanmıştır (Güler, 2004, s. 78).

İç mekan eki konusuna çarpıcı örneklerden biri de Hollanda'da bulunan tarihi bir kilisenin içerisine getirilen ek hacimlerle kitaplık/kütüphaneye dönüştürülen Selexyz Dominicanen'dir. Kullanılan malzemenin kolayca sökülebilir olması, tarihi yapıya minimum müdahale ile eklenmiş olması, dönemini net bir şekilde yansıtması buradaki en önemli hususlardandır (Şekil 31). 13.yydan kalma tarihi bir kiliseyi üç katlı siyah çelik kullanarak bir kitaplığa dönüştüren firma ziyaretçilerin tavan işlemlerini izleyebilecekleri bir kafeterya alanı da tasarlamış ve bu alanı eskiden koronun bulunduğu alana konumlandırmıştır (Şekil 32).

Şekil 31. Selexyz Dominicanen Kütüphanesi, Hollanda (url-25)

Şekil 32. Selexyz Dominicanen Kütüphane Kafe Alanı (url-25)

Tarihi yapılara getirilen iç mekan örneklerinden biri de bina içinde bina olarak karşımıza çıkabilmektedir. Hamburg Ticaret Odası, mevcut tarihi binalarının avlusunda yer bularak, yeni mekan gereksinimini karşılamak amacıyla 2003 yılında eski dokuya saygılı ek katlar yaptırmıŐtır.

Ek yapı, bir iş merkezi, sergi salonu, danışma ofisi, ziyaretçiler için toplantı alanları içeren beş katlı ağdaş bir formla binanın içine yerleştirilmiştir. Yeni ek yapı kullanılan malzemenin hafifliği birimlerin Şeffaflığı ile içine yerleŐtiėi kütleyle kontrast bir etki oluşturmuştur (Şekil 33).

Şekil 33. Hamburg Ticaret Odası ve İçerisinde Yer Alan Ek Yapısı (url-26)

Ülkemizde tarihi yapılar yeniden işlevlendirilirken çoğunlukla uygulanan teknik olan iç mekan ekleri çoğu zaman karşımıza merdiven bağlantı aksı, bina içinde bina, tarihi yapının yakınındaki çağdaş ek yapısı ile yeraltından bağlantı eki vb. durumlarda görülmektedir.

Tarihi yapılara getirilen iç mekan ek örneklerinden biri de Beyazıt Devlet Kütüphanesi Nadir Eserler Bölümü'dür. 1884'te inşa edilen yapı restorasyon sürecinden geçerek 2016'da tekrar kullanıma açılmıştır. Yeni ögeler eklenirken tarihi yapıya minimum temas ve müdahale hedeflenmiştir. Nadir kitap ve el yazma eserlerin sergi-depolama birimi için tasarlanan siyah cam kutuların oluşturduğu kontrast zıtlıkla uyum sağlanmıştır.

Dış cephesi ve görsel açıdan algılanan dış yüzeylerinde sadece koruma ve onarmaya yönelik müdahaleler yapılırken, iç mekanda değişen işlevin gereksinimleri doğrultusunda yeni eklemeler yapılarak tarihi yapının günümüze entegrasyonuna katkı sağlanmış bu bağlamda süreklilik sağlanmıştır. (Şekil 34).

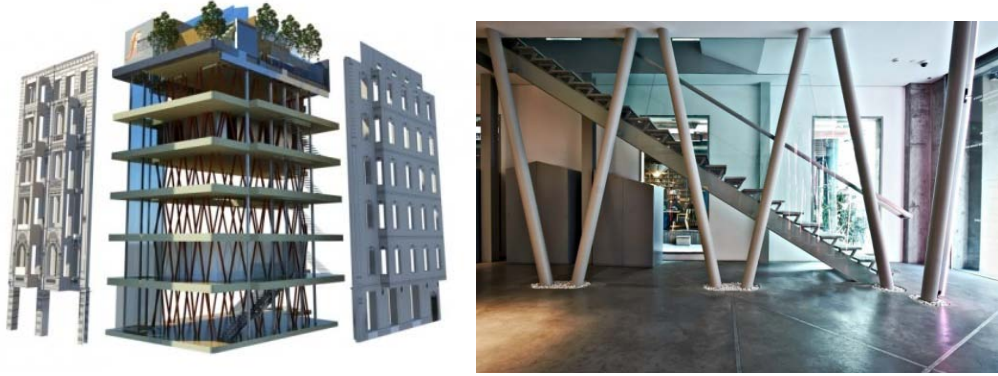
Şekil 34. Beyazıt Devlet Kütüphanesi Nadir Eserler Bölümü (url-27)

Ülkemizde yapılan iç mekan eklere örnek teşkil edecek yapılardan biri de Gökhan Avcıoğlu tarafından restorasyonu tamamlanan Borusan Müzik ve Sanat Merkezi'dir. (Şekil 35).

Şekil 35. Borusan Müzik ve Sanat Merkezi, Beyoğlu (url-28)

Beyoğlu bölgesinde yer alan tarihi yapının dış çeperi korunarak içine kontrast etki oluşturmayı amaçlayan çağdaş çelik bir sistem yerleştirilmiştir. Bu sistem hafif çelik bağlantılarla yükü dıştan algılanmayacak şekilde taşımaktadır. Bu sayede iç mekanda tarihi yapının yeni gereksinimlerini karşılayacak işlevsel mekanlar oluşturulmuştur. Tarihi dış çeperi ve çağdaş iç strüktüründe kullanılan malzemeleri ile adeta geçmiş ile günümüz arasında bir bağ kurulmaktadır. (Şekil 36).

Şekil 36. Borusan Müzik ve Sanat Merkezi Çelik İç Sistem Eki (url-28)

Tarihi dokuda, silüetin korunarak sürekliliğın devam ettirilmek istendiği durumlarda yapıların dıştan algılanmayacak şekilde iç hacimlerine getirilen iç mekan ekleri, sıklıkla kullanılan tasarım yöntemlerindedir.

3.4.2 Bitişik Ek

Bitişik ek, tarihi yapının günümüz koşullarında değişen gereksinimlere cevap veremediği durumlarda yeni alanlar tasarlanırken veya tarihi yapıların cephe ve çatı eklerinde karşımıza çıkmaktadır. Tarihi yapının dış kütesine bitişik şekilde tasarlanır. Bu sebeple tarihi yapıyla doğrudan bir ilişkisi olduğu ilk bakışta algılanır.

Tarihi yapıların dış çeperlerine eklenen bitişik eklerde; ek, dönemini yansıtabildiği ölçüde algılanabilirliği artar. Bitişik ekler kimi zaman tarihi bir yapının çatısında ilave kat olarak, kimi zaman da mevcut tarihi yapının cephesine eklenmiş geçit, köprü gibi yatay veya asansör, merdiven gibi düşey bir sirkülasyon elemanı olarak karşımıza çıkabilmektedirler.

Tarihi yapıya ulaşımı sağlayan sirkülasyon veya bağlantı elemanı olarak da tasarlanabilen bitişik ekler, bu akslardaki yoğunluğa kontrast oluşturacak şekilde şeffaf veya çarpıcı renklerde karşımıza çıkabilmektedirler.

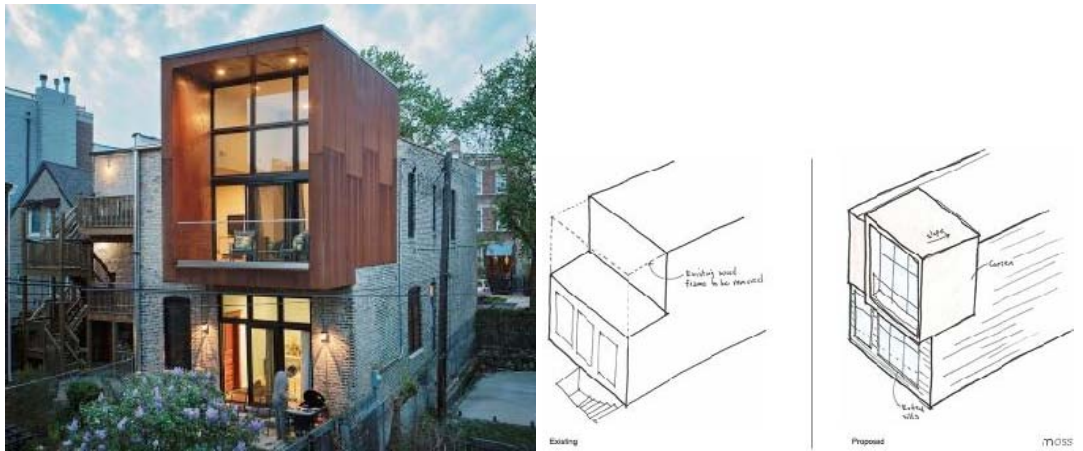
Londra'da bulunan Doğa Tarihi Müzesi'nin ek yapısı olarak tasarlanan Darwin Merkezi tarihi yapılara getirilen bitişik eklere çarpıcı bir örnek teşkil etmektedir.

Cam dış cephe kaplamasının içerisinde bulunan kozayı andıran beton kabuk dokuz katlı ek yapıyı kaplamaktadır. İlk bakışta algılanan tarihi yapının rijitliği ek yapıda kullanılan cam malzeme ile hafifletilmek istenmiştir (Şekil 37).

Şekil 37. Doğa Tarihi Müzesi Ek Yapısı Darwin Merkezi, Londra (url-29)

Şikago'da bulunan konut projesinde çağdaş bir hacim tarihi yapıya eklenmiştir. Yapıdaki yeni alan ihtiyacını bu sayede karşılayan ek aynı zamanda çağdaş görünümüyle cephede çarpıcı bir kontrast oluşturmaktadır. (Şekil 38 ve 39).

Şekil 38 ve 39. Cortez Street Evi, Şikago (url-30)

Tarihi yapılara getirilen bitişik ek örneklerinden biri de İngiltere'de bulunan tarihi sanayi yapısının çatısına getirilen çağdaş ek ile birlikte restaurant olarak işlevini sürdüren Project Orange'dır (Şekil 40).

Şekil 40. Project Orange, İngiltere (url-31)

Venedik'te düzenlenen 14. Uluslararası Mimarlık Fuarı için İtalyan mimar Cino Zucchi tarafından tasarlanarak fuarın yer aldığı tarihi yapının girişine eklenen metal giriş eki oldukça çarpıcı örneklerdendir. Kolay sökülebilir olması, girişi vurgulaması ve ayırması sebebiyle başarılı bir bitişik çağdaş ek niteliğindedir (Şekil 41).

Şekil 41. Tarihi Yapı Giriş Eki, Venedik (url-32)

Mevcut tarihi yapıyla doğrudan temas halinde olduğu için, bitişik eklerde kullanılacak malzeme ile tarihi yapının uyumu oldukça önemli bir yere sahiptir. Yapıya ek getirilmeden önce, hem tarihi yapının hem getirilecek ekin malzeme analizleri detaylı bir şekilde yapılmalıdır. Aynı doğrultuda eklerin tarihi yapıya birleşim detayları da iyi bir şekilde analiz edilmesi gereken bir konudur. Tasarlanan ekin tarihi yapıyla olan görsel uyumu ile birlikte, eklenme/montaj esnasında tarihi yapıyla olan teması minimum seviyede tutulmalıdır. Bütün çağdaş ek yaklaşımlarında göz önünde bulundurulması gereken bu kriterler, tarihi yapıyla bitişik tasarım yönteminde daha da fazla önem kazanmaktadır.

3.4.3 Tarihi Yapıyla Bağlantısı Olmayan Ek

Zaman içinde gelişen ihtiyaçlar doğrultusunda tarihi binanın yakın çevresinde konumlanan fakat somut olarak tarihi yapıyla hiçbir bağlantısı bulunmayan eklerdir. Ek yapı tarihi bina ile bitişik olmadığı için daha doğrusu fiziksel bir bağlantısı olmadığı için mevcut yapıyla bir bağlantısı yokmuş gibi algılanabilir. Bununla birlikte ek yapıda kullanılan malzeme ve renklerle tarihi yapı referans gösterilebilmektedir. Tarihi dokuda çağdaş ek tasarım yöntemi olarak belki de uygulaması en karmaşık olan tekniktir. Mevcut tarihi yapı ile çağdaş ek arasında somut olmayan ama soyut olarak var olan bir bağı yansıtmak oldukça derinlemesine irdelenip uygulanmalıdır. Bu ekler belirli referanslarla mevcut yapıya aidiyetliğini bir şekilde yansıtırlar.

Osmanlı Dönemi'nde çini atölyesi olarak kullanılan Tekfur Sarayı, günümüzde çeşitli onarımlardan geçirilerek bir çini müzesine dönüştürülmüştür. Yapının bahçesine, geçirdiği dönüşüm sonrası ek mekan ihtiyacını karşılamak için çelikten bir kütle oluşturulmuş ve kafeterya, wc, hediyelik eşya dükkanı gibi birimler bu kütlede çözülmüştür. Kütleli oran bakımından yapıya saygılı bir tutumda olan çağdaş ek yapıda kullanılan malzeme ile ekin kendi dönemi vurgulanmış dolayısıyla zıtlıkla bir uyum sağlanmak istenmiştir. Bu sayede eklemlendiği tarihi yapıyla somut bir bağı olmamasına karşın bir uyum yakalanmıştır (Şekil 42).

Şekil 42. Tekfur Sarayı Müzesi Ek Yapısı, İstanbul

Çağdaş ekler veya ek yapılar, tarihi dokudaki sivil mimari ve kamusal yapı örneklerini yaşayan günümüz mekanları haline dönüştüren uygulamalar olabileceği gibi arkeolojik kazılar sırasında ortaya çıkarılan buluntuların geleceğe aktarılmasını amaçlayan koruma çatıları niteliğinde de üretilebilirler. Bu ekler, koruma eylemini amaçlayan strüktürlerdir (Zeren, 2010, s. 56). Bu tarzdaki koruma çatılarında genellikle çelik strüktür cam örtü tercih edilmektedir.

Arkeolojik veya tarihi yapıların yer aldığı alanlarda görebileceğimiz koruma çatıları, uzun süreli veya geçici koruma hedeflenerek tasarlanmaktadır. İkisinin arasında koruma çatısında kullanılan malzeme ve sistem tasarımı farklılıkları vardır. Koruyacağı tarihi yapı veya alanla doğrudan fiziksel bir bağlantısının olmaması ise iki durum için de benzerdir. Kalıcı korumayı hedefleyen ekler, arkeolojik kalıntının veya tarihi yapının bulunduğu alanın tamamınında kontrollü bir alan sağlarken, geniş açıklıkların geçildiği tasarım uygulamalarıdır (Yılmaz, 2019). (Şekil 43).

Şekil 43. Göbeklitepe Koruma Örtüsü Eki (url-33)

Soğuk Norveç ikliminde, Hamar Katedrali için, cam ve çelik malzemedен şeffaf bir koruma örtüsü tasarlanmıştır. Kalıntıları korurken yoğuşma sorunlarını da ortadan kaldırmak amacıyla ısıtma ve havalandırma sistemi de oluşturulmuştur. Kalıntılar ısıtıcılarla doğrudan ısıtılırken, fanlarla yoğuşma problemini azaltmak için ılık hava sağlanmış ve koruma örtü ekinin eğimli yüzeyinin altına da güneş koruma elemanları yerleştirilmiştir (İpekoğlu, 2013, s. 21-23). (Şekil 44).

Şekil 44. Hamar Katedrali Koruma Örtüsü Eki, Norveç (url-34)

Tarihi yapıların çevresindeki yaya ulaşım akslarını vurgulamak, tarihi yapılara ulaşılabilirliği sağlayan yolları daha belirli hale getirmek amacıyla da ekler tasarlanabilmektedir. Bu durumlarda ek ile mevcut tarihi yapının doğrudan bağlantısı olmamakla birlikte, yapıya ulaşan yaya yollarında gölgelik vazifesi de görmektedirler. En başarılı örneklerinden biri İspanya'da yer alan tarihi bir kilise yapısının ön cephesi boyunca devam eden gölgelik ekidir.

Tarihi yapıya hiç dokunmadan ince yatay ve düşey taşıyıcılarla oluşturulmuş bir gölgelik görevi üstlenen ek aynı zamanda malzemesi ve çarpıcı rengiyle tarihi yapı ve dokuyla bir kontrast oluşturmuştur. Bu sayede yapının giriş aksı görsel açıdan vurgulanarak odak noktası haline gelmiştir (Şekil 45).

Şekil 45. İspanya'da bir kilise ve gölgelik eki (url-35)

4. TÜRKİYE'DEN VE DÜNYADAN TARİHİ YAPILARDA ÇAĞDAŞ EK VE EK YAPI ÖRNEKLERİNİN ANALİZİ

Çalışmanın bu bölüme kadar olan kısmında restorasyonda ek kavramının üzerinde durulmuş, tarihi dokuya veya yapıya getirilen eklerin tasarım yaklaşım, karar ve mevcut yapıyla ilişkisi detaylı irdelenerek bilgi edinilmiştir. Bu teorik bilgileri pekiştirmek amacıyla ise bu bölümde, dünyada ve ülkemizde tarihi yapılarda çağdaş ek ve ek yapı örnekleri belirlenen kriterler üzerinden değerlendirilecektir.

İncelenecek olan örneklerin hangi yaklaşım ve yöntem modeliyle tasarlandığı bir değerlendirme tablosu üzerinden analiz edilecektir. Bu sayede bundan sonra incelenecek veya tasarlanacak örnekler için bir değerlendirme şablonu oluşturmsk hedeflenmiştir.

4.1 Türkiye'den Örnekler

4.1.1 Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi

1914 ve 1983 yılları arasında İstanbul'un elektrik ihtiyacını karşılayan Silahtarağa Elektrik Santrali, sonraki yıllarda çevre kirliliğine sebebiyet vermesi ve dönemin teknolojisinin gerisinde kalması nedeniyle kapatılmıştır. Uzun bir süre atıl halde kaldıktan sonra İstanbul Bilgi Üniversitesi tarafından kiralanıp restorasyon çalışmalarına başlanmıştır. 2007 senesinde bir eğitim, kültür ve sanat kampüsü olarak yeni işleviyle ve 'Santralistanbul' adıyla hayata döndürülmüştür. Haliç'in sonunda Alibeyköy Kağıthane yakınında bulunan bu doku, 107.000 m2lik bir alanı içermektedir (Terece, 2013) (Şekil 46).

Bu doğrultuda Santralistanbul bünyesinde eğitim binaları, derslikler, ofisler, kütüphane, sergi alanları, çağdaş sanatlar müzesi, enerji müzesi, konferans salonları, kafe ve restoranlar gibi çeşitli gereksinimleri karşılayan yapılar yer alarak faaliyet göstermeye başlamıştır (Şekil 47).

Şekil 46. Restorasyon Öncesi Silaharağa Elektrik Santrali (url-36)

Şekil 47. Restorasyon Sonrası Silaharağa Elektrik Santrali (Santralistanbul) (url-36)

Silaharağa Elektrik Santrali'nde 1 ve 2 numaralı makine daireleri olarak kullanılan yapı yeniden işlevlendirilerek Enerji Müzesi olarak faaliyetine devam etmiştir. Yapı

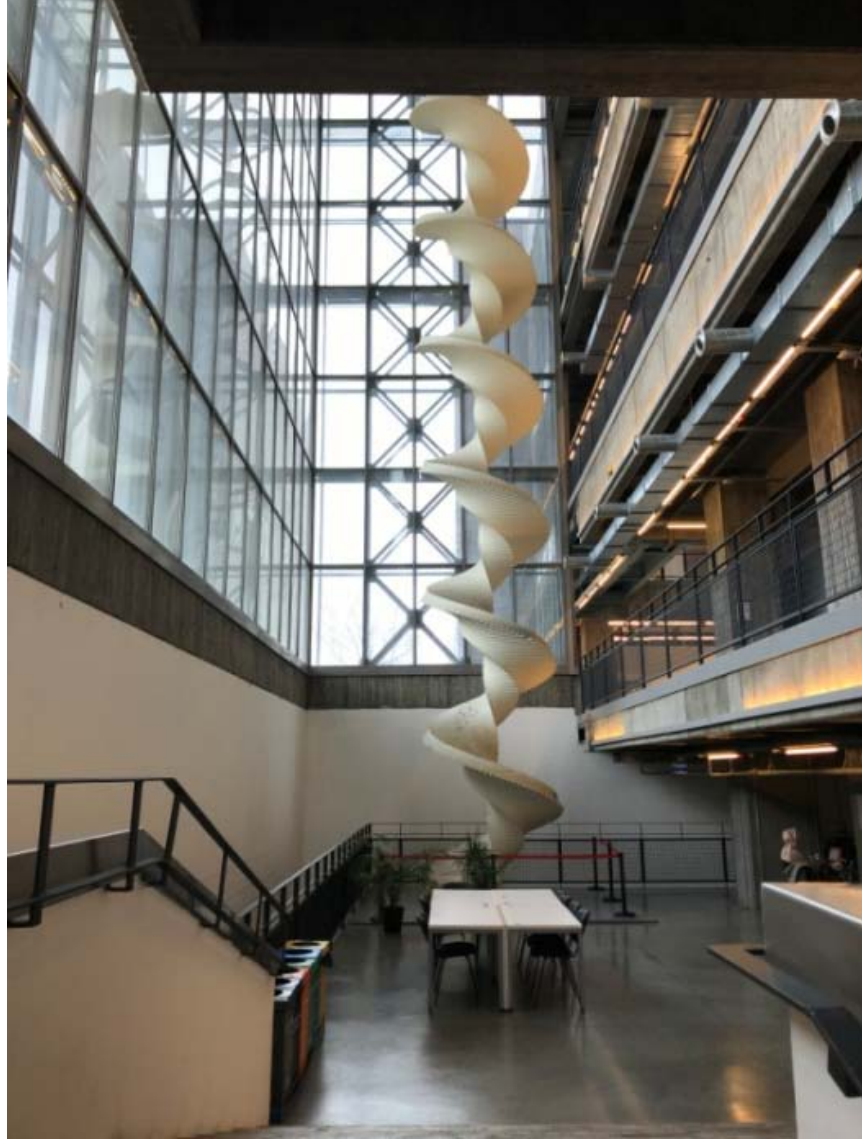
Şekil 50. Restorasyon sonrası Silahtarağa Elektrik Santrali Vaziyet Planı (url-37)

Çağdaş Sanat Müzesi'nin restorasyonu öncesinde ayrı duran fakat kütesel oran açısından birbirine çok yakın olan bu iki kazan dairesi yapısı, eski işlevlerinin gerektirdiği hacimsel orana uygun şekilde tasarlanmış ancak yüzey elemanlarıyla çağdaşlığı vurgulanmak istenmiştir. Yoğun iç çekirdeğinin aksine olabildiğince iç hacme dokunmadan yapıyı örten, yarı geçirgen ve hafif metal bir dış çeper Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi'nin cephesini oluşturmuştur (Şekil 51).

Şekil 51. Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi ve Enerji Müzesi

Hem eklendiği tarihi yapının hem de çevresinde yer alan tarihi yapıların cephesindeki duvar ve pencerelerin oluşturduğu hareketli dolu-boş oranlarına zıt bir tavırla tüm yapıyı kaplayan metal tül çeper, betonarme ayakların üzerine oturtulmuştur (Şekil 52).

Şekil 52. Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi

Çağdaş Sanat Müzesi gündüzleri, eklendiği tarihi yapıların hareketli kütle ve cephe özelliklerini öne çıkaran sade ve görünmez bir tavır sergilemiş, geceleri ise iç aydınlatması sayesinde dış metal tül çeperini görünmez kılarak adeta kendini ortaya çıkaran bir fenere dönüşmesi hedeflenmiştir (Şekil 53).

Şekil 53. Çağdaş Sanat Müzesi Gece ve Gündüz Görünümü (url-38)

Çağdaş Sanatlar Müzesi ve eklenmiş olduğu tarihi yapı olan Enerji Müzesi'nin girişleri aynı kapıdandır (Şekil 54). Ana kapıdan girince sağ tarafta Enerji Müzesi'nin girişi, sol tarafta ise Çağdaş Sanatlar Müzesi'nin girişi sağlanmıştır (Şekil 55).

Şekil 54. Çağdaş Sanatlar Müzesi ve eklenmiş Enerji Müzesi Ana Girişi

Şekil 55. Çağdaş Sanat Müzesi ve Enerji Müzesi Ortak Giriş Holü

Tarihi dokuda çağdaş ek ve ek yapı tasarım kriterleri üzerinden değerlendirecek olursak, Tablo 1'de analizi yapıldığı üzere Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi eklenmiş olduğu tarihi yapılara zıt/karşıt bir yaklaşım içerisindedir. Tarihi yapıların hareketli kütle ve cephe oranlarına karşın çağdaş ek yapının verdiği homojen etki ile bir kontrast oluşturulak uyum yakalanmak istenmiştir. Nitekim kullanılan malzeme ile de bu yaklaşım desteklenmiştir. Çağdaş yapının vermiş olduğu brüt etki, tül metal malzeme kullanılan cephenin yarı geçirgenliği sayesinde şeffaflık kazanmıştır (Şekil 56).

Şekil 56. Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi (url-38)

Kısacası Santralistanbul eski santralden kalan yapılar ve yeniden işlevlendirme sonucu tasarlanmak istenen yapılar arasındaki bağı güçlü bir şekilde kurarak günümüze entegrasyonunu sağlamıştır. Tarihi yapı strüktürünün üzerine çağdaş bir müze yapısı inşa edilmiş ve bu çağdaş yapı eklendiği tarihi dokunun görünürlüğünü artırıp sürekliliğinin sağlanmasına katkı sağlamıştır.

4.1.2 Beyoğlu Belediye Binası

İstanbul'un ilk belediye binası olma özelliğine sahip olan Altıncı Daire-i Belediye, 1879-1883 yılları arası İtalyan mimar Giovanni Battista Barborini tarafından inşa edilmiştir (Şekil 57). 2012 yılında başlayan restorasyon çalışmaları 2015'te tamamlanmıştır ve günümüzde Beyoğlu Belediyesi Başkanlık Binası olarak hizmete devam etmektedir. Restorasyon sürecinde belediyenin güncel ihtiyaçlarını karşılamak üzere eklenen yapılar ve ekler ile birlikte çağdaş bir belediye yapı kompleksine dönüştürülmüştür (Şekil 58).

Şekil 57. Altıncı Daire-i Belediye (Tarihi Beyoğlu Belediye Binası) (url-39)

Şekil 58. Restorasyon Sonrası Beyoğlu Belediye Kompleksi (url-40)

Yapı, cephesinde ve iç mekanlarında yıllar boyunca yapılmış olan niteliksiz eklerinden ve elemanlarından arındırılmış, cephe orjinal dokusuna dönüştürülmüştür. Belediyenin güncel fonksiyonlarını karşılamak amacıyla mevcut bina ve arsa referans alınarak ekler tasarlanmıştır. Bu ekler çağdaş malzeme ve yapım tekniği kullanılarak mevcut binanın önüne geçmeyecek şekilde oluşturulmuştur.

Yapının solundaki ofis birimleri, sağında bulunan yemekhane ve iletişim merkezi, arkasında yer alan sergi salonu olmak üzere tarihi yapıya üç adet ek yapı eklenmiştir. Arkadaki ek, tarihi binayı ve sarnıcı bağlayan şeffaf bir kutudan oluşmaktadır. Tarihi sarnıç ise yeniden işlevlendirilerek sergi amaçlı kullanılması sağlanmıştır. Niteliksiz çatı eki kaldırılmış, yerine meclis birimini oluşturan çelik ve cam kullanılarak meydana getirilen çağdaş çatı eki getirilmiştir. Şeffaf belediyeçiliğe atıf yapmak amacıyla meclis toplantılarının yapıldığı birim olan çatı ekinde çelik kolonların arası şeffaf camlar ile geçilmiştir (Şekil 59).

Şekil 59. Beyoğlu Belediye Binası Çatı Eki ve Ek Yapısı

Tablo 2'de bahsedildiği üzere eklendiği tarihi yapının orijinal mimari özelliklerine göndermeler niteliğinde tasarlanmış olan çağdaş ekler cephe ritmini de yakalayacak şekilde tasarlanmıştır. Kullanılan çelik malzeme ile kendi dönemini yansıtarak çağdaş bir tutum içerisinde olan çağdaş ek ve ek yapılar yorumlanarak tasarlama yaklaşımıyla uyumaktadır. Tarihi yapının sağında, solunda ve arkasında bulunan ek yapıların kütleli oranları tarihi çevre ile uyumlu olacak oluşturulmuştur (Şekil 60). Çatı ekinde ise eklendiği tarihi yapının kat yükseklikleri baz alınarak bir çatı eki tasarlanmıştır (Şekil 61).

Şekil 60. Beyoğlu Belediye Binası Ek Yapıları

Şekil 61. Beyoğlu Belediye Binası Çatı Eki

İlk yapıldığı dönemde de belediye hizmeti amacıyla yapılan binanın işlevi değişmese de çağın gereksinimleri değişmiştir. Aradan geçen yüz yıl birçok ihtiyacı da beraberinde getirmiştir. Bu ihtiyaçları karşılamak, tarihi yapının işleyişini devam ettirmek ve sürekliliğini sağlamak adına iç mekanda da bazı ekler getirilmiştir. Bu eklerde de yapının dış mekanlarında olduğu gibi dönemini yansıtan çağdaş malzeme tercih edilmiştir (Şekil 62).

Şekil 62. Beyoğlu Belediye Binası İç Mekanlar (url-40)

4.1.3 Beyazıt Devlet Kütüphanesi

1884 yılında "Kütüphane-i Umumi-i Osmani" adıyla kurulan Beyazıt Devlet Kütüphanesi İstanbul'un en eski ve önemli kütüphanelerinden biridir (Şekil 63 ve 64).

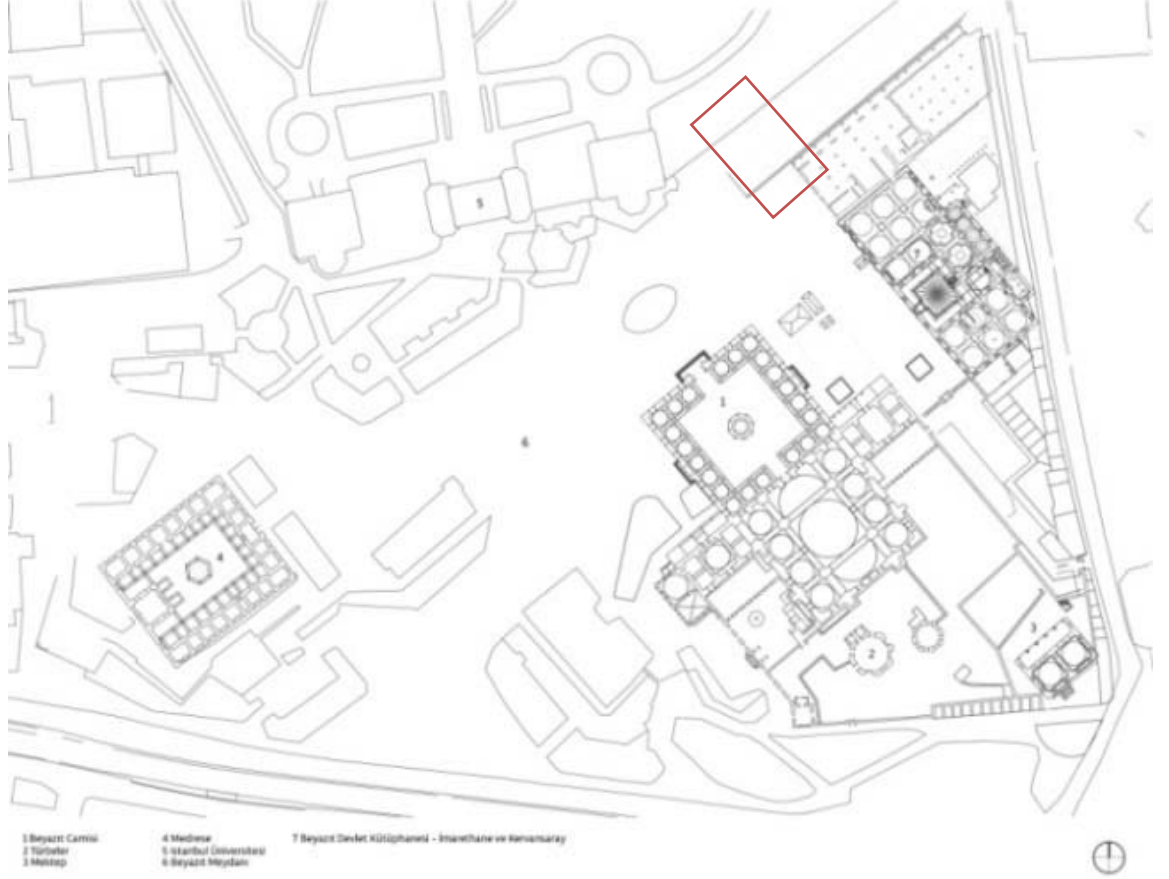

Şekil 63. Kütüphane-i Umum-i Osmani Arşiv Fotoğrafi (Salt Online Arşivi)

Şekil 64. Beyazıt Devlet Kütüphanesi, 2020

Yapının yer aldığı Beyazıt Meydanı kentin tarihi dokusundaki en hareketli bölgelerinden biri konumundadır. Beyazıt Devlet Kütüphanesi ise, Beyazıt Meydanı'nda yer alan Beyazıt Camii'nin hemen yanında yer almaktadır (Şekil 65).

Şekil 65. Beyazıt Meydanı Vaziyet Planı ve Beyazıt Devlet Kütüphanesi

Tarihi kütüphane kapsamlı bir restorasyon geçirmiş ve 2015 yılında, modern bir kütüphane ve eski kitapların korunup sergilendiği kamusal bir mekan olarak yeniden hizmete açılmıştır. Beyazıt Devlet Kütüphanesi, özellikle yapının hemen yakınında bulunan İstanbul Üniversitesi öğrencileri tarafından yoğun şekilde kullanılmakta olan bir alandır (Şekil 66).

Şekil 66. Beyazıt Devlet Kütüphanesi Çalışma Salonu (url-41)

Kütüphane restorasyon çalışmaları; tarihi binanın dokusunu olduğu gibi koruyarak iyileştirmek, iç mekanın yeniden düzenlenmesi, bizans kalıntısını örten cam örtü ekleri ve nadir eserlerin teknolojik imkanlarla en ideal şekilde korunmasını kapsamaktadır. Çağdaş imkanlarla nadir eserlerin ideal ortamda saklanması ve sergilenmesi sağlanırken çeşitli kültürel faaliyetlerin gerçekleştirilebileceği mekanlar oluşturularak kente bir odak noktası kazandırılmak istenmiştir. Tarihi yapının restorasyon çalışmaları sırasında ortaya çıkan Bizans döneminden kalma kilise kalıntılarının üstü cam yüzeyle kaplanarak üzerinde yürünebilen korunaklı bir sergi mekanına dönüşmüştür.

Restorasyon sürecinde tarihi yapıya getirilen eklerden olan nadir eserlerin ideal şartlarda saklanması sağlamak için tasarlanan siyah cam saydam küpler, eserlerin uzun süreli korunmasını sağlayan özel bir iklimlendirmeye sahiptir. Tarihi yapı içinde adeta ayrı bir mekan oluşturan bu cam küpler özgün aydınlatması ve saydam oluşuyla eklemlendiği tarihi yapıyla güçlü bir bağ kurmuştur (Şekil 67).

Şekil 67. Beyazıt Devlet Kütüphanesi Nadir Eserler Bölümü (url-41)

Tablo 3'te tasarım analizleri yapılan cam kutular eklendiği tarihi yapı içerisinde bir kontrast oluşturarak sağladığı yansıma ile bulunduğu mekanın etkisini daha da çok artırmaktadır. Ayrıca bu kutuların şeffaflığı ve içine girilebilir olması sayesinde sadece sergilenen bir unsur değil aynı zamanda erişilebilir bir hacim olması da sağlanmıştır. Restorasyon çalışmalarında ortaya çıkan Bizans kilise kalıntılarının üzeri cam çatı ile örtülerek hem kalıntılar sergilenmiş hem de adeta ikinci bir avlu oluşturulmuştur (Şekil 68).

Şekil 68. Beyazıt Devlet Kütüphanesi Bizans Kalıntıları (url-41)

Ancak kütüphanenin avlusunu örtmesi için tasarlanan sistem kuşlar tarafından delindiği için yalıtım ve estetik sorunları ortaya çıkarmış ve yeniden ele alınması gerekmiştir. Ayrıca kütüphanede yapılan ısıtma-havalandırma ve drenaj sistemindeki hatalar da yapıdaki bozulmaları tetiklemiştir. Bu açılardan uygulanan yöntemlerin yapı ile ilişkisinin iyi etüd edilmediği ve tarihi yapı davranışının tam olarak anlayamadığı bir örnek olarak nitelenebilir.

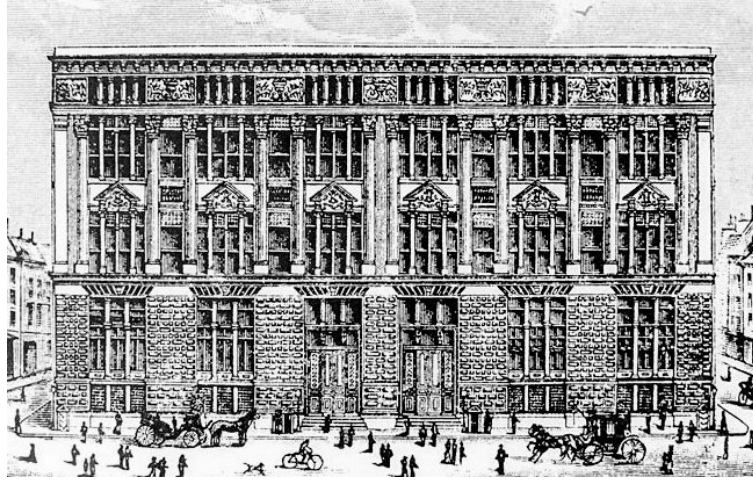
Yapının restorasyon felsefesi minimum müdahale şeklinde olmuştur. Yapıya çağdaş ekler getirilirken ise minimum temas felsefesiyle, tarihi duvar ve zemine zarar verilmeden yapı kabuğu ile araya mesafe konmuştur. Kullanılan çağdaş malzeme ve teknik sayesinde bu mümkün olmuştur. Tablo 3'te bahsedildiği gibi eklenen hacimler ile yapı arasında zıtlıktan doğan bir uyum yakalanmış ve yapının tarihselliği öne çıkarılarak vurgulanmıştır. Tarihi dokusuna eklenen yapılar ve ekler ile hem kütüphanenin etkinliği artmış hem de tarihi bir mekanın ruhu canlandırılarak sürekliliği sağlanmıştır (Şekil 69).

Şekil 69. Beyazıt Devlet Kütüphanesi Peyzaj (url-42)

4.1.4 Salt Galata

Günümüzde Osmanlı Müzesi'ni de içeren kültür ve sanat mekanı Salt Galata olarak bilinen Bank-ı Osmani-i Şahane (Osmanlı Bankası Genel Müdürlük Binası), Fransız mimar Alexander Vallaury tarafından tasarlanarak 1892 yılında hizmete açılmıştır. Yapının Bankalar Caddesi tarafında yer alan ön cephesi (giriş), batılı tarzda neoklasik üslup ve neo-Rönesans süslemelerle tasarlanmış olup, Haliç tarafına bakan cephesi klasik Osmanlı mimarisinde görülen cumba ve saçaklarla tasarlanarak farklı cephelerde iki farklı yapı hissi uyandırmaktadır. Bu bağlamda yapının, Avrupa ve Asya kıtaları arasında köprü konumunda olan İstanbul gibi bir yerde yer alması, Doğu-Batı arasındaki ilişkisini mimari üslubuna da yansıtmaktadır (Şekil 70 ve 71).

Şekil 70. Salt Galata Restorasyon Öncesi Ön Cephe Çizimi(Salt Arşivi)

Şekil 71. Salt Galata Restorasyon Öncesi Arka Cephe (Salt Arşivi)

Osmanlı Bankası Genel Müdürlüğü olarak işlevini sürdüren yapı 1999'da Garanti Bankası bünyesine geçmiştir. Bu tarihten itibaren genel müdürlük işlevi devam ederken Osmanlı Bankası Araştırma Merkezi ve Arşivi olarak da hizmet vermeye başlamıştır. Son olarak 2011 yılında kapsamlı bir restorasyon ve yeniden işlevlendirme sürecinden sonra Garanti Bankası'na bağlı kültür ve sanat mekanı Salt Galata olarak hizmete açılmıştır (Şekil 72).

Şekil 72. Günümüzde Salt Galata Giriş Cephesi, 2020

Restorasyon ve yeniden işlevlendirme çalışmaları kapsamında kütüphane, arşiv, oditoryum, kafe, müze, etkinlik alanı, sergi salonu, restoran, atölye ve mağaza gibi birimleri barındıran 10.000 metrekarelik alanıyla bir kültür-sanat merkezine dönüşmüştür. Bu dönüşüm; yapının genelinin bakım onarım çalışmaları, niteliksiz eklerden arındırılması ve gelişen ihtiyaç programını karşılayacak çağdaş eklemeleri kapsamaktadır. Özellikle tarihi yapıya eklenen birimlerde çağdaş malzeme tercih edilmesi bu mekanların tarihi yapıdan ayırt edilebilirliğini artırmıştır.

Yapıya getirilen çağdaş eklerden en dikkat çeken güney cepheye eklenen çağdaş ek yapıdır. Beyaz bir yapı bloğu üzerine çelik-cam strüktürle inşa edilen bu hacim, restoran ve kafeyi barındırmaktadır. Bu ek, zıtlık yaklaşımı ile tasarlanan bir ek

yapıdır. Bununla birlikte eklendiği mevcut tarihi yapıyla arasında büyük bir kontrast bulunmamaktadır. Haliç'e bakan güney cephede konumlanan bu ek yapı çoğu zaman denizden bakıldığında görülmemektedir. Bu yönü ile yapının yer aldığı tarihi dokunun silüetine saygılı ve tarihi yapıyı gölgelemeyen bir tavır içerisinde (Şekil 73).

Şekil 73. Yapının Güney Cephesinden Ek Yapının Görünümü

Salt Galata'nın güney cephesine eklenen çağdaş ek yapının giriş katı kafe, asma kat ise restoran olarak işlevlendirilmiştir. Giriş katta yer alan kafe betonarme inşa edilmiş olup, zemin döşemesinde mermer tercih edilmiştir. Asma katta bulunan restoran bölümünde ise çelik konstrüksiyon tercih edilmiştir (Şekil 74).

Şekil 74. Salt Galata Kafe ve Restoran İç Mekan Görünümleri (url-43)

Tarihi yapı ile yeni ek yapı arasında bir duraklama alanı olarak yerleştirilen avlu sayesinde zeminde eski ile yeni arasındaki farkındalık artmıştır (Şekil 75).

Şekil 75. Salt Galata ile Ek Yapı Arasındaki Avlu

Ek yapıda kullanılan çelik-cam konstrüksiyon tarihi yapının iç mekan asansörlerinde de tercih edilmiştir. Asansörlerde seçilen çağdaş malzeme, konstrüksiyon kesitlerini ve yapının katmanlarını gözlemlene imkanı sunmuştur. Günümüz yapı teknolojileri, çok daha şeffaf olan bu çağdaş tasarımları tarihi yapılarda uygulanmasını sağlayabilmektedir (Şekil 76).

Şekil 76. Salt Galata Restorasyon Sonrası Yeni Asansörler

Tarihi yapının en önemli özelliklerinden biri olan A.Vallaury tasarımı galeri boşluğu restorasyon sürecinde gün ışığını daha verimli şekilde içeri almak için birtakım teknolojik sistemlerle donatılmıştır. Bu sistemler yansıtıcı hareketli aynalar ve şeffaf lamine cam panel düzeneği olarak uygulanarak gün ışığını gün boyu yapıya eşit şekilde almayı hedeflemişlerdir. Cam paneller aynı zamanda yanar döner renkleriyle yapıya ayrı bir görsel etki katmıştır (Şekil 77 ve 78).

Şekil 77. Salt Galata Galerisi Boşluğu ve Çatı Eki Şeffaf Cam Paneller

Şekil 78. Salt Galata Şeffaf Cam Paneller Üst Görünüm

Restorasyon sonrası eski Osmanlı Bankası'nın giriş kapısının ahşap malzemesi ve konumu aynı şekilde korunmuş ve Salt Galata'nın da girişini oluşturmuştur (Şekil 79).

Şekil 79. Salt Galata Giriş Kapısı (1912-2020) (url-43)

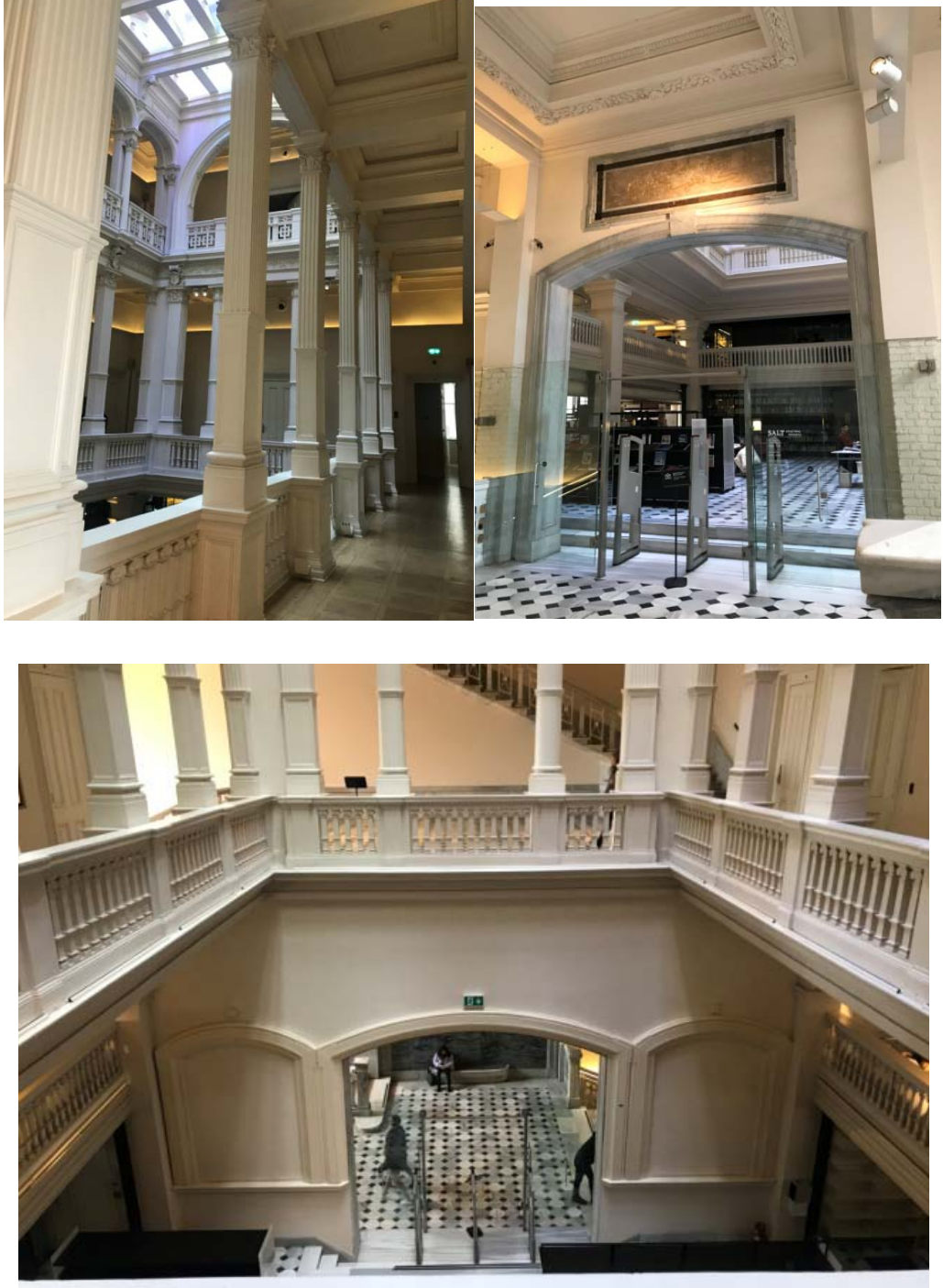
Salt Galata'nın güney cephesinde yer alan çağdaş ek yapısı ile ilişkisini güçlendirerek bir arada çalışmak amacıyla, ana girişten itibaren, her iki yapıyı kat ederek uzayan sirkülasyon aksı boyunca, yapıya dair bilgiler veren ve yapının arkeolojisinin de sergilendiği bir cam yüzey tasarlanmıştır (Tümertekin, 2019) (Şekil 80).

Şekil 80. Salt Galata Bilgilendirme Panoları

Osmanlı Bankası'nın Salt Galata'ya dönüşümü sürecinde tarihi yapının tarihi, mimarisi olabildiğince korunmaya çalışılmıştır. Yeni işlev doğrultusunda tasarlanacak ekler minimum müdahale ile maksimum verim alınacak şekilde uygulanmıştır. Tablo 4'te de belirtildiği gibi restorasyon sonrası yapıya eklenen birimlerde ise çağdaş malzeme tercih edilerek günümüzü yansıtan ve farkını ortaya

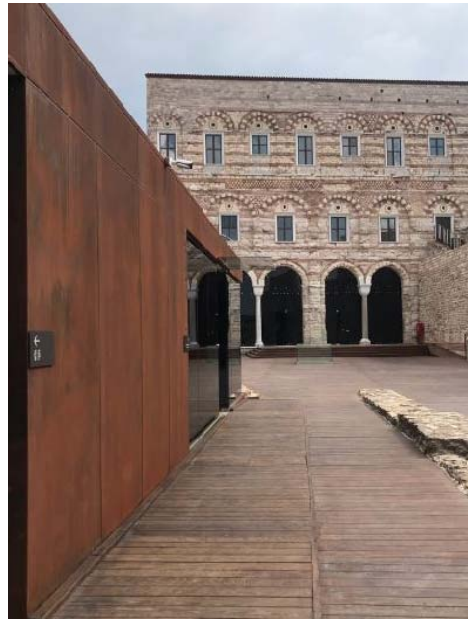
koyan tasarımlarla mekanların ayırt edilebilirliği artmıştır. Çağdaş eklerde tercih edilen çelik, cam, pleksiglas gibi malzemeler yansıtıcı özellikleri ile tarihi dokuyu kendini öne çıkarmadan ayna gibi yansıtırken, şeffaflığı ile de eklendiği dokunun mimari ve zaman katmanlarını da görünür hale getirmektedir (Şekil 81).

Şekil 81. Salt Galata İç Mekan Görünümleri

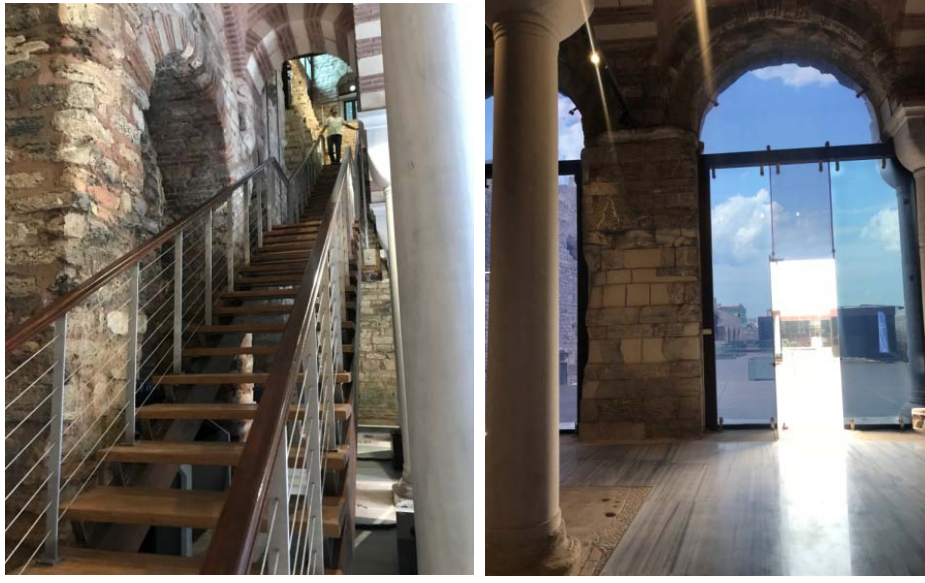
4.1.5 Tekfur Sarayı

Edirnekapı'da bulunan Tekfur Sarayı, Blakhernai Saray Kompleksinin parçalarından biridir ve Bizans Döneminden günümüze kalan tek saray örneğidir. Osmanlı Dönemi'nde çini atölyesi olarak kullanılmıştır. Yapı geçirdiği restorasyon çalışması sonucu niteliksiz eklerinden arındırılmış ve yeni işlevi olan çini müzesinin gelişen ihtiyaç programına göre tasarlanmıştır (Şekil 82).

Şekil 82. Tekfur Sarayı Restorasyon Öncesi ve Sonrası (url-44)

Restorasyon çalışmaları kapsamında tarihi yapıya müze işlevini yerine getirebilmek adına sergi alanları eklenmiş ve katlar arası bağlantı çelik konstrüksiyonlu bir merdiven aksıyla sağlanmıştır. Yapının dış girişine güvenlik birimi eklenmiş, iç mekan girişinde ise boşluklar cam örtü ile kapatılmıştır (Şekil 83).

Şekil 83. Tekfur Sarayı Müzesi İç Mekan Görünümleri

Yapıya engelli erişimini sağlamak adına çelik konstrüksiyonlu asansör kütlesi eklenmiştir (Şekil 84).

Şekil 84. Tekfur Sarayı Müzesi Asansörü

Tarihi yapının en dikkat çekici eklerinden biri de bahçesine eklenen hediyelik eşya dükkanı, wc, kafeterya gibi ihtiyaç birimlerini karşılayan bir küttedir. Bu ihtiyaç biriminde kullanılan çağdaş malzeme ile modern bir görünüm oluşturularak yapıyla kontrast sağlanmak istenmiş bu sayede yapının tarihselliği vurgulanmıştır. Tablo 5'te de vurgulandığı gibi ek yapı küttesel oran açısından eklendiği tarihi yapı ile saygılı bir tutum içerisinde. Tarihi yapı ile bitişik bir ek olmamasına rağmen ona olan aidiyetini vurgulayabilmiştir (Şekil 85).

Şekil 1 Tekfur Sarayı Müzesi Ek Yapısı

4.1.6 Kadir Has Üniversitesi Cibali Kampüsü

Günümüzde Kadir Has Üniversitesi Cibali Kampüsü olarak bilinen Cibali Tütün ve Sigara Fabrikası'nın inşası 1876 yılında başlamıştır. Yapının mimarının Hosvep Aznavur olduğu düşünülüyordu fakat La Turki adlı derginin Nisan 1876 sayısında, yapının mimarı olarak Alexandre Vallaury'nin adı geçmektedir (Alper, 2018). 1994 yılında faaliyeti sonlandırılarak boşaltılan Cibali Tütün ve Sigara Fabrikası eğitim ve öğretim tesisi olarak değerlendirilmek amacıyla Kadir Has Üniversitesi'ne devredilmiştir. Üniversitenin kuruluş sürecini yaşadığı bu dönemde, bu tarihi yapının merkez yerleşke olarak kullanımı hedeflenmiştir. Bu doğrultuda 1998 yılında başlayan restorasyon süreci, mevcut tarihi yapıların mimari, strüktür ve malzeme özelliklerinin kapsamlı analizleriyle desteklenmiştir.

Cibali Tütün ve Sigara Fabrikası yeniden kullanımı süreci için iki temel ilke belirlenmiştir. Bunlardan ilki; 1884'ten beri hizmet veren fabrikaya bu süre içinde kullanıma bağlı yapılan müdahale sonucu gelişigüzel düzenlemeler ve niteliksiz ekleri ayıklayarak mevcut yapıları özgün üslup, malzeme ve özelliklerini sergileyerek korumak, ikincisi ise tarihi yapılara yeni işlevleri doğrultusunda eklenecek mekan, strüktür ve malzeme elemanlarının çağdaş ek olarak tarihi sürekliliğe katılmasını sağlamaktır (Alper, 2018) (Şekil 86).

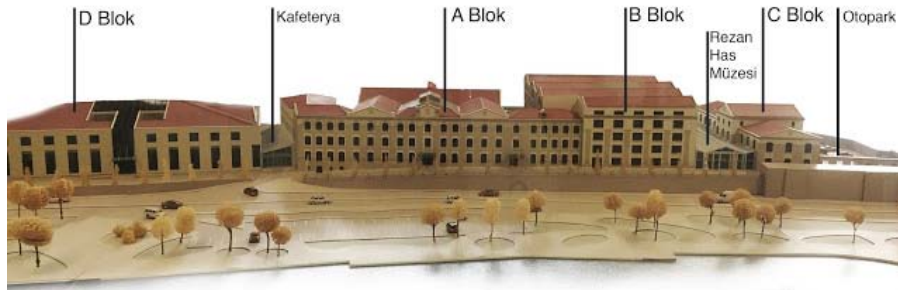
Şekil 86. Cibali Tütün Fabrikası Restorasyon Öncesi ve Sonrası (Kadir Has Üniversitesi Cibali Kampüsü) (Alper, 2018), (url-45)

Dönem eki olarak değerlendirilemeyecek niteliksiz ekler tarihi yapıdan ayıklandıktan sonra, bazı mekanlar özgün boyutu ve biçimiyle kullanılırken bazı mekanlarda özgün elemanları dikkate alınarak bölümlenmeler yapılmıştır. Özellikle yapının yapıldığı

döneme ait üslup, yapım tekniği ve malzeme özelliklerini taşıyan bölümleri; kompleksin ilk yapıları olan kütüphane ve konferans salonu korunmuştur. Tarihi yapı yeniden işlevlendirme sürecinde A,B,C ve D olarak adlandırılan bloklara ayrılmıştır. Daha sonra bu bloklar da kendi içlerinde alt bloklarla adlandırılmıştır. Bu bloklar çeşitli geçitler ve ortak alanlarla içten birbirine bağlanmıştır ve bu yapıların bağlantıları cepheden anlaşılammaktadır (Şekil 87 ve 88).

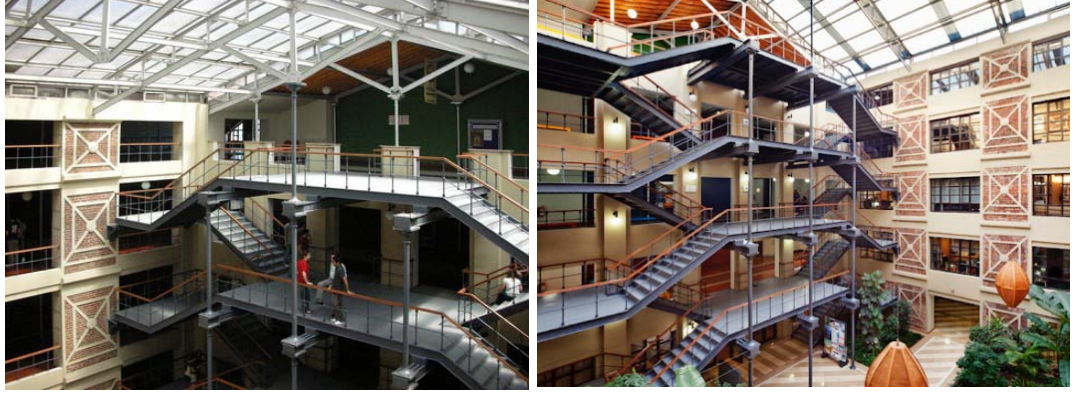
Şekil 87. Kadir Has Üniversitesi Bölümleri

Şekil 88. Kadir Has Üniversitesi İçerisinde Bulunan Bina Maketi

B blok adı altında toplanan G,H,I,K blokları öğrenci nüfusunun yoğun olduğu öğretim bölümü olarak işlevlendirilmiştir. Hem H blok hem de G ve I bloklarında yer

alan derslik,atölye,toplantı salonu gibi mekanların sirkülasyon ve ışık ihtiyacını çözümlmek adına H bloğun bir bölümü beş kat boyunca boşaltılarak iç avluya dönüştürülmüştür. Her katta galerileri bağlamak için karakteristik bir çelik merdiven sistemi eklenmiştir (Şekil 89).

Şekil 89. H Blok'a Eklenen İç Avlu ve Çelik Merdiven

1914 tarihli Goad ve 1928 Pervititch haritalarında A ve C blok arasında bir köprünün yer aldığı gözükmetedir. Fabrikaya ait eski fotoğraflarda köprünün özgün haline dair bir görüntü bulunamamıştır. Bu bağlamda köprü, çağdaş malzeme ve yeni bir tasarım ile tarihi yapıya eklenmiştir (Şekil 90).

Şekil 90. A ve C Blokları Arasına Eklenen Çelik Köprü

Restorasyon çalışmaları esnasında yapının altında yer alan Osmanlı Dönemi yapı kalıntısı ve Bizans Dönemi su sarnıcının ortaya çıkmasıyla bu mekan Rezan Has Müzesi olarak işlevlendirilmiş ve üniversite yapısına eklenmiştir. B blok zemin katından Rezan Has Müzesi'nin zemin katın ulaşılmaktadır. Günümüzde çeşitli

sergilere ev sahipliği yapan müze bodrum kattaki kemerli alanı ve zemin katı kapsamaktadır (Şekil 91).

Şekil 91. Rezan Has Müzesi İç Mekan Görünümleri

Zemin kattaki caddeye bakan kapısı sayesinde de ziyaretçilerin binanın içine girmeden müzeye girişini sağlamaktadır (Şekil 92).

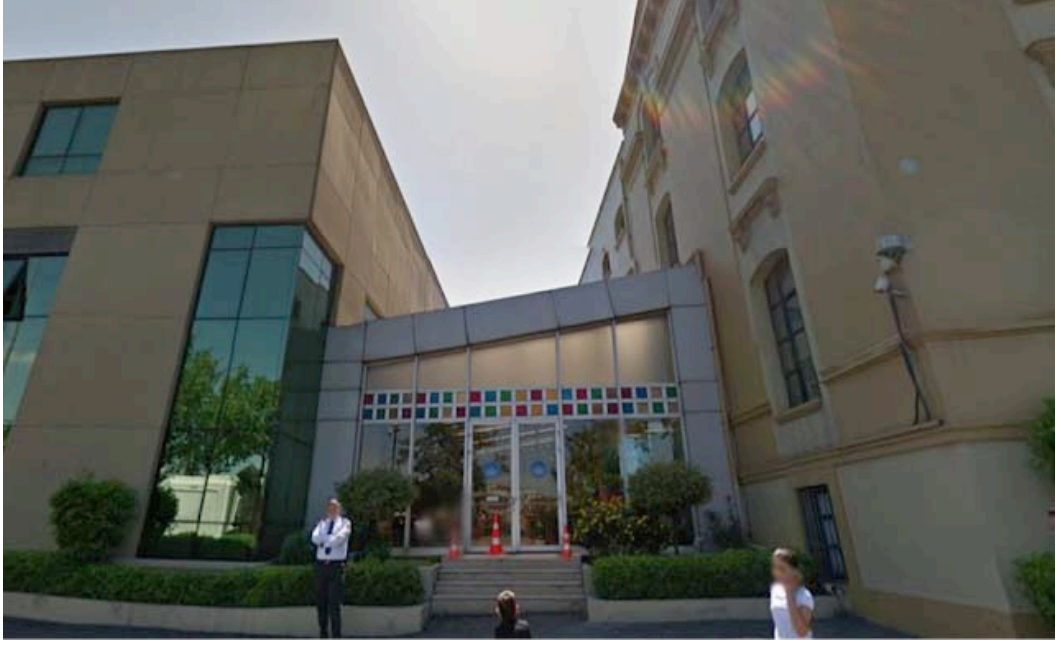

Şekil 92. Rezan Has Müzesi Cadde Girişi

Rezan Has Müzesi, üniversite binasını mimarlık ve sanat fakültesini oluşturan C bloğa bağlamaktadır.

Üniversitenin bölümlerinin artması sonucunda artan ihtiyacı karşılamak adına kampüsün ilk kısmına D blok eki getirilmiştir. D blok yanındaki A bloğa bir kafe kütle ile bağlanmıştır. Bodrum,zemin ve iki kattan oluşan D blok ek yapısı tasarlanırken tarihi fabrika cephesinin mimari kimliğini vurgulayan; ölçek, oran ve

ritim olarak onunla uyumlu bir dönem eki olması önemsenmiştir. Bu bağlamda eklendiği tarihi yapının cephesiyle yarışmamaya özen gösteren sakin ve yalın bir cephe düzeni oluşturulmuştur. Tarihi yapının çelik,kagir ve ahşap karışımı strüktürüne karşı yeni ek yapı tamamen çelik strüktür ile yapılmış, detaylarında ise cam ve ahşap kullanılmıştır (Şekil 93).

Şekil 93. Kadir Has Üniversitesi D Blok ve A ile D Bloğu Bağlayan Geçit

Tarihi yapıya getirilen her ek ve ek yapı tasarlanırken dönem eki niteliğinde olmasına özen gösterilmiş, malzeme ve yapım tekniği ile kendi dönemini ve çağdaşlığını vurgularken tarihi yapıya saygılı bir tutumla onu hayata geri döndürmüştür. Tablo 6'da değerlendirildiği üzere yapıya getirilen ek ve ek yapılar zıt veya yorumlama yaklaşımlarıyla tasarlanarak tarihi yapıya entegre edilmiştir.

4.1.7 Kazıklı Kervansarayı

Kocaeli Gölçük'te yer alan 16.yy'dan kalma bir kervansaray yapısı olan Kazıklı Kervansarayı ilk yüzyıl içinde tahrip olmuş ve 20.yy'a kadar özgün işlevi dışında kullanılmıştır. 1999 depremi sonrasında tarihi yapının etrafına konutlar inşa edilmiştir. Çevredeki bu konut yerleşiminden sonra tarihi kervansaray yapısını sosyal hayata entegre etme fikri ortaya çıkmış ve bu doğrultuda kapsamlı bir arşiv çalışması yapılmıştır (Şekil 94).

Şekil 94. Kazıklı Kervansarayı Restorasyon Öncesi (url-47)

Yapılan detaylı incelemelerden sonra tarihi yapının harabe halde olması ve özgün işlevini günümüz koşullarında devam ettirebilme olanağı olmaması sebebiyle yeniden işlevlendirme kararı alınmıştır. Bu bağlamda tarihi yapı, çevredeki gelişen

yapı dokusunun ihtiyaçlarını karşılamayı hedefleyen bir tutumla çok amaçlı kültür merkezine dönüştürülmüştür (Şekil 95).

Şekil 95. Kazıklı Kervansarayı Kültür Merkezi (url-47)

Tarihi yapının restorasyonu sırasında beden duvarlarından içeri çekilen ahşap-çelik konstrüksiyon ile yapının içerisine ek bir yapı inşa edilerek bir kullanım alanı oluşturulmuştur (Şekil 96).

Şekil 96. Kazıklı Kervansarayı Restorasyon Aşamaları (url-47)

Tarihi kervansarayın yeniden işlevlendirilmesi sürecinde getirilen bu ek yapı sayesinde hem tarihi yapı kalıntısının sürekliliği sağlanmış hem de düzenli bakım ve onarımı yapılabilmiştir. Ek yapının barındırdığı çok amaçlı gösteri salonu, tiyatro, faaliyet alanı ve fuayesi ile hem çevresindeki konutların hem de okulların yararlanabildiği aktif bir yapıya dönüşmüştür (Şekil 97).

Şekil 97. Kazıklı Kervansarayı Kültür Merkezi Girişi (url-47)

Tablo 7'de de belirtildiği üzere çağdaş ek yapının yüksekliği özgün kervansaray yapısının gabarisi doğrultusunda yapılarak geçmişine atıfta bulunmuştur. Tarihi yapı kalıntısını içeriden çevreleyerek eklenen çağdaş ek yapının fuayesinden ve bazı faaliyet alanlarından tarihi yapı izlenebilecek şekilde konumlandırılmıştır (Şekil 98). Bu sayede tarihi yapı kalıntısı adeta bir açık hava müzesine dönüştürülerek çevreyle uyumlu, bölgeyi kalkındıracak bir sosyo-kültürel merkeze dönüşmüştür (Şekil 99).

Şekil 98. Kazıklı Kervansarayı İç Mekan Görünümleri (url-47)

Şekil 99. Kazıklı Kervansarayı Kültür Merkezi (Restorasyon Sonrası) (url-47)

4.1.8 Abdullah Gül Üniversitesi Sumer Kampüsü

Abdullah Gül Üniversitesi Sumer Kampüsü, Sumerbank Kayseri Bez Fabrikası ve Lojmanları'nın yeniden işlevlendirilmesi sonucunda 2014 yılında açılmıştır. Tarihi fabrika yapı yerleşkesi, eğitim amaçlı kullanımın yanı sıra, kent halkının bir araya geleceği sosyo-kültürel bir alana da dönüşmeyi hedeflemiştir. Bu bağlamda tarihi yapının bakım ve onarımının yanı sıra ek yapılar da getirilmiştir (Şekil 100 ve 101).

Şekil 100. Sumerbank Kayseri Bez Fabrikası ve Lojmanları (url-48)

Şekil 101. Abdullah Gül Üniversitesi Sumer Yerleşkesi (url-49)

Tarihi fabrika yapısının üniversite yapısına dönüşümü sürecinde en büyük alan eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetleri için ayrılmış olup, kampüsün kentli ile buluşmasını sağlayan sosyal ve kültürel alanlar da sağlanmıştır. Bu kararlar doğrultusunda yeniden işlevlendirme çalışmaları kampüsün güneyinde yer alan ambar binası, elektrik santrali, itfaiye ve büro binaları ve giriş yapılarında gerçekleştirilmiştir.

Tarihi ambar binası, stüdyolar, sınıflar, öğretim üyelerine ait ofisler, öğrenci çalışma alanları ve yemekhane gibi alanları kapsayan bir yapıya dönüştürülmüştür. Bu süreçte tarihi yapı bir kabuk olarak ele alınmıştır. Uygulanan tüm müdahaleler tarihi yapının özgün mimarisine ve yapı sistemine zarar vermeden, kolay sökülüp takılabilir bir mimari ve taşıyıcı sistem ile gerçekleştirilmiştir. Yapının yüksek tavanlı orta kısmına çelik strüktürle tasarlanan iki katlı bir ek yapı konumlandırılmıştır. Bir nevi kutu içinde kutu oluşturulmuştur. Bu sayede mevcut tarihi yapı sadece kendini sergileyen ve yeni işlev doğrultusunda eklenen hacimlere kabuk olmak yerine, kullanıcı ile fiziksel ve görsel açıdan sürekli etkileşim içinde olan bir mekana dönüştürülmüştür (Şekil 102 ve 103).

Şekil 102. AGÜ Sümer Kampüsü Ambar Binası (url-49)

Şekil 103. AGÜ Sümer Kampüsü Ambar Binası İç Mekan Görünümü (url-49)

Kampüsün kuzeyinde yer alan Elektrik ve Buhar Santrali binaları, Abdullah Gül Müze ve Kütüphanesi'ne dönüştürülmüştür (Şekil 104).

Şekil 104. Elektrik Santrali Restorasyon Öncesi ve Sonrası (url-48,url-49)

İtfaiye binası ise, restoran/kafe işlevlerini barındıran bir sosyal merkeze dönüştürülmüştür. Ayıklanan niteliksiz eklerin olduğu kısımlara zemin izlerini takip eden ıslak hacim ve mekanik sistemin yer aldığı iki parçalı çağdaş ek ilave edilmiştir. Kampüste yer alan Ambar Binası ile 2014'te inşa edilen Rektörlük binası yükseklikleri arasında bir geçiş vazifesi görmesi amacıyla korten malzeme kaplı iki kademeli çağdaş ek yapının yüksekliği belirlenmiştir. Çağdaş ek ilavesi ile döneminin yapım tekniği ve malzemesi hakkında bilgi verebilen tarihi İtfaiye Binası sosyal bir merkeze dönüştürülmüştür (Şekil 105).

Şekil 105. AGÜ İtfaiye Binası Detayları (Restorasyon Sonrası) (url-49)

Tüm bu yeniden işleme ve dönüşüm faaliyetleri yalnızca mevcut tarihi dokuyu koruma amaçlı değil aynı zamanda yapıyı çağdaş ilavelerle ekonomik, kültürel ve sosyal hayata kazandırmayı hedefleyen bir çalışmadır. Mimari ve kültürel mirasın sürekliliğini sağlamak adına mevcut işlevini devam ettiremeyen yapıların korunup yeni işlevle faaliyet kazanması, çağdaş malzeme ve ileri teknoloji yapım tekniği ve altyapı kullanımı ile sürdürülebilirlik sağlanmıştır. Tarihi fabrikanın tarihsel sürekliliğine tanıklık etmesi açısından nitelikli dönem eklerinin onarılıp korunması da ilke edinilmiştir (Şekil 106). Tablo 8'de belirtildiği gibi yapılan yeni müdahale ve eklerde ise çağdaş malzeme ve yapım tekniği kullanarak eski ile yeniyi ayırt ettirmek amaçlanmıştır. Bu sayede tarihi yapının aktif olarak kullanımı ve sanayi mirasının korunması ilişkisinde bir denge kurulmuş dolayısıyla tarihi yapı kısımları çağdaş eklerle kullanıma elverişli hale gelebilmiştir (Şekil 107).

Şekil 106. AGÜ Sümer Kampüsü İç Mekan Görünümleri (url-49)

Şekil 107. AGÜ Sumer Kampüsü (url-49)

4.1.9 Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı

II. Theodosius Dönemi'ne ait olduğu tahmin edilen bir Bizans su yapısı olan Şerefiye Sarnıcı, Tarihi Yarımada'nın Eminönü ilçesinde Binbirdirek Mahallesi'nde yer alan bir yapı adası boşluğunun altında bulunmaktadır. Tarihi Yarımada'nın en önemli akslarından biri olan Divan Yolu'ndan yapıya ulaşım sağlanmaktadır (Şekil 108).

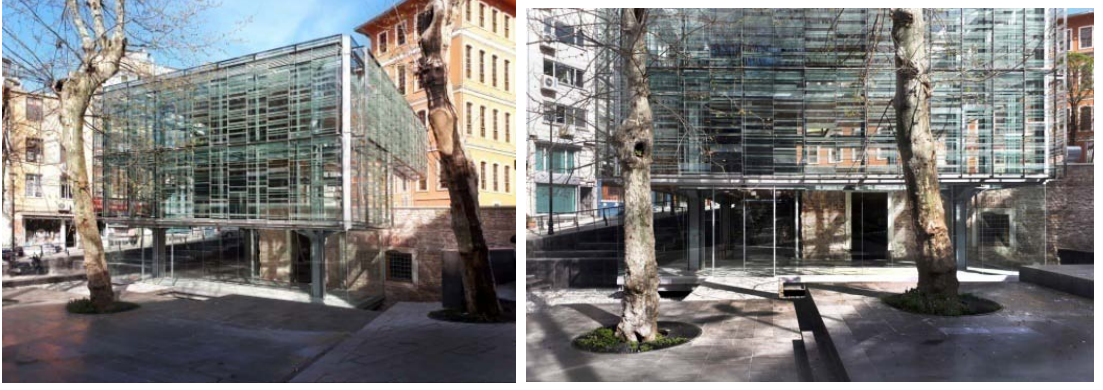
Şekil 108. Şerefiye Sarnıcı Restorasyon Öncesi ve Sonrası (url-50)

Daha önce üzerinde yer alan bazı yapılar koruma kurulu kararlarıyla kaldırılmış ve etrafındaki yoğun yapı dokusu arasında bir kent boşluğu olarak ortaya çıkmıştır (Şekil 109).

Şekil 109. Şerefiye Sarnıcı Restorasyon Süreci (url-50)

Tarihi sarniç yapısının restorasyon sürecinde giriş yapısı ve çevre düzenlemesi bir bütün olarak ele alınmış böylece Şerefiye Sarnıcı'na girişi sağlayan bir ek yapı oluşturmakla beraber, mevcut kent boşluğuna hizmet veren bir yapı olması da hedeflenmiştir. Bu bağlamda tasarlanan ek yapı, tarihi sarnıca girişin sağlanması ve ziyaretçilerin ihtiyaçlarının giderilmesiyle birlikte bütün meydana hizmet veren adeta bir odak noktası olması hedeflenmiştir (Şekil 110).

Şekil 110. Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı

Tarihi Sarniç Meydanı düzenlemesi ana ilkesi, Sarniç yapısının ortaya çıkarılıp görünür hale getirilmesi olmuştur. Meydan bir yansıtma havuzu kullanılarak ek giriş yapısından ayrılmaktadır. Tarihi yapının bir su yapısı olmasına atıfta bulunarak tarihi sarnıca giriş bu su elemanının üzerinden sağlanmaktadır (Şekil 111).

Şekil 111. Şerefiye Sarnıcı (url-50)

Aynı doğrultuda giriş yapısı da, Şerefiye Sarnıcı'nı vurgulayacak şeffaf ve çağdaş bir yapı olarak hafif, çelik konstrüksiyondan tasarlanmıştır. Ek yapının kütleli oranları çevre yapılar ve meydanla orantılı olacak şekilde tasarlanmıştır. Çelik strüktür, cam dış kabuk, metal çatı ve ahşap döşeme kullanılarak tarihi yapıya en az müdahaleyle çağdaş bir yapı oluşturulmak hedeflenmiştir (Şekil 112).

Şekil 112. Şerefiye Sarnıcı Giriş ve Çevre Restorasyon Süreci (url-50)

Tasarlanan bu giriş yapısı; sarnıca girişin hazırlanması, bilet satışı, danışma, ziyaretçi hareketlerinin organizasyonu, broşür-kitap satışı ve kafe gibi işlevleri

barındırmaktadır. Üst katlarda ise depo alanı, tuvaletler ve sergi, toplantı gibi kültürel faaliyetler için çok amaçlı bir salon bulunmaktadır (Şekil 113).

Şekil 113. Şerefiye Sarnıcı Giriş Yapısı ve Çevre Düzenlemesi (url-50)

Tablo 9'daki değerlendirmede de belirtildiği üzere Şerefiye Sarnıcı giriş ek yapısı ve çevre düzenlemesi, eklenmiş olduğu tarihi yapıyı rahatsız etmeden onunla bütünleşmesi, kullanılan çağdaş malzeme ve yapım tekniği ile gününü vurgulaması ve çevre ile yarışmadan yerleşmesi nedeniyle bu alanda yapılan dikkat çekici örneklerden biri olmuştur.

4.1.10 Esmâ Sultan Yalısı

Mimar Sarkis Balyan tarafından 1873-1877 seneleri arasında inşa edilen Esmâ Sultan Yalısı adını Sultan Abdülaziz'in kızı Esmâ Sultan'dan almıştır. Sultan Abdülaziz yalıtı düğün hediyesi olarak Esmâ Sultan'a vermiştir (Şekil 114). Tarihi yapı İstanbul Ortaköy'de Ortaköy Camii'nin hemen yanında yer almaktadır. Geçirdiği yangınlar sonrasında tahrip olmuş ve geriye dış duvarları kalmıştır. 1992 yılında duvar güçlendirme çalışmaları yapılmış ve hafif onarımlar sonrasında tarihi yalının bahçesi yaz aylarında çeşitli etkinlikler için kullanılmaya başlanmıştır. 1999 yılında yapının yıl boyunca hizmet verebilmesi adına, yeniden kullanımı doğrultusunda restorasyon çalışmalarına başlanmıştır (Şekil 115).

Şekil 114. Esmâ Sultan Yalısı Restorasyon Öncesi (Salt Arşivi)

Esmâ Sultan Yalısı, yığma ve taş taşıyıcı sisteme sahip olup üç katlı kagir bir yapıdır. Yüksek ve dikdörtgen pencereleri tarihi yalının her cephesinde ve her katında aynı hizada yer almaktadır. Bu sayede tarihi yalı, dört cephesinden de gün boyu gün ışığı almaktadır.

Şekil 115. Ortaköy Esmâ Sultan Yalısı Havadan Görünüm (url-51,url-52)

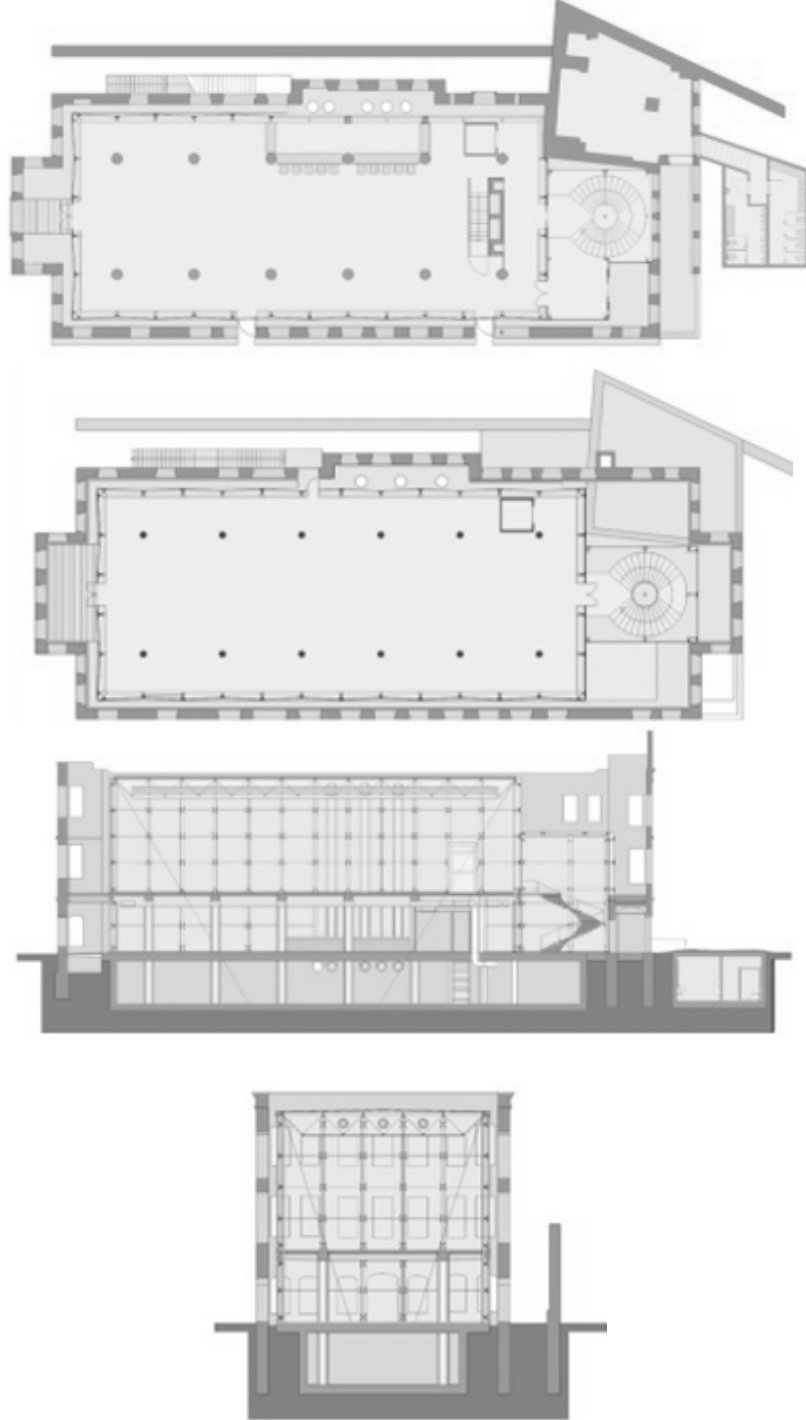
Tarihi yapı 1999 yılında başlayan restorasyon faaliyetleri sonucunda 2002 yılında çeşitli konferans, toplantı ve düğün gibi etkinliklerin gerçekleşeceği 'The Marmara Esmâ Sultan' adıyla hizmete açılmıştır (Şekil 116).

Şekil 116. Esmâ Sultan Yalısı İç Mekan Restorasyon Öncesi ve Sonrası (url-53)

Tarihi yapının restorasyon çalışmalarında öncelik yapını geçirdiği yangın sonrası ayakta kalan dış kabuğunu oluşturan kalın taş duvarları sağlamlaştırmak olmuştur. Tarihi yapının dış kabuğunu oluşturan taş duvarların sağlamlaştırılmasından sonra yapının içine cam ve çelik konstrüksiyondan meydana gelen şeffaf bir kabuk yerleştirilmiştir. Bu şeffaf yapı tarihi yapının içine duvarlarına değmeyecek şekilde

yerleştirilmiştir. Cam yapılar sıcak iklimler için elverişli olmamasına karşın dış kabuktaki mevcut taş duvarlar sayesinde bir katman oluşturularak güneş ışığı, rüzgar gibi çevresel etmenlere uyumlu hale getirilmiştir (Şekil 117).

Şekil 117. Esmâ Sultan Yalısı Plan ve Kesitler (url-71)

Özetle tarihi yapının dışında yer alan duvarlarına dokunmadan, içine çelik ve camdan oluşan ikinci bir yapı eklenerek kent yaşamına kazandırılmıştır (Şekil 118).

Şekil 118. Esmâ Sultan Yalı Restorasyon Sonrası İç Mekan Detayları (url-54)

Yapının yeniden kullanımında işlevsel hale getirmek adına içine iki kat ilavesi yapılmıştır. Giriş katta restoran, çelik merdiven ile ulaşılan üst katta ise etkinlik alanı yer almaktadır (Şekil 119).

Şekil 119. Esmâ Sultan Yalısı Giriş (url-54)

Tarihi yapının yangın öncesi fotoğraflarında kırma çatıya sahip olduğu fakat yangın sonrası çatının olmadığı görülmektedir. Restorasyon ve yeniden kullanım çalışmaları kapsamında yapıya cam ve çelik konstrüksiyondan oluşan bir çatı örtüsü eklenmiştir. Bu sayede yapının iç mekanı kullanıma elverişli hale gelmiştir (Şekil 120).

Şekil 120. Esmâ Sultan Yalısı (url-53)

Geçirmiş olduğu büyük yangın ve seneler boyunca farklı işlevlerde kullanımı sonucu tüm özgün mekanlarını ve çatısını kaybetmiş olan tarihi yalının sadece dış kabuğunu meydana getiren duvarların kalmış olması, onu içi boş bir harabeye çevirmiştir. Tablo 10'da değerlendirilmiş olan Esmâ Sultan Yalısı Uzun süre atıl halde kaldıktan

sonra yeniden işlevlendirilerek dış kabuğuna olabildiğince az temasla çağdaş eklemeler yapılmıştır. Bu sayede iç mekana eklenen cam şeffaf kutu yapıyla bir arada fakat aynı zamanda ondan ayırt edilebilen bir yaklaşım sergilemektedir.

Yapıya eklenen çatı örtüsünün yapının dış duvarlarından daha aşağıda ve içerde olması sebebiyle dışarıdan bakıldığında iç mekandaki cam kutu farkedilmemektedir. Bu sayede tarihi yapıya dışarıdan müdahale edilmemiş etkisi uyandırmaktadır (Şekil 121).

Şekil 121. Esmâ Sultan Yalısı Restorasyon Sonrası

4.1.11 Kadirli Ala Cami Koruma atısı

Ala Cami Osmaniye ilinin Kadirli ilçesinde yer alan Roma dönemine ait bir yapıdır. İlk inşa edildiğinde manastır olan tarihi yapı daha sonradan camiye çevrilerek Alatüddeve Camisi adını almıştır. 1865 yılında restore edilerek Ala Cami adını almıştır. Son olarak ise 2014'te restorasyon çalışmalarına başlanmıştır.

Yapının tabanında yer alan mozaiklerin korunabilmesi, eski yapıya ait belgelerin tam manasıyla olmaması sebebiyle dış duvarlarla çevrili yapının üstünün örtülmesine karar verilmiştir. Bu bağlamda tarihi eserlerin ve arkeolojik alanların korunmasında oldukça kullanılan koruma çatısı gündeme gelmiştir (Şekil 122).

Şekil 122. Kadirli Ala Cami Restorasyon Öncesi ve Sonrası (url-55,url-56)

Tarihi yapıların restorasyonları sürecinde kalıcı veya geçici koruma çatılarına yer verilmektedir. Arkeolojik alan ve kalıntıların korunmasında da oldukça tercih edilen bu strüktürlerin ana hedefi eklendiği tarihi yapıyı veya dokuyu geçici veya kalıcı şekilde korumak olmuştur.

Kadirli Ala Camii'nde de iklim şartlarından olumsuz etkilenmemesi ve aynı zamanda yapı sürekliliğinin sağlanması dikkate alınarak çeşitli koruma ilkeleri doğrultusunda çelik konstrüksiyon üzerine solid polikarbon örtü ile kaplama yapılmıştır. Tablo 11'de tasarım değerlendirmesi yapılan tarihi yapının olumsuz iklim koşullarından daha fazla etkilenmemesi adına getirilen bu koruma çatı eki geri dönüşümlü ve hafif olması sebebiyle seneler sonra tekrar çalışabilme imkanı vermektedir (Şekil 123).

Şekil 123. Kadirli Ala Cami (url-57)

Kadirli Ala Camii'nin cami işlevini sürdürememesi ve restorasyon faaliyetleri sırasında günyüzüne çıkan eski dönem moziklerinin korunmak istenmesi sebebiyle tarihi yapı kalıntısına koruma çatısı getirilmiştir. Hedeflenen doğru olsa da uygulanış biçimiyle tartışma konusu olmuştur.

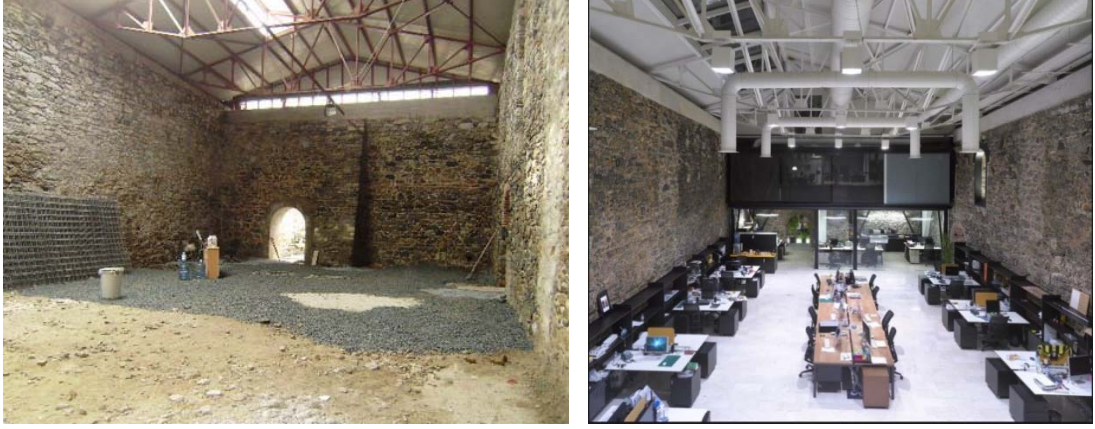
4.1.12 Tuz Ambarı

Kasımpaşa'da yer alan eskiden Tekel'e ait olan Tuz ambarı yapılarının bir ofis tarafından kiralanmasıyla beraber kapsamlı bir yeniden işlevlendirme projesi başlamıştır (Şekil 124).

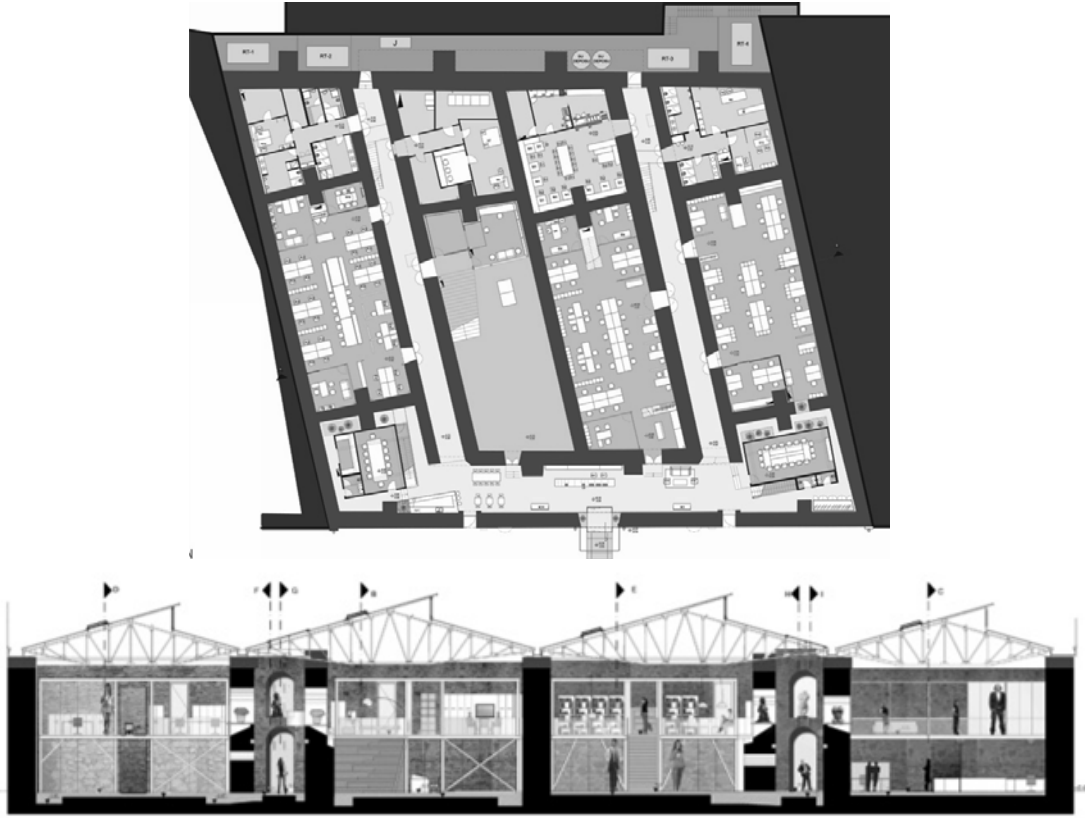
Şekil 124. Tuz Ambarı (url-72)

Yüksek kalın taş duvarlı tarihi yapıya dönüşüm sürecinde mekan ihtiyacını karşılamak adına asma katlar yapılarak birbirine bağlanmıştır. Mevcut taş duvarlara temas etmeden çelik ve cam kullanılarak ikinci bir strüktür oluşturulmuştur (Şekil 125).

Şekil 125. Tuz Ambarı (url-73,url-72)

Tablo 12'de belirtildiği üzere çelik konstrüksiyonlu asma katlarla oluşturulan ofis birimleri, çağdaş malzeme kullanılarak tasarlanan yatay ve düşey sirkülasyon elemanlarıyla tarihi yapı çağdaş bir görünüme kavuşmakla beraber plan şeması da güncel işlevine uygun hale gelmiştir (Şekil 126 ve 127).

Şekil 126. Tuz Ambarı Plan ve Kesit (url-72)

Şekil 127. Tuz Ambarı (url-73)

4.1.13 İlave Kat Uygulamaları

Özellikle İstanbul'un Şişli ve Beyoğlu ilçelerinde sıkça rastlanan tarihi yapılara kat ilaveleri koruma kaygısından daha çok mekan kazanımı isteğinin ön plana çıkmasından dolayı hatalı uygulamalara sebebiyet vermiştir. Bazı uygulamalarda ise ek katların kütleli açıdan tarihi yapıdan çok daha büyük oldukları göze çarpmaktadır. Buna neden olarak; eklendikleri tarihi yapıların çevrelerinde yüksek katlı yapıların yoğunlukta olduğu dolayısıyla bu durumun yeni yapılan kat yüksekliklerine etki ettiği gösterilmektedir (Şekil 128).

Şekil 128. Osmanbey Tarihi Yapı İlave Kat Uygulamaları

İstanbul'da özellikle hızlı yoğunlaşmış Beyoğlu, Şişli gibi bölgelerde birçok tarihi binaya bitişik nizamda yüksek katlı yeni yapılar mevcuttur. Sadece cephelerinin korunması amaçlanan tarihi yapıların gabarilerinin değiştirilmesine izin verilmiştir. Eklendiği tarihi yapıyı ve dokuyu görmezden gelen tasarımlar, kent silüetini de olumsuz etkilemiştir. Bu bağlamda, tarihi yapının özgünlüğüne zarar verilmesi, ek yapı ve tarihi yapı arasında üslup uyumsuzlukları gibi sorunlar gündeme gelmiştir (Şekil 129).

Şekil 129. İstanbul İlave Kat Örnekleri

4.2 Dünya'dan Örnekler

4.2.1 Ara Pacis Sunağı ve Müzesi, İtalya

M.Ö. 9 yılına tarihlenen Ara Pacis Sunağı, Roma kentinde Tiber Nehri kenarında yer almaktadır. Yapıldığı dönemden sonra zaman içerisinde parçalanarak çeşitli yerlerde kullanıldığı bilinmektedir. 1900lü yıllara kadar tarihi sunağın bulunduğu alanda çeşitli kazı faaliyetleri gerçekleştirilmiş ve 1937 yılında tarihi sunağın korunmasına dair bir yapı tasarlanması fikri oluşmuştur. Bu doğrultuda 1938 yılında mimar Vittorio Ballio Morpurgo tarafından sunağı koruma amaçlı bir yapı tasarlanarak ziyarete açılmıştır (Şekil 130).

Şekil 130. 1938'de Ara Pacis Sunağı Müze Yapısı (url-58)

Zaman içerisinde çeşitli sebeplerden dolayı ara ara kapanıp tekrar açılan müze yapısı birçok restorasyon faaliyeti geçirmiştir. 90'lı yıllarda sunağa yeni bir koruma binası yapılması gündeme gelmiştir. Bunun yanı sıra aynı dönemlerde sunağın taşınması da tartışılmış fakat hasar vermeden taşınmanın imkansız olduğu anlaşılacak vazgeçilmiştir.

Son olarak 1995 yılında mimar Richard Meier tarafından tasarlanan bir proje ile sunağa yeni bir koruma yapısı getirilmesine karar verilerek projeye başlanmıştır. 2006 yılında tamamlanan yapı, modern hatlara sahip bir koruma binası olarak faaliyete geçmiş ve Ara Pacis Sunağı Müzesi olarak hizmete açılmıştır. Yeni müze binası bazı mimar ve politikacılar tarafından oldukça eleştirilmiş olsa da Roma modern mimarisi adına önemli bir yapı olarak günümüze ulaşmıştır (Şekil 131).

Şekil 131. Richard Meier Tarafından Tasarlanan Ara Pacis Müzesi (url-59)

Müzenin içerisinde yer alan sunağın konumu ve çevreyle ilişkisi bakımından Meier müze yapısını tasarlarken antik Roma yapılarından oldukça esinlenmiştir. Yeni müze yapısına dair en önemli özelliklerden biri de 12 metre yüksekliğinde 45 metre uzunluğundaki cam perde duvardır. Çatısında yer alan ışıklıklar ve cam duvarları ile

müze yapısı doğal gün ışığını olabildiğince içeri alarak Ara Pacis sunağının detaylarını ortaya çıkarmaktadır (Meier, 2006) (Şekil 132).

Şekil 132. Ara Pacis Müzesi İç Mekan (url-59)

Müze yapısı tasarlanırken içerisinde yer alan sunağın ihtişamını ortaya çıkaracak şekilde sade ve yalın bir üslup kullanılmıştır. Sade renkler ve modern detaylarıyla eklendiği tarihi sunak yapısını vurgulayan bir görüntüye sahiptir (Şekil 133).

Şekil 133. Ara Pacis Müzesi Cam Duvarlar (url-59)

Tarihi Ara Pacis sunağı üstü açık dikdörtgen bir yapıdır. Yapının, biri din adamlarının girişi için diğeri ise kurban edilecek hayvanların girişi için kullanılmak üzere iki adet kapısı vardır. Ortada ise sunak masası yer almaktadır. Sunağın duvarlarında ise Roma ile ilgili önemli semboller yer almaktadır. Bitki ve imparatorluk figürleri bulunmaktadır. Önemli mitolojik sahneler ve betimlemelerin

de yer aldığı tarihi sunak Roma tarihi açısından oldukça önemli bir yere sahiptir (Şekil 134).

Şekil 134. Ara Pacis Sunağı Detayları (url-59)

Ara Pacis Müzesi'nin asıl amacı tarihi sunağı korumak ve ziyaretçiler için elverişli bir mekan sağlamak olsa da geçici sergi alanları, oditoryum, seyir terası gibi işlevsel mekanları da barındırmaktadır. Bu doğrultuda eklenen koruma yapısı sonrası tarihi sunak daha çok insana ulaşılabilir hale gelmiştir.

Tablo 14'te değerlendirmesi yapılan Ara Pacis Sunağı Müze yapısı, yaya ve araç kullanımının yoğun olduğu veya zorlu iklim şartlarına sahip çevrelerde yer alan tarihi yapı, doku veya arkeolojik alanların korunmasında tercih edilebilen koruma yapılarına bir örnek teşkil etmektedir. Bu tarz koruma yapılarında sıkça rastlanan

yaklaşım; eklendiği tarihi yapıyı gölgede bırakmayarak onun tarihi ve kültürel sürekliliğine katkı sağlama yönündedir (Şekil 135).

Şekil 135. Ara Pacis Müzesi (url-59)

4.2.2 Cluny Müzesi Ziyaretçi Merkezi, Fransa

Ortaçağa ait el sanatı ürünlerini barındıran Cluny Müzesi Paris'te yer almaktadır. Milattan sonraki ilk yüzyıllardan itibaren çeşitli süreçlerden geçen müzeye son olarak bir ziyaretçi merkezi eklenmiştir. Müzenin giriş alanının ziyaretçiler için yetersiz kalması sonucu ortaya çıkan bu yeni ziyaretçi merkezi eki, hizmet ve konforu sağlamak adına getirilmiştir (Şekil 136).

Şekil 136. Kluny Müzesi Ziyaretçi Merkezi (url-60)

Farklı dönemlere ait eklemeleri bulunan tarihi yapıya 21. yüzyıl eki olarak da ziyaretçi merkezi eklenmiştir. Geçmişindeki farklı dönem eklerinin mimari form, malzeme ve cephe tasarımlarından biçimlenerek çağını yansıtan bu yeni hacim yer aldığı cadde üzerinde bir odak haline gelmiştir (Şekil 137).

Şekil 137. Kluny Müzesi Caddeden Görünümü (url-60)

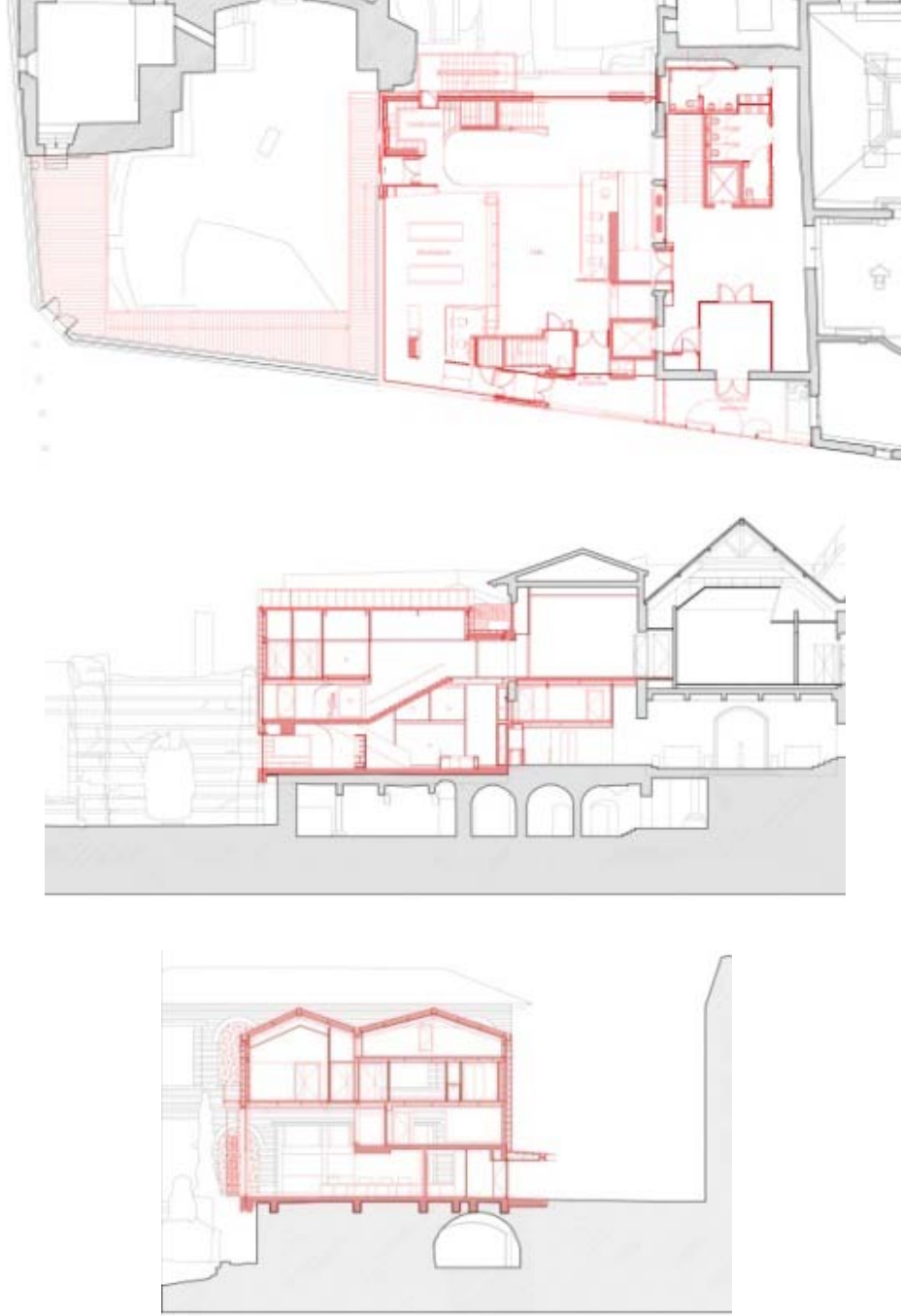
Çağdaş ek yapının tasarımındaki en önemli kriter; mevcut tarihi dokuya minimum müdahale ile dikkat çekici bir hacim oluşturabilmek olmuştur. Bu doğrultuda ek yapı mini kazıkların üzerine yerleştirilerek tarihi yapıya eklenmiştir. Görmezden gelinemeyecek bir geçmişe yeni bir soluk oluştururken tarihe saygılı ve tutarlı bir yaklaşım içerisindedir.

Tablo 15'te belirtildiği gibi, siluet bozulmadan özgün hacimlerin algılanabilirliği artmış bu sayede tarihi yapının sürekliliği sağlanmıştır. Ek yapının cephesinde alüminyum modüller kullanılarak tarihi yapının taş kütlesiyle karşıtlık oluşturulmuştur (Şekil 138).

Şekil 138. Kluny Müzesi (url-60)

Ek yapının iç mekan organizasyonunda hem müzenin karşılama işlevini yerine getirecek müdahaleler hem de korumayı süredürecek yapılanmalar gerçekleştirilmiştir. Ziyaretçi merkezine girişi sağlayan yaya köprüsü ve merkezin etrafını saran merdiven dolaşım ağı sayesinde müze, yalnız barındırdığı koleksiyonu değil kendi tarihselliğini de deneyimleme imkanı sunmaktadır (Şekil 139.).

Şekil 139. Kluny Müzesi Plan ve Kesitler (url-73)

Ziyaretçi merkezinin iç hacminden, eklendiği tarihi yapının duvarlarının algılanmasını sağlayan cam kısımlar sayesinde ziyaretçiler bu modern ek yapının bağımsız bir birim olmadığını, eklendiği tarihi yapıya hizmet veren bir hacim olduğunu algılamaktadırlar (Şekil 140).

Şekil 140. Kluny Müzesi Ziyaretçi Merkezi İç Mekan Görünümleri (url-60)

4.2.3 Alman Parlamento Binası, Almanya

Tarihi yapıya çağdaş ek tasarımının en bilinen örneklerinden biri de Almanya Berlin'de bulunan Parlamento Binası'na yapılmış olan çağdaş çatı kubbesidir (Şekil 141). 1894 yılından beri hizmet veren tarihi bina 1933 yılında geçirmiş olduğu yangın sonrası harap hale gelmiştir (Şekil 142). Uzun yıllar kullanılmayan bina 1960'lı yıllarda restorasyon çalışmalarından geçmiştir. Son olarak tarihi yapının kubbesine mimar Norman Foster tarafından tasarlanan çağdaş çatı strüktürü eklenerek faaliyete başlamıştır.

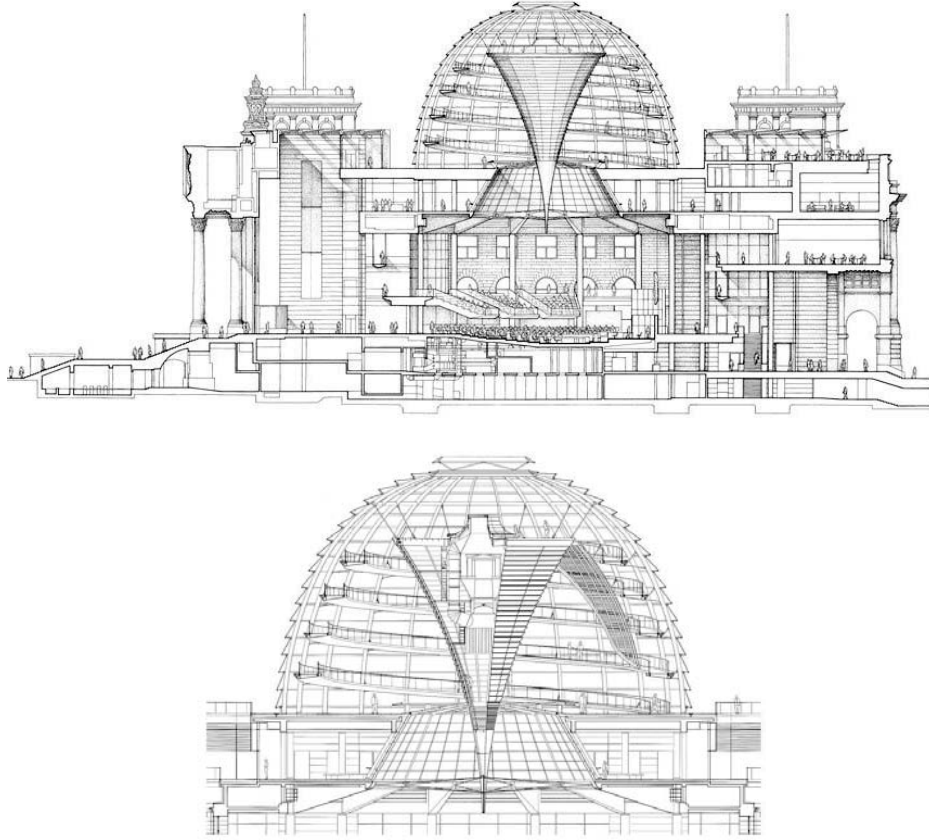
Şekil 141. Alman Parlamento Binası Güncel Görünüm (url-61)

Şekil 142. Alman Parlament Binası 1930 (solda) ve 1960(sağda) (url-61)

Foster, İngiliz Müzesi'nde yapmış olduğu yaklaşıma paralel bir şekilde Alman Parlamento Binası'nda da, eklemlendiği tarihi yapıya zıt bir yaklaşımla çağdaş çatı strüktürünü tasarlamıştır. Bu çağdaş çatı ekini konumlandırırken tarihi yapının eski kubbesinin yeri korunarak çağdaş bir yorumla yeniden yapılmıştır. Çağdaş çatı eki tasarımında sürdürülebilirlik ilkeleri göz önünde bulundurulmuştur.

Tarihi binanın toplantı salonunun tam üstüne getirilen cam kubbe, halkın içine girip dolaşarak şehir manzarasını izleyebileceği bir hacim oluşturmaktadır. Bu sayede halk yapıya dahil edilmiş, hatta kendi yöneticilerini izleyebilecekleri şeffaf geçirgen bir mekan oluşturulmuştur. Hem somut hem de soyut anlamda geçirgen olan kubbe sayesinde halk ile tarihi yapı arasında bağ kurulmuştur. Bu bağlamda sosyal, kültürel ve mimari açıdan kente entegrasyonu sağlanmış ve kent içerisinde odak haline gelmiştir (Şekil 143).

Şekil 143. Alman Parlamento Binası Kubbe Kesiti (url-74)

Tablo 16'da incelemesi yapıldığı üzere çağdaş ek, kütleli oranlar açısından çevresindeki tarihi doku ve eklenildiği tarihi parlamento binası ile uyumlu bir tavrıdır. Biçim ve form olarak da tarihi yapının bir yorumu olarak nitelendirilebilecek olan çağdaş kubbe eki, gerek yapı tekniği gerek çağdaş malzemesi ile eklenildiği tarihi yapı ile zıt/karşıt yaklaşım içerisinde denebilir (Şekil 144).

Şekil 144. Parlamento Binası Kubbe Eki (url-62)

Tarihi Parlamento yapısına getirilen çağdaş kubbe eki tasarımında, gün ışığından maksimum seviyede verim alma, enerji üretimi, doğal havalandırma gibi ekolojik sürdürülebilirlik açısından da etkili bir tutum sergilenmiştir. Çatı strüktürü üzerine yerleştirilmiş olan solar paneller sayesinde enerji tüketimi düşürülmekte ve iç mekan havalandırılması sağlanmaktadır (Şekil 145).

Şekil 145. Alman Parlamento Binası Kubbe Eki (url-62)

Yapıldığı dönemin mimari üslubunu net bir şekilde yansıtan Alman Parlamento binasına getirilen yine kendi dönemini yansıtan çağdaş kubbe eki, aynı zamanda sürdürülebilir ve ekolojik mimarinin de önemini vurgular niteliktedir.

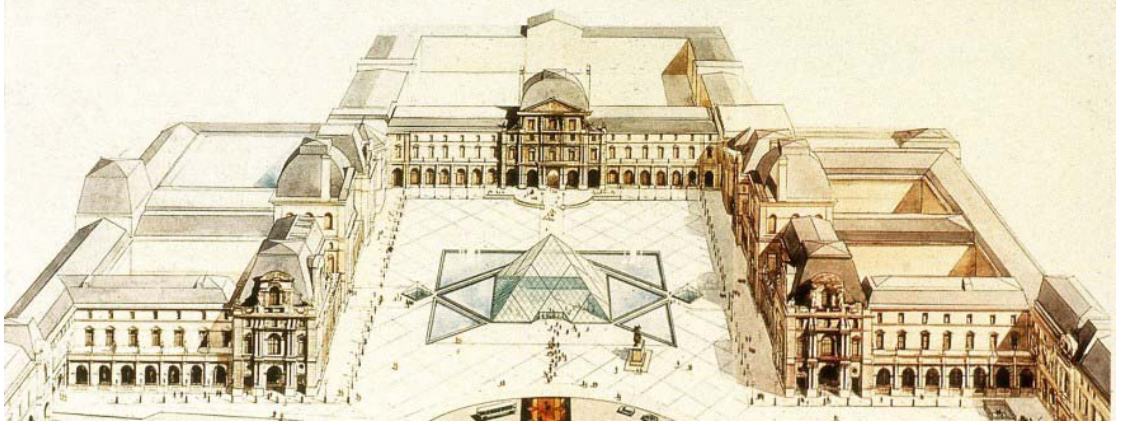
4.2.4 Louvre Müzesi Giriş Piramidi, Fransa

Tarihi 13.yüzyıla dayanan Louvre, 1793 senesinde Fransız Devrimi sonrasında müzeye dönüştürülmeden önce saray olarak kullanılmaktaydı. Müze olarak kullanılmaya başlandıktan sonra tarihteki bir çok önemli sanat eserlerine ev sahipliği yapmakta olan dünyanın en önemli müze yapılarından biri haline gelmiştir (Şekil 146).

Şekil 146. Cam Piramit Öncesi Louvre Müzesi (url- 75)

Tarihi boyunca birçok kez onarımdan geçmiş olan yapı son olarak 1983 senesinde mimar I.M.Pei tarafından restorasyon sürecine girmiştir. Birbirinden kopuk galeriler, işlevsiz uzun koridorlar ve müzenin halkın erişimine kısıtlı olması gibi sorunlara çözüm olacak bir tasarım oluşturulması hedeflenmiştir. Bu bağlamda Louvre'un ana avlusunun yeniden kullanılması gündeme gelmiştir. Tüm gereklilikleri göz önüne alarak avluya müze için bir altyapı oluşturacak yeni bir giriş fikri ortaya çıkmıştır (Şekil 147 ve 148).

Şekil 147. Louvre Müzesi 3D Görünüm (url-76)

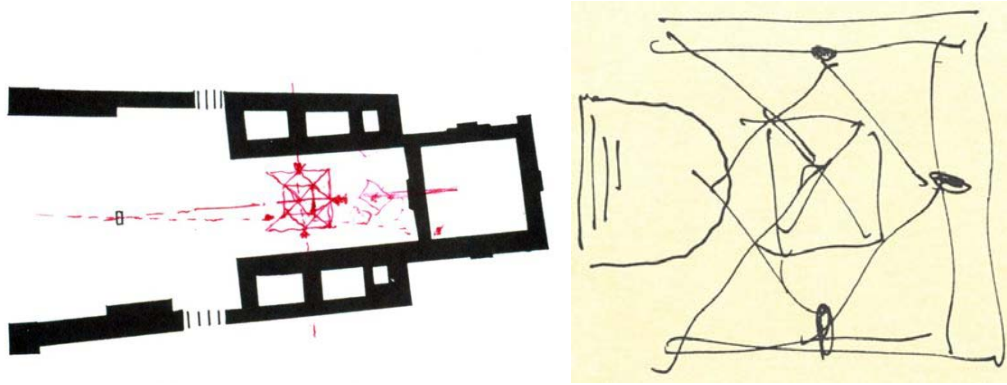
Şekil 148. Louvre Müzesi Genel Görünüm

Müzenin ziyaretçi yoğunluğunu hafifletmeyi amaçlayan bu yeni giriş, koleksiyonlara ulaşım akslarını ve müzeye ait kamusal mekanları barındırmaktadır. Aynı zamanda tasarım yaklaşımı açısından da bir odak noktası oluşturulmak istenmiştir (Şekil 149).

Şekil 149. Louvre Müzesi Vaziyet Planı (url- 77)

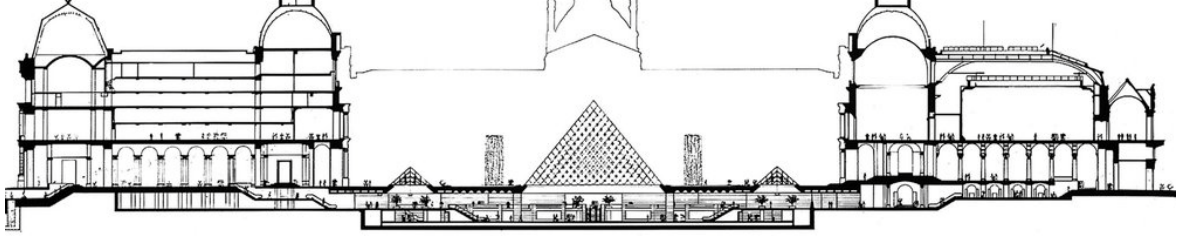
Depoların, galerilerin ve laboratuvarların yer aldığı ve aynı zamanda tarihi müze yapısının birimleri arasında bağlantı vazifesi gören bir yeraltı sistemini oluşturan giriş yapısı için Pei, avlu ortasında tarihi müze yapılarının arasında şeffaf, heykelsi bir etki oluşturmak istemiştir (Şekil 150).

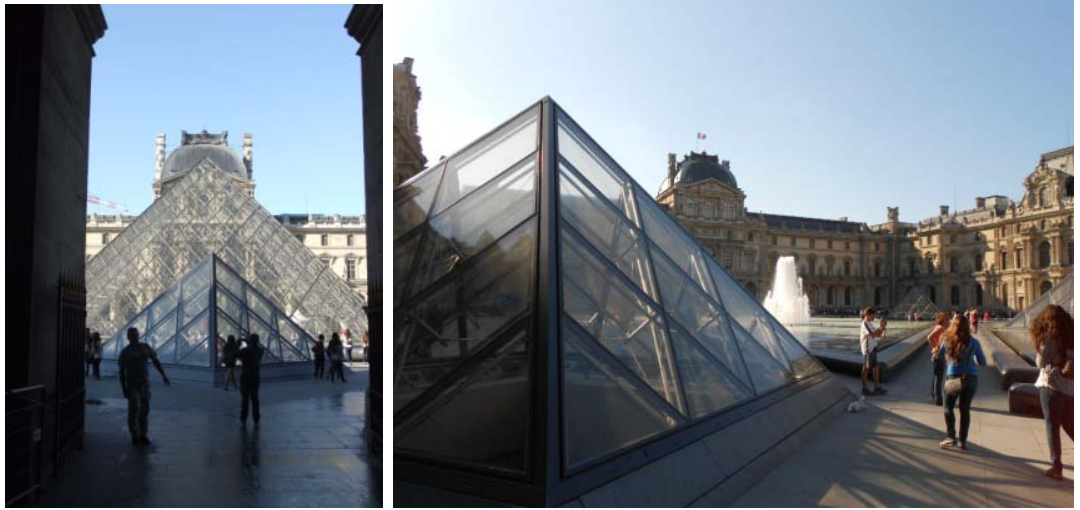
Şekil 150. Mimar I.M. Pei Louvre Müzesi Ek Yapı Eskizleri (url-63)

Bu doğrultuda tarihi müzeye eklenen giriş hacmi, altında yer alan bölümleri aydınlatan, çelik ve cam bir piramit şeklinde tasarlanmıştır. 20,6 metre yüksekliğe sahip olan cam piramit, eşkenar dörtgen ve üçgen pencerelerden oluşmaktadır. Bu

ana piramidin etrafında, avlunun altındaki diğer mekanları aydınlatabilmek amacıyla üç küçük piramit şeklinde tavan penceresi yer almaktadır (Şekil 151 ve 152).

Şekil 151. Louvre Müzesi Kesiti (url-77)

Şekil 152. Louvre Müzesi Giriş Yapısı (Cam Piramit)

Tablo 17'de detaylı incelemesi yapılan anıtsal piramitte kullanılan cam ve çelik malzeme, yapım tekniği ve mimari üslubuyla kendi dönemini yansıtan çağdaş bir ek yapı niteliğindedir. Bu anıtsal görünümün yanı sıra eklendiği tarihi yapının ölçeğiyle uyumlu kütleli oranlara sahiptir. Piramidin eğimli cam duvarları, müzenin mansard çatısına atıf yapar niteliktedir.

Cam piramidin saydamlığı ve geçirgen oluşu, tarihi Louvre'un cephesinin ağır ve opak karakteriyle kontrast oluşturarak onu ön plana çıkarmıştır (Şekil 153).

Şekil 153. Louvre Piramidi

Louvre Piramidi yapıldığı günden bugüne bir çok tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Tarihi yapıya getirilen bu çağdaş ek yapıyı uyumsuz bulanlarla beraber yeni ve eskinin kontrast oluşturarak başarılı bir şekilde harmanlanması olarak görenler de bulunmaktadır.

Ek yapı tasarımı hakkında yapılan eleştirilere rağmen Louvre Müzesi Paris'in simgesi ve ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Aynı zamanda getirilen ek mekanlarla birlikte müzenin işlevselliği artarak koleksiyonun genişlemesine ve daha fazla eserin sergilenmesine olanak tanımıştır (Şeki l 154).

Şekil 154. Louvre Müzesi

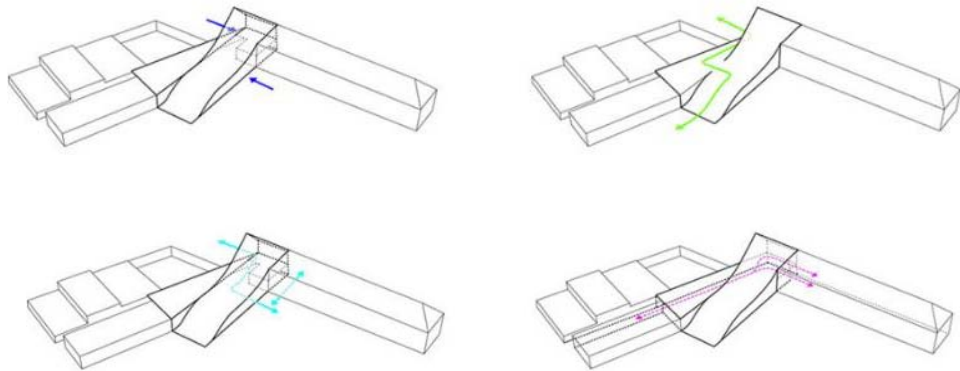
4.2.5 Mariehoj Kültür Merkezi, Danimarka

Danimarka Kopenhag'da yer alan Mariehoj Kültür Merkezi renovasyon projesi sonrasında yeniden organize edilerek farklı işlevler için yeni mekanlar oluşturulmak istenmiş bu doğrultuda bir çatı uzantısı eklenmiştir (şekil 155).

şekil 155. Mariehoj Kültür Merkezi Genel Görünüm (url-64)

Tarihi yapıya eklenen bu yeni hacim insanların bir araya gelebileceği bir fuaye alanını oluşturmaktadır. Aynı zamanda yapıya ekleniş biçimi ile çevredeki insanları tarihi yapıya davet eden bir tavır içerisindedir. Araziye yayılımlıyla da yapının yeşil alanlarında gerçekleşen aktivitelere açık hale getirmiştir (şekil 156 ve 157).

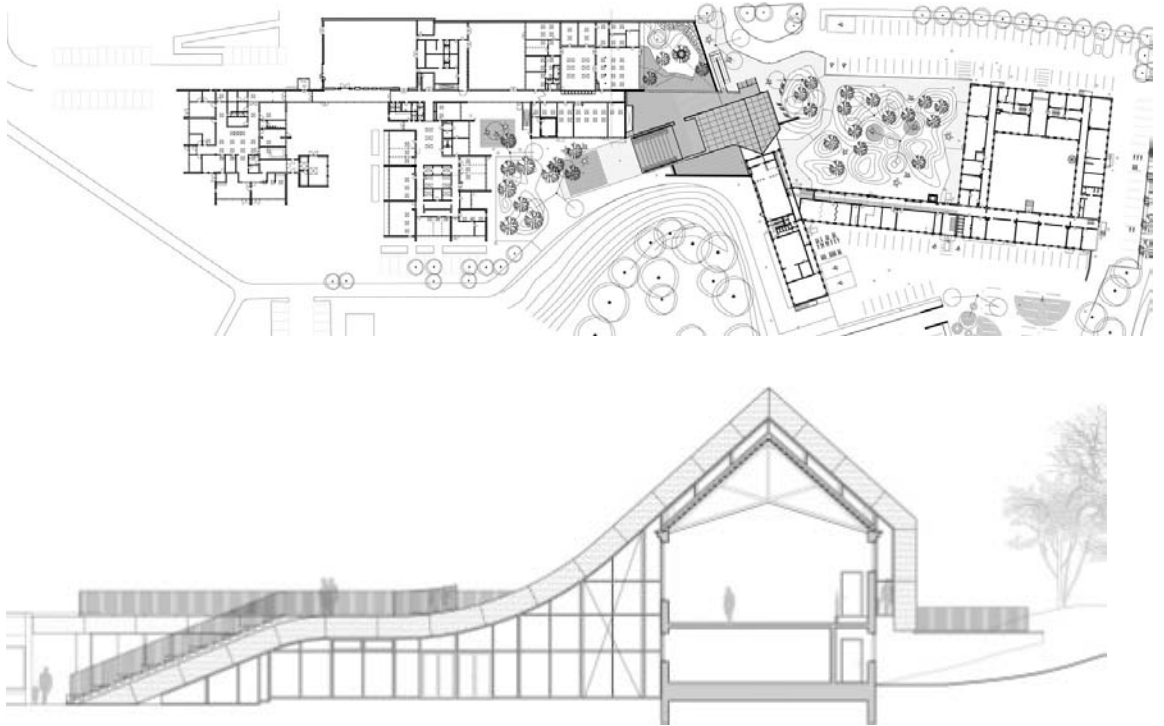

şekil 156. Mariehoj Ek Yapı Birleşim şeması (url-78)

Şekil 157. Mariehoj Kültür Merkezi Fuaye Eki (url-64)

Tarihi yapının yenilenmesi sonrasında daha çok insanın kullanabileceği ve bir araya gelebileceği mekanlar oluşturulmuştur. Yapıya eklenen fuaye sayesinde kullanıcıların vakit geçirebileceği ortak alanlar meydana gelmiştir (Şekil 158 ve 159).

Şekil 158. Mariehoj Plan ve Kesit (url-78)

Şekil 159. Mariehoj Kültür Merkezi Fuaye Girişi ve İç Mekan Görünümü (url-64)

Fuaye olarak işlevlendirilen çatı uzantı eki, alüminyum kaplama paneller kullanılarak inşa edilmiştir. Tasarımdaki esnekliği sağlayabilmek adına alüminyum malzeme kullanılmıştır. Aynı zamanda bu malzeme ek yapıda çağdaş bir etki oluşturmuştur. Ek yapının mevcut tarihi yapıya bakan cephesi boyunca cam kullanılarak iç mekandan tarihi yapı görünür kılınmış bu sayede eski ve yeni arasındaki biraradalık vurgulanmıştır (Şekil 160).

Şekil 160. Mariehoj Kültür Merkezi Fuaye Eki (url-64)

Mariehoj Kültür Merkezi, zeminden doğan esnek formdaki çatı uzantısı ile iç mekandaki faaliyet birimlerini birbirine bağlarken dış mekanda da bir toplanma alanı

oluşturmaktadır. Çağdaş atı uzantısı bir kabuk gibi mevcut tarihi binaya eklenmiştir. Tablo 18'de detaylı analizi yapılan Mariehoj Kültür Merkezinin ek yapısı form olarak eklenmiştiği tarihi yapının biçimsel hareketlerinden etkilenerek, kullanılan malzemesi ile kendi dönemini vurgular niteliktedir (şekil 161).

şekil 161. Mariehoj Kültür Merkezi (url-64)

4.2.6. Moritzburg Müzesi, Almanya

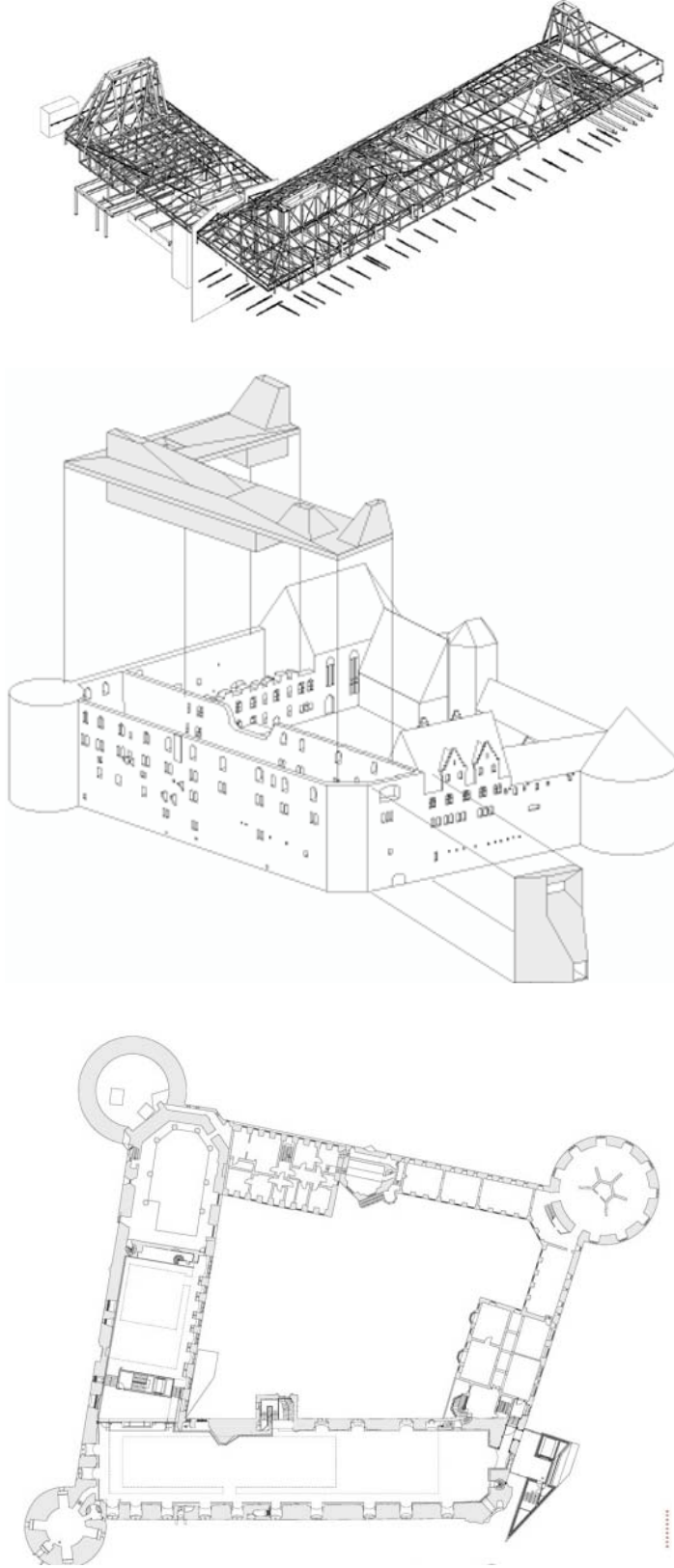
Almanya'nın Halle şehrinde yer alan Moritzburg kalesi 15. yüzyıldan kalma bir antik yapıdır. Yıllar boyu geçirmiş olduğu değişimler sonrasında kale yapısından geriye çevre duvarları, köşelerdeki kuleler ve merkezi avlu kalmıştır (Şekil 162).

Şekil 162. Moritzburg Kalesi (url-65)

Uzun yıllar harabe olarak kalan tarihi kale yapısını yenilemek, genişletmek ve hayata kazandırmak için restorasyon çalışmaları kapsamında bazı eklemeler yapılmıştır. Bu bağlamda tarihi yapının dış duvar kalıntısı korunarak içine çağdaş bir yapı eklenmiştir.

Modern çatısı ve cephe görünümüyle tarihi müze kalıntısının içerisinden yükselen bu yeni ek yapı genişletilmiş sergi alanlarını oluşturmaktadır (Şekil 163 ve 164).

Şekil 163. Moritzburg Müzesi Çizimler (url-79)

Şekil 164. Moritzburg Müzesi URL-65

Tablo 19'da incelemesi yapılan müzenin çatısında yer alan metal kulenin açışal geometrisi, tarihi kalenin mevcut düzensiz şekli ile zıt bir etki oluşturmaktadır. Cephede vurgulanan bu zıt etki tarihi yapının içerisinde sergilenen çağdaş sanat eserlerinde de sürdürülmektedir. Müzenin çağdaş uzantısının altında yer alan sergi alanından tarihi yapının duvarları gözükmekte ve bu sayede tarihi yapı, sergilenen tarihi bir eser olarak görülebilmektedir (Şekil 165).

Şekil 165. Moritzburg Müzesi İç Mekan Görünümleri (url-65)

Moritzburg Müzesi ve uzantısı, antik bir kale kalıntısını çağdaş çatı ve cephe eklemeleriyle modern bir sergi alanına dönüştüren ve aynı zamanda tarihi yapıyı da serginin bir parçası olarak hayata kazandıran dikkat çekici örneklerden biridir (Şekil 166).

Şekil 166. Moritzburg Müzesi Gece Görünümü (url-65)

4.2.7 Fundatie Müzesi Ek Yapısı, Hollanda

Eskinin adliye sarayı şimdinin müze yapısı olan Fundatie Müzesi 1938 yılında inşa edilmiştir. Girişinde altı büyük sütunun simetrik olarak yer aldığı tarihi yapı anıtsal bir görünüme sahiptir. Zaman içerisinde farklı işlevlerde kullanılan ve bu doğrultuda çeşitli eklemeler yapılan tarihi yapı son olarak 2005 yılında yeniden düzenlenerek Fundatie Müzesi'ne dönüştürülmüştür (Şekil 167).

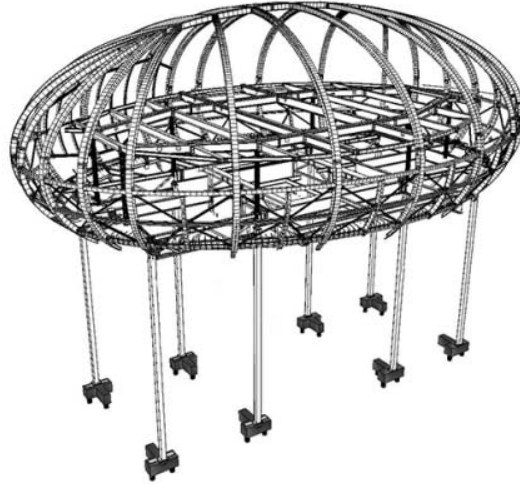
Şekil 167. Fundatie Müzesi (url-66)

Müze Rembrandt, Rodin, Monet gibi dünyaca ünlü sanatçıların eserlerine ev sahipliği yapmaktaydı, bu yüzden gitgide artan ziyaretçi sayısı karşısında mevcut binanın yetersiz oluşu kanısına varılmış ve bir ilave yapılmasına karar verilmiştir. Müze yönetimi tarafından mevcut tarihi yapının anıtsallığını gölgelemeden, çağdaş, iddialı ve dikkat çekici bir ek istenmiştir. Bu bağlamda tasarımı yapacak olan mimarlık firması, tarihi yapının yanına getirilecek bir ekin mevcut yapının keskin simetrisini bozacağını düşünerek, yapılacak ilaveyi yatay yerine düşeyde tarihi yapı ile bağlamayı önermiştir. Mevcut tarihi yapının katı ve yoğun formuyla tezat oluşturmak ve çağdaş bir görünümle eski ve yeni arasında denge oluşturmak düşüncesiyle oval formda bir ek tasarlanmıştır (Şekil 168).

Şekil 168. Fundatie Müzesi ve Ek Yapısı (url-66)

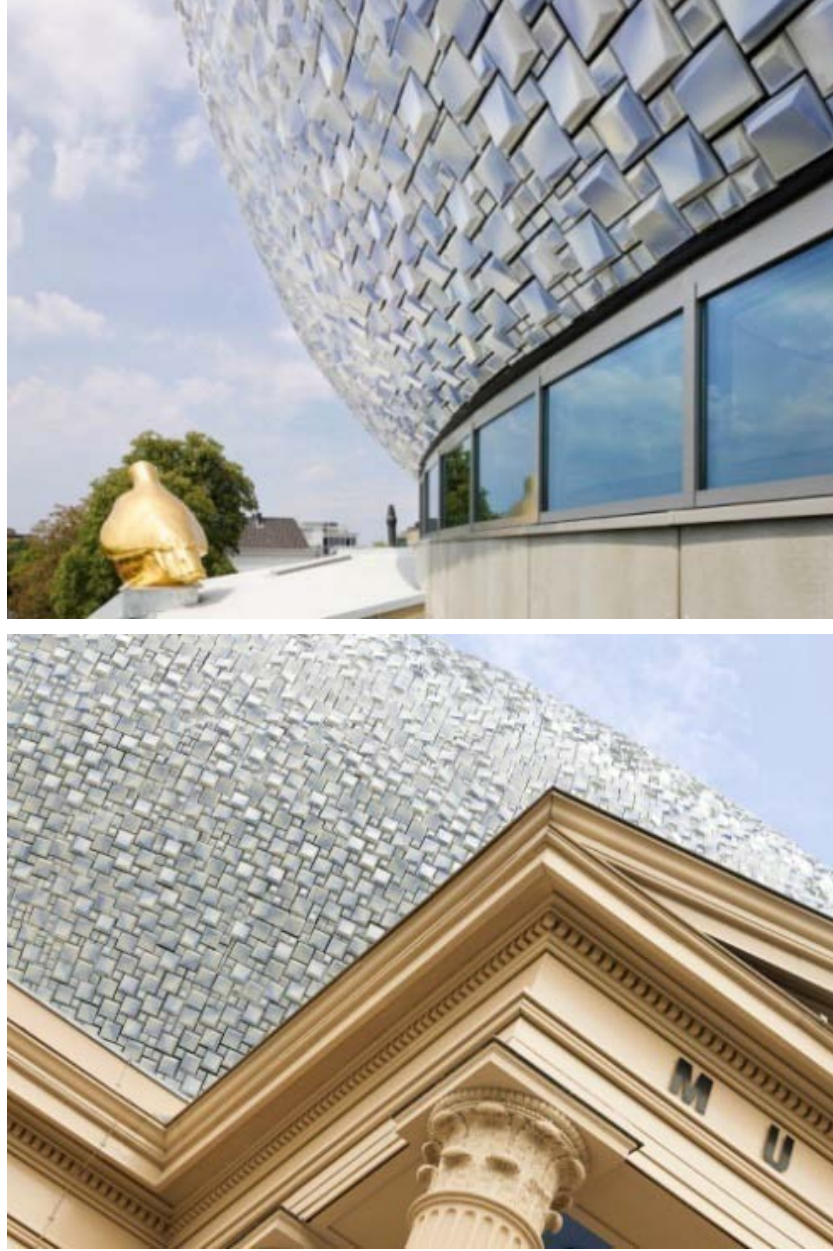
İçerisinde iki kat barındıran ek yapı, her biri ayrı temel ile taşıyacak sekiz adet çelik kolonla desteklenmiştir. Bu sayede mevcut tarihi yapıya ekstra bir yük getirmemektedir (Şekil 169).

Şekil 169. Fundatie Müzesi Ek Yapı Strüktürü (url-66)

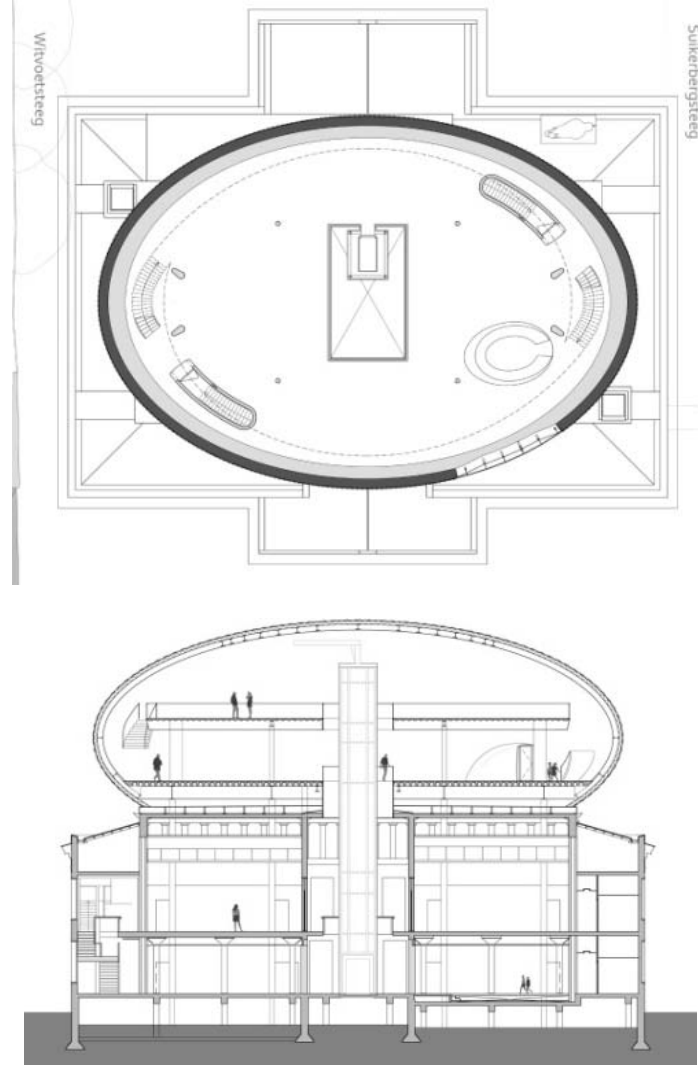
Ek yapının cephesi üç boyutlu seramik parçalar ile kaplanarak ışıldayan bir mücevher etkisi oluşturulmak istenmiştir. Aynı zamanda ek yapının oval formunun sağırlığını ve stabillliğini kırarak, dinamik ve hafif bir görünüm kazandırmak amacıyla da cephede bu malzeme tercih edilmiştir. Özel olarak üretilen mavi-beyaz seramik parçalar açılı formları sayesinde ışığı yansıtarak değişken ve dinamik bir görüntü sağlamış, bu sayede ek yapı kendiliğinden bir sanat unsuruna dönüşmüştür.

Bu ek yapı rengi ve formu açısından buluta benzetilmiş ve 'Art Cloud/Sanat Bulutu' olarak da adlandırılmıştır (Şekil 170).

Şekil 170. Fundatie Müzesi Ek Yapı Seramik Cephe Kaplaması (url-66)

Galeri boşluklarından yapının ortasına konumlanan cam asansör, dış kütlelerin düşeydeki eski-yeni geçişini iç mekana da taşımaktadır. Ek yapının kuzeyinde yer alan büyük pencere, ziyaretçilerin kent manzarasını seyretmesiyle beraber iç mekanın doğal yoldan aydınlanmasına da olanak tanımaktadır (Şekil 171 ve 172).

Şekil 171. Fundatie Müzesi Plan ve Kesit

Şekil 172. Fundatie Müzesi Ek Yapı İç Mekan Görünümü (url-66)

Tablo 20'de değerlendirmesi yapılan Fundatie Müzesi'nde mevcut tarihi yapı ve eklenen çağdaş yapı, yumuşak-sert, akışkan-katı, opak-geçirgen gibi birlikteliklerden doğan dengeli karşıtlıklar meydana getirmiştir. Çağdaş ek yapı, hem eklenmiş olduğu tarihi yapı hem de yapının yer aldığı tarihi doku ile ziyaretçiler arasında bir arayüze dönüşmüştür (Şekil 173).

Şekil 173. Fundatie Müzesi ve Eki Şehir İçinden Görünüm (url-66)

4.2.8 Louviers Müzik Okulu, Fransa

Fransa Normandiya'da 1659 yılında inşa edilmiş antik bir manastır yapı kompleksi olan Louviers, uzun yıllar farklı işlevlerde kullanılmıştır. Bunun sonucu olarak tarihi yapıda bazı bozulmalar ve yıkımlar meydana gelmiştir. Tarihi yapı yeniden işlevlendirme sürecinden geçerek genişletilmiş ve Louviers Müzik Okulu olarak kullanılmaya başlanmıştır (Şekil 174).

Şekil 174. Louviers Müzik Okulu Restorasyon Öncesi ve Sonrası(url -67)

Tablo 21'de değerlendirilen Louviers Müzik Okulu'nda mevcut tarihi binanın taş görünümü ve altından geçen nehir, yeni yapılacak ekin tasarımında belirleyici olmuştur. Camın şeffaf, geçirgen ve yansıtıcı özelliğinden yararlanılarak tarihi yapı ile çağdaş ek arasında kontrast bir etki oluşturulmuştur. Tarihi yapının zaman içerisinde yıkılarak kaybolan kısmından çağdaş uzantılarla yükselen yeni kütle, altından geçen nehri ön plana çıkaracak şekilde planlanmıştır (Şekil 175).

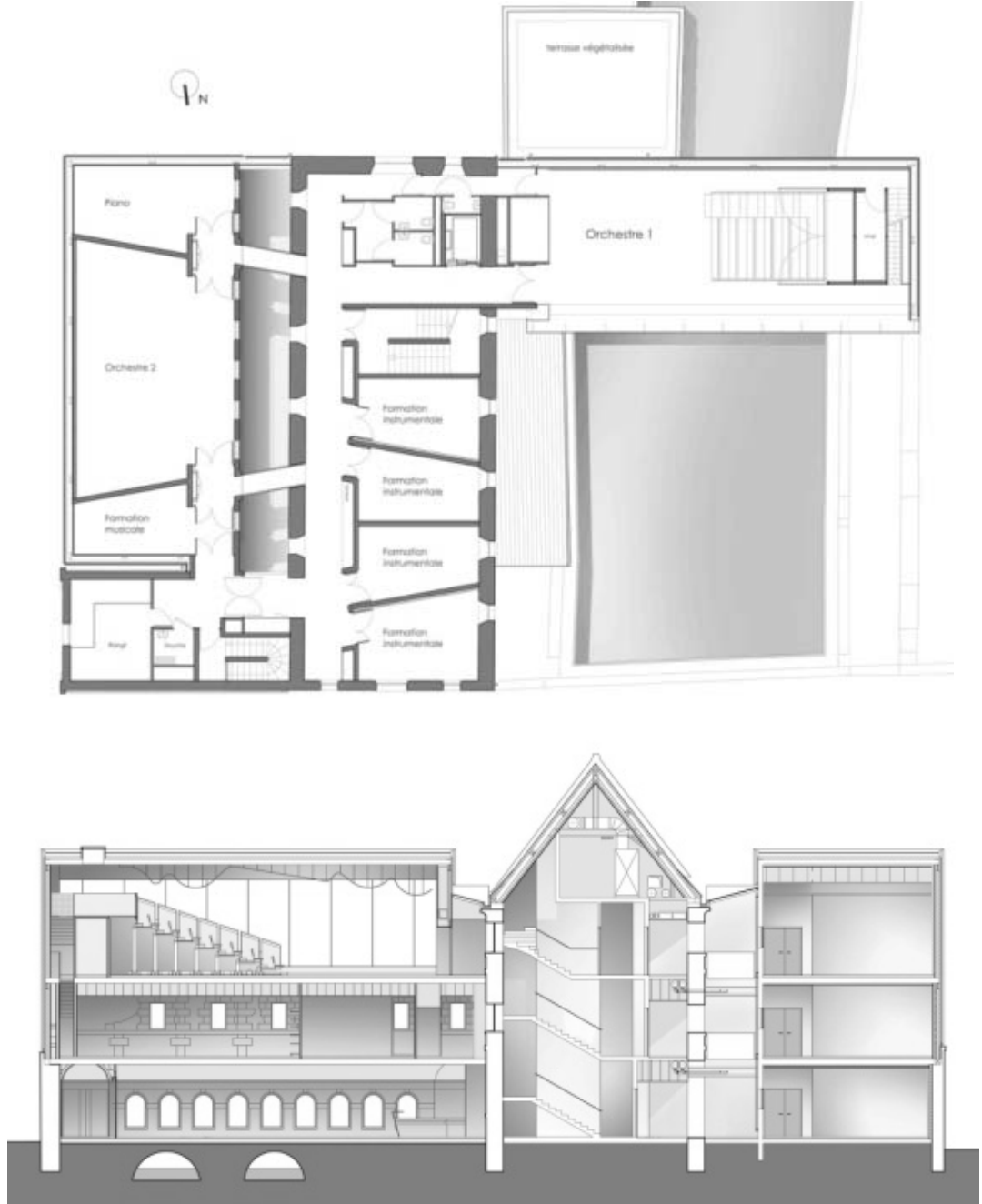
Şekil 175. Louviers Müzik Okulu Eki (url -67)

Mevcut tarihi yapının duvarlarından yeni ek yapı yükselirken; iki farklı malzemenin birleşim detayları, hem görsel hem strüktürel açıdan ele alınmıştır. Tarihi yapıya en az müdahale ile çağdaş ek yapı boşluklara yerleştirilmiştir. Bu doğrultuda farklı çözüm fikirleri geliştirilmiştir (Şekil 176).

Şekil 176. Louviers Tarihi Yapı ile Çağdaş Ek Birleşim Detayı (url -67)

Kontrast görsel etkinin yanı sıra fonksiyonel bir iç mekan oluşturmak da ana hedeflerden biri olmuştur. Eklenen çağdaş uzantı sayesinde tarihi binanın program yükü hafifletilmiştir. Ek kütlelerin cephesinde oluşturulan yansıtıcı etki iç mekanda da yer yer kullanılmıştır. Ayrıca tarihi yapı ile çağdaş uzantının birlikte oluşturduğu kontrastlık iç mekanda da sürdürülerek bir bütünlük oluşturulmuştur (Şekil 177).

Şekil 177. Louviers Müzesi Plan ve Kesit (url -80)

Ek kütlenin cephesinde oluşturulan yansıtıcı etki iç mekanda da yer yer kullanılmıştır. Ayrıca tarihi yapı ile çağdaş uzantının birlikte oluşturduğu kontrastlık iç mekanda da sürdürülerek bir bütünlük oluşturulmuştur (Şekil 178).

Şekil 178. Louviers Müzik Okulu İç Mekan Görünümü (url-67)

Gün boyu cephesine gökyüzünü yansıtarak adeta görünmez olan ek yapı, geceleri aydınlatması sayesinde iç mekanını görünür kılmaktadır. Bu sayede ortaya çıkan konferans salonu etkinlik zamanlarında dışarıdan algılanabilmektedir. Çağdaş ek yapı, kullanılan ayna cam malzemesi ve modern mimari formu ile eklendiği tarihi yapının yanında şeffaf ve hafif bir etki oluşturarak onu ön plana çıkarmaktadır (Şekil 179).

Şekil 179. Louviers Müzik Okulu Gece Görünüm (url -67)

4.2.9 Sant Francesc Kültür Merkezi, İspanya

1729 yılında İspanya'da inşa edilen Sant Francesc Manastırı, 1835 yılına kadar manastır olarak kullanılmaya devam etmiştir. Uzun yıllar boyunca kullanılmadığı için harabeye dönüşen tarihi yapı kapsamlı bir restorasyon sürecinin ardından 2011 yılında Sant Francesc Manastırı Kültür Merkezi adıyla çok amaçlı bir kültür merkezi yapısı olarak hizmete açılmıştır (Şekil 180).

Restorasyon çalışmaları kapsamında tarihi manastır yapısının mimari kimliğini koruyarak hasar gören kısımları onarıp sağlamlaştırmak hedeflenmiştir. İç mekan özelliklerini koruyarak tarihi yapıyı hayata kazandırmak adına; cam ve çelikten oluşan çağdaş mazlemesi olan rampa, merdiven gibi sirkülasyon elemanları ve bazı teknik birimler yapının dışına eklenmiştir (Şekil 181).

Şekil 180. Sant Francesc Manastırı Restorasyon Öncesi ve Sonrası (url -68)

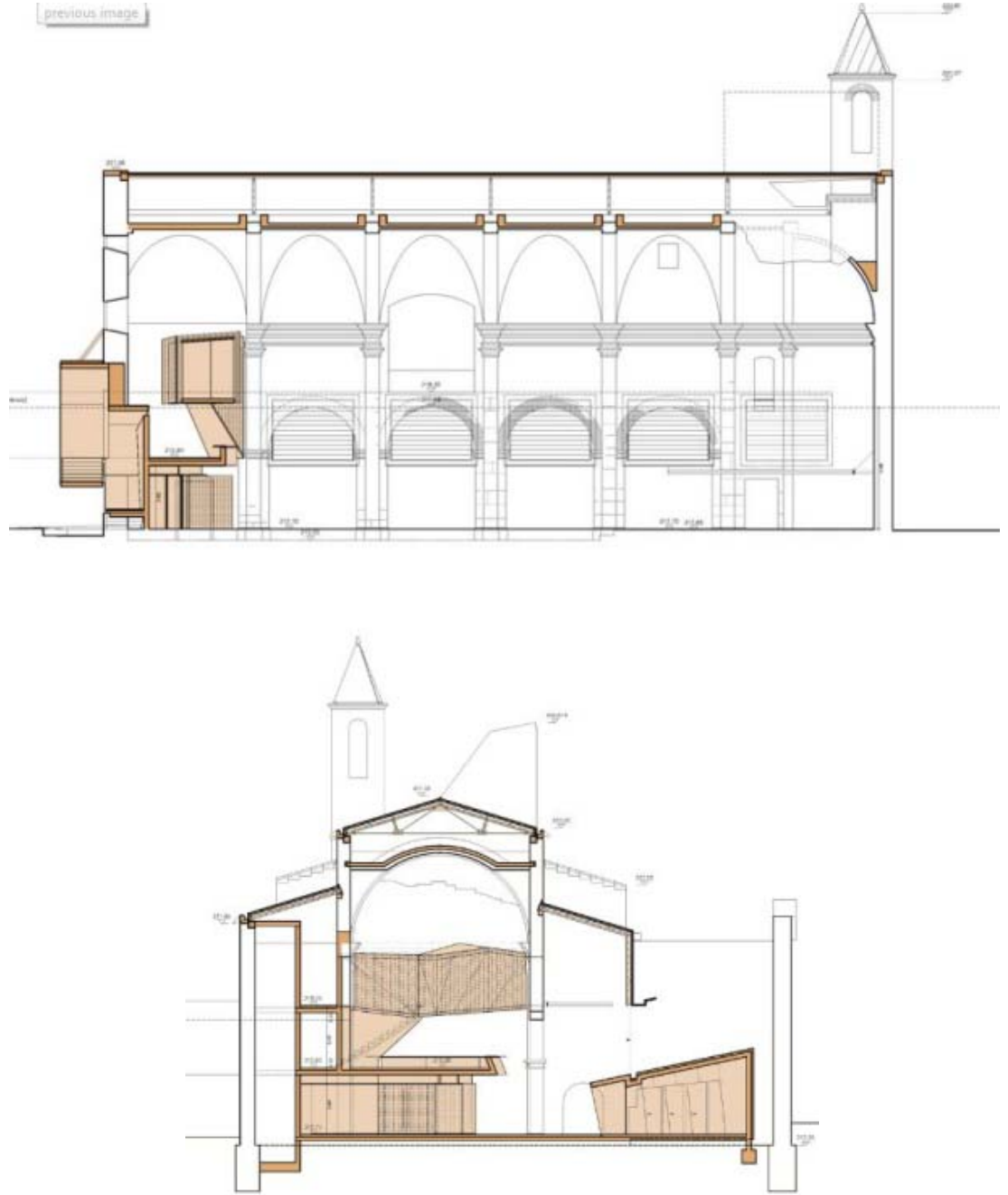
Şekil 181. Sant Francesc Kùltür Merkezi Cephesi Çağdaş Eklemeler (url-68)

Restorasyon öncesinde çöken çatıdan dolayı oluşan boşluklar, restorasyon sonrasında değerlendirilerek yapının doğal ışıktan faydalanmasına olanak tanımıştır. Bu sayede tarihi yapı eskiye göre daha aydınlık ve ferah bir iç mekana kavuşmuştur. Ayrıca iç mekanda, tonozlardan sarkıtılmış uzun ve modern aydınlatma elemanlarına da yer verilmiştir (Şekil 182).

Şekil 182. Francesc Kùltür Merkezi İç Mekan Görünümü (url -68)

Tarihi manastırın geleneksel taş malzemesi, biçimi ve iç mekanın özgünlüğü korunarak sağlamlaştırırken yeni işlevine de uyum sağlaması adına eklenen sirkülasyon elemanlarında ve teknik birimlerde, yapının dokusuna ve iç mekan özgünlüğüne zarar vermemesi adına çağdaş malzeme kullanılmış ve bu birimler yapının dışına konumlandırılmıştır (Şekil 183 ve 184).

Şekil 183. Sant Francesc Kültür Merkezi Kesitleri (url- 81)

Şekil 184. Sant Francesc Manastırı Kültür Merkezi (url-68)

Tablo 22'de bahsedildiği üzere geçmişi ve bugünü temsil eden geleneksel ve ağdaş malzeme bir arada kullanılarak zıtlıktan bir uyum yakalanmak istenmiştir. Bu farklılık aynı zamanda yapının restorasyon öncesi ve sonrası müdahalelerinin ayırt edilebilmesini kolaylaŐtıran bir yaklaşım olmuştur. Mevcut tarihi yapının taş malzemesinden kaynaklı yoğun etkisi, ağdaş eklerde kullanılan cam malzemenin şeffaflığı ile dengelenmiŐtir.

4.2.10 İngiliz Müzesi Çatı Eki, İngiltere

Tarihi yapıya çağdaş ek uygulamalarının en bilinen örneklerinden biri de tasarımı Norman Foster'a ait olan Londra'da yer alan İngiliz Müzesi çağdaş çatı ekidir. Bu çatı eki sayesinde avlu, bir iç avluya dönüşerek büyük bir kamusal mekan oluşturulmuştur. 1753 senesinde inşa edilen tarihi yapıya bu ek 2000 yılında getirilmiştir. Norman Foster tasarladığı bu çatı ekinin üç ana amacını; yeni alanlar oluşturmak, boşlukları gözden geçirmek ve gizli kalmış alanları ortaya çıkarmak olarak açıklamıştır. Tarihi müze yapısının avlusundaki bu alan, kayıp ve kullanılmayan alan olarak nitelendirilirken çağdaş çatı eki sayesinde hayata kazandırılarak aktif kullanıma açılmıştır (Şekil 185).

Şekil 185. İngiliz Müzesi ve Foster'ın Çatı Eki (url-69)

Tasarlanan bu çatı eki sayesinde müze yapısı sadece gezilecek bir alan olmaktan çıkmış, ziyaretçilerine kentsel bir deneyim imkanı sunmuştur. İnsan sirkülasyonu ve yaya organizasyonuna da katkı sağlayan bu örtü sayesinde tarihi yapı kente başarılı bir şekilde entegre olmuştur. Tablo 23'te değinildiği gibi çağdaş malzemesi ve

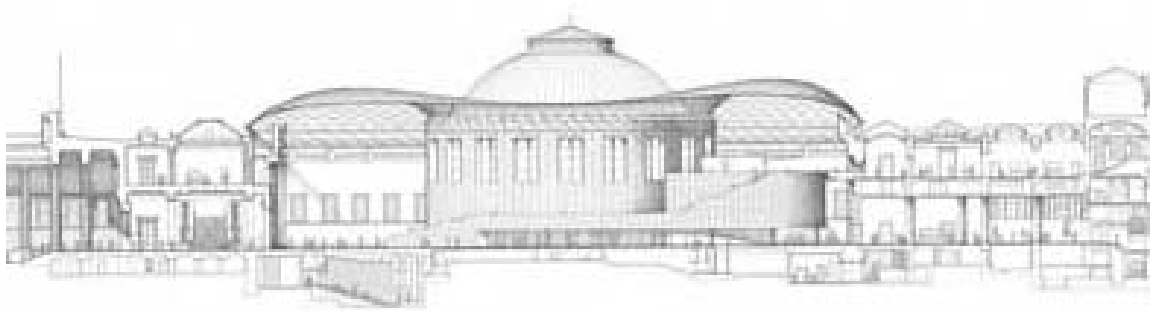
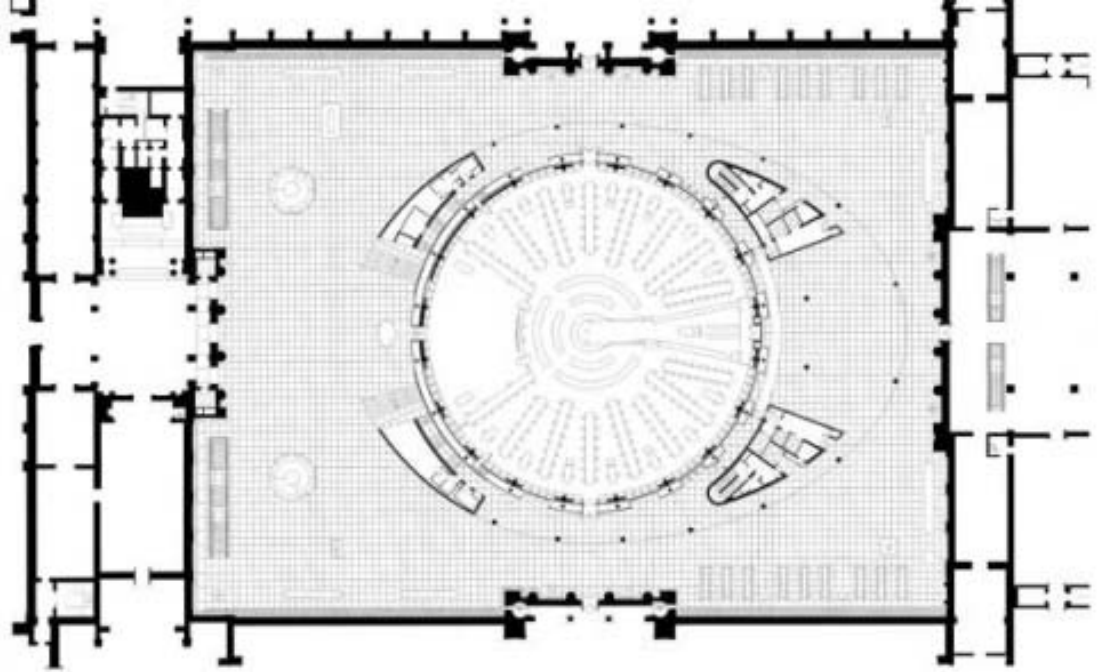
modern eğrisel formu ile eklendiği tarihi yapıya zıt bir yaklaşım sergileyen çatı eki, bu özelliklerine karşın kütle oranları ve geçirgenliği sayesinde çevresindeki dokuya saygılı bir tutum sergilemektedir (Şekil 186).

Şekil 186. İngiliz Müzesi Çatı Eki ve Yaya Sirkülasyonu (url-69)

Çağdaş ekin tasarımında cam ve çelik malzeme kullanılmıştır. Tablo 23'te de değerlendirildiği gibi renk ve doku itibarıyla çağdaşlığını vurgulamanın yanı sıra, tarihi yapının sosyal ve kültürel sürekliliğine katkı sağlamıştır. Aynı zamanda strüktürel açıdan tarihi yapıya eklenirken az yük getirmiş ve yapının en az ölçüde etkilenmesini sağlamıştır.

Çevresinde konumlanan galerileri birbirine bağlayan bu büyük avluya tarihi müzenin zemin kotundan girilmektedir. Bu hacim içerisinde kafeler, bilgi merkezleri ve kitapçı yer almaktadır. Tam ortada ise büyük bir okuma alanı bulunmaktadır (Şekil 187 ve 188).

Şekil 187. İngiliz Müzesi Plan ve Kesit (url-69)

İngiliz Müzesi'nin avlusuna eklenen çağdaş çatı örtüsünün müzenin karakterine katkı sağladığı şüphesizdir. Müzenin içeriisinde sergilenen eşsiz sanat eserlerinin yanı sıra büyük avlu da ziyaretçilerin müzeye geliş sebeplerinden biri olmuştur. Bu bağlamda tarihi müze yapısına getirilen çağdaş ek müzenin tarihi ve kültürel sürekliliğini sağlamış, işlevsel açıdan da gelişen ihtiyaç programını ve ziyaretçi yoğunluğunu karşılaması bakımından başarılı bir örnek olmuştur.

Şekil 188. İngiliz Müzesi İç Mekan Görünümleri (url-69)

4.2.11 Jona Belediye Müzesi, İsviçre

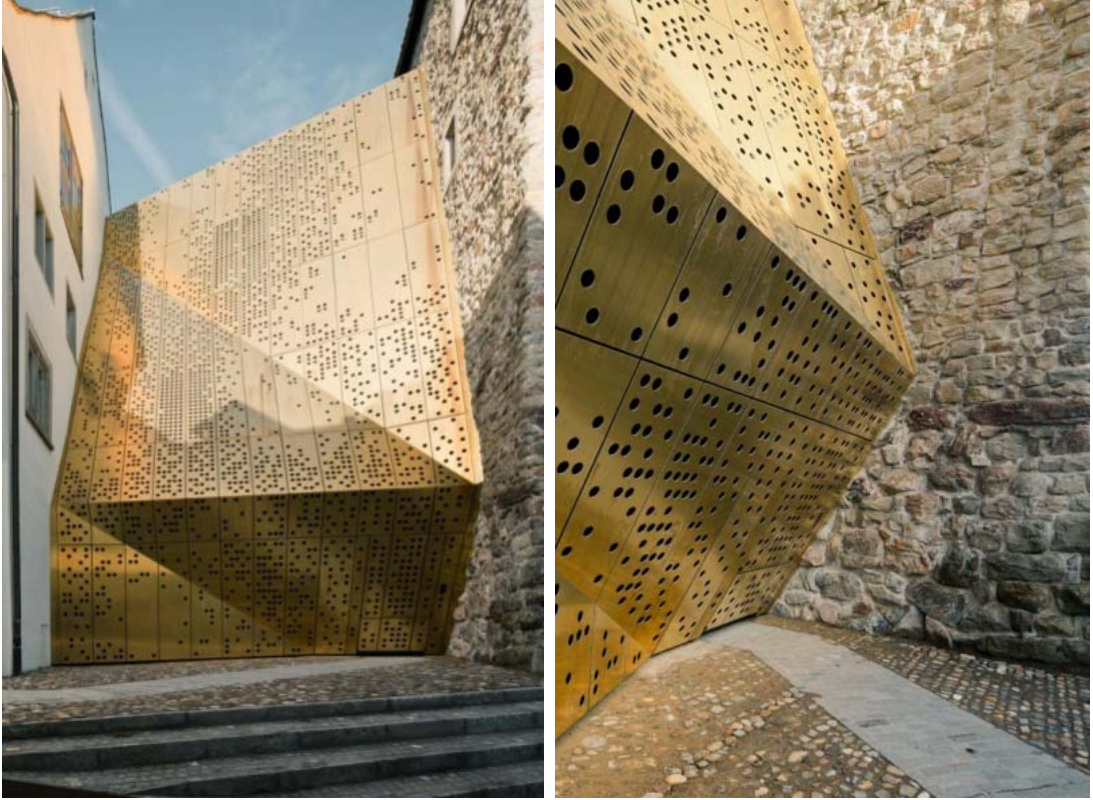
16. yüzyılda inşa edilen kule ve meskenden oluşan tarihi yapı kompleksi İsviçre'de yer almaktadır. Yapı 20. yüzyıla kadar korunmuş ve 1943 yılından itibaren de müze olarak kullanılmaya başlanmıştır. Yıllar boyunca birçok bakım, onarım ve yenileme faaliyetleri sonucunda cephe düzeni ve strüktüründe oluşan tahribatlardan dolayı 2002 senesinde detaylı bir yenileme çalışmasından geçmesi gerektiğine karar verilmiş, 2007'de de uygulamaya geçilmiş ve 2011'de tamamlanarak açılmıştır (Şekil 189).

Şekil 189. Jona Belediye Müzesi Restorasyon Sonrası (url-70)

Tarihi yapının plan şeması yıllar boyunca geçirdiği değişimler sonucu oldukça karmaşık hale geldiği ve günümüz müze gereksinimlerini karşılayamayacak durumda olduğu için yeni mekan ihtiyacı meydana gelmiştir. Bu doğrultuda hem tarihi yapının yeni mekan ihtiyacını karşılamak hem de yeni bir karakter kazandırmak amacıyla ek yapı getirilmiştir.

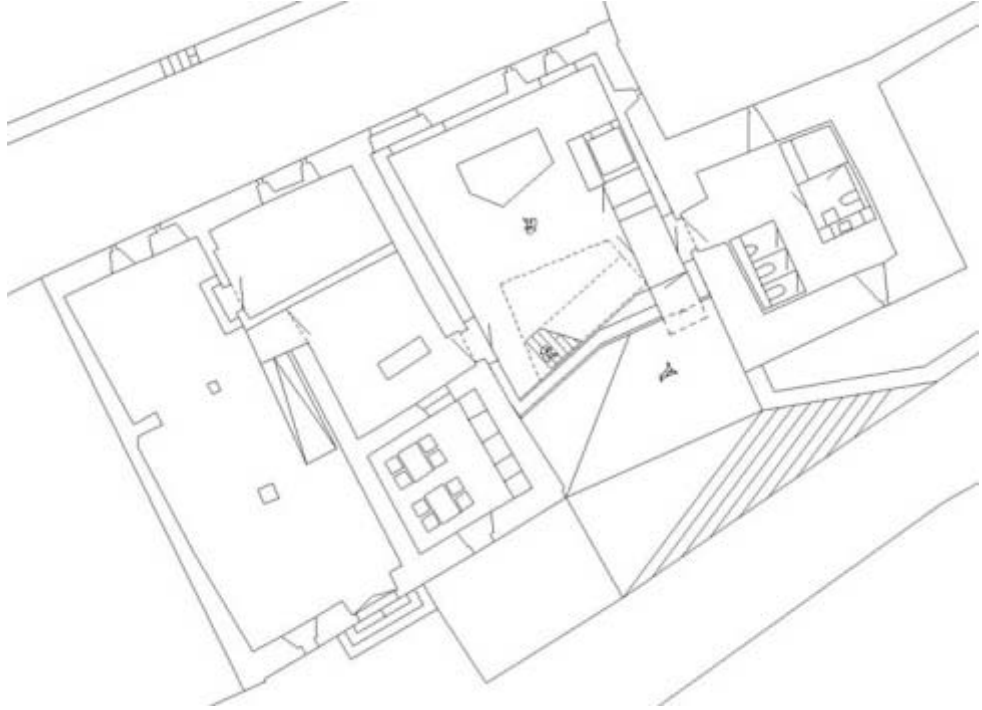
Ek yapı tarihi yapıya ve yer aldığı tarihi dokuya duyarlı biçimde yerleşmiştir. Kasabanın silüetine giren kuzey cephede ek yapı görünmez kılınarak tarihi yapının arka cephesine, dar sokakların arasına saklanmıştır. Bununla birlikte ek yapının görünen bronz cephesi yer aldığı tarihi çevre için bir odak meydana getirmiş ve müzenin dikkat çeken giriş hacmini oluşturmuştur. Ek yapı gabarisi ve kütle oranları açısından yer aldığı dokuya saygılı bir tutum sergilemekle beraber cephesinde kullanılan bronz metal plakalarla çağdaşlığını vurgulamaktadır (Şekil 190).

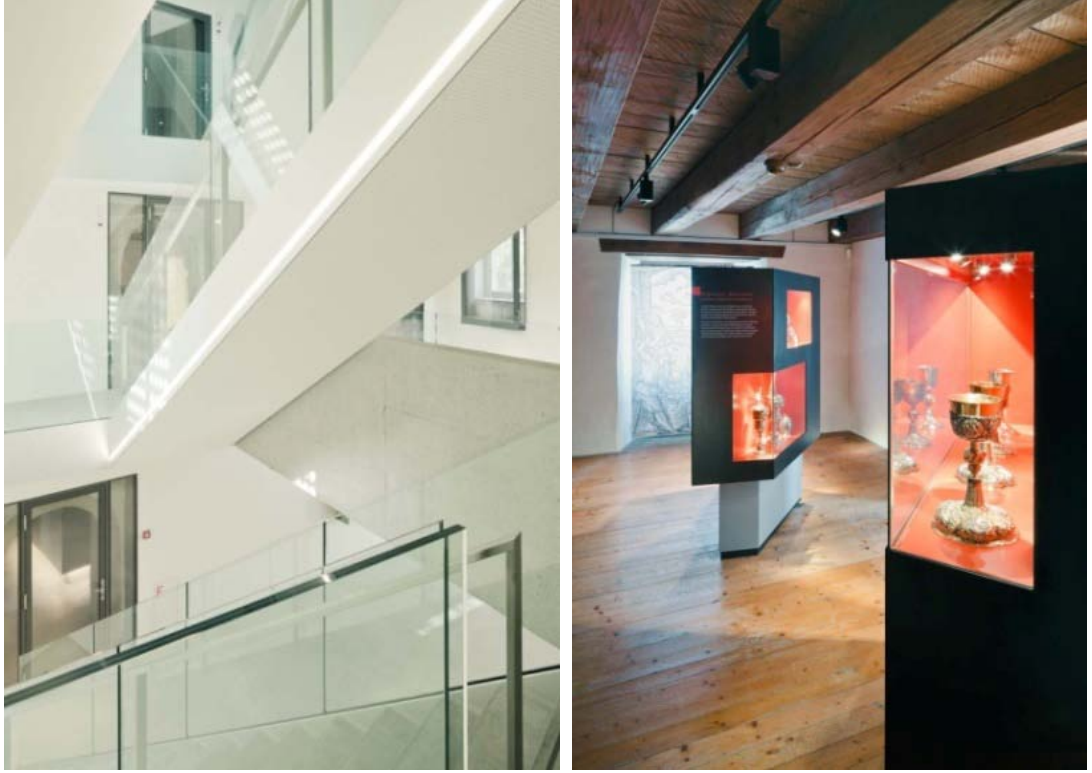
Şekil 190. Jona Müzesi Ek Yapısı (url-70)

Yeni yapı, tarihi yapı kompleksinin iki yapısını birbirine bağlamıştır. Ayrıca tarihi müze yapısının engelliler için de ulaşılabilir olmasını sağlayan ek yapı sayesinde müze kompleksi, günümüz ihtiyaçlarını karşılayacak hale gelmiştir. İki tarihi yapının arasına konumlanan ek yapı, tarihi yapıların yan yüzeylerindeki pencere ve kapılarını kapatmayacak şekilde biçimlenmiştir.

Ek yapıdan içeri girer girmez ziyaretçilerin, iki kat yüksekliğindeki ana mekanda bulunması sağlanmıştır. Tarihi yapı kompleksinde merkezi konumda yer alan ek yapı geniş ve ferah iç mekan kurgusu sayesinde büyük bir etkinlik alanı olarak da kullanılabilir (Şekil 191 ve 192).

Şekil 191. Jona Müzesi Plan ve Kesit (url-82)

Şekil 192. Müze ve Ek Yapı İç Mekan Görünümleri (url-70)

Tablo 24'te değerlendirmesi yapılan müze yapısı eki, eklendiği tarihi binaların kısmen karanlık ve yoğun iç mekanlarına karşılık , çatıdan ışık alışı ve ışığın katlara yayılmasıyla oluşan aydınlık etki, eski ve yeni olan arasında karşıtlık oluşturarak algıyı güçlendirmektedir. Bu sayede müze yapısının içerisinde eski ve yeni arasında gezinirken tarihte ileri ve geri gitmek gibi bir his uyandırmaktadır.

Müze kompleksinin içerisinde yer alan yönlendirici çizgiler ve yer yer kasaba manzarasının izlenebileceği açıklıklar sayesinde ziyaretçilerin bina içerisinde gezinmesi teşvik edilmiştir (Şekil 193).

Şekil 193. Jona Belediye Müzesi Kasaba Silueti (url-70)

4.2.12 Saint Maurice Manastırı Koruma atısı, İsviçre

1500 yıllık tarihi manastır kalıntısı olan Saint Maurice Manastırı Arkeolojik Alanı, yanibaşında yer alan uçurumdan kopup düşen kaya parçalarını engellemek amacıyla koruma altına alınmıştır. Bu koruma, alanın üzerine getirilen ağdaş bir örtü eki ile sağlanmıştır. Koruma çatısı olarak bilinen bu yöntem arkeolojik alanların, yapı kalıntılarının üzerine koruma amaçlı sıkça tercih edilmektedir (Şekil 194).

Şekil 194. Saint Maurice Manastırı Koruma çatısı (url-83)

1611 yılında tarihi manastırın yanında yer alan uçurumdan kopup düşen büyük bir kaya parçası manastırın büyük ölçüde hasar görmesine sebep olmuştur. 1942'de düşen büyük kaya parçası ise tarihi manastır yapısını iyice harabe hale getirmiştir. Bu olaylar sonucunda tarihi yapı kalıntısının korumaya alınmasına karar verilmiştir.

Eklenen koruma çatısı iç mekanda sakin ve dengeli bir ortam oluşturmaktadır. Bu koruma çatısı tarihi yapının ayakta kalan yüzeylerinin arasına inşa edilmiştir. Koruma çatısının üzerindeki taşlar cam örtü üzerinden bir filtre görevi görerek ışığın iç mekana eşit şekilde yayılmasını sağlamıştır (Şekil 195).

Şekil 195. Koruma Çatısı Üzerindeki Taşlar (url-83)

Tablo 25'te değerlendirmesi yapılan koruma çatısı üzerindeki taşların kuşbakışı görünümü tarihi manastırın yer aldığı doku ile uyumlu bir birliktelik sağlamıştır. Cam ve çelikten oluşan ağdaş görünüm taşların altına gizlenerek; dışarıdan manastırın çatısı olarak, i mekandan ise koruma amaçlı gelen ağdaş bir örtü olarak algılanmaktadır (şekil 196).

şekil 196. Saint Maurice Manastır Kalıntısı Koruma çatısı (url-83)

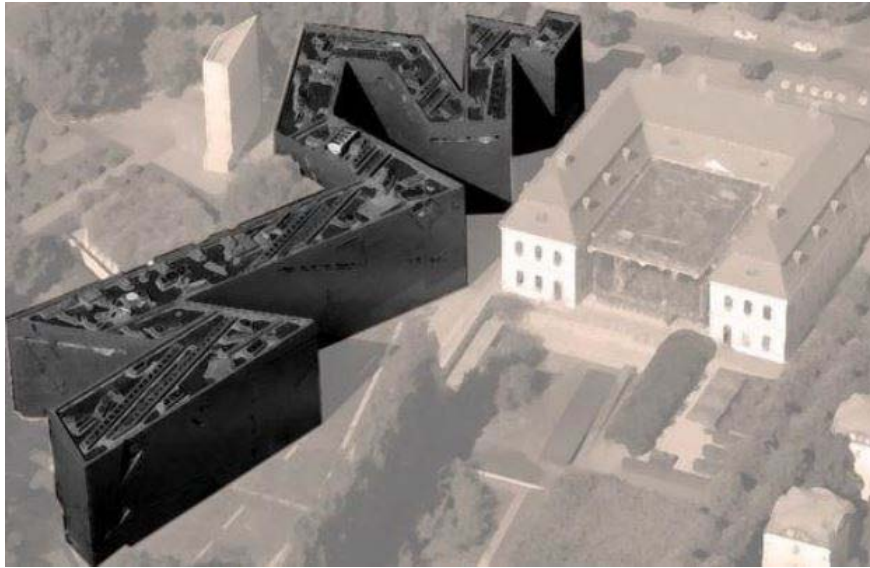
4.2.13 Yahudi Müzesi, Almanya

1933 yılında Berlin'de inşa edilen tarihi müze yapısına Daniel Liebeskind tarafından 2001'de bir ek yapı getirilmiştir (Şekil 197).

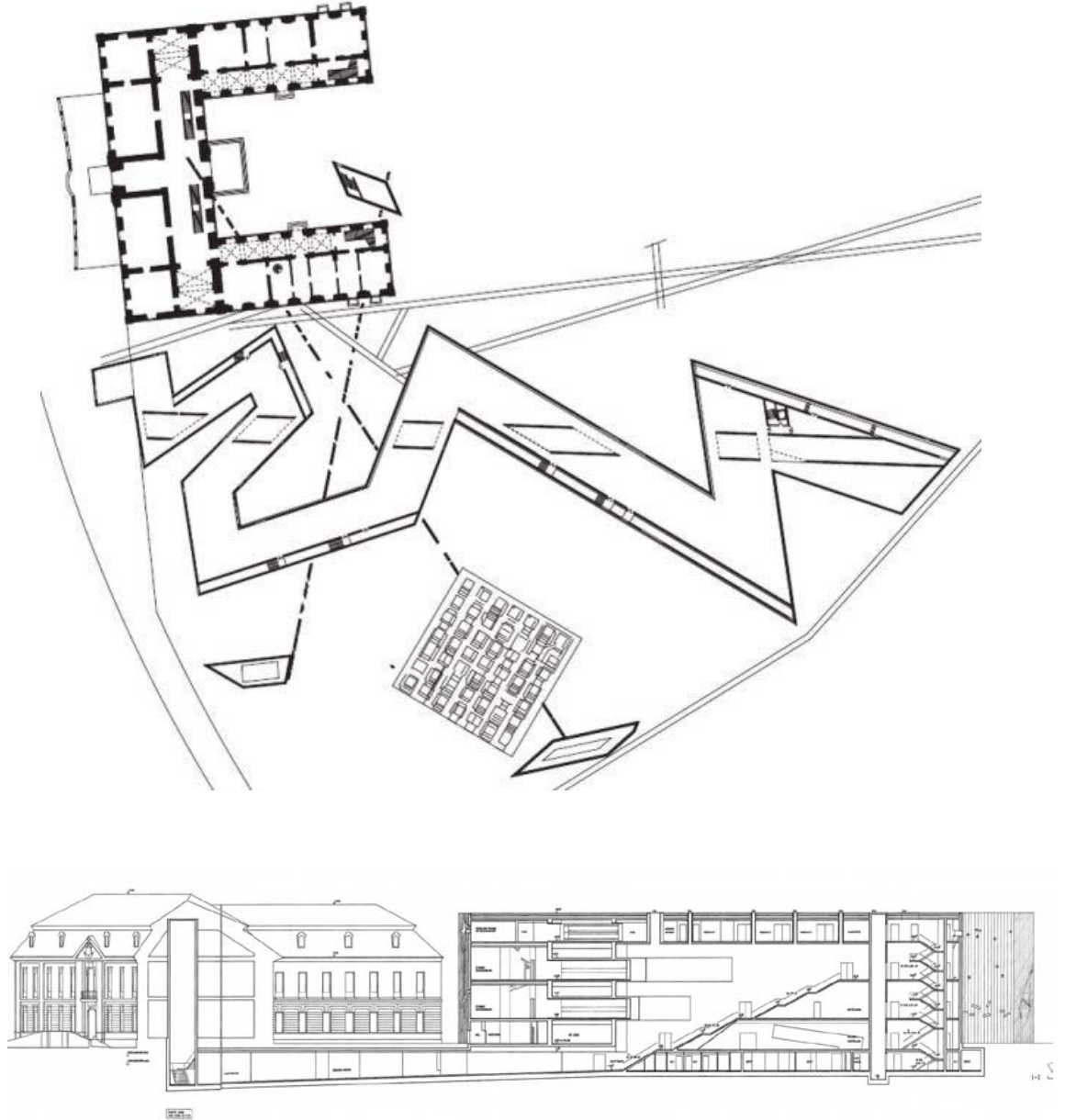
Şekil 197. Yahudi Müzesi Genel Görünüm (url-84)

Tarihi yapıya eklenen çağdaş ek yapı çarpıcı görsel etkisinin yanı sıra bir takım kaygı ve anlamları da yansıtmaktadır. Libeskind, Yahudi kültürünü mimariyi kullanarak aktarmak ziyaretçilere anlatmak istemekteydi. Müzenin güncel durumu incelendiğinde bu amaca ulaşılmış olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 198).

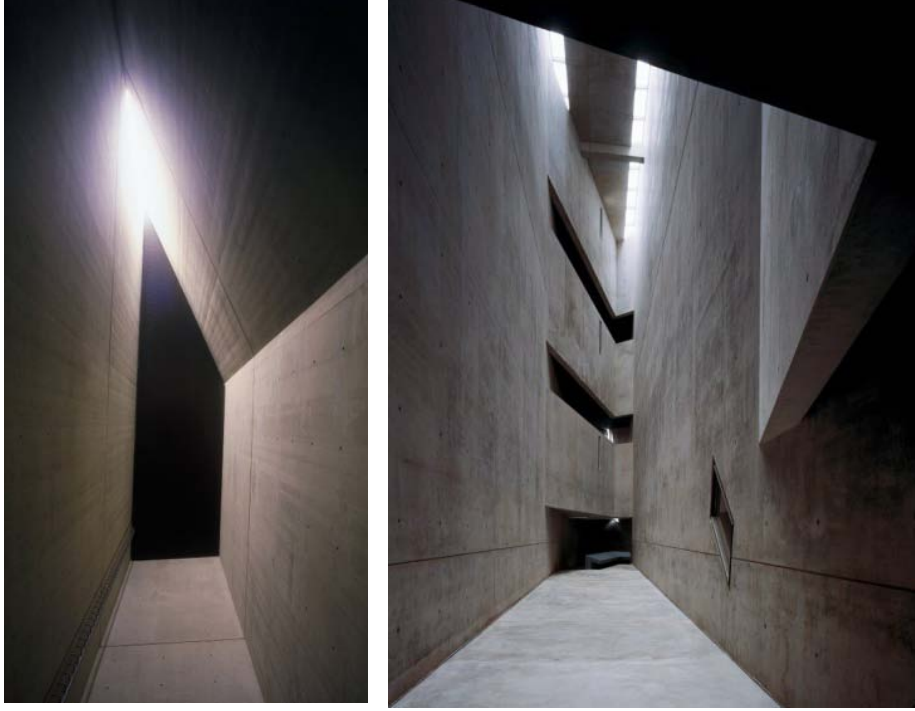
Şekil 198. Müze Ek Yapısı (url-84)

Tarihi müze yapısı ve ek yapının formları oldukça farklı olsa da ek yapıya tarihi yapının içerisinden geçilerek girilebiliyor olması bütünlük adına olumludur (Şekil 199).

Şekil 199. Yahudi Müzesi Plan ve Kesit (url-84)

İçi tamamen betonarme olan ek yapı ince ışıklarla aydınlatılmıştır. Burada da bir mesaj verme kaygısı güdülmektedir. Ek yapının zigzag plan şeması da aynı şekilde görünenin çok ötesinde manalar içermektedir (Şekil 200).

Şekil 200. Yahudi Müzesi İç Mekanlar (url-84)

Tablo 26'da bahsedildiği üzere Yahudi Müzesi yüklediği anlam ve vermek istediği mesajı kendine özgü üslubuyla aktarmayı başarabilmiş olsa da eklendiği tarihi yapıyla olan zıt yaklaşımı oldukça tartışma konusu olmuş bir ek örneğidir (Şekil 201).

Şekil 201. Yahudi Müzesi (url-84)

4.2.14 Dresden Askeri Tarih Müzesi, Almanya

19.yüzyıla ait olan müzenin cephesi bölünerek çağdaş bir ek yapı getirilmiş, bir nevi mevcut tarihi yapıya sataşmıştır. Tasarımı yapan mimar Libeskind asıl amacının müzenin arkasına bir uzantı eklemek olduğunu, cepheyi korumak olmadığını dile getirmiştir (Şekil 202).

Şekil 202. Dresden Askeri Tarih Müzesi Genel Görünüm (url-85)

Libeskind diğer tarihi yapılarda çağdaş ek ve ek yapı tasarımlarında olduğu gibi Dresden Müzesi ekinde de form ve üslubuyla bir anlam ve mesaj verme çabasındadır. Tasarımın olumlu veya olumsuz yönlerini bir kenara bırakacak olursak sadece bir mimari tartışma ortamı oluşmasına aracılık etmesi bile olumlu olmuştur. Ziyaretçilerin müze, mimarlık, tarih ve kent ile ilgili düşüncelerini sağlamıştır (Şekil 203).

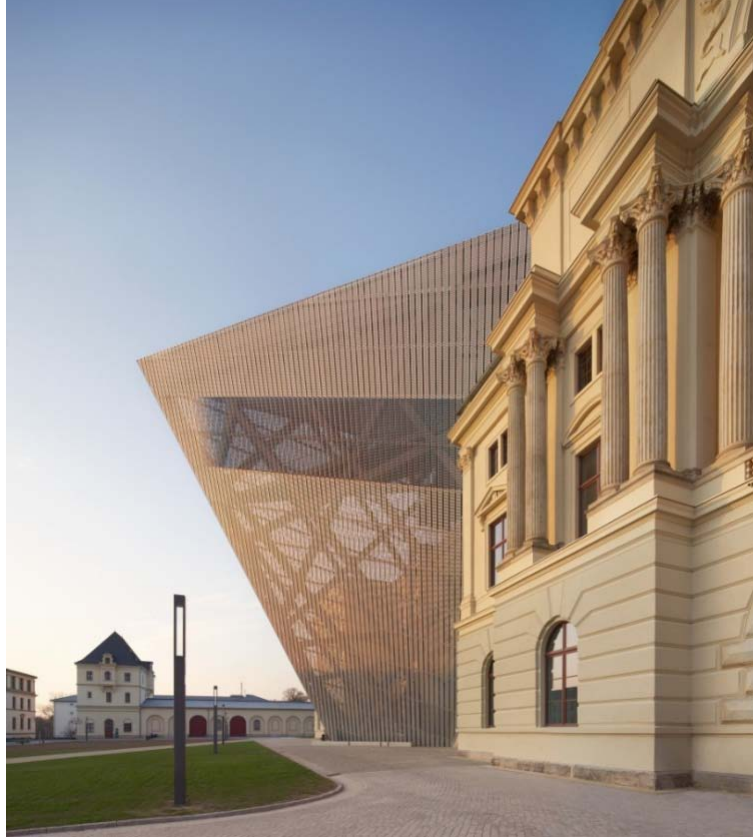
Şekil 203. Dresden Askeri Tarih Müzesi Ön Cephe (url-85)

Çağdaş ek yapı, tarihi müzenin simetrisini beş katlı beton ve çelik bir hacimle kesintiye uğratmıştır. Böylece yeni cephe açık ve şeffaf bir görünüm kazanmıştır. Tablo 27'de bahsedilen ve değerlendirilen yeni cephe açık ve şeffaf oluşuyla mevcut binanın opak ve sert ifadesiyle çelişerek bir kontrastlık meydana getirmektedir. Bu da yenilenen müzenin karakterini oluşturmaktadır. Aynı zamanda tarihi müzenin yer aldığı Dresden eski yoğun ziyaret edilen günlerimizin aksine son zamanlarda oldukça sakin bir yere dönüşmüştür. Çağdaş ek ile yenilenen müze sayesinde bölge için bir odak oluşturarak daha fazla insana ulaşmayı hedeflemiştir (Şekil 204).

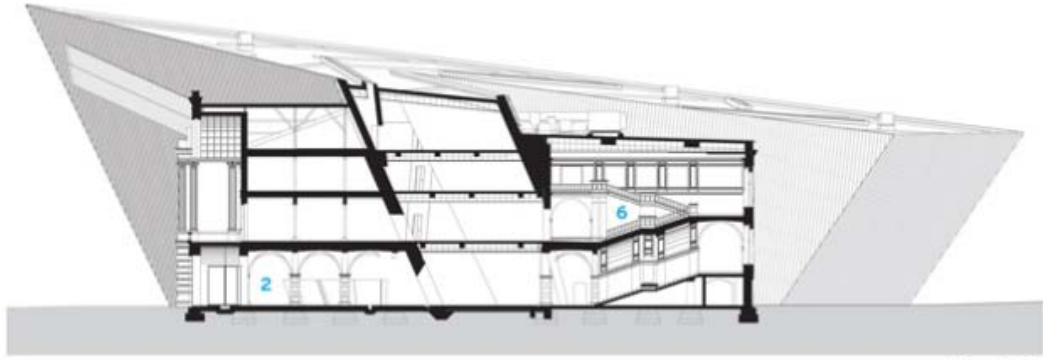
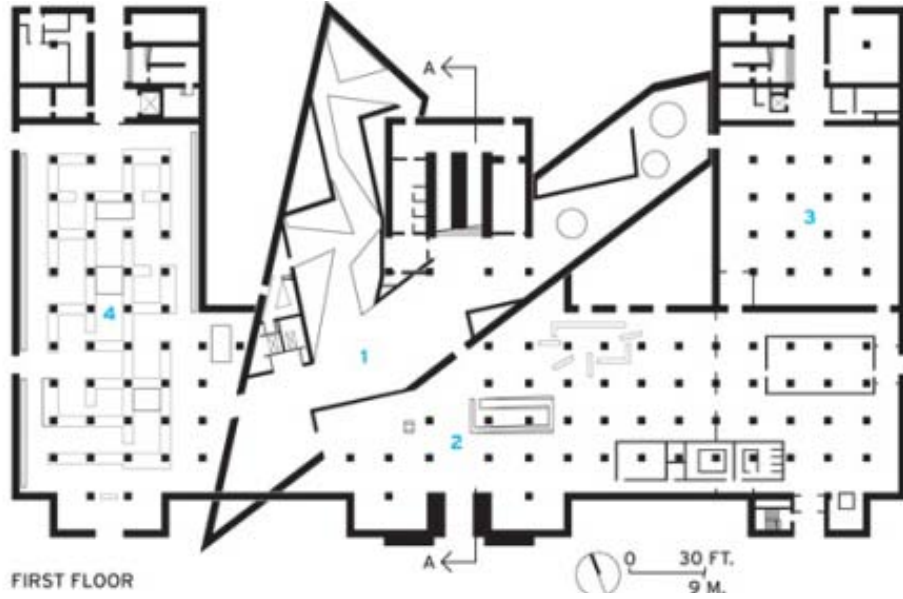

Şekil 204. Dresden Müzesi Arka Cephe (url-85)

Tasarımı yapanlar için; tarihi yapı aynı zamanda geçmişin ciddi otoriter tavrını ifade ederken, çağdaş ekle birlikte yeni cephe, demokratik günümüz toplumunu yansıtmaktadır. Bu etkileşim sayesinde müzenin karakteri oluşmuştur (Şekil 205 ve 206).

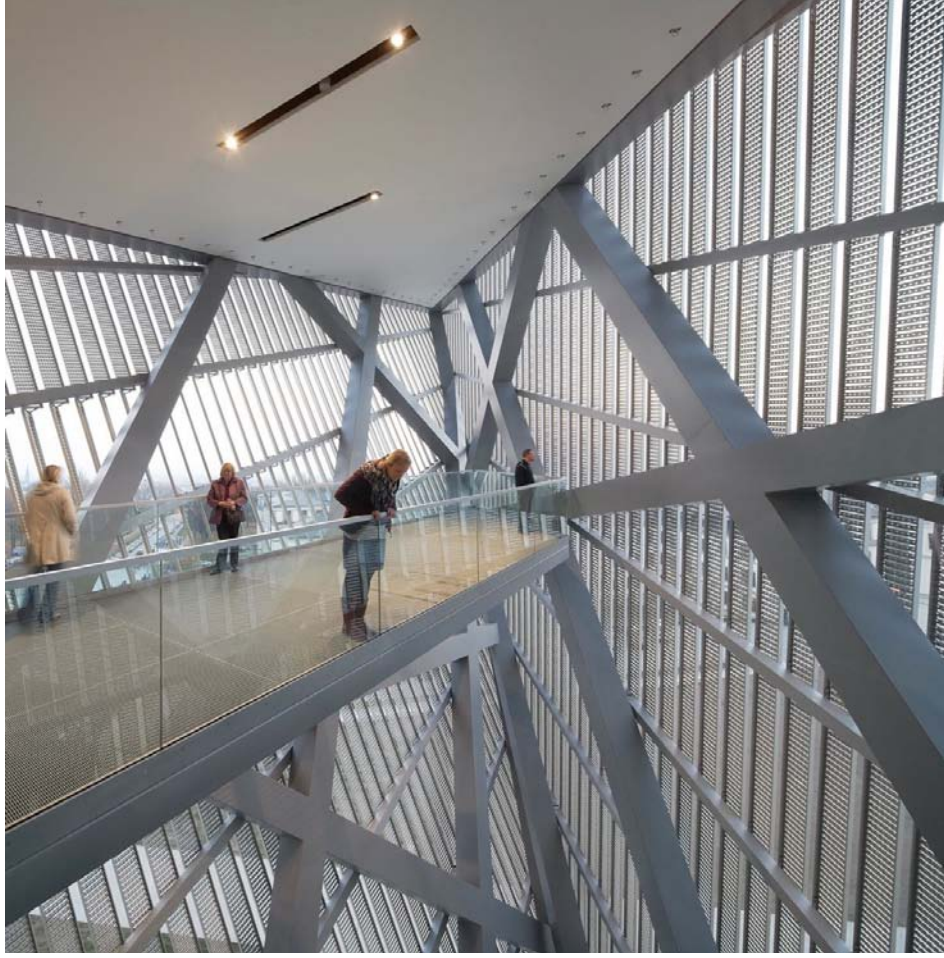

Şekil 205. Dresden Müzesi Ek Yapım Aşaması (url-85)

Şekil 206. Dresden Müzesi Plan ve Kesit (url-85)

Müzenin ihtiyacı doğrultusunda ek birimleri barındıran yeni yapı ön cepheye doğru uzanarak bir seyir terası da oluşturmaktadır. Bu sayede yüklendiği anlam ve çarpıcı görsel etkisinin yanı sıra kullanıcılar için ön cepheden şehrin seyredilebileceği bir mekan meydana gelmiştir (Şekil 207).

Şekil 207. Dresden Müzesi Seyir Terası ve Gece Görünüm (url-85)

4.2.15. James Simon Galerisi, Almanya

David Chipperfield tarafından tasarlanan Berlin Müzeler adasının ilk yeni binası olma özelliğine sahip yapısı James Simon Galerisi bir diğer özelliğiyle de Müzeler Adası'nın yeni giriş binası olarak hizmet vermektedir (Şekil 208).

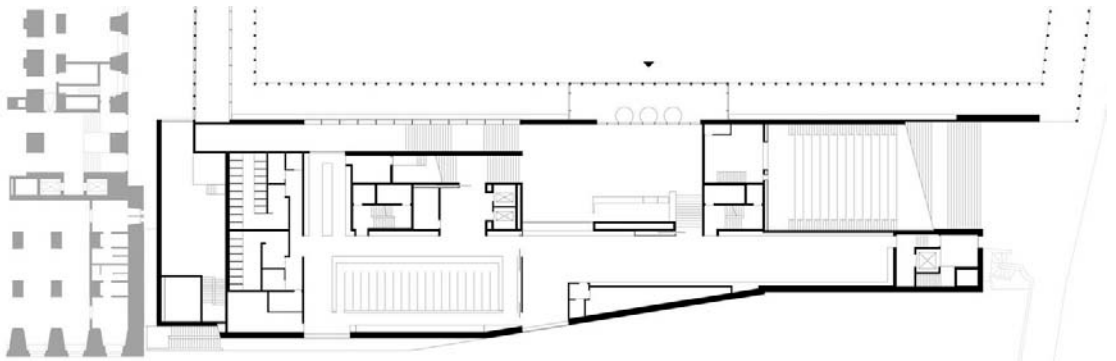
Şekil 208. James Simon Galerisi Genel Görünüm (url-86)

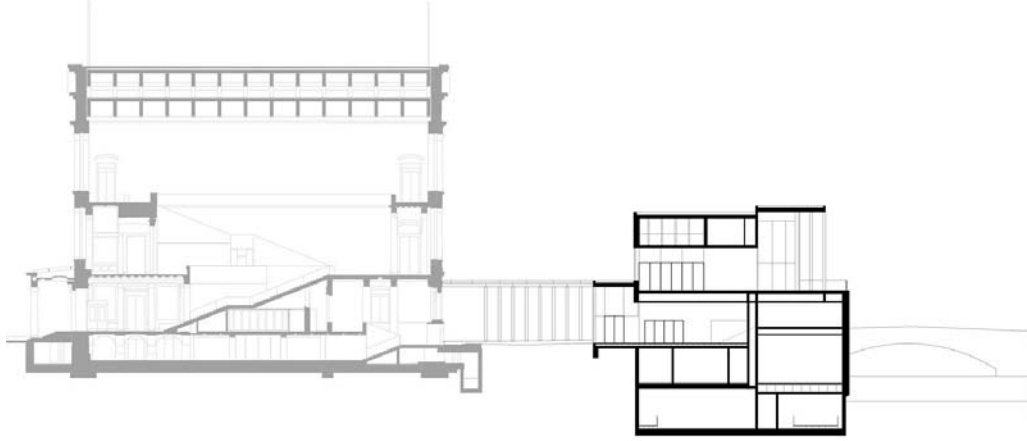
James Simon Galerisi hemen yanındaki nehir ile diğer yanındaki Neueus Müzesi arasındaki bütünlüğü sağlamaktadır. Galerinin bodrum katından diğer müzelere geçiş sağlanmaktadır. Bununla birlikte adaya hizmet edecek ek birimleri de barındırmaktadır (Şekil 209).

Şekil 2)

Ek yapının girişinde yer alan geniş merdivenler sayesinde ziyaretçiler müzeye davet edilmektedir. Merdivenler sayesinde üst kote gelen ziyaretçiler fuaye alanına gelmektedir. Fuaye alanı ise kafeteryayı da barındırmaktadır (Şekil 210).

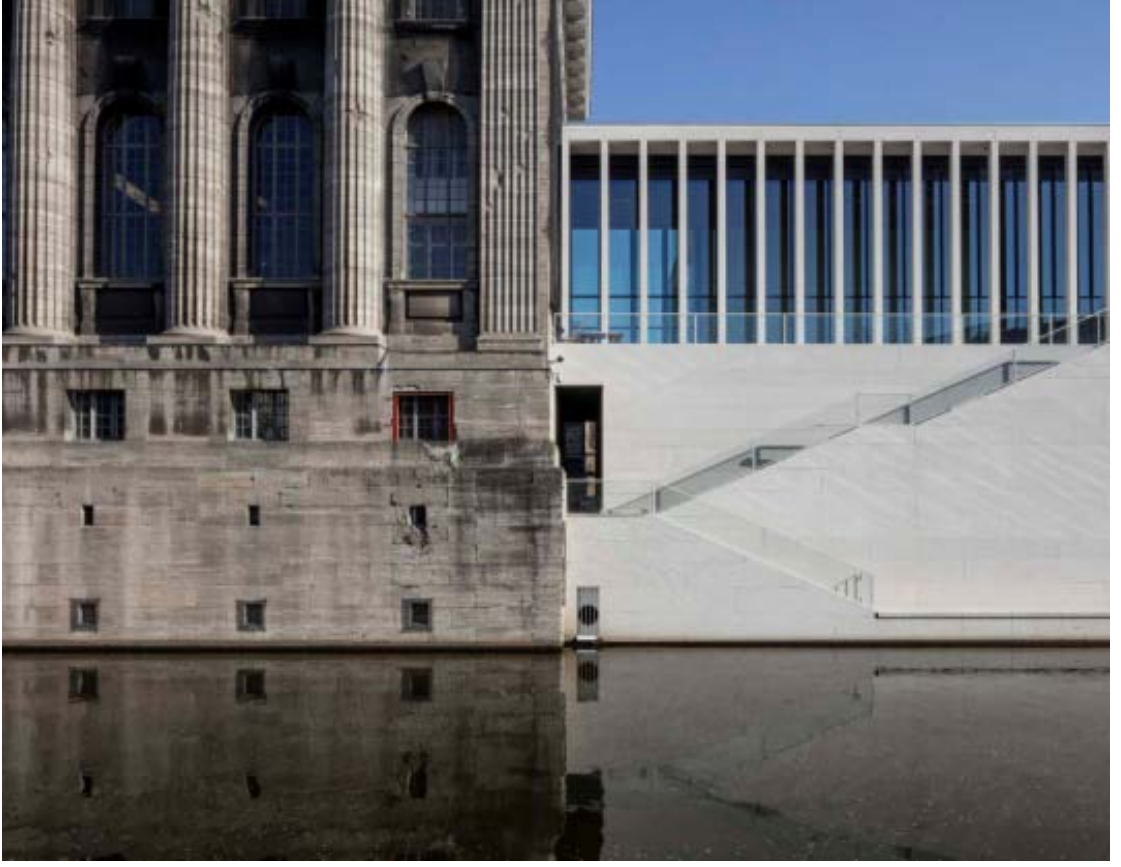

Şekil 210. James Simon Galerisi Çizimleri (url-86)

Eklendiği müzenin cephesi boyunca devam eden tarihi sütunlar çağdaş biçimde yorumlanarak James Simon Galerisi'nin cephesinde devam etmektedir. Tablo 28'de değerlendirilen yeni yapının genel üslubunda da adada yer alan tarihi müzelerin belirleyici unsurları yorumlanarak vurgulanmıştır. Dış mekan merdivenleri, cephe özellikleri, avlular bunlardan bazılarıdır (Şekil 211 ve 212).

Şekil 211. James Simon Galerisi (url-86)

Şekil 212. James Simon Galerisi Cephe (url-87)

5. SONUÇ

Bu çalışma kapsamında yapılan araştırmalar, analiz ve gözlemler sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Tarihi çevreler buldukları kentin özgün değerini, kimliğini yansıtan geçmişle gelecek arasında köprü vazifesi gören unsurlardır. Tarihi ve kültürel süreklilik ancak bu dokuyu koruyup yaşatarak gelecek nesillere aktarılabilir. Bu dokularda yer alan yapıları yaşattığımız sürece kentin okunabilirliği artacaktır. Bu doğrultuda tarihi çevreleri yaşatmanın yolu günümüze dair değerlerin katılımıyla topluma entegrasyonunu sağlamakla mümkün olabilir.
- Toplum zaman içinde ekonomik, kültürel, sosyal, teknolojik değişimlere uğramakta ve yaşanan çevre de bu değişimden etkilenmektedir. Bu etkileşimin yeni mekân ihtiyaçlarını doğurması kaçınılmazdır. Tarihi çevre ve tarihi yapılarda ortaya çıkan yeni mekân ihtiyaçları getirilen ek yapı, ek mekân ve ek eleman gibi farklı ölçek ve biçimlerde çözülebilmektedir.
- Tarihi dokuda ek yapı tasarımı; kütle, konum, cephe gibi farklı ölçütler açısından çok yönlü düşünülmesi ve analiz edilmesi gereken bir konudur. Ek yapılar konumlanışları itibariyle mevcut tarihi yapılarla bitişik veya ayırık tasarlanabilmektedir. Tasarım yaklaşımı açısından ise tarihi yapıyla benzer/taklitçi, tarihi yapının yorumlanmış hali ve zıt/aykırı olarak ele alınabilmektedir. Tüm bu yaklaşım ve ölçütler doğrultusunda ek tasarımı yapan mimarın kişisel tecrübesi de sonucu etkileyen önemli bir faktördür. Her ne kadar tarihi dokuda yeni yapı veya ek tasarımının belli başlı kuralları olsa da eski ile yeninin uyumunun nasıl yakalanacağı hususu yoruma açık ve değişken bir konudur.
- Tarihi yapı veya dokuda ek tasarlarken unutulmaması gereken ana kriter tasarlanan ek veya ek yapının çağını yansıtmaması olmalıdır ki, bu yüzden ek konusu çağdaş ek kavramı ile ifade edilmektedir. Nasıl ki geçirdiği restorasyonlar sonrası tarihi bir yapıya bakıldığında hangi dönemde hangi müdahale ve eklerin yapıldığı okunabiliyorsa çağdaş ek de yapıldığı dönemi yansıtmalıdır. Ek;

malzeme,yapım tekniği ve biçim gibi kriterlerle çağdaşlığını ifade edebilmelidir. Kolay sökülür takılır olması, dönemini en etkin biçimde vurgulaması, hafif olması ve tarihi yapı baskılayıp önüne geçmemesi, eklemleendiği yapı veya çevreyi ortaya çıkarması ilkeler çağdaş ek tasarımında önemli hususlardır.

- Çalışma kapsamında, Türkiye'de ve dünyada tarihi doku ve yapıda çağdaş ek konusuna misal teşkil edebilecek uygulamalar belirlenmiş ve bu örneklerin çeşitli kriterlere göre irdelenmiştir.
- Ek yapı, ek mekân ve ek eleman konusunda olumlu örneklerin çoğununmalzeme ve yapım tekniği ile çağını yansıtan ilaveler olduğu görölmektedir. Örneklerin çoğunda ise ek; hem biçim ve geometri hem de malzemesi itibariyle çağdaşlığını vurgulamaktadır.
- Başarılı örneklerin ortak özelliği tasarımcıların tarihi çevre ve yapıları çok iyi analiz etmesidir. Başarısız örneklerin ise tam tersine içinde bulunduğu çevreyi ve eklemleendiği yapıyı iyi analiz etmemesi ortak özellikleri olarak öne çıkmaktadır.
- İyi bir koruma uygulamasının iyi bir mimarlık bilgisi gerektirmesi gibi, başarılı ek tasarımlarının da iyi bir tarihi bina bilgisi gerektirdiği görölmektedir.
- Tarihi yapının orijinal doku ve malzemesine yakın malzemeler tercih edilerek uyumlu bir görünüm elde edilmesi ek uygulamalarındaöne çıkan tercihlerdendir. Bunun yanında, tarihi yapılardaki eklerde çağdaş malzemeler tercih edilerek; hem üslup hem de malzeme olarak bir arada farklı bir görüntü ortaya çıkaran örnekler de az değildir. Bu tür kullanımla bir yandan geçmişte tercih edilen malzeme, teknik ve doku ile diğer yandan günümüzde tercih edilen çağdaş malzemenin kullanım biçimi sergilenerek aradaki zaman farkı farklı açılardan görülebilmektedir. Bu durum sürekliliğin sağlanması açısından olumlu bir yaklaşımdır.
- Tarihi yapılardaki başarılı ekler, uyumlu ama karakterli, oran ve malzeme seçimleri uyumlu ve iyi analiz edilmiş örneklerdir.

- Ülkemizde başarılı örneklerin sayıca az olmasının önemli sebeplerinden birisi, katı yorumlanan koruma mevzuatı ve ilkeleridir. Diğer bir sebep de imar mevzuatı ve planlarının nitelikli uygulamaları kısıtlayıcı yönde kullanılmasıdır.
- Ülkemizdeki uygulamalarda ek konusu çağdaş ek kavramından farklı olarak algılanmakta ve uyum kisvesi altında taklitçi yaklaşımlar göze çarpmaktadır.
- Hem mimari kalite, hem de koruma uygulamalarının başarısı açısından mimari tasarım ile koruma konusunu birlikte ele alan projeler çoğaltılmalıdır. Ayrıca mimarlık eğitiminde de mimari tasarım ve tarihi yapı konuları daha fazla birlikte ele alınmalıdır.
- Tarihi yapıların özgün şekliyle korunması ne kadar ayrıntılı bir süreç gerektiren bir konuya, tarihi doku ve yapılara ilave edilecek çağdaş eklerin tasarım kararlarını belirlemek ve uygulamak da bir o kadar ayrıntılı ele alınması gereken çok yönlü araştırmalar gerektiren bir husustur. Çalışma kapsamında incelenen örnekler içerisinde başarılı örneklerle birlikte olumsuz yönler barındıran uygulamalar da az olmasa bile tarihi çevrede yeni yapıyı ve tarihi yapılardaki çağdaş ekleri gündeme getirmesi ve tartışma ortamı oluşturması sebebiyle mimarlığın gelişimi adına katkı sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- 2863, K.** (1983). *2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu*. TBMM.
- Açıksöz, S.** (2007). Kentsel Peyzajda Geleneksel Dokunun Sürdürülebilirliği: Bartın Örneği. *Tarım Bilimleri Dergisi* .
- Ahunbay, Z.** (1996). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*. İstanbul: YEM Yayınları.
- Alp, A. V.** (2011, 08 08). *Sedad Hakkı Hoca'ya Saygısızlık, Vefasızlık*. 2019 tarihinde mimdap.org: <http://www.mimdap.org/?p=67865> adresinden alındı
- Alper, M.** (2018). *Cibali Tütün ve Sigara Fabrikası'ndan Kadir Has Üniversitesi'ne Bir Yeniden İşlevlendirme Süreci*. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi.
- Altınoluk, Ü.** (1998). *Binaların Yeniden Kullanımı*. İstanbul: YEM Yayınları.
- Altınöz, B.** (2010). Tarihi Dokuda Yeni'nin İnşası. *Ege Mimarlık Dergisi* , İstanbul.
- Arabacıoğlu, P.** (2007). Tarihi Çevrelerde Yeniden Değerlendirme Kavramı. *Megaron* .
- Asatekin, G.** (2011). Miş Gibi Yapılar Üzerine İkinci Yazı. *Batı Akdeniz Mimarlık Dergisi* .
- Batur, A.** (2003). Kentsel Korumada Cephe Sürekliliği: Konuralp örneği. *Mimar.ist Dergisi* .
- Batur, A.** (1975). *Tarihi Çevre Korumasında Siyasal ve İdeolojik Boyutlar*. İstanbul.
- Bayraktar, G.** (2015). *TARİHİ ÇEVREDE DEĞİŞİM OLGUSUNUN YENİ DOKU ve YENİ YAPI TASARIMI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ-İSTANBUL BEYOĞLU DEMİRÖREN AVM. ÖRNEĞİ*. İstanbul: Y.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Bektaş, C.** (1992). *Koruma Onarım*. Literatür Yayıncılık.
- Binan, C.** (2014). Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi ve Koruma-Restorasyon Uygulamalarında İlkelerin Önemi Üzerine Bir Değerlendirme . *Türkiye ve İtalya'dan Restorasyon Uygulamaları* (s. 110). İstanbul: Vakıflar Genel Müdürlüğü.
- Bostancı, S.** (2008). *Kent Silüetlerinin Entropi Yaklaşımı ile Değerlendirilmesi*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama bölümü Doktora Tezi.

Brolin, B. C. (1980). *Architecture in Context: Fitting New Buildings with Old*. U.S.A.: Van Nostrand Reinhold Company.

Büyükmihçi, G. (2015). Tarihi Dokuda Yeni Yapı Uygulamaları; Yasal ve Eylemsel Sınırlar. 9. *Uluslararası Sinan Sempozyumu*. Trakya Üniversitesi.

Ching, F. (2007). *Mimarlık Biçim, Mekan ve Düzen*. İstanbul: Yem Yayınları.

Cordan, Ö. (2002). *Mimari Formun Kavramsal Analizi*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Dibner, D. (1985). *Building Additions Design*. U.S.A.: Mc Graw-Hill Book Company.

Duralı, İ. (2007). *Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma Uygulamalarının İrdelenmesi*. M.S.Ü.

Ekinci, O. (1991). Muğla "Deneyiminden" Esinlenerek... Kültürel Çevre Ve Mimarlık Üzerine. *Mimarlık Dergisi* .

Eldem, N. (1992). Tarih Bilinci ve Çağdaş Kişilik. *Arradamento Dekorasyon* .

Emre Madran, N. Ö. (2005). *Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması*. Ankara: TMMOB Mimarlar Odası.

Erder, C. (1975). Tarihi Çevre Bilinci. *Odtü Mimarlık Fakültesi Yayınları* .

Erder, C. (1999). *Tarihi Çevre Kaygısı*. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.

Eruzun, C. (1989). Kentsel Sitlerin Korunmasında Yerel Yönetimlerin Önemi. *Türkiye 11. Şehircilik Günü Kolokiyumu. Tarihi Kentlerde Planlama Düzenleme Sorunları*. Edirne.

Güler, Ö. (2004). *Tarihi Çevrelerde Çağdaş Bina Tasarımı: Ortaköy ve Yakın Çevresinde Yeni Bina Uygulamalarının Değerlendirilmesi*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.

Gültekin, Y. (2009). Güçlü ve Zamanın Ötesinde Bir Mimarlık: 2009 Pritzker Mimarlık Ödülü Peter Zumthor'a Verildi. *Mimarlık* .

Hasol, D. (2005). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi.

Hasol, D. (1989). Louvre ve Piramit Üzerine. *Yapı* .

Hürol, E. (1993). İstanbul'da Bir Eyfel. *Yapı* , 46-47.

ICOMOS. (2013). International Council on Monuments and Sites

İpekoğlu, B. (2013). Impact of Transparency in the Design of Protective Structures for Conservation of Archaeological Remains. *Journal of Cultural Heritage* , 21-24.

Jukilehto, J. (1999). *A History of Architectural Conservation*. Oxford: Taylor and Francis.

Karatosun, M. (2010). Geleneksel Dokularda Yeni Yapı Tasarımı: Alaçatı Örneğinin İncelenmesi. *Ege Mimarlık Dergisi* .

Keleş, R. (1981). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Kılıç, A. (2015). *Tarihi Çevrede Yeni Ek- Yeni Yapı Bağlamında Norman Foster Yapıları*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

Kuban, D. (2000). *Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu*. İstanbul: YEM Yayınları .

Kurrent, F. (2001). Eski Bir Çevrede Yeni Yapılaşma. *Mimarlık Dergisi* .

Maden, F. (2008, 02 15). *Dinamizm, Dekonstrüktivizm ve Aykırı Mimarlık*. 2019 tarihinde mimdap.com: <http://www.mimdap.org/?p=4149> adresinden alındı

Madran, E. (2001). Kent Belleğinin Oluşumunda Mimarlık Yapıtları. 47-49.

Madran, E. (2002). *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kültür Varlıklarının Korunmasına İlişkin Tutumlar ve Düzenlemeler: 1800-1950*. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.

Madran, E. (2012). *Ulusal Mevzuatın Tarihsel Gelişimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Meier, R. (2006). Ara Pacis Museum.

Okuyay, İ. (2001). *Fransa'da Kentsel Sit Alanlarının Korunması Malraux Yasası*. İstanbul: YEM Yayınları.

Ökesli, F. (2011). Kültürel Miras ve Koruma Üzerine Yasal Çelişkiler ve Tarihi Çevrede Yeni Yapı. *Güney Mimarlık Dergisi* .

Özer, B. (1993). *Kültür-Sanat-Mimarlık*. İstanbul: YEM Yayınları.

Parsons, R. (2010). *Principles For New Design in Historic Settings*. Scotland.

Roth, L. (2002). *Mimarlığın Öyküsü-Ögeleri, Tarihi&Anlamı*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

- Soygeniş, S.** (2006). *İstanbul Bir Kent Yorumu*. İstanbul: Birsen Yayıncılık.
- şahin, M.** (1997). *Ek Bina Tasarımında, Geometrik Düzen İçindeki Türdeş Yaklaşımların Form İlişkileri Açısından Değerlendirilmesi*. İstanbul: Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- TDK.** (1988). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Tekeli, İ.** (1991). Bir Kentin Kimliği Üzerine Düşünceler . *Kent Planlaması Konuşmaları*. Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Yayını.
- Tekeli, İ.** (1987). Kentsel Korumada Değişik Yaklaşımlar Üzerine Düşünceler, Korumacı Yaklaşımlarda Amaç Farklılaşması. İstanbul: Türkiye 2. Dünya Şehircilik Kolokiyumu.
- Terece, T.** (2013). *Restorasyon Projelerinde İşlevsel Dönüşümün İç Mekan Kararları Üzerine Bir Sorgulama*. İstanbul: Beykent Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü .
- Tunçer, M.** (2012). *Kültürel Miras Mevzuatı*. Anadolu Üniversitesi.
- Tümertekin, M.** v. (tarih yok). *mimarlar.com*. 2019 tarihinde http://www.mimarlar.com/783379D8F8DE420B9072D6A37559FCBE/salt_galata/pname adresinden alındı
- Uluşahin, H.** (1992). *Korunması Gerekli Bina Ve Çevreler Yapılan Eklerin Değerlendirilmesi*. İstanbul: İ.T.Ü.
- Üstüncök, O.** (1978). Tarihsel Çevre Korumasının Pratik Yönleri ve Gerekli Uzmanlıklar. *TMMOB ve ODTÜ Mimarlık Fakültesi Restorasyon Bölümü Panel*, (s. 21-22). Ankara.
- Velioğlu, A.** (1992). *Tarihi Çevre İçinde Mimari Tasarım ve Süreci Üzerine Bir Araştırma*. Trabzon: K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Yılmaz, M.** (2019). Arkeolojik Alanlarda Uygulanan Koruma Örtülerinin Tasarım Kriterleri. *Dergipark* .
- Zeren, M. T.** (2010). *Tarihi Çevrede Yeni Ek ve Yeni Yapı Olgusu*. İstanbul: Yalın Yayıncılık..

URL-1 <https://adamsutler.tumblr.com/post/43142473627/kent-sil%C3%BCetleri-city-silhouettes>

URL-2 <https://www.tarihlisanat.com/notre-dame-katedrali-tarihi-mimarisi-ve-yangin/>

URL-3 <https://tr.depositphotos.com/71197489/stock-photo-traditional-architecture-in-belgium.html>

URL-4 [https://tr.wikipedia.org/wiki/Maison_Carr%C3%A9#/media/Dosya:France-002359_-_Square_House_\(15247934013\).jpg](https://tr.wikipedia.org/wiki/Maison_Carr%C3%A9#/media/Dosya:France-002359_-_Square_House_(15247934013).jpg)

URL-5 <https://pxhere.com/tr/photo/770070>

URL-6 <https://yapiofisi.com.tr/portfolyo/sinpas-bosphorus-city/beylerbeyi-yalisi/>

URL-7 <http://www.turanakinci.com/dersaadet/yalilar/anadolu-yalilari/page/2/>

URL-8 <https://www.archdaily.com/67620/agence-commerciale-opac-de-laube-colomes-nomdedeu-architectes>

URL-9 <https://www.archdaily.com/24801/hotel-fouquet-barrier-eduard-fanchanc>

URL-10 <https://divisare.com/projects/318244-rafael-moneo-chen-hao-murcia-town-hall-1991-98>

URL-11 <http://www.arkiv.com.tr/proje/sosyal-sigortalar-kurumu-tesisleri-zeyrek/3226>

URL-12 <https://www.archdaily.com/781839/ad-classics-sainsbury-wing-national-gallery-london-venturi-scott-brown>

URL-13 <https://www.archdaily.com/72192/kolumba-museum-peter-zumthor>

URL-14 <https://www.arkitektuel.com/royal-ontario-muzesi-kristal/>

URL-15 <https://archello.com/project/basque-health-department-headquarters-in-bilbao>

URL-16 <https://www.architectural-review.com/today/moderna-museet-by-tham-and-videgrd-arkitekter-malm-sweden/5218016.article>

URL-17 <https://www.e-architect.co.uk/aberdeen/his-majestys-theatre>

URL-18 <https://www.archdaily.com/802994/kalo-tower-visitor-access-map-architects>

URL-19 <http://drewmandelarchitects.com/house-in-the-beach/>

URL-20 <https://www.archdaily.com/874825/v-and-a-museum-al-a>

URL-21 <https://www.arkitektuel.com/solomon-r-guggenheim-muzesi/>

URL-22 https://www.wielaretsarchitects.com/en/projects/v_house/

URL-23 <https://www.museoreinasofia.es/en/museum/venues>

URL-24 <https://www.arkitera.com/haber/ispanyada-bir-ev-casa-sabugo/>

URL-25 <https://archello.com/project/bookstore-selexyz-dominicanen>

URL-26 <http://mimdap.org/2009/06/behnischten-yeni-koruma-yaklathymy/>

URL-27 <http://www.arkiv.com.tr/proje/beyazit-devlet-kutuphanesi-renovasyon-projesi/7257>

URL-28 <https://www.gadarchitecture.com/tr/borusan-muzik-ve-sanat-evi>

URL-29 <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=368&RecID=2431>

URL-30 <https://www.archdaily.com/898987/cortez-street-house-moss-design>

URL-31 <https://inhabitat.com/project-orange-gives-a-traditional-victorian-building-a-modern-facelift-in-england/>

URL-32 <https://www.archdaily.com/530371/inside-the-italian-pavilion-at-the-venice-biennale-nil-innesti-grafting>

URL-33 <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=419&RecID=4613>

URL-34 <https://structurae.net/en/structures/hamar-cathedral>

URL-35 <https://www.archdaily.com/785725/the-shadows-of-sant-esteve-anna-and-eugeni-bach/5714fb3de58ece9a44000019-the-shadows-of-sant-esteve-anna-and-eugeni-bach-photo>

URL-36 <https://www.arkitektuel.com/santralistanbul/>

URL-37 <https://v3.arkitera.com/p190-santralistanbul.html>

URL-38 <https://emrearolat.com/project/santralistanbul-contemporary-arts-museum/>

URL-39 <http://mimdap.org/2007/11/2372/>

URL-40 <http://www.ecarch.com/works/beyoglu-belediyesi/>

URL-41 <http://www.tabanlioglu.com/project/beyazit-state-library/>

URL-42 <https://www.arkitera.com/proje/beyazit-devlet-kutuphanesi-renovasyon-projesi/>

URL-43 <https://saltonline.org/tr/179/salt-galatadaki-mekanlar>

URL-44 <https://www.tarihiistanbul.com/tekkur-sarayi/>

URL-45 https://www.wikiwand.com/tr/Kadir_Has_%C3%9Cniversitesi

URL-46 <http://khas.coventry.ac.uk/study-us/kadir-university/>

URL-47 <http://www.vitracagdasmimarlikdizisi.com/projeler/Kaz%C4%B1kl%C4%B1-Kervansaray%C4%B1-Restorasyonu-ve-Ic-ek-Kultur.aspx>

URL-48 https://www.researchgate.net/publication/319292001_Cumhuriyet'in_Ilk_Yillarinda_Mimaride_'Modern'_Kimlik_Arayisi_Sumerbank_Kayseri_Bez_Fabrikasi_Ornegi

URL-49 <https://emrearolat.com/project/agu-sumer-campus/>

URL-50 <https://ibbqr.ibb.gov.tr/fatih-ilcesi-serefiye-sarnici-restorasyon-ve-cevre-duzenlemesi-ile-kitap-satis-kafeterya-insaati/serefiye-sarnici-restorasyonu-nisan4/>

URL-51 <https://www.hurriyet.com.tr/seyahat/bos-kalan-ortakoy-meydani-havadan-goruntulendi-41472403>

URL-52 <https://gezievreni.com/ortakoy-camii-istanbul/>

URL-53 <https://www.arkitera.com/haber/gecmisin-modern-mimarisi-3-bogazici/>

URL-54 <http://www.hasmatik.com.tr/project-esma-sultan-yalisi.html>

URL-55 <http://osmaniye.gov.tr/kadirli-ala-cami>

URL-56 <https://www.gazeteduvar.com.tr/kultur-sanat/2019/12/07/alacami-restorasyonuna-savunma-nefes-alsin-diye/>

URL-57 <http://www.aktuelarkeoloji.com.tr/1800-yillik-tarihi-yapiya-metal-cati-tarihi-yapiyi-restorasyonla-katlettiler>

URL-58 <https://www.inexhibit.com/mymuseum/ara-pacis-museum-rome-richard-meier/>

URL-59 <https://www.richardmeier.com/?projects=ara-pacis-museum-2>

URL-60 <https://miesarch.com/work/3844>

URL-61 <https://www.britannica.com/topic/Reichstag-building-Berlin-Germany>

URL-62 <https://www.fosterandpartners.com/projects/reichstag-new-german-parliament/>

URL-63 https://www.architectmagazine.com/awards/aia-honor-awards/louvre-pyramid-the-folly-that-became-a-triumph_o

URL-64 <https://www.archdaily.com/778579/mariehoj-cultural-centre-sophus-sobye-arkitekter-plus-we-architecture>

URL-65 <https://tur.architecturaldesignschool.com/moritzburg-museum-extension-55429>

URL-66 <https://www.arkitera.com/proje/museum-de-fundatie-ek-yapisi/>

URL-67 <https://aasarchitecture.com/2013/03/musical-school-louviers-extension-by-opus-5.html/>

URL-68 <https://www.dezeen.com/2012/07/26/convent-de-sant-francesc-by-david-closes/>

URL-69 <https://www.fosterandpartners.com/projects/great-court-at-the-british-museum/>

URL-70 <https://www.arkitera.com/proje/janus-rapperswil-jona-belediye-muzesi-yenileme-ve-genisletme-projesi/>

URL-71 <https://www.gadarchitecture.com/tr/esma-sultan>

URL-72 <http://www.ecarch.com/works/beyoglu-belediyesi>

URL-73 <https://www.archdaily.com>

URL-74 <https://www.archdaily.com/775601/ad-classics-new-german-parliament-reichstag-foster-plus-partners>

URL-75 <https://www.britannica.com>

URL-76,77 <https://www.arkitektuel.com/le-grand-louvre/#jp-carousel-17091>

URL-78 <https://www.archdaily.com/778579/mariehoj-cultural-centre-sophus-sobye-arkitekter-plus-we-architecture>

URL-79 <https://www.archdaily.com/132838/moritzburg-museum-extension-nieto-sobejano-arquitectos>

URL-80 <https://www.archdaily.com/359050/louviers-music-school-rehabilitation-and-extension-opus-5-architectes>

URL-81 <https://www.archdaily.com/251389/convent-de-sant-francesc>

URL-82 <https://www.arkitera.com/proje/janus-rapperswil-jona-belediye-muzesi-yenileme-ve-genisletme-projesi/>

URL-83 <https://www.archdaily.com/230941/coverage-of-archaeological-ruins-of-the-abbey-of-st-maurice-savioz-fabrizzi-architectes>

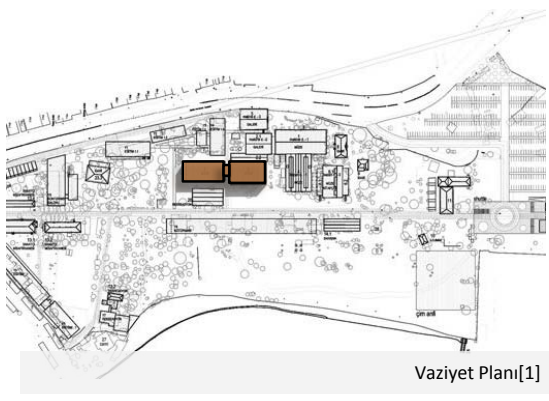
URL-84 <https://libeskind.com/work/jewish-museum-berlin>

URL-85 <https://libeskind.com/work/military-history-museum>

URL-86 <https://artcom.de/en/project/museum-island-master-plan>

EKLER

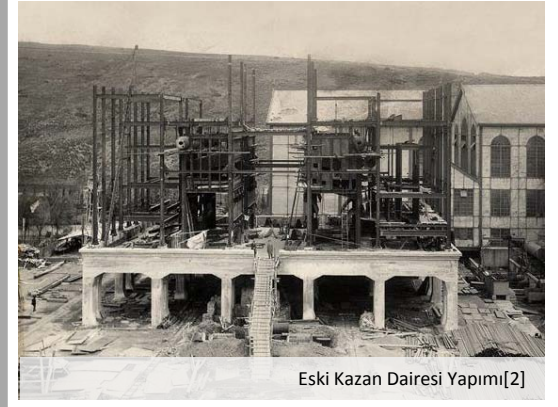
NO:1		SANTRALİSTANBUL ÇAĞDAŞ SANAT MÜZESİ	
KONUMU	Eyüp, İstanbul		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman		
	Ek Yapı	●	
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI	1914	2009	
İŞLEV	Silahtarağa Elektrik Santrali	Müze – Sanat Merkezi	
MİMAR	Osmanlı Anonim Elektrik Şirketi	Emre Arolat Mimarlık Şirketi	

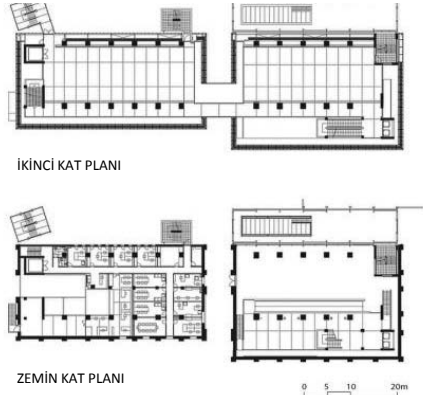
Vaziyet Planı[1]

Üç Boyutlu Görünüm[1]

Eski Kazan Dairesi Yapımı[2]

İKİNCİ KAT PLANI

ZEMİN KAT PLANI

Plan&Kesit[1]

Güncel Görşeller

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum/ Yorum	Zıt/ Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran/ Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		●	Zıt	Zıt	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt	Uyumlu	Zıt		●	

DEĞERLENDİRMELER

- Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi eklenmiş olduğu tarihi yapılara zıt bir yaklaşım içerisindedir. Tarihi yapıların hareketli kütle ve cephe oranlarına karşın ek yapının çağdaş cephe özellikleri ve homojen kütlesi , eski-yeni kontrastı oluşturulması açısından olumlu bir yaklaşımdır.
- Konumlandığı üniversite yapısını, müze ve sanat merkezi işlevi sayesinde sadece öğrencilere değil halkın kullanımına da açması yaya geçirgenliği ve ulaşılabilirliği açısından olumludur.
- Cephede tercih edilen metal tül malzeme sayesinde gündüzleri rijit, geceleri ise iç aydınlatmasıyla şeffaf bir görünüm oluşturarak kentsel bir odak noktası haline gelmektedir. Bu sayede kullanılan malzemenin çağdaşlığı ile müze yapısının çağdaş sanat müzesi işlevinde olması arasındaki ilişki olumlu bir tutumla vurgulanmıştır.
- Santralistanbul Çağdaş Sanat Müzesi çağdaş tasarımı ile eklendiği tarihi yapıların tarihselliğini vurgulaması, kendi dönemini yansıtması açısından olumlu bir tutumda olmakla beraber kütle oranları ile yer aldığı bölgedeki yapılanmadan orantısız biçimde ayrılmaktadır. Bu noktada eklendiği silüette bir farklılaşma meydana getirmektedir.

[1] www.arkitektuel.com , [2] saltresearch.org

KONUMU	Beyoğlu, İstanbul		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman	•	
	Ek Yapı	•	
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI	1879	2013	
İŞLEV	Altıncı Daire-i Belediye	Belediye Binası	
MİMAR	Giovanni Battista Barborini	Erginoğlu&Çalışlar	

Konum [3]

Ön Görünüm[4]

Altıncı Daire-i Belediye[2]

3D Görseller Vaziyet Planı(solda) ve Yan Görünüm[5]

Güncel Görseller

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum / Yorum	Zıt/ Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran/ Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
	•		Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Uyumlu		•	

DEĞERLENDİRMELER

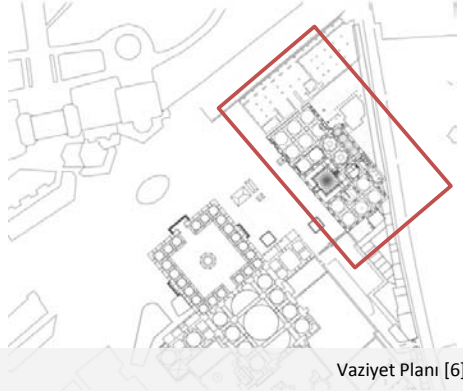
- Beyoğlu Belediye Binası'na eklenen çağdaş ek ve ek yapılar, mevcut tarihi yapının cephe ritmi yorumlanarak tasarlanmıştır. Aynı zamanda eklerde kullanılan malzeme çağdaşlığı ile kendi dönemini yansıtabilen olumlu örneklerdendir.
- Çevre dokudaki yapıların oran/ölçekleri ve yerleşilen arazinin eğimi baz alınarak eklenen bu ek yapılar konum ve çevre ilişkisi bakımından da olumlu bir tutum sergilemektedir.
- Niteliksiz çatı eki kaldırılmış, yerine meclis birimini oluşturan çelik ve cam kullanılarak meydana getirilen çağdaş çatı eki getirilmiştir. Şeffaf belediyeçiliğe atıf yapmak amacıyla meclis toplantılarının yapıldığı birim olan çatı ekinde çelik kolonların arası şeffaf camlar ile geçilmiştir. Ek ile vurgulanmak istenen anlam ve tasarım yaklaşımı arasındaki bağ güçlü şekilde algılanabilmektedir.
- İlk işlevi de belediye binası olan yapının işlevi değişirse de çağın gereksinimleri doğrultusunda iç mekanda da dış mekandaki eklerle uyumlu çağdaş malzemeler kullanılarak ekler getirilerek bütünlük oluşturulmuştur.

[2] saltresearch.org , [3] <https://www.google.com/maps> , [4] <http://www.ecarch.com/works/beyoglu-belediyesi/> , [5] bakarsanbeyoglu.com

EK NO:3

BEYAZIT DEVLET KÜTÜPHANESİ

KONUMU	Beyazıt, İstanbul		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman	•	
	Ek Yapı		
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI	1884	2016	
İŞLEV	Kütüphane-i Umum-i Osmani	Kütüphane	
MİMAR	Ohannes Kalfa	Tabanlıoğlu Mimarlık	

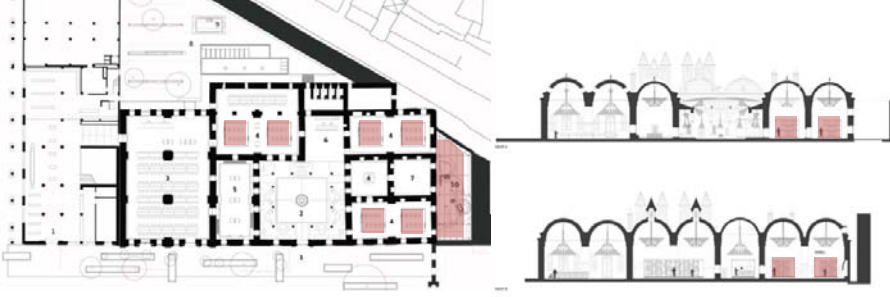
Vaziyet Planı [6]

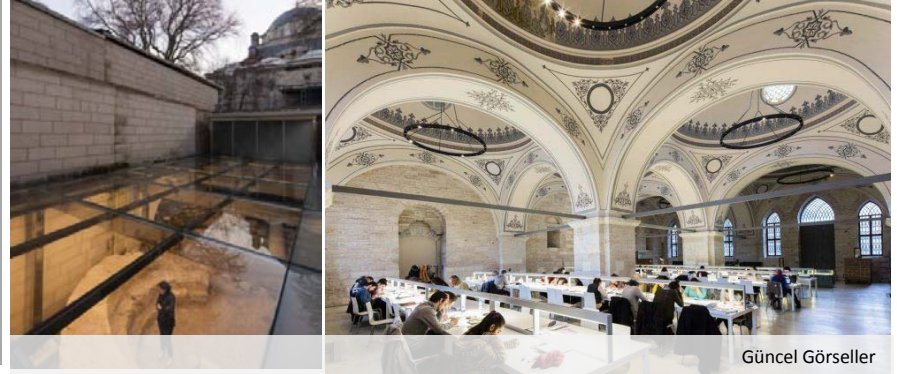
Giriş Cephesi

Kütüphane-i Umum-i Osmani[2]

Plan ve Kesitler[6]

Güncel Görseller

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum / Yorum	Zıt/ Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran/ Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		•	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Uyumlu	•	•	

DEĞERLENDİRMELER

- Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nin restorasyon sürecinde benimsenen ana ilkenin tarihi yapıya minimum temas olması olumlu bir tutum olmuştur. İç mekanda nadir eserler bölümü için tasarlanan cam kutular bu felsefeyle yapıya eklenmiştir. Aynı zamanda tarihi yapıyla kontrast etki oluşturarak mekanın derinliğini artırması da olumlu bir yaklaşımdır.
- Nadir eserlerin yer aldığı cam kutular şeffaflığı ve içine girilebilir olması sayesinde kullanıcı erişimine de açık haldedir.
- Yapının restorasyon çalışmalarında ortaya çıkan Bizans kilise kalıntılarının üzeri cam çatı ile örtülerek hem kalıntıların sergilenmesi sağlanmış hem de ikinci bir avlu oluşturulmuştur. Bu çatı eki sayesinde yapının tarihsel değeri vurgulanmış ve süreklilik kazanmıştır.
- Beyazıt Devlet Kütüphanesi restorasyonu, tarihi yapının ruhunu, eklenen çağdaş ekler ile ortaya çıkaran minimum müdahalesinden ötürü örnek teşkil etmektedir ve yer aldığı dokuya saygılı ve onu odak haline getirmeyi hedefleyen yaklaşımıyla özellikle Beyazıt Meydanı için önemli bir değer oluşturmaktadır.

[2] saltresearch.org , [6] <http://www.arkiv.com.tr/proje/beyazit-devlet-kutuphanesi-renovasyon-projesi/7257>

NO:4

SALT GALATA

KONUMU	Beyoğlu, İstanbul		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman	•	
	Ek Yapı	•	
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI	1892	2011	
İŞLEV	Bank-ı Osmani-i Şahane	Kültür ve Sanat Merkezi	
MİMAR	Alexander Vallaury	Mimarlar ve Han Tümertekin	

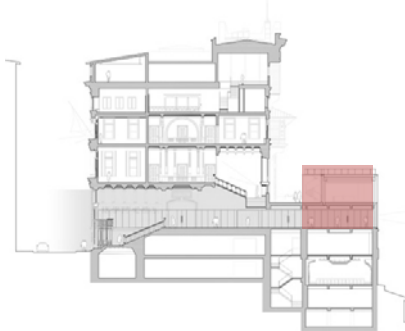
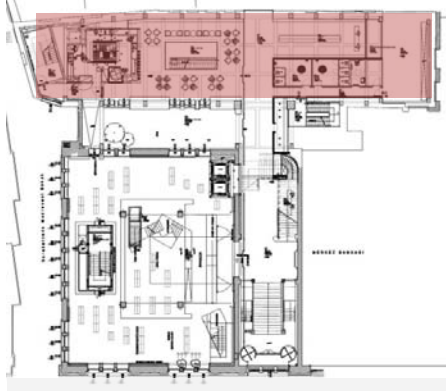
Konum[3]

Güney Cephe

Bank-ı Osmani-i Şahane[2]

Plan & Kesit [7]

Güncel Görşeller

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum / Yorum	Zıt/ Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Silüet	Yaya Geçirgenliği	Oran/ Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		•	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Uyumlu	•	•	

DEĞERLENDİRMELER

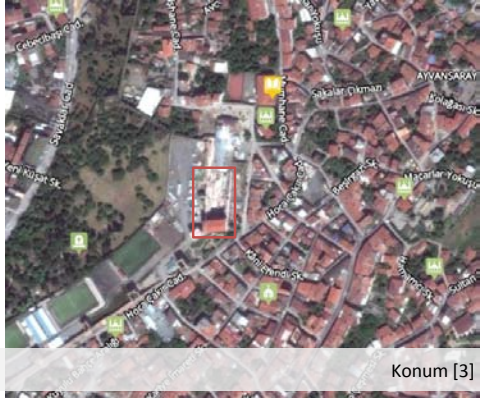
- Tarihi Osmanlı Bankası'nın Salt Galata'ya dönüşümü sürecinde mevcut yapının ana karakteri olabildiğince korunmaya çalışılmış, yeni işlev doğrultusunda tasarlanacak ekler minimum müdahale ile maksimum verim alınacak şekilde uygulanmıştır.
- Tarihi yapının Haliç'e bakan güney cephesine çelik-cam malzeme ile inşa edilmiş restoran ve kafeyi barındıran bir ek yapı getirilmiştir. Kütle-oran ilişkisinin tarihi yapı ile uyumu sayesinde genellikle güney cepheden bakıldığında gözükmemekte ve silüete girmemektedir. Bu yönü ile yer aldığı tarihi dokuya saygılı ve eklendiği tarihi yapıyı gölgelemeyen olumlu bir tutum içerisindedir. İç mekanda ise ek yapının tarihi yapı ile sınırı zemin döşemesindeki malzeme farkıyla ayırmakta, kendini belli etmektedir. Aynı zamanda ek yapının iç mekan dizaynında da çağdaş malzemeler mobilyalar tercih edilerek çağdaşlığı vurgulanmıştır. Tarihi yapı ile ek yapı arasında bir duraklama alanı olarak yerleştirilen avlu sayesinde de zeminde eski ile yeni arasındaki farkındalık artmıştır.
- Galeri boşluğu restorasyon sürecinde gün ışığından daha fazla verim almak adına birtakım teknolojik sistemlerle donatılmıştır. Bu sistemler yansıtıcı hareketli aynalar ve şeffaf lamine cam panel düzeneği olarak uygulanarak gün ışığını gün boyu yapıya eşit şekilde almayı hedeflemişlerdir. Cam paneller aynı zamanda yanar döner renkleriyle yapıya ayrı bir görsel etki katmıştır.

[2] saltresearch.org , [3] <https://www.google.com/maps> , [7] mimarlar.com

NO:5

TEKFUR SARAYI

KONUMU	Edirnekapı, İstanbul		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman	•	
	Ek Yapı	•	
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI	13.yy/14.yy	2019	
İŞLEV	Saray Kompleksi	Müze	
MİMAR	--	Şirin Akıncı Mimarlık	

Konum [3]

Ön Görünüm

Restorasyon Öncesi Tekfur Sarayı[8]

Plan, Kesitler, Görünüm[9]

Güncel Görseller

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum / Yorum	Zıt / Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran/ Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		•	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt		•	•

DEĞERLENDİRMELER

- Tekfur Sarayı restorasyon sürecinde değişen işlevin gereksinimleri doğrultusunda birtakım ekler yapılmıştır. Bu eklerden yapının bahçesinde yer alan kafeterya, hediyelik eşya dükkanı, tuvaletlerin yer aldığı çağdaş malzemeli ek yapı, eklendiği tarihi yapı ile somut bir bağı olmamasına rağmen kontrast bir etki yaratarak tarihi yapıyla olan ilişkisini başarılı bir şekilde vurgulamıştır.
- Yapının müzeye çevrilmesinden sonra engelli ulaşımını karşılamak adına yapının dış cephesine çelik ve cam kullanılarak çağdaş bir asansör eki getirilmiştir. Tarihi yapıyla minimum temas ilkesiyle eklenmesi ve yapıldığı dönemi yansıtmaması açısından olumludur.
- Tarihi yapının iç mekanında da restorasyon sürecinde çağdaş eklemelerde bulunulmuştur. Uygulama amacı doğru olsa da tarihi yapının özgünlüğüne oldukça zarar verilmesi sebebiyle uygulama yöntemi açısından oldukça tartışma konusu olmuştur. Bununla birlikte son işlevi bir çini atölyesi olan yapıyı, çini müzesi olarak yeniden işlevlendirmek ve o dönemin çini yapım tekniklerini, malzemeleri ve örnekleri günümüz teknolojik imkanlarıyla halka sunmak, bunu yaparken de modern eklerle ifade etmek olumlu bir yaklaşımdır.

[3] <https://www.google.com/maps> , [8] <https://www.tekfursarayı.istanbul/tr/tekfur-sarayı-muzesi>

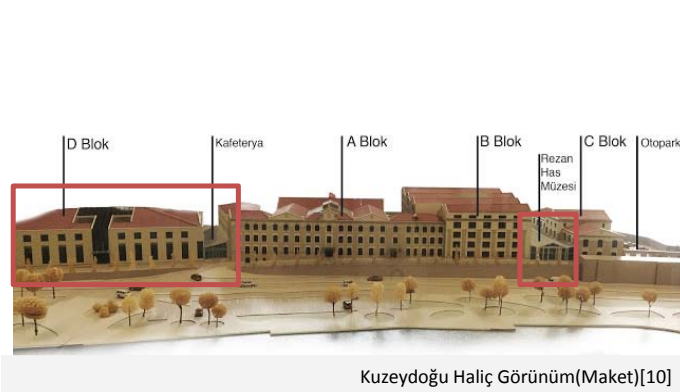
NO:6

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ CİBALI KAMPÜSÜ

KONUMU	Cibali, İstanbul	
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman	•
	Ek Yapı	•
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI
YAPIM YILI	1884	2001
İŞLEV	Cibali Tütün ve Sigara Fabrikası	Üniversite
MİMAR	Alexandre Vallaury	Mehmet Alper

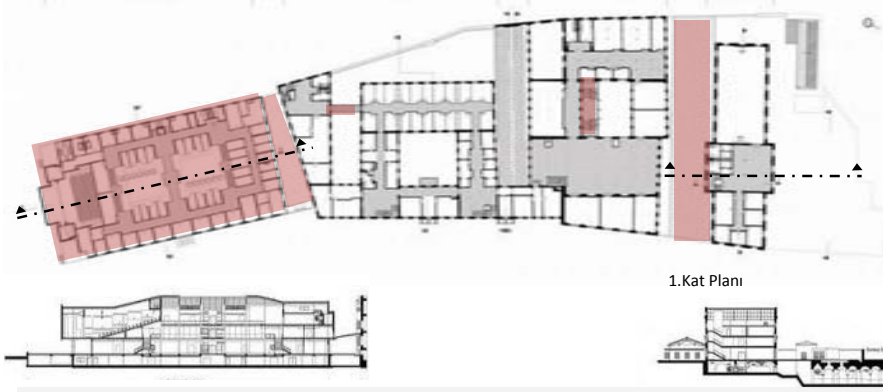
Konum&Hava Fotoğrafı [10]

Kuzeydoğu Halî Görünüm(Maket)[10]

Cibali Tütün ve Sigara Fabrikası[10]

Plan ve Kesitler[10]

Güncel Görşeller

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum/ Yorum	Zıt/ Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran/ Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
	•	•	Zıt	Uyumlu	Zıt	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt	•	•	

DEĞERLENDİRMELER

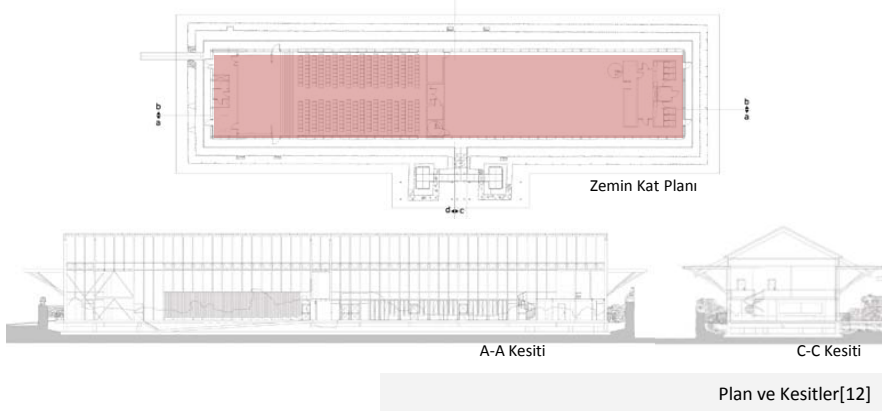
- Tarihi yapı yeniden işlevlendirme sürecinde yapının tarihi değeri korunarak yeni bir işlevle hayata kazandırılması istemi olumlu bulunmuştur.
- Üniversite olarak kullanılan tarihi yapıdan kullanıcısının maksimum verim alacağı şekilde yeniden düzenlenmesi olumlu bir tutumdur. Ancak iç mekanda birçok farklı ilave yapılması tarihi yapının özgünlüğüne zarar vermesi açısından olumsuz bir yaklaşım olmuştur.
- Tarihi yapının altında yer alan sarnıcın da sergilendiği mekan Rezan Has Müzesi olarak işlevlendirilip çağdaş eklerle desteklenmiş ve dış kullanıcıya da açık hale gelmiştir. Bununla birlikte kampüsün tamamı sadece üniversite kullanıcıları için erişilebilir olması sebebiyle bölge halkının erişimi açısından olumsuz bulunmuştur.
- Tarihi yapıya eklenen yapılardan D Blok yorumlama yaklaşımı ile tasarlanmış bir ek yapı olduğu için silüete girse bile bir uyumsuzluk oluşturmaması bakımından olumludur. Eklenen diğer yapılar ise form olarak tarihi yapı ile zıt bir yaklaşım sergilese de gabarisi uyumludur ve silüete girmemektedir.

[10] Cibali Tütün ve Sigara Fabrikası'ndan Kadir Has Üniversitesi'ne Bir Yeniden İşlevlendirme Süreci, Mehmet Alper, 2018

NO:7

KAZIKLI KERVANSARAYI

KONUMU	Gölcük, Kocaeli		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman		
	Ek Yapı	●	
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI	16.yy	2010	
İŞLEV	Kervansaray	Kültür Merkezi	
MİMAR	--	Gül Köksal, Burak Altınışık	

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum/ Yorum	Zıt/ Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran/ Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		●	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt		●	

DEĞERLENDİRMELER

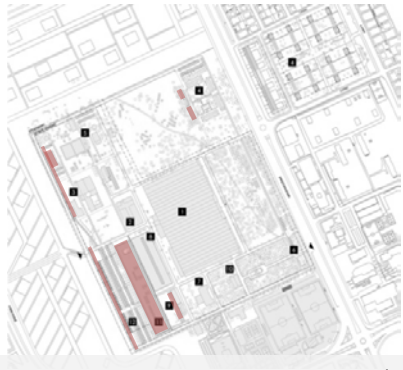
- Harabe halde olan tarihi kervansaray yapısını hayata kazandırmak amacıyla yeniden işlevlendirilerek bir kültür sanat merkezine dönüştürülmesi yer aldığı çevreyle sosyal entegrasyonu açısından olumludur.
- Yeniden işlevlendirme sürecinde tarihi kervansaray kalıntısının beden duvarlarından içeri çekilerek çelik konstrüksiyon ile ek bir yapı inşa edilirken mevcut yapıya en az müdahale ilkesi benimsenmesi olumlu bir yaklaşımdır.
- Çağdaş ek yapının yüksekliği özgün kervansaray yapısının gabarisi doğrultusunda yapılarak geçmişine atıfta bulunmuştur. Tarihi yapı kalıntısını içeriden çevreleyerek eklenen çağdaş ek yapının fuayesinden ve bazı faaliyet alanlarından tarihi yapı izlenebilecek şekilde konumlandırılmasıyla tarihi yapı kalıntısı adeta bir açık hava müzesine dönüştürülerek çevreyle uyumlu, bölgeyi kalkındıracak bir sosyo-kültürel merkeze dönüşmüştür.

[11] <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=367&ReclD=2377> , [12] Kazıklı Hacı Hamza Bin İvaz Kervansarayı, Onur Kamiloğlu

NO:8

ABDULLAH GÜL ÜNİVERSİTESİ SÜMER KAMPÜSÜ

KONUMU		Kocasinan, Kayseri		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman	●		
	Ek Yapı	●		
		ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI		1933	2014	
İŞLEV		Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası ve Lojmanları	Üniversite Kampüsü	
MİMAR		Ivan Nikolaev	Emre Arolat Mimarlık	

Vaziyet Planı [13]

Genel Görünüm[13]

Sümerbank Kayseri Bez Fabrikası ve Lojmanları[2]

3D Görseller Vaziyet Planı(solda) ve Yan Görünüm[13]

Güncel Görseller[13]

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum / Yorum	Zıt / Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran/ Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
	●	●	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt		●	

DEĞERLENDİRMELER

- Tarihi yapıya yapılan yeniden işlevlendirme ve dönüşüm faaliyetleri yalnızca mevcut tarihi dokuyu koruma amaçlı değil aynı zamanda yapıyı çağdaş ilavelerle ekonomik, kültürel ve sosyal hayata kazandırmayı hedefleyen olumlu bir çalışmadır.
- Yeni eklenen hacimlerde çağdaş malzeme kullanılması eski-yeni birlikteliğinin vurgulanması açısından da olumludur.
- Tarihi yapıların üniversite kampüsüne dönüşümü sürecinde kültür merkezi ve sosyal yaşam alanı gibi birimlerin de eklenmesiyle tarihi yapılar sadece üniversite kullanıcı için değil bölge halkı için de erişilebilir hale gelmesi olumludur.

[13] <https://emrearolat.com>

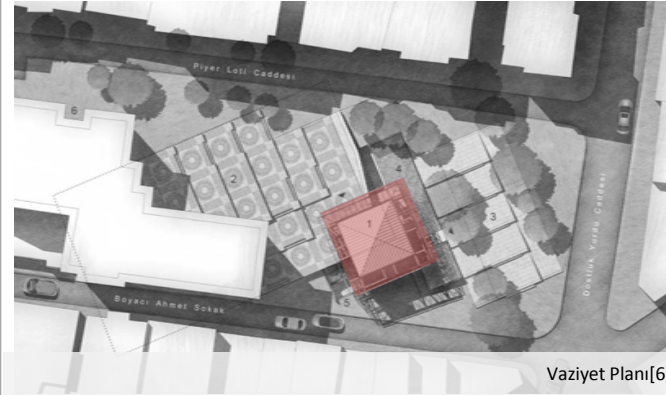
NO:9

ŞEREFİYE SARNICI GİRİŞ YAPISI

KONUMU	Fatih, İstanbul		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman		
	Ek Yapı	●	
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI	5.yy	2018	
İŞLEV	Su Sarnıcı	Müze Girişi	
MİMAR	--	Cafer Bozkurt Mimarlık	

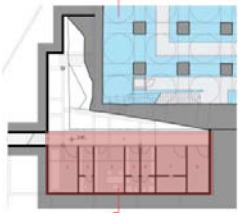
Konum [6]

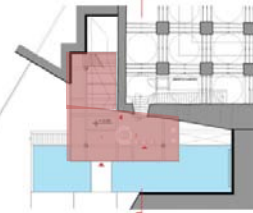
Vaziyet Planı[6]

Restorasyon Öncesi[6]

Bodrum Kat Planı

Zemin Kat Planı

1. Kat Planı

Kat Planları[6]

Güncel Görşeller

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum / Yorum	Zıt / Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran/ Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		●	Uyumlu	Zıt	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt		●	

DEĞERLENDİRMELER

- Tarihi sarnıcın restorasyon sürecinde yapılan giriş eki kadar çevre düzenlemesinin de projede dikkate alınması kent entegrasyonu açısından olumlu bir karar olmuştur. Mevcut kent boşluğuna ve çevresine hizmet veren çağdaş bir meydan ve kamusal alan oluşturulmuştur.
- Giriş ek yapısı bir yansıtma havuzu üzerine oturtularak, mevcut tarihi yapının bir su yapısı olmasına atıfta bulunmuştur. Aynı zamanda tarihi yapıyı ortaya çıkaracak şekilde ve minimum temas edecek şekilde yeni ek yapının hafif, çelik konstrüksiyondan şeffaf ve çağdaş bir yapı olarak tasarlanması olumlu bir yaklaşımdır.
- Tüm tesisat birimleri ve servis alanlarının bu cam kutunun içine tasarlanan ikinci bir servis hacmi içinde çözülerek dış cephede hissedilmeyecek şekilde planlanması olumlu bir tutumdur. Ayrıca bu iki katmanlı cephe sistemi sayesinde doğal hava sirkülasyonu da sağlanabilmiştir. Bu da sürdürülebilirlik açısından olumlu bir tutumdur.
- Yeni giriş yapısı kütsel oran açısından yer aldığı dokuyla uyumlu olmakla beraber cephe özellikleri bakımından ayrılmaktadır.

[6] <http://www.arkiv.com.tr/proje/serefiye-sarnici-giris-yapisi/9351>

NO:10

ESMA SULTAN YALISI

KONUMU		Ortaköy, İstanbul		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman			
	Ek Yapı	●		
		ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI		1873	2001	
İŞLEV		Yalı	Etkinlik Alanı	
MİMAR		Sarkis Balyan	Gökhan Avcıoğlu Mimarlık	

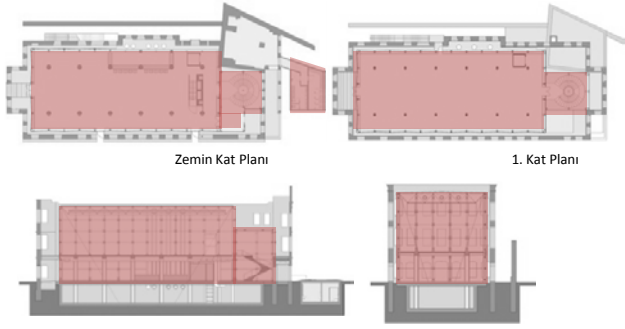
Konum [3]

Genel Görünüm[14]

Esmâ Sultan Yalı Restorasyon Öncesi[14]

Planlar, Kesitler ve 3D Görünüm[14]

Güncel Görşeller[14]

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum / Yorum	Zıt / Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran/ Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		●	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt	●		

DEĞERLENDİRMELER

- Tarihi yalının cephesine dokunmadan, kabuğu oluşturan dış duvarların zarar görmemesi adına duvarlara temas etmeden yapının içine cam ve çelikten oluşan şeffaf ve hafif bir iç kabuk oluşturularak hem tarihi yapıya fiziksel yükleme yapılmamış hem de onu koruyup yaşama entegre ederek sürekliliği sağlanmıştır. İç mekana eklenen bu şeffaf cam kutu sayesinde geçmiş ve günümüzün malzeme ve mimari teknik farkı okunabilmektedir.
- Tarihi yapının geçirdiği yangınlar sonrası yok olan çatısının yerine çağdaş bir çatı eki getirilerek iç mekanı her türlü hava koşulunda kullanılabilir hale gelmiştir.
- İç mekana eklenen cam kutunun çatı örtüsü tarihi yapının dış duvarlarından daha aşağıda ve içerde olması sebebiyle dışarıdan bakıldığında tarihi yapının özgünlüğü bozulmamış ve müdahale edilmemiş etkisi oluşturması bakımından olumludur.

[3] <https://www.google.com/maps> , [14] <https://www.gadarchitecture.com/tr/esma-sultan>

NO:11

KADIRLI ALA CAMİ KORUMA ÇATISI

KONUMU		Kadirli, Osmaniye	
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman	●	
	Ek Yapı		
		ORİJİNAL YAPI	EK / EK YAPI
YAPIM YILI	Roma Dönemi	2014	
İŞLEV	Manastır	Tarihi Yapı Kalıntısı	
MİMAR	--	Hatay Vakıflar Bölge Müdürlüğü	

[16]

Konum [16]

Ön Görünüm[16]

Kadirli Ala Cami Restorasyon Öncesi[15]

Restorasyon Aşaması[16]

Güncel Görşeller[16]

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum / Yorum	Zıt/ Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran/ Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		●	Zıt	Zıt	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt			●

DEĞERLENDİRMELER

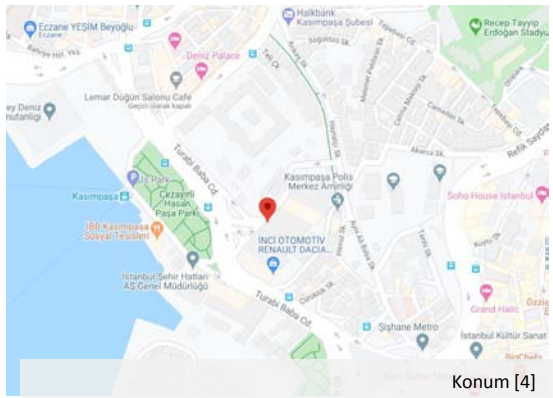
- Kadirli Ala Cami restorasyon faaliyetleri sırasında ortaya çıkan eski dönem mozaiklerinin korunmak istemesi sebebiyle tarihi yapı kalıntısının üzerine getirilen koruma çatısı eki yapılış amacı bakımından olumlu bir yaklaşımdır.
- Dünya çapında örneğine rastladığımız koruma çatıları arkeolojik alanların ve tarihi yapı kalıntılarının korunması amacıyla bazen geçici bazen de kalıcı olarak inşa edilebilmektedir. Kadirli Ala Cami'ye getirilen koruma çatısı ise kalıcı olmamakla birlikte yapıyı ve mozaikleri restorasyon süreci tamamlanana kadar olumsuz hava koşullarından korumayı amaçlamaktadır.
- Amaçlanan yaklaşım olumlu olsa da uygulanış biçimi ve koruma çatısında tercih edilen malzeme sebebiyle tartışma konusu olmuştur.

[15] <http://www.osmaniye.gov.tr/kadirli-ala-cami> , [16] <http://www.aktuelarkeoloji.com>

NO:12

TUZ AMBARI

KONUMU	Kasımpaşa, İstanbul		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman	●	
	Ek Yapı	●	
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI	19.yy	2009	
İŞLEV	Depo	Ofis	
MİMAR	--	Erginoğlu&Çalışlar	

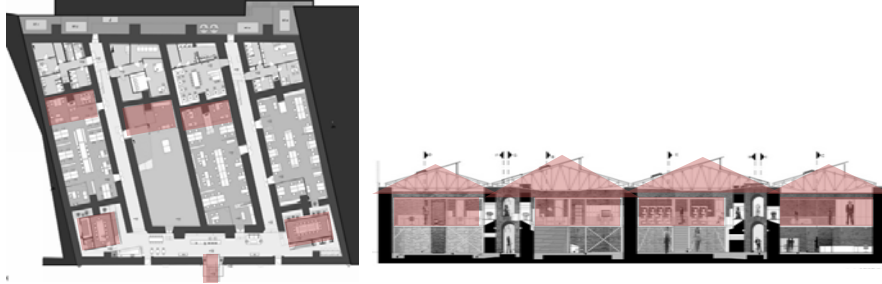
Konum [4]

GenelGörünüm[4]

Tuz Ambari Restorasyon Öncesi [28]

Plan ve Kesit [6]

Güncel Görşeller[4]

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum/ Yorum	Zıt/ Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Silüet	Yaya Geçirgenliği	Oran/ Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		●	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Uyumlu	●		

DEĞERLENDİRMELER

- Uzun süredir kullanılmayan tarihi Tuz Ambarının çağdaş eklerle yeniden işlevlendirilerek bir ofis yapısına dönüştürülmesi yapının yeniden hayat bulması adına olumlu bir yaklaşımdır.
- Yapının orijinal dokusunun korunabilmesi adına iç mekanda tarihi yapının duvarlarından içerde çelik konstrüksiyondan asma katlar oluşturulmuştur. Bu sayede ikinci bir strüktür oluşturulmuş değişen işlev sonrasında mekan ihtiyacının karşılanmasına olanak tanımıştır.

[4] <http://www.ecarch.com/works/beyoglu-belediyesi/>, [6] <http://www.arkiv.com.tr/proje/ddb-tuz-ambari/1455>, [28] <http://www.mimarizm.com>

NO:13

İLAVE KAT UYGULAMALARI

KONUMU	Beyoğlu/Şişli/Beşiktaş, İstanbul		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman		
	Ek Yapı	●	
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI	--	1980 sonrası	
İŞLEV	--	--	
MİMAR	--	--	

Richmond Oteli

Ravanda İş Merkezi

Vakıfbank Beşiktaş Şubesi

Aksanat Kültür Merkezi

Bakırköy Ender Mağazası

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum / Yorum	Zıt / Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran/ Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		●	Zıt	Zıt	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt		●	

DEĞERLENDİRMELER

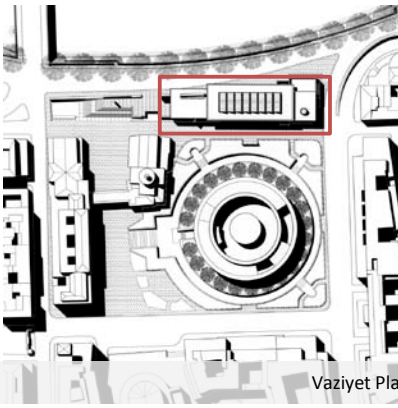
- Özellikle İstanbul'un Şişli ve Beyoğlu ilçelerinde sıkça rastlanan tarihi yapılara kat ilaveleri koruma kaygısından daha çok mekan kazanımı isteğinin ön plana çıkmasından dolayı hatalı uygulamalara sebebiyet vermiştir.
- Sadece cephelerinin korunması amaçlanan tarihi yapıların gabarilerinin değiştirilmesine izin verilmiştir. Eklendiği tarihi yapıyı ve dokuyu görmezden gelen tasarımlar, kent silüetini de olumsuz etkilemiştir. Bu bağlamda, tarihi yapının özgünlüğüne zarar verilmesi, ek yapı ve tarihi yapı arasında üslup uyumsuzlukları gibi sorunlar gündeme gelmiştir. [17]

[17] İstanbul'da Bazı Tarihsel Yapılardaki İlave Kat Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme Önerisi, Mustafa Korumaz

NO:14

ARA PACİS SUNAĞI VE MÜZESİ

KONUMU	Roma, İtalya	
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman	
	Ek Yapı	●
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI
YAPIM YILI	M.Ö. 9	2006
İŞLEV	Sunak	Müze
MİMAR	--	Richard Meier

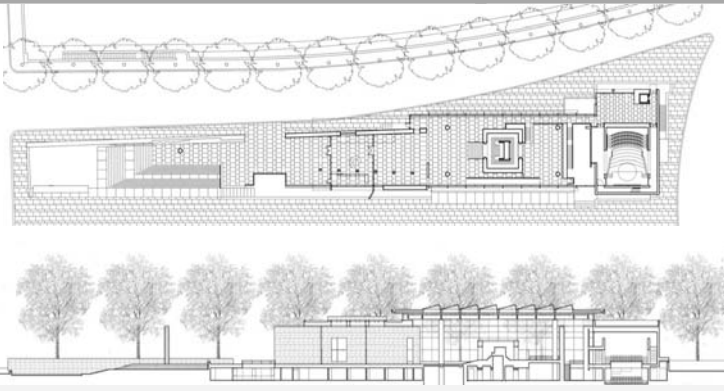
Vaziyet Planı [18]

Genel Görünüm [18]

1938 Yılındaki Ara Pacis Sunağı Koruma Yapısı[19]

Plan & Kesit [18]

Güncel Görşeller[18]

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum / Yorum	Zıt / Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran / Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		●	Uyumlu	Zıt	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Uyumlu	Zıt			●

DEĞERLENDİRMELER

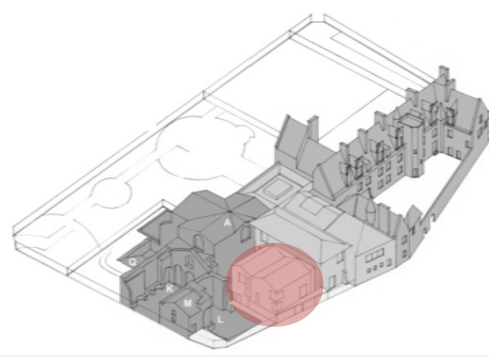
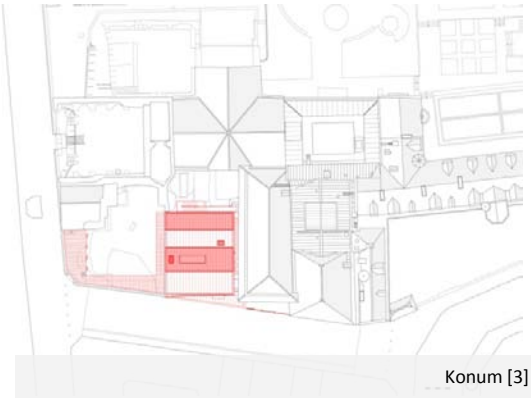
- Tarihi Ara Pacis Sunağı için tasarlanan koruma yapısı, sadece mevcut yapıyı korumayı değil onun değerini ve tarihselliğini vurgulamayı amaçlayan bir ek yapıdır. Tarihi sunağın iç mekandaki konumlanışı, ek yapının yüksek cam duvarları bunu ispatlar nitelikteki olumlu yaklaşımlardır.
- Müze yapısı tasarlanırken içerisinde yer alan sunağın ihtişamını ortaya çıkaracak şekilde sade ve yalın bir üslup kullanılmıştır. Sade renkler ve modern detaylarıyla eklendiği tarihi sunak yapısını vurgulayan bir görüntüye sahiptir.
- Ek yapının asıl işlevi tarihi sunağı korumak olmakla beraber barındırdığı sergi alanları, oditoryum, seyir terası gibi işlevsel mekanlarla bir kentsel odak noktası haline gelerek tarihi sunağı daha çok insanla buluşturabilmiştir.
- Çağdaş ek yapı formu ve tercih edilen malzemesi itibariyle çevresiyle zıt bir tutum içindedir. Bu noktada yer aldığı tarihi dokunun silüetinde bir farklılaşma oluşturmaktadır.

[18] https://www.archdaily.com/104187/ara-pacis-museum-richard-meier-partners?ad_medium=gallery , [19] <https://www.inexhibit.com>

NO:15

CLUNY MÜZESİ ZİYARETÇİ MERKEZİ

KONUMU	Paris, Fransa		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman	•	
	Ek Yapı	•	
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI	15.yy	2018	
İŞLEV	Hamam	Müze Giriş Yapısı	
MİMAR	--	Bernard Desmoulin Mimarlık	

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum/ Yorum	Zıt/ Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran/ Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		•	Uyumlu	Zıt	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Uyumlu	Zıt		•	

DEĞERLENDİRMELER

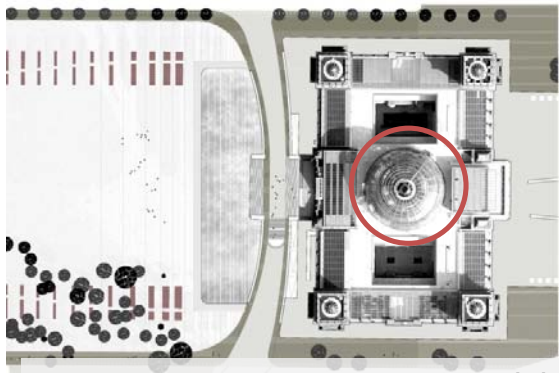
- Tarihi müze yapısına getirilen giriş ek yapısı bir karşılama mekanı olarak hem müze için hem de yer aldığı tarihi doku için bir kontrast etki ile odak noktası haline gelmektedir.
- Farklı dönemleri barındıran tarihi yapının çok katmanlı dokusuna çağdaş formu ve malzemesi ile bir 21.yy eki olarak eklenmiş olması çağını yansıtmaya açısından olumludur. Bu çağdaş malzeme ve form aynı zamanda mevcut dokuya minimum temas edilerek eklenmeyi de sağlamış olmaktadır.
- Mevcut yapının algılanabilirliğine zarar vermeden onu vurgulaması olumlu bir yaklaşımdır.
- Ek yapının iç mekanından tarihi yapının algılanmasına fırsat verilmesi de sürekliliğe olumlu bir katkı sağlamaktadır.

[18] <https://www.archdaily.com> , [19] https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Thermes_de_Cluny_2.jpg

NO:16

ALMAN PARLAMENTO BİNASI

KONUMU	Berlin, Almanya	
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman	●
	Ek Yapı	
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI
YAPIM YILI	1894	1993
İŞLEV	Parlamento Binası	Parlamento Binası
MİMAR	Paul Wallot	Norman Foster

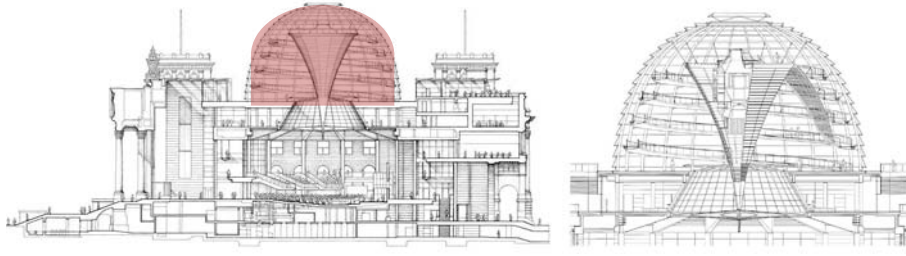
Vaziyet Planı [21]

Genel Görünüm[20]

Restorasyon Öncesi Alman Parlamento Binası[18]

Kesitler[18]

Güncel Görseller[20]

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum/ Yorum	Zıt/ Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran/ Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		●	Uyumlu	Zıt	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt		●	

DEĞERLENDİRMELER

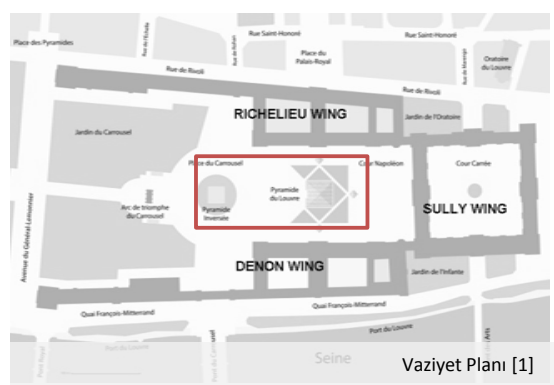
- Alman Parlamento Binası'na eklenen cam kubbe, tarihi yapının ilk yapıldığı dönemki kubbesiyle form ve oran açısından benzeşmekte fakat malzemesi ve teknik özellikleri bakımından çağını yansıtan modern bir görünümde olması olumludur.
- Parlamento binasının toplantı salonunun üzerine konulanan bu cam kubbe sayesinde ziyaretçiler kubbenin etrafında dolaşırken iç mekanı da izleyebilecekleri bir alan da oluşturulmuştur. Bu sayede halk yapıya dahil edilmiş, şeffaf geçirgen bir mekan oluşturularak kente entegrasyonu sağlanmış ve odak haline gelmiştir.
- Çağdaş kubbe eki tasarımında gün ışığından maksimum verim alma, enerji üretimi, doğal havalandırma gibi ekolojik dengeler gözetilmiş bu sayede sürdürülebilirlik açısından da olumlu bir tasarım olmuştur.

[18] <https://www.archdaily.com> , [20] <http://www.laits.utexas.edu/berlin/buildings.php> , [21] <https://www.fosterandpartners.com>

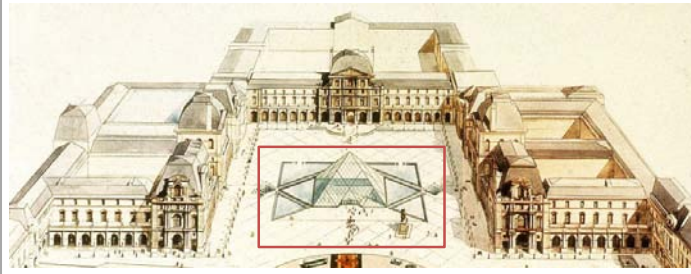
NO:17

LOUVRE MÜZESİ GİRİŞ PİRAMİDİ

KONUMU	Paris, Fransa	
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman	●
	Ek Yapı	●
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI
YAPIM YILI	1204	1989
İŞLEV	Saray	Müze
MİMAR	Pierre Lescot	Ieoh Ming Pei

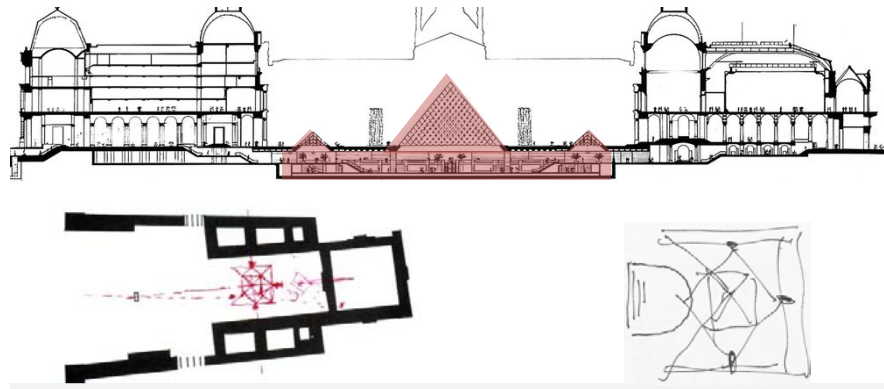
Vaziyet Planı [1]

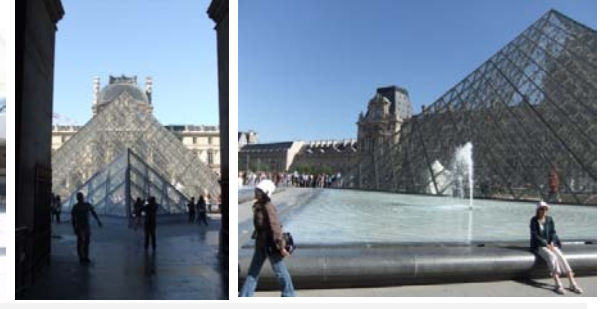
3D Görünüm[1]

Restorasyon Öncesi Louvre Müzesi[22]

Kesit ve Eskizler[23]

Güncel Görşeller

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum / Yorum	Zıt / Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Silüet	Yaya Geçirgenliği	Oran / Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		●	Uyumlu	Zıt	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt	●	●	

DEĞERLENDİRMELER

- Tarihi Louvre Müzesi'ne eklenen cam giriş piramidi yapıldığı dönemden bu yana birçok eleştiriye maruz kalsa da günümüzde dünya çapında en çok ziyaret edilen müzelerden biri haline gelmiştir. Eski ve yeninin geçmiş ve geleceğin başarılı şekilde harmanlanması olarak kentsel odak noktası haline gelmiştir. Yer aldığı kentin simgesi haline gelmiştir.
- Eklendiği tarihi yapıların arasında şeffaflığı ve yansıtıcı özelliği ile oluşturduğu kontrast etkinin yanında işlevsel açıdan da tarihi müzeye olumlu katkıda bulunmuştur. Bu sayede müzenin koleksiyonu genişlemiş ve daha fazla eser sergilenebilmiştir.

[1] <https://www.arkitektuel.com/le-grand-louvre/#jp-carousel-17091>, [22] <https://www.britannica.com>, [23] <https://www.pcf-p.com/projects/grand-louvre-modernization/>

NO:18

MARIEHOJ KÜLTÜR MERKEZİ

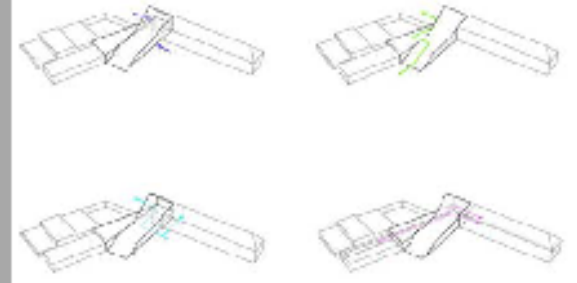
KONUMU	Kopenhag, Danimarka		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman		
	Ek Yapı	●	
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI	--	2016	
İŞLEV	Kültür Merkezi	Kültür Merkezi	
MİMAR	--	WE Mimarlık	

Konumu [24]

Genel Görünüm [18]

Konsept Diyagramı[18]

Plan, Kesit ve Cephe[18]

Güncel Görüşler[18]

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum / Yorum	Zıt / Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran / Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		●	Uyumlu	Zıt	Uyumlu	Zıt	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt		●	

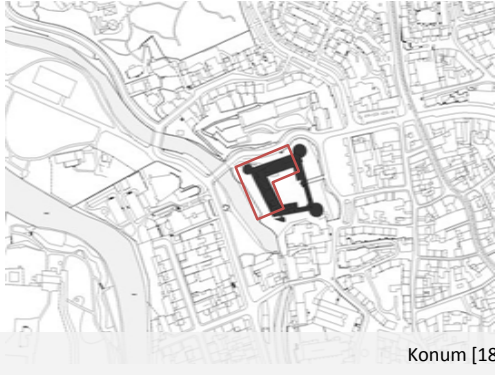
DEĞERLENDİRMELER

- Tarihi yapının yenilenmesi sonrasında daha çok insanın bir araya gelip kullanabileceği mekanlar oluşturulmak istenmiş, eklenen fuaye yapısı sayesinde ortak alanlar meydana gelmiştir. Ziyaretçilerin yapıya ulaşımını yönlendiren ek yapı uzantısı sayesinde tarihi yapı davetkar bir tutum sergilemektedir.
- Ek yapıda tercih edilen alüminyum kaplama paneller sayesinde tasarımdaki esneklik sağlanırken eski yeni farkındalığı ve biraradallığı vurgulanmıştır.
- İç mekandaki birimler birbirine bu ek yapı sayesinde bağlanırken dış mekanda da aynı bir toplama alanı oluşturmakta bu sayede yapının çevresi de kullanıcılar için erişime açılmaktadır.

NO:19

MORITZBURG MÜZESİ

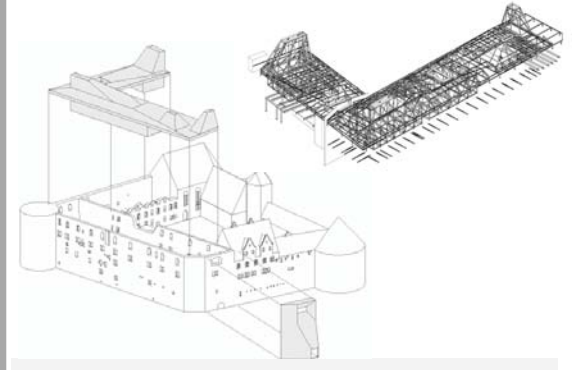
KONUMU	Halle, Almanya	
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman	
	Ek Yapı	●
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI
YAPIM YILI	15.yy	2008
İŞLEV	Kale	Müze
MİMAR	Matthäus Daniel Pöppelmann	Nieto Sobejano Mimarlık

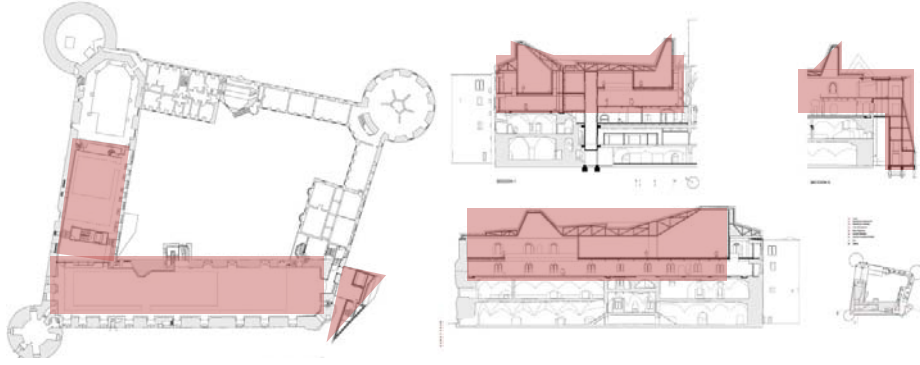
Konum [18]

Genel Görünüm[18]

Ek Diyagramı[18]

Plan ve Kesitler [18]

Güncel Görseller [18]

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum / Yorum	Zıt / Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran / Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		●	Uyumlu	Zıt	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt		●	

DEĞERLENDİRMELER

- Uzun süredir harabe haldeki kale yapısını çağdaş sanat müzesi işleviyle yeniden hayata kazandırmak adına kalenin yok olan kısmına çağdaş ek bir yapı getirilmesi olumlu bir karar olmuş, tarihi yapının kente entegrasyonu böylece sağlanmıştır.
- Tarihi kale kalıntısının olduğu gibi korunarak, ekle minimum teması sağlayacak hafif ve sökülüp takılabilir çağdaş malzeme kullanılması hem görsel açıdan hem teknik açıdan olumlu bir yaklaşımdır.
- Cephedeki bu zıt etkinin iç mekanda da sürdürülmesi, hem çağdaş ek yapının hem de tarihi kalenin duvarlarını n aynı anda algılanabilir olması da bütünlük açısından olumludur.
- Ek yapının gabarisi ve oranları eklendiği tarihi yapıyla uyumlu olmakla birlikte yer aldığı tarihi dokunu n silüetinde ayrıştırmaktadır.

[18] <https://www.archdaily.com/132838/moritzburg-museum-extension>

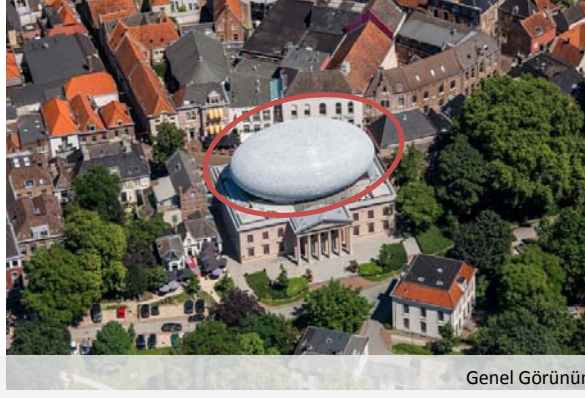
NO:20

FUNDATIE MÜZESİ

KONUMU		Zwolle, Hollanda		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman			
	Ek Yapı	●		
		ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI	1938	2005		
İŞLEV	Adliye Sarayı	Müze		
MİMAR	Eduard Louis de Coninck	Biermen Henket Mimarlık		

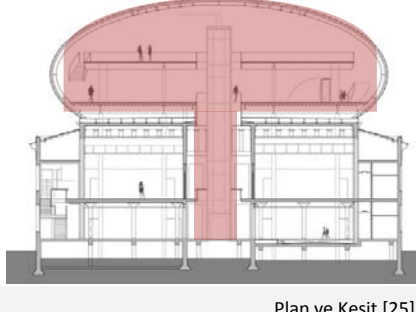
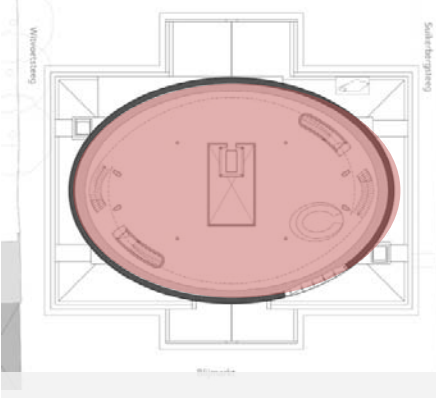
Konum [25]

Genel Görünüm[25]

Ek Yapı Strüktürü[25]

Plan ve Kesit [25]

Güncel Görşeller [25]

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum/ Yorum	Zıt/ Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran/ Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		●	Uyumlu	Zıt	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt	●	

DEĞERLENDİRMELER

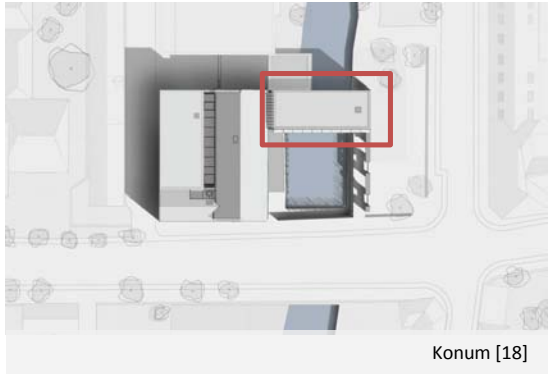
- Tarihi yapının çatısına getirilen içinde iki kat barındıran oval ek yapı, her biri ayrı temel ile taşınacak sekiz adet çelik kolonla desteklenerek mevcut yapıya ek yük getirmemesi tarihi yapının zarar görmemesini sağlamaktadır.
- Ek yapının cephesi üç boyutlu seramik malzeme ile kaplanarak ışıldaayan bir mücevher etkisiyle dinamik ve hafif bir görünüm kazandırmak istenmiş bu sayede de oval formun sağırlığı kırılmıştır.
- Tarihi yapının içinde tam ortasına konumlanan cam asansör sayesinde dış kütledeki eski yeni geçişi iç mekanda da katlar arasında hareket edilirken hissedilmektedir.
- Gerek eklenmiş olduğu tarihi yapı gerekse yer aldığı tarihi kent dokusunun silüetine girmesiyle farklılaşmış olsa da yumuşak-sert, akışkan-katı, opak-geçirgen gibi dengeli zıtlıklar meydana getirmiştir. Yer aldığı tarihi doku ve ziyaretçiler arasında adeta bir arayüze dönüşmüştür.

[25] <https://www.arkitera.com/proje/museum-de-fundatie-ek-yapisi/>

NO:21

LOUVIERS MÜZİK OKULU

KONUMU	Louviens, Fransa		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman		
	Ek Yapı	●	
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI	1659	2012	
İŞLEV	Manastır	Okul	
MİMAR	--	Opus 5 Mimarlık	

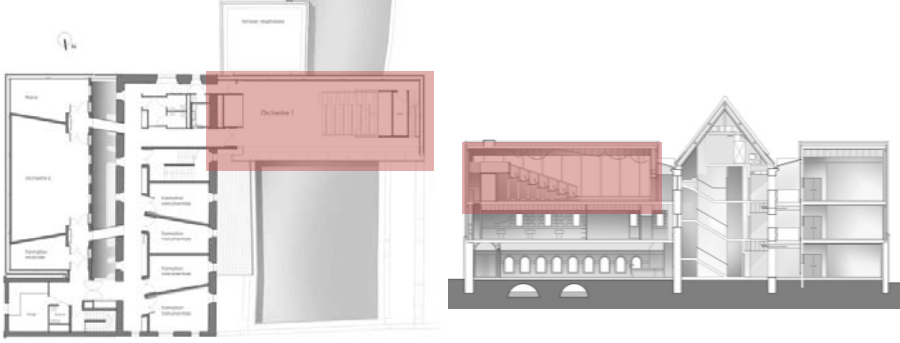
Konum [18]

Genel Görünüm[18]

Restorasyon Öncesi[18]

Plan ve Kesit [18]

Güncel Görşeller [18]

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum / Yorum	Zıt/ Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran/ Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		●	Uyumlu	Zıt	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt		●	

DEĞERLENDİRMELER

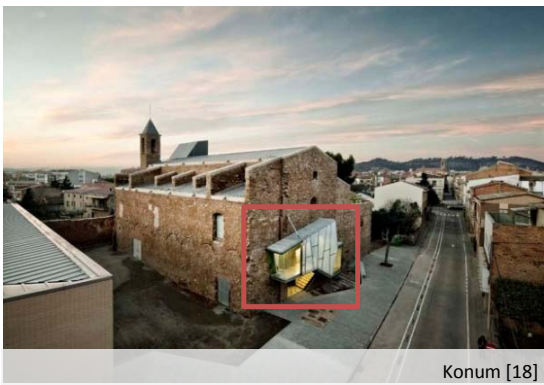
- Tarihi yapının yok olan kısmına eklenen çağdaş yapı cam yüzeyi sayesinde altından geçen nehri ve eklendiği tarihi yapının cephesini yansıtıcı özelliğiyle dikkat çekmektedir. Bu iki farklı malzemenin birleşimindeki detaylar göz önünde olduğundan hem görsel hem strüktürel açıdan başarılı bir şekilde ele alınmıştır. Bu noktada mevcut yapıya en az müdahale ilkesi belirleyici olmuştur.
- Gün boyunca cephesine yansıyan gökyüzü ile adeta görünmez olan ek yapı geceleri ise etkinlik zamanlarında aydınlatılan iç mekanı sayesinde geceyi aydınlatan bir nevi fenere dönüşmekte ve kentsel bir odak haline gelmektedir.

[18] <https://www.archdaily.com/359050/louviens-music-school-rehabilitation-and-extension-opus-5-architectes>

NO:22

SANT FRANCESC KÜLTÜR MERKEZİ

KONUMU	Santpedor, İspanya		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman	●	
	Ek Yapı		
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI	1729	2011	
İŞLEV	Manastır	Kültür Merkezi	
MİMAR	--	David Closes	

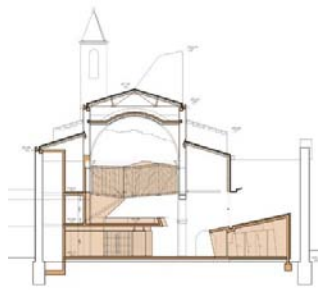
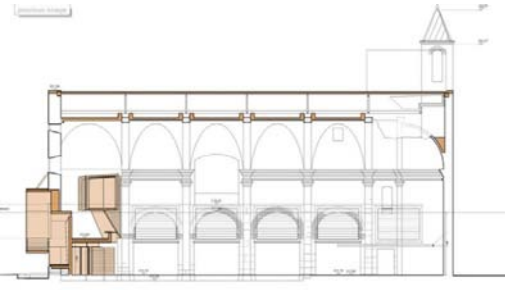
Konum [18]

Genel Görünüm[18]

Restorasyon Öncesi[18]

Kesitler [18]

Güncel Görseller[18]

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum / Yorum	Zıt / Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran / Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		●	Uyumlu	Zıt	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt		●	

DEĞERLENDİRMELER

- Mevcut tarihi yapının taş malzemesinin verdiği yoğun etki, çağdaş eklerde cam malzemenin şeffaflığı ile dengelenmesi olumlu bir yaklaşım olmuştur. Aynı zamanda geleneksel ve çağdaş malzemenin beraberliği zıtlıktan bir uyum yakalanmasını da sağlamıştır.
- Çağdaş eklerin, tarihi yapının yeniden işlevlendirme sürecinde gelişen ihtiyaç programını karşılamak için özellikle dış cephede kullanılması yapının tarihi dokusuna ve iç mekan özgünlüğüne zarar vermemesi adına olumludur.

[18] <https://www.archdaily.com/251389/convent-de-sant-francesc>

NO:23

İNGİLİZ MÜZESİ ÇATI EKİ

KONUMU		Londra, İngiltere		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman	●		
	Ek Yapı			
		ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI	1753	2000		
İŞLEV	Müze	Müze		
MİMAR	Robert Smirke	Norman Foster		

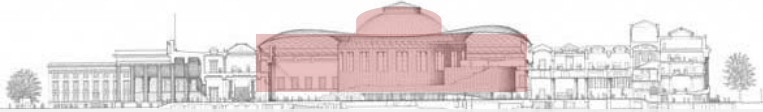
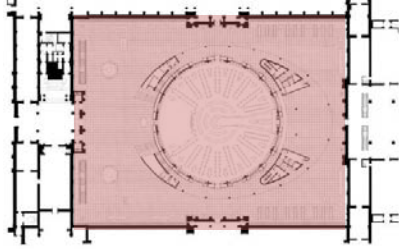
Konum [21]

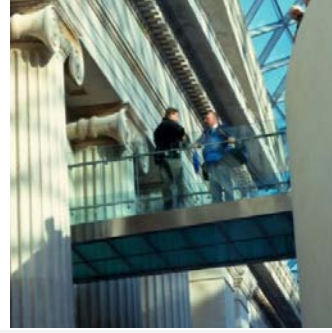
Genel Görünüm[21]

Çatı Eki Öncesi İngiliz Müzesi

3D Görseller Vaziyet Planı(solda) ve Yan Görünüm[26]

Güncel Görseller[21]

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum / Yorum	Zıt / Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran / Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		●	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt		●	

DEĞERLENDİRMELER

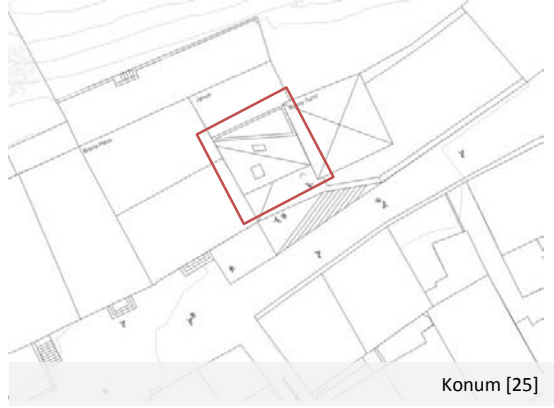
- Tarihi müzeye eklenen çatı örtüsü müzenin karakterine etki etmiş, hatta sergilenen bir unsur olarak ziyaretçilerin geliş sebeplerinden biri olmuştur. Bu durum ekin müzenin orijinal yapısının önüne geçip geçmediği tartışmasını meydana getirmiş olsa da müzenin daha çok ziyaretçi ile buluşmasını sağladığı için olumludur.
- Aynı zamanda zamanla gelişen ihtiyaç programını ve ziyaretçi yoğunluğunu da karşılaması bakımından başarılı olmuştur.

[21] <https://www.fosterandpartners.com/projects/great-court-at-the-british-museum/#gallery> , [26] <https://www.arch2o.com/great-court-british-museum-foster-partners/>

NO:24

JONA BELEDİYE MÜZESİ

KONUMU	Rapperswil, İsviçre		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman		
	Ek Yapı	●	
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI	16.yy	2011	
İŞLEV	Konut	Müze	
MİMAR	--	MLZD Mimarlık	

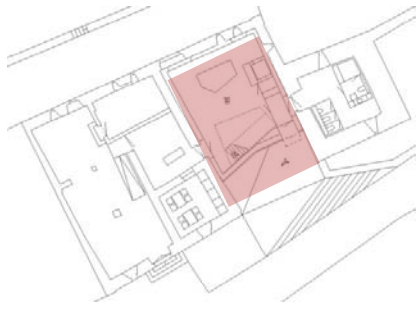
Konum [25]

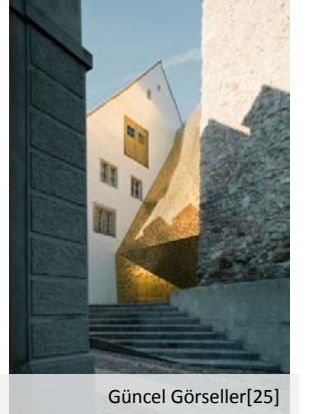
Ön Görünüm[25]

Siluette Jona Belediye Müzesi[25]

Plan ve Kesitler [25]

Güncel Görüşler[25]

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum/ Yorum	Zıt/ Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran/ Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		●	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt		●	

DEĞERLENDİRMELER

- Tarihi yapıya mevcut haliyle günümüz gereksinimlerini karşılayamadığı için getirilen ek aynı zamanda çağdaş formu ve malzemesi ile kentsel bir odak noktası haline gelmiştir. Aynı zamanda müzenin yer aldığı tarihi kent silüetine girmemesi de olumlu bir yaklaşım olmuştur.
- Eklendiği tarihi binaların kısmen karanlık ve yoğun iç mekanlarına karşılık yeni yapının çatıdan ışık alışı ve ışığın katlara yayılmasıyla oluşan aydınlık etki, eski ve yeni olan arasında karşıtlık oluşturarak algıyı güçlendirmektedir. Bu sayede müze yapısının içerisinde eski ve yeni arasında gezinirken tarihte ileri ve geri gitmek gibi bir his uyandırmaktadır.

[25] <https://www.arkitera.com/proje/janus-rapperswil-jona-belediye-muzesi-yenileme-ve-genisletme-projesi/>

NO:25

SAINT MAURICE MANASTIRI KORUMA ÇATISI

KONUMU	Saint Maurice, İsviçre		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman	●	
	Ek Yapı		
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI	515	2010	
İŞLEV	Manastır	Koruma Çatısı	
MİMAR	Claude Jaccottet	Savios Fabrizio Mimarlık	

Konum [27]

Genel Görünüm[27]

Restorasyon Öncesi Saint Maurice[18]

Güncel Görşeller[18]

Güncel Görşeller[27]

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Takit / Tekrar	Uyum / Yorum	Zıt / Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran / Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
		●	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt			●

DEĞERLENDİRMELER

- Eklenen koruma çatısı iç mekanda sakin ve dengeli bir ortam oluşturmaktadır. Bu koruma çatısı tarihi yapının ayakta kalan yüzeylerinin arasına inşa edilmiştir. Koruma çatısının üzerindeki taşlar cam örtü üzerinden bir filtre görevi görerek ışığın iç mekana eşit şekilde yayılmasını sağlamıştır.
- Koruma çatısı üzerindeki taşların kuşbakışı görünümü tarihi manastırın yer aldığı doku ile uyumlu bir birliktelik sağlamıştır.
- Cam ve çelikten oluşan çağdaş görünüm taşların altına gizlenerek; dışarıdan manastırın çatısı olarak, iç mekandan ise koruma amaçlı gelen çağdaş örtü olarak algılanmaktadır.

[18] <https://www.archdaily.com> , [27] <https://abbaye-stmaurice.ch/page.php?label=anciens-communiques#content>

NO:26

YAHUDİ MÜZESİ

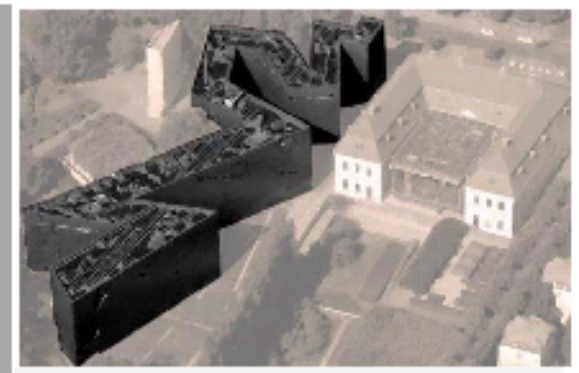
KONUMU	Berlin, Almanya		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman		
	Ek Yapı	●	
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI	1933	2001	
İŞLEV	Müze	Müze	
MİMAR	—	Daniel Libeskind	

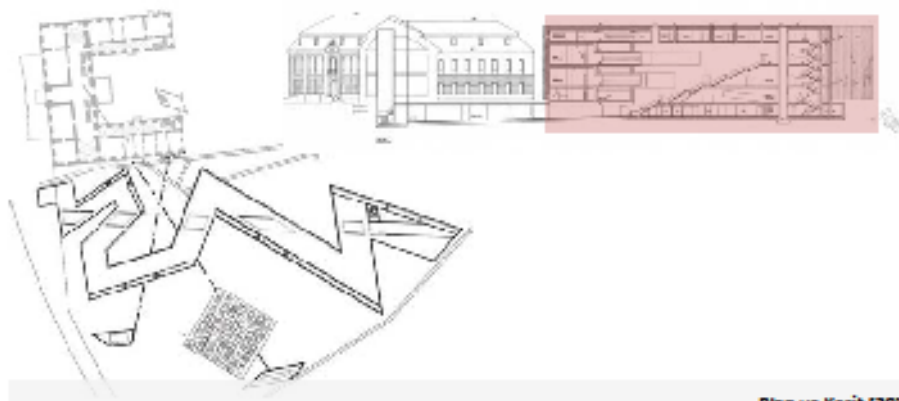
Konum [3]

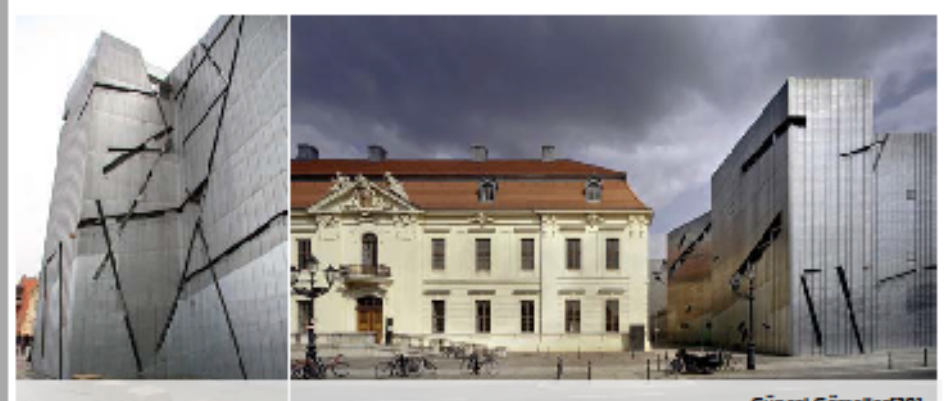
Genel Görünüm[29]

Genel Görünüm [29]

Plan ve Kesit [29]

Güncel Görüşler[29]

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki			
Taklit / Tekrar	Uyum / Yorum	Zıt / Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağılantısı Olmayan Ek	
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran / Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim				
		●	Uyumlu	Zıt	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt			●

DEĞERLENDİRMELER

- Tarihi yapıya eklenen çağdaş ek yapı çarpıcı görsel etkisinin yanı sıra bir takım kaygı ve anlamları da yansıtmak istemekteydi. Libeskind, Yahudi kültürünü mimariyi kullanarak aktarmak ziyaretçilere anlatmak istemekteydi. Müzenin güncel durumu incelendiğinde bu amaca ulaşılmış olduğu anlaşılmaktadır.
- Ek yapıya mevcut tarihi yapının altındaki tünellerden ulaşılıyor olması, ek her ne kadar çağını yansıtır nitelikte olsa da mevcut ile olan aidiyetini vurgulamaktadır.
- Yüklendiği anlam ve vermek istediği mesaj sebebiyle oldukça çağdaş bir formda olan ek yapı anlamsal amacına ulaşmış olsa da tarihi doku ile entegrasyonunu sağlayamamıştır.

NO:27

DRESDEN ASKERİ TARİH MÜZESİ

KONUMU		Dresden, Almanya		
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman			
	Ek Yapı	●		
		ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI	
YAPIM YILI	1873	2011		
İŞLEV	Müze	Müze		
MİMAR	—	Daniel Libeskind		

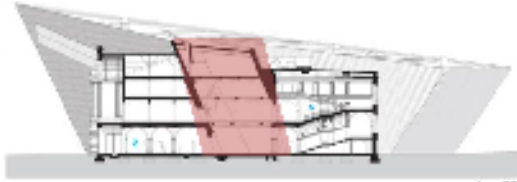
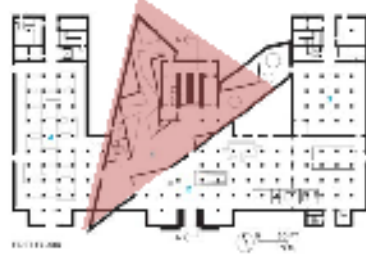
Konum [3]

Genel Görünüm[29]

Ek Yapım Aşaması[29]

Plan ve Kesit [29]

Güncel Görüşler[29]

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki			
Taklit / Tekrar	Uyum/ Yorum	Zıt/ Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağılantısız Olmayan Ek	
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran/ Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim				
		●	Zıt	Zıt	Uyumlu	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt	Zıt		●	

DEĞERLENDİRMELER

- Tarihi yapıya getirilen çağdaş ek zıt yaklaşımıyla bir nevi mevcut yapıya sataşma niteliğindedir. Tasarımı yapan mimar asıl amacının tarihi müzenin arkasına bir uzantı eklemek olduğunu , cepheyi korumak olmadığını dile getirmiştir. Eklenmiş uzantısı tarihi yapının ön cephesinde oldukça dikkat çekici bir görünüm oluşturmaktadır.
- Libeskind diğer eski-yeni tasarımlarında olduğu gibi Dresden Müzesi ekinde de form ve üslubuyla bir anlam ve mesaj verme çabasıdır. Bu tür bir zıt etkinin bir mimari tartışma ortamı oluşturma çabası mimarın gelişimi adını almaktadır.
- Çağdaş ek tarihi müzenin simetrisini beş katlı beton ve çelik bir hacim oluşturarak kesintiye uğratmıştır. Böylece yeni cephe açık ve şeffaf bir görünüm kazanmıştır.
- Yeni cephe açıklığı ve şeffaflığı ile mevcut binanın opak ve sert ifadesiyle çelişerek bir kontrastlık meydana getirmektedir. Bu da yenilenen

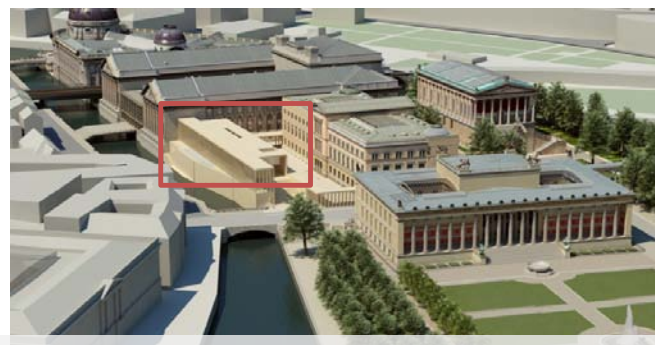
NO:28

JAMES SIMON GALERİSİ

KONUMU	Berlin, Almanya	
EKİN NİTELİĞİ	Ek Eleman	
	Ek Yapı	•
	ORJİNAL YAPI	EK / EK YAPI
YAPIM YILI	1930-1980	2018
İŞLEV	Müzeler Adası ve Neueues Müzesi	Müze Girişi
MİMAR	--	David Chipperfield

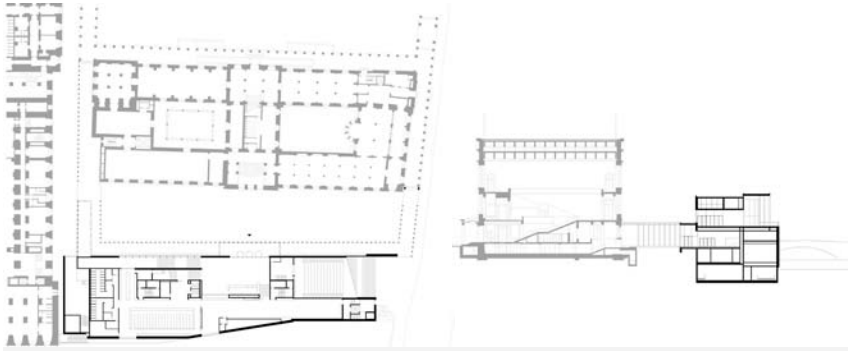
Konum [18]

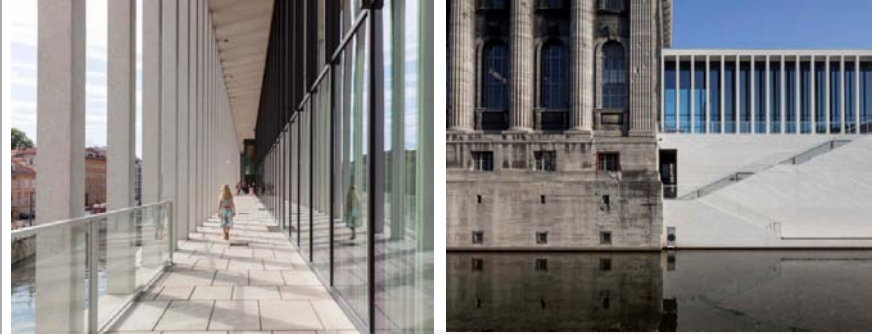
Müzeler Adası 3D[30]

Genel Görünüm[18]

Plan ve Kesit [18]

Güncel Görüşler[18]

TARİHİ YAPI – EK/EK YAPI İLİŞKİ ANALİZİ

Tasarım Yaklaşımı			Tasarım Kararları									Mevcut Yapıyla İlişki		
Taklit / Tekrar	Uyum / Yorum	Zıt/ Karşıt	Konum ve Çevre İlişkisi			Kütle ve Oran			Cephe Özellikleri			İç Mekan Eki	Bitişik Ek	Bağlantısı Olmayan Ek
			Kentsel Entegrasyon	Siluet	Yaya Geçirgenliği	Oran/ Ölçek	Gabari	Form	Malzeme	Renk	Ritim			
	•		Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Uyumlu	Zıt	Zıt	Uyumlu		•	

DEĞERLENDİRMELER

- Berlin'in Müzeler Adasına yapılan ilk yeni bina olma özelliği barındıran James Simon Galerisi yeni bir giriş yapısı olarak eklenmiştir. Aynı zamanda hemen yanındaki nehir ve diğer yanındaki tarihi Neueues Müzesi arasındaki bütünlüğü de sağlamaktadır.
- Yer aldığı tarihi dokudaki yapıların cephe özelliklerinin yorumlanması ile oluşturulmuş çağdaş ek yapı bodrum katından müzeler arası bağlantıyı sağlamaktadır. Dolayısıyla estetik görünümünün yanı sıra bölgeye işlevsellik de kazandırmaktadır.
- Eklenmiş olduğu müzenin cephesi boyunca devam eden tarihi sütunlar çağdaş biçimde yorumlanarak James Simon Galerisi'nin cephesinde devam etmektedir. Bu da farklı malzemelerin yorumlanarak uyumu yakalamasına örnektir.

[18] <https://www.archdaily.com> , [30] <https://artcom.de/en/project/museum-island-master-plan/>